

T. C.
İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

UYGUR ŞAİR ZUHURİ'NİN “DİVAN-I ZUHURİ” ADLI
ESERİNDE SÖZ VARLIĞI İNCELEMESİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Sumeyye DAVUTOĞLU

Danışman:
Doç. Dr. Rabia Şenay ŞİŞMAN

İSTANBUL
2025

T. C.
İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

UYGUR ŞAİR ZUHURİ'NİN “DİVAN-I ZUHURİ”
ADLI ESERİNDE SÖZ VARLIĞI İNCELEMESİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Sumeyye DAVUTOĞLU

Danışman:
Doç. Dr. Rabia Şenay ŞİŞMAN

İSTANBUL
2025

TEZ ONAY SAYFASI

T. C.

İSTANBUL 29 MAYIS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda 200121YL02 numaralı Sumeyye DAVUTOĞLU'un hazırladığı “*Uygur Şair Zuhûrî'nin “Divan-ı Zuhuri” Adlı Eserinde Söz Varlığı İncelemesi*” konulu yüksek lisans tezi ile ilgili tez savunma sınavı, 20/12/2024 günü (10:⁰⁰ - 12:⁰⁰) saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin başarılı olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Doç. Dr. Rabia Şenay ŞİŞMAN
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
(Tez Danışmanı ve Sınav Komisyonu Başkanı)

Dr. Öğr. Üyesi Göksel ÖZTÜRK
İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi

Doç. Dr. Reyila KAŞGARLI
İstanbul Üniversitesi

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Sumeyye DAVUTOĞLU

20/12/2024

ÖZ

Uygurlar, 19. yüzyılın başından beri Mançu ve Çin hanlıklarına karşı bağımsızlık mücadelelerini vermişlerdir. Bu siyasi karışıklık döneminde durağanlaşan Uygur Edebiyatı'nın canlandırılmasında ve Çağdaş Uygur Edebiyatı'nın temelini atılmasında hem hükümdar hem de şair olarak Zuhûrîddin Hekim Bey önemli bir rol oynamıştır. Bu tez, şair Zuhûrîddin Bey'e ait olduğu sonradan tespit edilen *Divân-ı Zuhûrî* adlı eser üzerinde yapılan “Metin, Söz Varlığı İnceleme, Dizin” biçimindeki çalışmamızdır.

Tezin Giriş bölümünde, Doğu Türkistan tarihi, Uygur edebiyatı ve Uygur Klasik edebiyat döneminin özellikleri aktarılmıştır. Bu bölümde, Çing Sülalesi devrindeki edebiyatın tarihi gelişimine, Çağdaş Uygur edebiyatı ve önemli şahsiyetlerine değinilmiştir. Giriş bölümünün sonunda Zuhûrîddin Hekim Bey ve eseri hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde Latinize edilmiş metin bulunmaktadır. Burada Arap harfli Uygur yazısıyla düzenlenmiş *Divân-ı Zuhûrî* adlı yazma eser üzerinde çeviri yazı yöntemi uygulanmıştır.

Üçüncü bölümünde, metnin Türkiye Türkçesine çevrilmiştir.

Gramer İncelemesi bölümü, şekil bilgisi ve imla başlıklarını içermektedir. Şekil bilgisi kısmında, isim ve fiilin sadece yapım ekleri incelenmiştir. İmla bölümünde, farklı yazım niteliklerini metinden tespiti yapılmış tanıklamalarla örneklendirilmiştir. Dizin bölümünde, metnin söz varlığı sıralanmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Uygurca, Uygur Edebiyatı, Uygur Klasik Edebiyat, Zuhûrî, Divân

ABSTRACT

Since the early 19th century, the Uyghurs have been engaged in independence struggles against the Manchu and Chinese dynasties. During this period of political turmoil, Zuhûriddin Hekim Bey played a significant role both as a ruler and as a poet in revitalizing Uyghur literature, which had stagnated, and in laying the foundations of modern Uyghur literature. This thesis is a study of *Divân-ı Zuhûrî*, a work attributed to poet Zuhûriddin Bey, focusing on “Text, Vocabulary Analysis, and Index.”

In the Introduction of the thesis, the history of East Turkestan, Uyghur literature, and the characteristics of the Classical Uyghur literature period are discussed. This section also covers the development of literary history during the Chinese Dynasty period and mentions the important figures of modern Uyghur literature. At the end of the introduction, information about Zuhûriddin Hekim Bey and his work is provided.

In the second section, the manuscript *Divân-ı Zuhûrî*, written in Uyghur script using Arabic letters, has been transcribed into the Latin alphabet using transcription symbols.

In the third section, the Turkish translation of the text is provided.

The Analysis section includes morphology and orthography. The morphology part examines only the derivational suffixes of nouns and verbs. The orthography section identifies and exemplifies different writing characteristics found in the text. In the Index section, the vocabulary of the text is listed.

Keywords:

Uyghur, Uyghur Literature, Uyghur Classical Literature, Zuhûrî, Divân

ÖNSÖZ

Günümüzde Türk dilleri üzerine yapılan incelemeler, genellikle dil ile yazılmış eserlerin üslup ve dil analizine odaklanmaktadır. Bu çalışmalar, dillerin dilsel ses-şekil bilgisi, söz dizimi gibi çeşitli işlevlerini, yazı stillerini ve kullanım biçimlerini anlamaya yönelik önemli katkılarda bulunmaktadır. Ancak, özellikle Türk lehçelerinden biri olan Uygurca üzerine yapılan incelemeler, çeşitli siyasi sebeplerden dolayı sınırlı kalmak zorunda kalmıştır. Bu sınırlamalar, Uygurca'nın dil ve kültürel incelemelerinin derinleştirilmesini zorlaştırmış ve bu dile dair mevcut bilgilerin genişletilmesini engellemiştir.

Bu çalışmada Uygurların 19. yüzyıl orta dönemi boyunca bağımsızlık mücadelesi verdikleri süre boyunca Uygur Klasik Edebiyatı'nı yeniden canlanmasını sağlayan, hatta günümüz Uygur edebiyatının oluşmasına öncülük edici çağdaş adımların atılmasına vesile olan Zuhûriddin Hekim Bey'e ait *Divân-ı Zuhûrî* adlı eser çeşitli yönleriyle ele alınmıştır. Hükümdar ve şair kişiliğiyle dikkati çeken Zuhûriddin Bey'in bu eseri ses-biçim, söz dizimi, söz varlığı açısından yeni ve eskicil unsurları içeren yapısıyla önemli çeşitlilikler barındırır.

Siyasi sebeplerden dolayı Uygurca yazma eserlerin farklı nüshalarına ulaşamasam da, *Divân-ı Zuhûrî* adlı yazma eserinin dijital formatına Abdulcelil Turan Bey vasıtasıyla ulaşılmıştır. Kendisi Taklimakan Uygur Yayınevi başkanı olup, Uygurca milli yayıncılığımızın yurt dışında da korunmasında önemli bir role sahiptir. *Divân-ı Zuhûrî* adlı yazma eserini, benim akademik çalışmam için paylaştığı için minnettarım.

Yukarıda işaret edildiği üzere eser geçiş dönemine has zenginlikler içermesi sebebiyle çalışma kaynağı olarak tercih edilmiştir. Ayrıca eserin kaleme alındığı devrin şartlarını anlayabilmek açısından geçiş döneminin siyasi ve edebî durumu hakkında bilgilere de yer verilmiştir.

Tez, dört ana bölüm şeklinde hazırlanmıştır. “Giriş” bölümü, eserin yazıldığı yer olması sebebiyle Doğu Türkistan tarihi; muharririn edebi temelinin kaynağının daha iyi anlaşılması için Uygur Edebiyatının Tarihi ve Çing Sülalesi devrinin tarihini kapsamaktadır. Ek olarak Zuhûrî'nin hayatı ve eseri *Divân-ı Zuhûrî* üzerinde durulmuştur.

Çalışmanın ikinci bölümünde metin çeviri yazı yöntemiyle Latin harflerine aktarılmıştır.

Üçüncü bölümde ise yazma eser günümüz Türkiye Türkçesine çevrilmiştir.

Gramer İncelemesi bölümünde, çalışmada metnin imlâ özelliklerine ayrıntılı bir şekilde değinilmiş; ikili kullanıma sahip kelimeler ile harf eksiklikleri, ses uyumu ve yazım farklılıkları tespit edilmiştir. Şekil Bilgisi alt başlığında ise metinde yer alan isim ve fiil yapım ekleri detaylı bir şekilde incelenmiştir. Çalışma, elde edilen bulguların genel bir değerlendirmesini sunan “Sonuç” bölümüyle tamamlanmaktadır. Sonuç kısmının ardından, tezde geçen tüm kelimeleri içeren “Dizin” bölümü yer almakta ve çalışmanın dilsel zenginliğine katkı sağlamaktadır.

Bu tezin hazırlanma sürecinde ilgi ve desteğini esirgemeyen sayın danışman hocam Doç. Dr. Rabia Şenay Şişman ve kaynaklarını benimle paylaşan Dr. Öğr. Üyesi Göksel Öztürk’e teşekkür ediyorum. Çağdaş Uygurca çalışmalarıyla bana örnek olan Doç. Dr. Reyila Kaşgarlı hocama da ayrıca minnetlerimi burada sunmak istiyorum.

Sumeyye DAVUTOĞLU

İstanbul 2025

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	ii
BEYAN.....	iii
ÖZ.....	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
KISALTMALAR.....	ix
UYGUR TÜRKÇESİ TRANSKRİPSİYON ALFABESİ.....	x
GİRİŞ.....	1
1. Doğu Türkistan Tarihi.....	1
2. Uygur Edebiyatının Tarihî Gelişimi.....	2
2.1. İslamiyet'ten Önceki Edebiyat.....	3
2.2. İslami Devir Uygur Edebiyatı.....	4
3. Çing Sülalesi Dönemindeki Uygur Klasik Edebiyatı.....	7
4. Zuhûrî.....	10
5. Divân-ı Zuhûrî.....	14
I. BÖLÜM: KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	19
1.1. Çeviri Yazı Uygulanmış Metin.....	19
II. BÖLÜM:.....	74
2.1. Türkiye Türkçesine Aktarım.....	74
III. BÖLÜM: GRAMER İNCELEMESİ.....	128
3.1. İmla Özellikleri.....	128
3.2. Şekil Bilgisi.....	132
SONUÇ.....	144
DİZİN.....	148
KAYNAKLAR.....	294
EKLER.....	299
EK-1: Orijinal Elyazması.....	299
ÖZGEÇMİŞ.....	301

KISALTMALAR

Kısaltma	Bibliyografik Bilgi
a.g.e.	Adı geçen eser
Ar.	Arapça
Fars.	Farsça
f.	Fiil
i.	İsim
s.	Sayfa
sıf.	Sıfat
Uyg.	Uygurca
vb.	Ve benzeri
vs.	Vesaire

UYGUR TÜRKÇESİ TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

Arap	Pinyin	Türkçe		Arap	Pinyin	Türkçe
ﺍ	A a	A a		ﻕ	Q q	Q q (K k)
ﺍ	Ə ə	E e		ﻙ	K k	K k
ﺏ	B b	B b		ﻛ	-ng	-ng (Ñ ñ)
ﭗ	P p	P p		ﮔ	G g	G g
ﺕ	T t	T t		ﻝ	L l	L l
ﺝ	J j	C c		ﻡ	M m	M m
ﺡ	Q q	 		ﻥ	N n	N n
ﺧ	H h	H h (X x)		ﮪ	H h	H h
ﺩ	D d	D d		ﻭ	O o	O o
ﺭ	R r	R r		ﯘ	U u	U u
ﺯ	Z z	Z z		ﯚ	Ö ö	Ö ö
ﺯ	Z z	J j		ﯜ	Ü ü	Ü ü
ﺱ	S s	S s		ﯚ	V v (W w)	V v
ﺵ	X x	Ş ş		ﻧﻲ	E e	E e (É é)
ﻏ	Ǧǧ	Ǧ ǧ		ﻧﻲ	I i	İ i/I ı
ﻑ	F f	F f		ﻱ	Y y	Y y

Uygur Pinyin Yazısı UPNY, (Pinyin harfleri ile 1960 – 1980 arasında)¹

¹ Pinyin, 1959 yılında ortaya çıkmış Çin’de kullanılan Çince alfabeyi latinize etmek için bir romanizasyon sistemidir. https://tr.wikipedia.org/wiki/Uygur_alfabesi (erişim 10.05.2024)

GİRİŞ

1. Doğu Türkistan Tarihi

Uygur etnik adının kökeni, tarih boyunca çeşitli yorumlar ve etimolojik açıklamalarla tartışılmıştır. Uygur kelimesinin “şahin gibi hızla hücum eden”² “orman halkı” anlamına geldiği, “çukur” veya “takip etmek” fiillerinden türediği, Ebu'l-Gazi'de “uymak” veya “yapışmak” fiillerine dayandığı ve Kaşgarlı Mahmut'un eserinde “kendi kendine yeter” anlamında kullanıldığı belirtilmiştir.³ Genellikle “Uy+gur” şeklinde geliştiği ve “akraba, müttefik” anlamına geldiği de ifade edilmiştir. Ayrıca, On-Uygur adının da “On Müttefikten türediği yolundaki açıklamalar da bulunmaktadır.⁴ Bu çeşitli yorumlar, Uygur etnik adının derin köklerine ve tarihi zenginliğine işaret etmektedir.

Uygur tarihi, Orta Asya'nın önemli bir bölgesi olan Doğu Türkistan'da köklü bir yerleşim geçmişine sahiptir. 8. yüzyılda Moğolistan'da kurdukları ilk devletleriyle tanınan Uygurlar, 745 yılında Kırgızlar tarafından yıkılmasının ardından Tarım Havzası'na göç ederek yeni yerleşim alanları oluşturmuşlardır. Bu dönemde Uygurlar, Maniheizm, Budizm ve Hristiyanlık gibi dinleri kabul etmiş ve bu dinlerin etkisi altında kültürel ve dini bir canlanma yaşamışlardır. İkinci büyük devletlerini 850-1250 yılları arasında kuran Uygurlar, bölgede siyasi istikrarı sağlamış ve kültürel üretkenliklerini artırmışlardır. Ancak, 840 yılında Kırgızların saldırısı sonucu başkentleri harap olmuş, Uygurlar büyük bir katliamla karşı karşıya kalmış ve bu durum Göç Destanı'na konu olmuştur.⁵

Doğu Türkistan tarihi, 13. yüzyılda Cengiz Han'ın bölgeyi fethetmesiyle bir dönüm noktası yaşamıştır. Cengiz Han'ın ardından, Çağatay Hanlığı döneminde bölge, Moğol ve Çin etkisi altında kalmıştır. 17. yüzyılda Hokand Hanlığı'nın parçalanmasıyla bölge, Çin'in kontrolüne girmiş ve 1759'da Çin saldırısıyla saldırısıyla baskının arttığı

² Ahmet Caferoğlu, *Türk Dili Tarihi* .3. Baskı, İstanbul, 1984, s. 186.

³ Saadetin Gömeç, *Uygur Türkleri Tarihi Ve Kültürü*, Atatürk Yüksek Kurumu, Ankara, 1997, s. 81.

⁴ Gömeç, *Uygur Türkleri*, s.81

⁵ Talat Tekin ve Mehmet Ölmez, *Türk Dilleri Giriş*, 2. Baskı, İstanbul: Yıldız, 2003, s.20-25; Ahmet Bican Ercilasun, *Türk Dili Tarihi* .2. Baskı, Ankara: Akçağ Yayınevi, 2012.

görülmüştür. Modern dönemde, 20. yüzyıl boyunca bölge, Çin ve Rusya arasında politik bir çekişme alanı hâline gelmiştir.⁶

Bugün Doğu Türkistan, Çin Halk Cumhuriyeti tarafından yönetilen ve resmî olarak Sinjiang Uygur Özerk Bölgesi adıyla bilinen bir bölgedir. Uygur Türkleri, bu bölgede siyasi baskılar, ekonomik sömürü, kültürel asimilasyon ve ekolojik tahribat gibi sorunlarla karşı karşıyadırlar. 20. yüzyılın başlarından itibaren, bölgede Uygur Türklerinin hak arayışları ve bağımsızlık mücadeleleri zaman zaman çatışmalara ve ayaklanmalara yol açmıştır. Özellikle 1933 ve 1944 yıllarında bölgede bağımsızlık ilan edilmiş, ancak bu girişimler kısa sürede Çin güçleri tarafından bastırılmıştır.⁷

Uygur Türkleri, uluslararası toplumda Doğu Türkistan'daki insan hakları ihlallerine dikkat çekerek kendi kültürel ve dinî kimliklerini koruma mücadelesi vermektedirler. Ancak, Çin Halk Cumhuriyeti'nin kısıtlayıcı politikaları ve uluslararası çeşitli baskılar altında bu mücadeleleri zorlu bir süreçten geçmektedir.

2. Uygur Edebiyatının Tarihî Gelişimi

Uygurlar, kurdukları devlet teşkilatı, ekonomik faaliyetleri, kültür, edebiyat ve sanatları bakımından genel Türk tarihi içinde çok dikkate değer bir yer tutar. Uygur dili ve edebiyatı, birçok Türk boyunun dillerinin ve edebiyatlarının şekillenmesinde ve gelişmesinde de önemli bir rol oynamıştır.

Türk edebiyatında olduğu gibi, Uygur edebiyatı da yazılı ve sözlü edebiyat olmak üzere ikiye ayrılır. Uygur sözlü edebiyatı, dinî inançları, dünya görüşleri ve estetik zevkleri aksettiren halk koşakları (ezgiler), destanlar, rivayetler, hikâyeler, masallar, latifeler (fıkralar), temsiller, atasözleri gibi türlerden meydana gelir. Bu eserler, Uygur Türklerinin tarihî terakkisini, sosyal ve iktisadî hayatını, örf ve âdetlerini, gaye ve arzularını yansıtır.⁸

Eski Türkçe devresinde edebi dil olarak şekillenmeye başlayan Uygurca, Karahanlılar döneminde Hakaniye Türkçesine dayalı edebi yazı dili olarak gelişmiş, 15-19. yüzyıllarda Orta Asya (Türkistan)'da ortak Türkistan Türkçesi edebi dili olarak

⁶ Mehmet Emin Buğra, *Şarki Türkistan Tarihi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 2021.s. 36

⁷ Ercilasun, *Türk Dili Tarihi*. s. 23-40

⁸ Mahmut Kaşgarlı, *Uygur Türkleri Kültürü Ve Türk Dünyası*, 1. Baskı, İstanbul: Çağrı Yayınları, 2004, s. 35

kullanılan Çağatay Türkçesi'nin temelini oluşturmuştur. 20. yüzyılın başlarından itibaren Çağatay Türkçesi, Çağdaş Uygur Türkçesi ve Çağdaş Özbek Türkçesi şeklinde ikiye ayrılmıştır.

2.1. İslamiyet'ten Önceki Edebiyat

Uygurlar, İslamiyet'i kabul etmeden önce 7-9. yüzyıllar arasında yüksek bir edebi geleneğe sahiptiler. Bu dönemde meydana getirilen eserlerin birçoğu büyük göçler, yangınlar ve çeşitli sebeplerle günümüze gelememiştir. Elimize ulaşan eserler, taş yüzeylere yazılan abideler ile çeşitli materyallere yazılmış kitabeler ve kitaplar olarak karşımıza çıkar.

Uygurlar, Şamanizm ile benzerlik gösteren Göktanrı dinini, Budizm'i, Maniheizm'i ve Hristiyanlığın Nasturi mezhebini din olarak kabul etmişler ve bu din öğretilerini içeren eserler yazmışlardır. Dolayısıyla Eski Uygur metinlerini anlamak için Budizm ve Maniheizm'in öğretilerini ve terminolojisini bilmek önemlidir.

En eski Türk inancı olarak bilinen Göktanrı dinini içeren öğretiler daha çok anıt biçiminde yazılmış taşlarda görülür. Bunların en meşhurları sırasıyla Tes abidesi (750), Terh veya Teryat abidesi (753), Şine-usu (759-760) abidesi ve Karabalasagun (821'den sonra) abidesidir.

Mâni muhitinde meydana getirilen eserler de sayıca ve hacimce çok değildir. Bunların çoğu dini metinlerdir. Bu eserlerden en meşhuru Böğü Kağan'ın 762 yılında Mâni dinine girişini anlatan Uygur harfleri ile yazılmış kitaptır. 930 yıllarında Göktürk alfabesiyle kaleme alınan "İrk Bitig" (Fal Kitabı) Mani muhitinde yazılmış diğer önemli eserdir. Ayrıca ilâhî, övgü, ölüm, cehennem, aşk konularını işleyen irili ufaklı şiirler de bulunmaktadır.⁹

Budist Uygur çevresi sayı ve hacim bakımından en fazla eserin yer aldığı dönemdir. Bu eserlerin büyük bir çoğunluğu İdikut ya da Karahoca Uygur devleti zamanında vücuda getirilmiştir. En meşhurları arasında Çeştane İlig Beg Hikâyesi, Altın Yaruk, Maytrisimit, İki Tigin'in Hikâyesi, Kalyamkara ve Papamkara, Sekiz Yükmek vb. eserler yer alır. Bu eserler, Budist kültür muhitlerini temsil eden şiirler, destanlar,

⁹ Akpınar, Yavuz, Ferruh Ağca ve Hülya Kasapoğlu Çengel, ed. *Çağdaş Türk Edebiyatları-II*. 1. Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2013.

dramalar, kıssa ve hikâyelerdir. Bu tarihi belgeler günümüzde Çin Halk Cumhuriyeti, Almanya ve Rusya gibi ülkelerin kütüphane ve müzelerinde bulunmaktadır.¹⁰

2.2. İslami Devir Uygur Edebiyatı

Uygurlar, İslamiyet'i Satuk Buğra Han'ın hükümdarlığı zamanında 10. yüzyılın başlarında kabul etmişlerdir. Karahanlılar Devleti döneminde Uygur İslâm edebiyatı gelişmeye başlamış ve Arap harfli ilk eserler bu yıllarda kaleme alınmıştır.

Kaşgarlı Mahmut tarafından yazılan Dîvânü Lûgati't-Türk (1071-1074) ve Yusuf Has Hacib tarafından yazılan Kutadgu Bilig (1069-1070) en önemli ilk eserlerdir. Bu iki eser yalnızca Uygur edebiyatının değil, Türk dünyasının ortak eserleridir. Bu eserleri, 12. yüzyılın sonları ile 13. yüzyılın başlarında Ahmet Yüknekî tarafından kaleme alınmış olan Atabetü'l-Hakayık takip eder.

13. ve 14. yüzyıllarda İslâm dininin Türkler arasında iyice güçlenmesi neticesinde Arap ve Fars edebiyatının tesiri Uygur edebiyatını da derin etkileyerek yapısal ve biçimsel değişikliklere uğratmıştır. 14. yüzyıla damgasını vuran yazarlar arasında Sekkakî, Nasreddin Rabguzî ve Lütîfî gibi isimler bulunur.

15. yüzyılda yaşamış olan Ali Şir Nevâî, Uygur ve Çağatay dilini klasik bir dil mesabesine ulaştırmıştır. 16. yüzyılda Saidiye Uygur Devleti devresinde yaşayan şaire Aman Nisa Han'ın Uygur edebiyatına büyük katkıları olmuştur. 17. ve 18. yüzyıllarda Mehmet Emin Hocam Kulu, Molla Elem Şehyarî, Muhammed Sıddık (Zelilî), Ömer Bâkî ve Gümnâm gibi müelliflerin öne çıktığı görülür. 19. yüzyılın mümtaz simaları olarak Abdurrahim Nizârî ve Şair Turduş Ahun (Garibî) gibi müellifleri zikredebiliriz.

XVIII. yüzyılın sonlarından itibaren Doğu Türkistan'da meydana gelen siyasî olaylar, Uygur edebiyatına da yansımış; bu dönemde Abdü's-şükr ve Şah Muhammed gibi şairler tarihî olayları anlatan şiirler kaleme almışlardır. XIX. yüzyılın başlarında, Uygur edebiyatına yenilik getiren eserler arasında Muhammed İmin Hirkatî'nin "Mahabbat ile Eñbek" (1670) adlı destanı bulunmaktadır. Bu eser, Uygur edebiyatında şark klasiklerinden yararlanarak nazire yazma geleneğini başlatmıştır.¹¹

¹⁰ Kaşgarlı, *Uygur Türkleri Kültürü Ve Türk Dünyası*, s. 50

¹¹ Hülya Kasapoğlu Çengel, *Çağdaş Türk Edebiyatları-II*, 1.s.144.

XIX. yüzyıl, Uygur edebiyatının gelişiminde kritik bir dönemeçtir. Bu yüzyıla kadar Uygur Türkleri, müşterek Orta Asya edebî dilinin mahsulleri olan eserler üretmişlerdir. Köktürk, Uygur, Karahanlı ve Altın Orda dönemlerine ait eserler, Uygur edebiyatının temelini oluşturmaktadır. Ancak XIX. yüzyılda Doğu Türkistan’da yaşanan siyasî ve toplumsal olaylar, edebiyatın da seyrini değiştirmiştir. 19. yüzyıldan önceki devirlerde edebî mahsuller daha çok divân edebiyatı tür ve şekilleri tarzında kaleme alındığı görülmüştür. Bu dönemde, Uygur edebiyatı hem klasik şark edebiyatının etkilerini hem de halkın bağımsızlık mücadelesini yansıtan unsurları içermiştir. Eserlere örnek olarak Şair Molla Şâkir’in (1802- 1890) “Zafernâme”si, Ahmet Ahun’un (Muganni) “Zafernâme”si, Molla Bilâl’in (1823-1889) “Nâzigum”u, Muhammed Alem’in “Tarihi Kaşgar”ı, Kasım Bey’in “Gulca Vakıaları Beyanı”, Molla Musa Sayramî’nin “Tarihi Eminiye” ve “Tarihi Hamidiye”si zikredilebilir.¹²

Bu dönemde, Uygur Türkleri arasında yeni bir edebiyat gelişmiş ve halkın bağımsızlık mücadelesini dile getiren pek çok yazar ve şair ortaya çıkmıştır. Abdurehim Nizârî, Turdi Garibî, Noruzahun Ziyâî, Nazugum, Bilal Nazım, Sadir Pehlivan, Molla Şakir ve Seyit Muhammed Kaşgar bu dönemin öne çıkan edebî şahsiyetleridir.

Abdurehim Nizârî, Uygur edebiyat bilimcileri tarafından sözlü ve yazılı edebiyat geleneğinin sentezinde başarılı olmuş bir yazar olarak değerlendirilir. Nizârî’nin “Ferhad-Şirin” ve “Leyli-Mecnun” adlı destanları, Türk şiirinin klasikleri olan Nizamî, Nevaî, Fuzulî, Ataî, Lutfî ve Kutb gibi şairlere yazdığı nazirelerden oluşmaktadır. Leyli-Mecnun destanında, Mecnun’un anne ve babasının mezarı başındaki hâli şu şekilde dile getirilir.¹³

Guman eyildi bu atam, bu anam,
Biri ķebir yēniġa ķildi selām.
Öpüp topriġini fiġan başlıdi,
Ki mebeynige özini taşlıdi.
Ata ķebrisige urup başını,
Ana medfinige tōküp yaşını.
Şüphe etti bu anam, bu babam,

¹² Kaşgarlı, *Uygur Türkleri Kültürü ve Türk Dünyası*, s. 93.

¹³ Kurban Barat “Divânı Zuhûrî .” *Bulaq Dergisi*, 11 (1984):171.

Kabirlerinin yanında verdi selām.
Öpüp toprağını figan başladı,
Ki mabeyne kendini attı,
Atasının kabrine vurup başını,
Anasının defnedildiği yere döküp yaşını¹⁴

Nizârî'nin edebî mirası, sadece nazirelerle sınırlı kalmamış; Nevaî'nin hamsesinden ilham alarak yazdığı “Mahzun-Gülnisa” ve “Rabia-Sedin” adlı destanlarıyla da dikkat çekmiştir. Özellikle “Rabia-Sedin” destanında, dönemin sosyal düzenini, insanlar arasındaki eşitsizliği ve adaletsizliği büyük bir ustalıkla dile getirmiştir. Bu eser, zengin bir ailenin kızı olan Rabia ile fakir bir ailenin çocuğu olan Sadin'in hazin hikâyesini anlatmaktadır.¹⁵

Turdi Garibî'nin “Behram Şah” destanı, Ali Şir Nevaî'nin “Seba-i Seyyâre” (Yedi Gezegen) adlı eserine nazire olarak yazılmıştır. Garibî, 1841'de Kaşgar'da yazdığı “Kitab-ı Ğarib” destanında kötülüğü, riyakârlığı ve hıyaneti eleştirmiş ve halkını bu tür özelliklerden uzaklaştırmaya çalışmıştır.¹⁶ Ayrıca, meslek edinme hususunda da halkını bilinçlendiren şiirler kaleme almıştır.

Bilal Nazım (1825-1900), XIX. yüzyıl Uygur edebiyatının bir başka önemli temsilcisidir. Bilal Nazım, şiirlerinde hayatın içindeki sorunları, zenginlik ve fakirliği, dostluk ve düşmanlığı işlerken, Arapça ve Farsça bilgisiyle klasik şark eserlerinden de etkilenmiştir. Nazım'ın “Gezat Der Mülki Çin” destanı, Uygur halkının millî mücadelesini ve kahramanlığını anlatır. Aynı dönemde, Kuçar ayaklanmasını ve halkın zaferini anlatan Molla Şakir, “Zafernâme” adlı eserinde halkını ve savaşı tasvir etmiştir.

20. yüzyılın başlarında dünyada meydana gelen yenilikler ve gelişmeler ile milliyetçilik akımı, Uygur edebiyatında da yankı bulmuştur. Cedidcilik (Yenileşme) hareketleri hayatın her alanında görülmeye başlamıştır. Uygur edebiyatında da zulüm, adaletsizlik, cehalet ve hurafelere karşı hürriyet, adalet, demokrasi, terakkiyat ve yenilik taraftarı olan aydın şair ve yazarlar ortaya çıkmıştır. Böylece, Uygur Türk edebiyatında bu tesirler altında yeni bir edebiyat çağı açılmıştır.

¹⁴ Barat “Divânı Zuhûrî, s.171.

¹⁵ Barat, “Divânı Zuhûrî, s.169.

¹⁶ Hülya Kasapoğlu Çengel, *Çağdaş Türk Edebiyatları-II*, s. 140-169.

Yeniden şekillenmeye başlamış olan Yeni Uygur edebiyatı, Uygur klasik ve halk edebiyatının asıl ananelerini geliştirerek, başka Türk boylarının¹⁷ çağdaş edebiyatlarından da ilham almış ve diğer milletlerin edebiyatlarında meydana gelen yeniliklerden etkilenerek dil, nazım, şekil ve üslûp bakımından geçmişten ayrı geleceğe tesir edecek farklı bir görünüme bürünmüştür. Dolayısıyla yenilikçi edebî tavırlardan etkilenen çok sayıda genç aydın şair ve yazar yetişmiştir.

Uygur Türk edebiyatının tarihî gelişimi, Türk dünyasının edebi mirasının önemli bir parçasıdır. Hem İslamiyet'ten önce hem de İslamiyet sonrasında Uygur edebiyatı, zengin ve çeşitli eserler ortaya koymuştur. Bu eserler, Uygur kültürünün ve tarihinin derinliklerini yansıtarak, Türk edebiyatının evrensel değerlerini de taşımaktadır.

3. Çing Sülalesi Dönemindeki Uygur Klasik Edebiyatı

Uygurlar, 1759-1864 yılları arasındaki edebiyatı, savaşlardan sonra meydana gelen çeşitli sosyal ve siyasi olaylar çerçevesinde değerlendirir. 1759 yılında Yarkent Hanlığının yıkılmasından sonra, Sincan bölgesinde Hocaların siyasi ve dinî olarak önemli hale gelmesi ve Sincanın siyasi ve dinî durumunu kontrol altına almaya başlamaları ile bu edebiyat döneminin belirgin özellikleri ortaya çıkmıştır.¹⁸

1759 yılında Yarkent Hanlığının son dönemlerinden itibaren Hocalar ailesi siyasi ve dini haklarını ele geçirdi. Bu Hocalar Ak Dağlılar ve Kara Dağlılar olarak iki mezhebe ayrıldı. Ak Dağlıların aksakalı Appaq Hoca, Yarkent Hanlığı'nın sultanı İsmail Han'dan iktidarı ele geçirdi. İktidarı ele geçirmede Tibet'teki Dalai Lama'nın yardımını aldı. Ancak aslında o bir kukla hükümdar haline gelmişti. Ondan sonra Appaq Hoca'nın oğlu Burhaneddin, Qara Taghlıklar üzerine zafer kazanarak başka bir kukla hükümet kurdu. Aslında bu, Mançu aristokrasisinin Sincan'daki hakimiyetinin yeniden tesisiydi. Mançu feodal aristokratları, Sincan'da Çin'in iç bölgelerine göre daha sert bir siyaset izledi, halk üzerindeki zulmü katlanarak arttı. Uygurları birbirlerine karşı düşman hale getirdiler.¹⁹

Sincan'ın sosyal durumu ciddiyle ekonomik olarak zayıf ve çatışmaların keskinleştiği bu dönemde, sosyal gerçekliği yansıtan edebi eserler ortaya çıktı. Uygur edebiyatı Yarkent Hanlığı'nın son dönemlerinde, Appaq Hoca liderliğindeki Sufi

¹⁷ Osman, Gayretcan. *Uygur Klassik Edebiyatı Qisqıçe Tarihi*. 2. Kısım, 1996, s.320

¹⁸ Gayretcan. *Uygur Klassik Edebiyatı Qisqıçe*, s. 316-318

¹⁹ Gayretcan. *Uygur Klassik Edebiyatı Qisqıçe Tarihi*, s.319-321

tarikatinin baskısıyla zayıflamıştı. Bu dönemde Uygur edebiyatı ve kültüründe en geri kafalı Hocaların ideolojisi hâkim konumdaydı. Bu dönem, Uygur edebiyatının Farabi, Yusuf Has Hacıp, Nevâî gibi kişilerin büyük başarılarının harap edildiği yıllardı. Ershi Futuh, Shah Hijran, Sadiqi gibi bir grup yazar, Uygur edebiyatının klasik geleneğini yeniden canlandırma ve onu rayına oturtma yolunda yaratıcı, tercüme, şerh ve tezkiye alanında kalıcı katkılar sağladı. Ancak bu çabalar, Burhaneddin Hoca liderliğindeki Appaq Hoca ailesinin yeniden iktidara gelmesi ve kanlı bastırmalarla yine yarım kaldı. Bu felaketler 1864 yılına kadar Yakub Bey'in Yedi Hanlığı ortaya çıkana kadar devam etti. Bu dönemde, Zuhûriddin Hekim gibi aydın Uygur hükümdarları, Hoca Jahan'ın başlattığı çalışmaları sürdürerek Uygur edebiyatının ana yönelimini ve klasik değerini devam ettirdi. Abdurrehim Nizârî'nin temsil ettiği A. Nizârî, Ziyâî, Garibî, Saburî gibi yazarların oluşturduğu yeni edebiyat platformu, Zuhûriddin Hekim'in teşebbüsüyle Appaq Hoca ailesinin engelleme teşebbüslerine karşı fedakârca organize edildi. Zuhûriddin Hekim, Hocaların isyanları ve savaşları sırasında bu yazarların hayatını korudu. Böylece Uygur edebiyatı, Hocaların zulmü altında yok olmamış ve insani sevgi, vatan ve yaşam sevgisi, ahlak ve erdem, eğitim ve öğretim, sosyal ve manevi illetlerle ilgili geleneksel ve dünyevi klasik temaları kaybetmemiştir. Uygur edebiyatı, Çağatay Uygur dili üslubundaki edebi yaratıcılığın son tarihi dönemine hatırı sayılır katkılarda bulunmuş ve onu Nevaî temsilindeki Çağatay Uygur edebiyatına bağlamıştır. Bu dönemde, Uygur edebiyatına A. Nizârî, Ziyâî, Garibî, Saburî, Molla Şakir, Nakıs, Molla Bilal, Seyit Mehmet, Tejelli, Musa Sayramî, Abdulkadir Damolla, Kutluk Şevki gibi isimler de dönemin edebî çeşitliliğine zenginlik kazandırmıştır.²⁰

1864 – 1759 yılları edebiyatı, eski dönem edebiyatı, özellikle Hocalar dönemi edebiyatı ile bazı ortaklıklara sahip olsa da ideolojik içerik ve edebi şekil açısından önceki dönemlere kıyasla büyük ölçüde yenilikçi anlayışlarla şekillenmiş ve gelişmiştir. Bu devir edebiyatın göze çarpıcı birkaç özelliği şöyle listenebilir:

İlk olarak edebi kadro büyüyüp genişlemiştir. Pek çok yazar, ezilen emekçi halkın yanında durarak eser yazmaya başlamıştır.

Diğer bir özellik, edebi eserlerin hacminin artmış olmasıdır. Tür ve şekil açısından çeşitliliğin gözlemlendiği bu dönem ürünleri, öncekilere kıyasla nicelik olarak daha fazla,

²⁰ Ömer, 20. *Esirdiki Uyğur Edebiyatı Tarihi*, s. 157-162

hacim olarak daha büyük; nitelikçe muhtelif konuların zengin içerikler eşliğinde işlendiği daha renkli eserlerdir.

Üçüncü özellik ise edebi eserlerde doğrudan ya da dolaylı olarak sezilen ideolojik yaklaşımlarda belirgin bir değişimin gerçekleşmiş olmasıdır. Eserlerde milli ve sınıfsal zulmü, halk ayaklanmalarını yansıtmaya ve isyankâr, özgürlükçü, aydınlanma taraftarı, halkçı fikirler yansıtılmıştır.²¹

Dördüncüsü ise edebi yaratım yönteminde köklü değişikliklerin meydana gelmesidir. Romantizm, realizm, sembolizm gibi geleneksel yaratım yöntemlerinin yanı sıra eleştirel realizm de kendine has bir yöntem olarak öne çıkmış,²² dönem ürünlerinde etkin bir dille kullanılır olmuştur.

Beşinci olarak, bu dönemde Klasizm akımı öne çıktığı kabul edilir. Birçok yazar bu akımın tabii bir taraftarı olduğundan dönemin kendi bünyesinde dahi birbirini taklit edercesine takip eden edebi eserlerin ortaya çıkması klasik akımın kuvvetli bir şekilde benimsenmesine hizmet ettiği ileri sürülmüştür.

Altıncı husus, bilimsel yaratıcılıkta ansiklopedicilik akımının oluşmasıdır. Birçok yazar, doğa bilimleri, ahlak bilimi, eğitim bilimi, ilahiyat, müzik ve diğer bilimlere odaklanarak birçok ansiklopedik eser kaleme alır. Muhammed Sadık Kaşgarî, Muhammed Ever Karakaşi, Molla İsmetullah Binni, Molla Nimetullah Mucizi, Kutbiddin Şah gibi yazarların eserleri ansiklopedik yazarlara ve ansiklopedik eserlere örnek olarak gösterilebilir.²³

Yedinci husus, kolektif yaratıcılığın canlanmasıdır. 19. yüzyılın ilk yarısında Zuhûriddin Hekim Beg'in hâmilliğinde, Nizârî'nin liderliğinde Ziyâî, Garibî, Saburî gibi yazarlar kolektif yaratım grubu bağlamında örgütlü yapılanmalar oluşturmuşlardır. Bu grup, kendi eserlerini birleştirerek “*Garipler Hikayesi*” adlı büyük bir koleksiyon meydana getirmişlerdir. Bu dönemde ayrıca birkaç antolojinin ortaya çıktığı görülür. Bu antolojilerde kadın şairlerin varlığı dikkat çekici düzeydedir.

Sekizinci husus tezkireciliğin devamlı surette gelişmesidir.

²¹ Ömer, 20. *Esirdiki Uyğur Edebiyatı Tarihi*, s. 156-158

²² Osman, *Uygur Klassik Edebiyatı Qisqıçe Tarihi*, 1996. s.325

²³ Ömer, 20. *Esirdiki Uyğur Edebiyatı Tarihi*, s. 158

Dokuzuncu husus çeviri alanındaki ilerlemenin ciddi seviyelere ulaşmasıdır. Bu dönemde Muhammed Sadık Kaşgarî ve Molla Niyaz gibi büyük çevirmenler ortaya çıkarak, bir dizi eser meydana getirmişlerdir.

Onuncu husus edebiyatın sosyal güçlerle olan ilişkilerinde gittikçe ilerleyen bir yakınlık kurulmasıdır. Edebiyatın, halkla olan ilişkileri yoğun bir düzeye erişir ve yine edebiyatın feodal hükümdar sınıfına baskısı hissedilir derecede etkin olur.

On birinci husus halk arasında dolaşan rivayet, hikâye, destan, kıssa ve şarkıların toplanması, düzenlenmesi ve yazılı edebiyata dönüştürülmesi konusunda birçok çalışmanın ortaya çıkmasıdır. Örneğin Sadır Palvan'ın eseri *Nuzugum*.

On ikinci husus kendi halkının eski zaman tarihindeki büyük alimlerini, o milletin kendi yazarlarından öğrenme, kadim naşir ve şairlerin klasik hâle dönüşmüş eserlerini kopyalama, çoğaltma, düzenleme, saklama ve onları anma konularında geniş ve güçlü bir hareketin başlatılmış olmasıdır.

Bütün bu sıralanan özelliklerin yanı sıra bu dönemi önemli kılan bir başka gelişme sözlük bilimi alanında beş dilli Mançuca sözlüğün kaleme alınmasıdır. Bu sözlük, edebi eser sayılmasa da Uygur dilinin ifade gücünü belgeler nitelikli birinci derecede mühim dil malzemeleri barındırmasıyla Uygur dil ve düşünce hayatındaki yeri tartışılmaz kıymettedir. Dile getirilmesi gerekli bir diğer konu sözlük meydana getirildiğinde dünya çapında çok dilli sözlüklerin henüz yapılmamış²⁴ olması ilgi çekici bir ayrıntıdır.

Diğer bir deyişle, bu dönemin edebiyatı, gelişmiş etkin fikirlerin işlendiği edebi özellikleriyle yüksek bir edebiyat olmasıyla öne çıkmıştır.

4. Zuhûrî

Zuhûrî (? - 1850), Kaşgar'ın ileri gelen feodal liderlerinden biri ve aynı zamanda tanınmış bir şairdir. Zuhûrî, Turfanın yerli feodal hanlığının ilk hanı İmin Hoca'nın oğlu Nur Muhammed'in oğludur. Çin Hanedanlığı döneminde Kaşgar'da hâkimdi ve görevlerini 1831'den 1847/8'e dek sürdürdü. Zuhûrî'nin gençlik yılları, Şincanın yani Kaşgar'ın siyasi ve sosyal yaşamının oturaklı bir dönemine denk geldi.²⁵

²⁴ Osman, *Uygur Klassik Edebiyatı Qisqıçe Tarihi*, s.319

²⁵ Barat, "Divânı Zuhûrî," s.107

Zuhûrî, sadece siyasi ve askeri işlerde değil, aynı zamanda edebiyat ve kültürel çalışmalarda da aktifti. Halkın kültürel seviyesini yükseltmeye çaba harcadı ve bu alanda feodal yönetime karşı bilgili bir lider olarak öne çıktı. Edebiyat ve kültürde derin bilgi sahibi olan Zuhûrî, ünlü alimler ve şairlerle birlikte çalıştı. Bu dönemde, Kaşgar'da sosyal ve kültürel dikkate değer gelişmeler yaşandı.²⁶

Kaşgar şehri, 1840-1841 yıllarında önemli ilerlemeler kaydetti. Şehirdeki birçok okul tamir veya yeniden inşa edildi, yeni yollar açıldı; kültürel ortam her anlamda büyük ölçüde iyileştirildi. Birçok yazar ve bilim insanı, bu dönemde eserler üretti. Ayrıca devrin önde gelen araştırmacıların bilimsel çalışmalara katılımı türlü teşviklerle desteklendi. Böylece bilimle ilişkili uğraşlar için uygun bir ortam, iyi bir bilimsel atmosfer yaratıldı.²⁷

Zuhûrî Hekim Bey kendi dönemindeki mahkemede Nizarî, Ziyâî, Garibî, Saburî gibi edebiyatçılardan oluşan bir kâtipler topluluğu kurmuş ve onları görünüşte idari yazışmalar ve emirnameler kaleme alma işine yerleştirmiş gibi yapsa da aslında bile isteye sanatçıları serbestçe edebi yaratılarla meşgul etmiş; bu durum ise beklenmedik bir etki doğurmuş ve peşi sıra büyük bir edebi hareketlenmeye zemin hazırlamıştır. Dolayısıyla Zuhûrî Hekim Bey'in bu tavrı, ulus kültür tarihinde kendi dönemine has mühim farklılıklar ortaya koyan edebi bir hamle olarak yorumlanır ve toplumca sevilen, benimsenen bir hadise olarak anılır. Örneğin bazı şairler, onu ve rolü hakkındaki düşüncelerini şöyle tanımlamışlardır:

Kaşgar'da Şah'ın emri vardı,
Kalbinde arzu edilen bir makam yoktu.
Ölüm korkusundan gönlü yaralıydı,
Zuhûrî'dir ismi, başında bir taç,
Zamanında şeriatın yayılmasına neden oldu.²⁸

Bütün bunlardan ayrı olarak Zuhûrî, eğitimci bir hükümdar olma özelliğiyle de Uyğur edebiyat tarihinde belirli bir yere sahiptir.

²⁶ Ömer, 20. *Esirdiki Uyğur Edebiyatı Tarihi*, 1. Kısım, Şincan Üniversitesi Neşriyatı, 1998,s.158

²⁷ Ömer, 20. *Esirdiki Uyğur Edebiyatı Tarihi*,s.155

²⁸ Barat, "Divânı Zuhûrî,"s: 107

Dönemin tarihî ve siyasi çalkantılarını hatırlatmak maksadıyla şu ayrıntılara değinilmiştir: Mançu hükümdarlığı 18'inci asrın 50 ve 60 yıllarında üstün askeri güç ve baskınlarıyla Cûngar hanlığını yok eden ve yedi şehri işgal ettikten sonra kendinin Şincan'daki siyasi iktidarını uzun süreli devam ettiremedi. Uygur halkı, Mançu ordusuyla çatışmalar ve belli başlı isyanlarla karşılaşmıştır.

Bu tür durumlarda Mançu Hanedanlığı iki bin yıldan fazla vakitten bu yana hanedanlıklar tarihinde toplanan siyasi yönetim vasıtalarını bu yeni çevreye uyarlayıp, bölüp parçalayıp, tabaka ve mahalli zıtlıklardan faydalanma, feodal üst tabakadaki kişileri ve nüfuslu dindar şahsiyetleri satın alarak halkı baş eğdirmeye yönlendirecek yöntemleri kullanarak kendi hakimiyetinin sabit olmasına çaba gösterdi. Öncelikle teslim olan ve hâkimiyet savaşına yardım eden yerli feodallere Wang'lık imtiyazı verdi. Kumulda Lokçun-Turfan'da ve Kuçar'da bertaraf edilen Wang'lık imtiyazı bu devrin tarihi sonucu şeklinde hesaplanabilir. Mançular siyasi, harbi(askeri), iktisadi önemli büyük güçleri kendi ellerinde tutmaları haricinde başka mahalli hakimiyet işlerini hem dağınık parça-parça hukuki işlerini onlara devretmiştir. Böylece Mançu ordusu desteğiyle ayakta olan, onlara sadakatlerini göstermek için Mançuların arkasını kollayan bir yerli yöneticiler taifesi birliğe gelmiştir.²⁹

Böylece aynı zamanda ve ondan sonraki devletlerde yerli yöneticileri feodal beyler ve hain ruhanilerden Wang evlatlarından tayin etmek ya da başka müslüman milletlerden olan sadık yöneticileri değiştirmek sık kullanımlı bir geleneğe dönüşmüştür. Bu gelenek Mançu hâkimiyeti için en önemli bir kazançtı.

Bu seçilen yöneticilerin çoğunluğu halkın hainlerinden idi. Mançu hakimiyeti altında onların emekçi halka yaptıkları zulmün haddi hesabı yoktu. Kendi halklarının milli menfaatlerini zenginliğe ve iktidar gücüne satmaları yetmiyormuş gibi halkın birliğine zarar verecek bölücü, cehalete sürükleyecek stratejik uygulamaları gerçekleştirmişlerdir. Bu uygulamalar 18.ci asrın diğer yarısında ortaya çıkacak birçok isyan ve kıyımların temel sebebi olmuştur.

Fakat bu yöneticiler içinden Mançu hükümdarlığının kendilerine vermiş olduğu imtiyazları, illegal yollara başvurmadan halkları için farklı ve çeşitli sahalarda iyi işleri gerçekleştirmede kullanmışlardır. Şair Zuhûrî-Zuhûriddin Hekim Bey de bu tür

²⁹ Ömer, 20. *Esirdiki Uygur Edebiyatı Tarihi*, s.168-175

yöneticilerden olup kökeni Turfan'a dayanır ve 19. asrın 30-40'lı yıllarında Mançu Hanlığı tarafından Kaşgar'da Hekim Bey olarak tayin edilir.

Hacı Ahmet “*Zuhûrîddin Hekim Bey devrindeki Kaşgar'da sosyal hayat ve edebiyat*” adlı çalışmasında bu şahsiyetin girişimciliğinden bahsetmektedir. 19. yüzyılın 30'lu yıllarında Uygur edebiyatında yeni bir yükseliş gerçekleştiği belirtilmiştir. Hacı Ahmet'in tarif ettiği Zuhûrîddin Hekim Bey ilmi çalışmaları seven ve ilim ehline teveccüh eden bir yönetici olarak değerlendirilmiştir.

O ilim -fenle ilgilenen iktidarlı kişilere maddi ve manevi açıdan yardım etmiştir. Onlara ilmi çalışmalarının üretimine teşvik etmiş ve desteklemiş, hatta onlara fırsatlar ortaya çıkarmıştır.

O, Abdurrahim Nizârî, Emir Hüseyin Seburi, Garibî, Noruzhan Kâtip (Ziyâî) kendi devirlerinin tanınmış yazar ve şairlerini, farklı sahalardaki alim ve usta sazandeleri etrafında toplayarak onlara kendi gücü kapsamında hizmet ve imtiyazlar sunmuştur.

Ali Şîr Nevâîden sonra Uygur edebiyatında yeni yüksek bir gelişmeyi sağlayan Uygur Şair Abdurehim Nizârî üretkenliğinin zirvesini geçirdiği dönem Zuhûrîddin Hekim bey'in ordusunda olduğu vakittir. O 1837-1838 yıllarında Zuhûrîddin Hekim Beyin teşebbüsüyle 48 bin mısralık destanlar serisini yazmıştır. Bu destanlar serisi 18 destanı içermektedir. Şair 1839 yılında “*Durri'l-necat*” adlı eserini yazmıştır. Şair Hacı Ahmet, bu eseri Zuhûrîddin Hekim Bey'in teşebbüsüyle yazdığını ifade etmektedir.

Zuhûrîddin Hekim Bey fakirlik de olan şair emir Hüseyin Sebuhi ekonomi açıdan desteklemiştir. Ona Harem bağ köyünden yer ayırtıp vermiştir. Zuhûrîddin Hekim Beyin tavsiyesiyle kendisinin “*Makalat*” adlı lirik eserini yazıp çıkarmıştır o yine Zuhûrîddin Hekim Bey'in teşebbüsüyle 1840 yılında “*Navayining adaletperverlik toğrusida*” adlı eserini yazmıştır.³⁰

19. asrın Uygur edebiyatının yine bir tanınmış şahsiyeti olan Garibî kitabı “*Garip*” adlı eserini Zuhûrîddin Hekim Beyin tavsiyesiyle yazıp çıkarmıştır. Hacı Ahmet kendi makalesinde şair karanlık cemiyet düzenin değiştirmek arzusuyla ilerlerken onun Zuhûrîddin Hekim'in çağırıp, ona çıkart yeni yetenekleri kaşiflerin durumu hakkında bir eser yazıp çıkarmasını tavsiye etmiştir. Şair de eserini dönem emirinin hükmü sebebiyle yazdığını ifade etmiştir bu eserde Hacı Ahmet'in durduğu noktalar dışında yine dikkat

³⁰ Osman, *Uygur Klassik Edebiyatı Qisqıçe Tarihi*, s. 329

edilmesi gereken bir taraf vardır o bu eserde tipik ütöpik sosyalizm fikirlerinin yansıtıldığı görölmektedir. Şair eserinde bireyin bireyi ezmediği zulüm ve adaletsizliğin olmadığı bütün emekçilerin birlik ve beraberlik içinde olduğu emek ve emekçilere kıymet verildiği bir toplumun oluşmasını arzu ettiği görölmektedir. Bu sosyalizm fikirlerinin sadece Avrupa'ya has ait düşünce olmadığı doğu toplumlarının da böyle bir düşünceye sahip olabileceğini göstermektedir.³¹

İslamiyet sonrası Uygur edebiyatına büyük ve köklü bir değişim yaşanmıştır. Çağataycalaşma ve Çağatayca yazılı edebiyat 19.cu asırda gelişerek üçüncü dönemine girip Abdurrahim Nizarî, Emir Hüseyin, Suburi, Garibî Muhammed Sadık Kaşgari, Noruzhan Katip gibi edebi ve emekçi şahsiyetler ön plana çıkmıştır. Bu dönem içinde kaleme alınmış edebi eserlerin de dikkate değer ölçüde çoğaldığı görölmüştür. Bununla beraber dönem edebiyatında realist temaların, devre ait sosyal meseleleri ortaya koyma endişesiyle sıklıkla işlenmesi ve edebi ürünlerde günlük halk dilindeki kelime haznesinin yoğunluklu olarak kullanımı ilgili dönemin tipik özellikleri arasında sayılır.

Zuhûriddin Hekim Bey'in maruz kaldığı baskıcı otoriteye rağmen edebi şahsiyetleri teşkilatçı kimliğiyle elinden geldiğince kuvvetli bir biçimde desteklemesinin olası sebeplerinden biri kendisini kendi devrinin yitik şairlerindenmiş gibi görüyor olmasıdır. Örneğin oluşumuna hizmet ettiği tüm farkındalıklara rağmen Zuhûriddin Hekim Bey Mançu hanedanlığı hâkimiyeti altında kendi halkı için oldukça yararlı işler yapmış olması dahi onu tarihin sayfaları arasında bugüne dek saklı kalmasını engelleyememiştir. Halbuki Uygur edebiyatında söz konusu edilen döneme has edebi tutumların şekillenmesinde ve dönem özelliklerinin oluşumunda, Zuhûriddin Hekim Beyin teşkilatçılık rolünün payı her zaman anımsanarak onun bu amaçla ortaya koyduğu yapıcı teşvikleri yerinde ve gerekli bir çaba olarak değerlendirilmelidir.

5. Divân-ı Zuhûrî

Divân-ı Zuhûrî adlı divân 1950 yıllardan başlayıp Şincan Uygur Özerk Bölge Müzesi'nde saklana gelmiştir. Bu el yazması formatında olan Divân 68 sayfa olup, divân uzunluğu 22

³¹ Ömer, 20. *Esirdiki Uygur Edebiyatı Tarihi*, s.168-175;

santim genişliği 13 santimdir. Kütüphane kayıt numarası ise 42'dir. Divân'da ne zaman yazıldığı ve kâtip bilgisi bulunmamaktadır. 1500'e yakın mısradan oluşmaktadır.³²

Zuhûrî halkın edebiyat ve sanatla ilgili uğraşlarına uygulamada rehberlik etmek için kendisi de profesyonel anlamda şiirle meşgul olmuştur. Divân-ı Zuhûrî, geleneksel divân düzenleme yöntemiyle oluşturulmuş büyük koleksiyonlardan biridir. İçinde gazel, müstezat ve muhammes gibi edebi türler bulunmaktadır. Zuhûrî, şiirlerinde kendi özel düşüncelerini ve zamanına olan bakış açısını ustalıkla ifade edebilmiştir. Divân-ı Zuhûrî'nin ana teması, makro düzeyde aşkı ve sevgiyi tasvir ediyor gibi görünse de şiirleri derinlikli çözümlemelerle yorumlandığında, içeriğinde çok katmanlı düşünce mücevherlerinin parladığını sezinlemek zor değildir.

Divân-ı Zuhûrî 'de estetik kaygıyı gözetmek suretiyle şairin kişisel bakış açlarına da yer verildiği tespit edilmiştir. Ayrıca şair, şiirlerin sonunda mahlasını veya adını kullanmakta bir farklılık gözetmemiş; Zuhûrî 'yi daha çok tercih etmekle birlikte kendi adı Zuhûriddin'i de kullanmakta bir sakınca görmemiş; hatta bazı gazellerinde kendisine “-Şah”; “-Şahım” diye hitap eden şair mahlas kullanımlarında farklı ve kendine özgü yaklaşımlar sergilemiştir. Dizelerinde bazen fakirliği yeğlediği anlaşılan şairin görevde hazır bulunmasının sebebini ve sonucunu şöyle ifade ettiği³³görülr:

Kaşgar'a gelip dert ile durdum,
Dostlar için belki yas tutarım.
Kaderde kulun çaresi yoktur,
Tanrı'nın emrine aslında itiraz yoktur.
Beyler için saygınlık vardı,
Bana ise utanç düştü.
Dünyada utançla kaldım,
Bu utançla sonunda giderim.³⁴

Dolayısıyla şair, yeme içme ve gösteriş yapmayı onur vesilesi bir tutum olarak görmeyip, aksine bu tür davranışların halkın iradesine aykırı olduğunu anlamıştır.

³² Barat, “Divânı Zuhûrî,” s.107.

³³ Barat, “Divânı Zuhûrî,” s. 110-111.

³⁴ Barat, “Divânı Zuhûrî,” s.111.

“Divân-ı Zuhûrî “de zamanın şikâyeti, rakiplere öfke, ayrılık acısı, kaygı, ümitsizlik, pişmanlık, ölüm endişesi, tövbe gibi karmaşık ve samimi öznel duyarlılıklara da yer verilmiştir. Bu bağlamda, şairin “Can Ara Sırrını Halimdir Qedi Ziba Yigit” ve “*Ni Qara Mungdur Bashimgha Qildi Jewher Izhar Dost*” adlı şiirlerinin zengin anlam dünyasının yorumlanması önemlidir. “*Can Ara Sırrını Halimdir Qedi Ziba Yigit*” adlı şiirinde, şair geleneksel olarak erkeklerin sadece taleplerde bulunduğu anlayışı yıkararak, erkeğin sevgisini arzulayan zavallı kızın duygularını göstermeye çalışır. Zuhûrî burada kızın dilinden, ilgisiz, katı yürekli, sert erkeklere olan kızgınlığını dile getirir. Bu erkek, üst sınıf, kibirli, zengin bir kişinin sembolü olarak, kız ise yüreği kırık, düşük sınıftan bir mazlumun sembolü olarak tasvir edilmiştir. “*Ni Qara Mungdur Bashimgha Qildi Jewher Izhar Dost*” adlı şiirde şair, dost kılığındaki hainlere olan öfkesini ve onların yaptıklarına olan nefretini cesurca dile getirir, bir siyasetçiye özgü cesaretini sergiler. “Divân-ı Zuhûrî “de şairin gerçek dünya sıkıntılarını iyi bilmesi ve halkın hizmetini” görme fedakarlığını yerine getirme “düşüncesi ifade edilmiştir”.³⁵

Zuhûrî, “Dünya Yüzünde Eli Sefalar Hamma Ketdi” adlı şiirinde insanlık tarihini kısaca hatırlatır. Lokman, Hipokrat, Platon, Aristoteles gibi bilgi ve zanaat eğitimi almış kişiler, şiir bahçesinin şarkıcı kuşları Hüsrev Dihlevî, Saadi, Nizami, Firdevsîler, zenginlik, mevki, saltanat simgeleri Karun, Şeddat, Cemşid, İskender, Kavuslar, ihtişamla dünyadan geçip gittiler. Aynı şekilde müftüler, kadılar, Ömerler de yaşayıp gittiler. Ama onlar da fakirler de geçti. Sonunda hepsi bu dünyadan ayrıldı. Bu vesileyle kendi saltanat makamına karşı çıkar; -”Sadakat ehli ol, halkına zulüm ve eziyet etme, akıllı ol, bu dünya geçici, geçmiştekilerden iyi ders al” diyerek kendine kesin bir dille seslenir.

“Muhammes Zuhûrî Bir Gazel Nevayî” adlı muhammesi, Nevaî’nin gazeline ithaf edilmiş bir şiirdir. Gece gündüz demeden bütün varlığıyla halkının işlerini yapmış, ancak bazı sebeplerden dolayı halkı memnun edemeyip sonunda kötü bir ün kazanmış, gözlerinin kararıp, yüzlerinin sararmış, canına ferahlık getiren içkiler yerine acı gözyaşlarını yutmak zorunda kalmış olmanın derin pişmanlığıyla şiirler düzen şair, dizelerinde böyle bir hizmet yolunda yüzlerce kez ağlayarak eziyetler çekse de halkı önemsemekten geri kalmaz; dert taşlarına tutulsa da dert etmeyip, zorlukları yenip, yaralı yüzünü lal gibi güzel süsleyip, gecelerini eğlenceye değil, çalışmaya adanmış olduğunu belirtir.

³⁵ Barat, “Divânı Zuhûrî,”): s.138

Kalbinde gençliğin sembolü olan aşk ateşi olduğu gönül yangınıyla dolu olduğu hâlde veya halkın derdi olduğu için bununla dertlenen ve dolayısıyla harap olan bir gönül yorgunu olması sebebiyle “mutluyum, ağlarım çünkü aşk olmadan sevgiliye varmak mümkün değildir” der. Yani şair mihnet çekmeden halkın hizmetinde bulunmak mümkün değildir, düşüncesindedir. Toplumsal faydayı gözeten şair “Divân-ı Zuhûrî”de geleceği önemseyen ilerici anlayışlarla harmanlanmış duygu-düşünce dalgalanmalarını ustaca işlemiş; bir siyasetçinin yüce erdemini, ideolojik sisteme dair yaklaşımlarını, sosyal görüşlerini ve kişisel deneyimlerini ³⁶ başarılı bir şekilde dizelerine aktarmayı bilmiştir.

Divânın seviyesine bakıldığında şair Zuhûrî’nin kendi zamanına göre yüksek ilme sahip, toplumunu iyi tanıyan, iyi bir seviyede edebi bilgilere sahip bir şahsiyet olduğu görülebilmektedir. Divândaki gazellerin dillerine bakıldığında yazarın Arap-Fars dillerini iyi bir seviyede bildiği görülmektedir

Divân genel anlamda gazel biçimindeki şiirlerden oluşmaktadır geleneksel gazel oluşumuna göre şiirin sonunda şairin kendi mahlası Zuhûrî’yi veya kendi ismi olarak Zuhûriddîn’i kullandığı bazen de kendine “-Şah”, “-Şaha” diye hitap ettiği hususuna daha önce de değinilmiştir. Şair her ne kadar gazellerinde “-Şah”, “-Şaha” diye kendisini adlandırırsa da ya da gerçekte şah, taç sahibi olsa da fakirliği yeğlediği görülür. Bu tercihte toplumsal faydayı gözetmesinin önemli bir payı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca onun gazellerinde dönemin kullanımdaki Uygur dilinin Kaçkar ve Turfan diyalektine mensup olan mahalli sözlerin varlığı görülmüştür. Örneğin “*aylida:önünde dam:övünmek, uz:güzel*” gibi sözcüklere sıkça rastlanılmaktadır.

Hedîş redifli gazelinden:

21.

4. zâhide dam urmağil men küfrdin taftim revâç
küfr ehligi hoş êrmes eylese mü’ min hedîş

6. küfr dindin sözledim men küfrdin zâr idim
heyıl küffâr aylida veh eyledim hudbib hedîş

³⁶ Osman, *Uygur Klassik Edebiyatı Qisqıçe Tarihi*, s.138-139

Munis redifli gazelinden:

36.

5.gedāyi ‘ışk men u derd ehliġe hemrāh
ki tekvā terk ēteyin ger şefā ērur mūnis³⁷

Zuhûrî’nin divânında Çaġatay şiir geleneġine baġlı karakteristik özellik olan geleneksel aşk teması karşımıza çıkmaktadır. Şairin didaktik özelliġine sahip gazelleri az bulunmaktadır. Onun divânının büyük çoġunluġu güzel sevgiliyi betimlemek, sevgiliye kavuşmak, sevgi arzusu, ayrılık kaygısı, rakiplerden usanma, vefasız yâre olan kırgınlık, ümit-ümitsizlik, pişmanlık, ecel endişesi, tövbe-istiġfar gibi karmaşık duygular işlenmiş lirik gazellerden oluşmaktadır. Lirik gazellerinde şairin kendine özgü fikirleri, estetik ifade biçimleri, teşbihi, nitelendirmeleri ve yenilikçi kafiye dizimlerine rastlanılmaktadır. Buna ek olarak Zuhûrî, kendinden önceki şairlerin eserlerini inceleyerek özümsemiş ve kendi üslubuyla yorumlamış olsa da tekrara düştüğü söylenebilmektedir.³⁸

³⁷ Barat, “Divânı Zuhûrî,” *Bulaq Dergisi*, s.115-117.

³⁸ Barat, “Divânı Zuhûrî,” s.145-150.

I. BÖLÜM:

KURAMSAL BİLGİLER VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1. Çeviri Yazı Uygulanmış Metin

[1b]

1.

1. bir sirdur kim salipsen her kişi başıge bir sevdā
bu sevdālar bile kevneyn bāzārıda yüz gevğā
2. kirip bir ‘ayn iki lām arasığa bolup cān- bāhş
tüşüp hālî kuyaşing üzre boldi ming ‘eded peydā
3. koyup bir hesteni bar amānetke emin eylep
zulumā vu cūhulā dep etipsen ‘ışk ara şeydā
4. ‘ācep cehli ki bardur kırk eşiklik nūr zulmetdin
bārin fetḥ eylemey bolmas ledunnī ‘ilmide dānā
5. amānet hemzesini cānim içre asradim andağ
dağı minnet saṅa bolğay tanuğluk cümle-i eşyā
6. qalipdur şāmi hicrāningda māhżūn ehli meğrib kim
korey dep ay yüzingni āyine tutmış sikendersā
7. eger sultān özin pinhān etürge kiyse bir jende
gedāning delki içre şāhni bilgeymu kim āyā
8. cihān içre hemīşe barçelerge yāri hemrehdur
‘āvāmu’n-nās-ara ol yār pinhān gemzesi peydā
9. zuhūrî zātinge andağ ki bolğay mustegil her-dem
yok eylep özlükidin qalmağay evşāf hem esma

2.

1. şu ‘ā hemze’ -i āfitābingdin neşip et zerre’ -i cānā
tatur vehdet-i meydin ketre yā rezzāk u ve’ruknā
2. firāk endühidin kelmes tilim tekrir eylerge
nihān derd hemirimğa irürsen vākif u dānā
3. kara zūlfunüng hiyāli birle qaldim kara tünler
tafalma veh yolumni boldi zikrim rebbi ihdinā

- [2a] 4. tafay menşūr yengliġ kâfir ‘iŝķining ārā-nuşret
uray dār üzre feryād-i ene’lhāk gāh enşernā
5. birip ançe culāsin ol celāleddīn rūmīğa
tafip ‘izzu şeref ‘āŝıklar içre boldi mevlānā
6. nè dermen tafmay bir söz sening veŝfingni eylerge
lebing la’l u ķedding zibā gözüng şūh özüng ranā
7. ilāhi bu zuhūrī kõnglige salgıl zuhūringni
cudā ķil özlükidin cāniğa cennet olġay istiġnā

3.

1. ħemidingġa yoķtur ħādd manġa zikrimdur lā iġŝā senā
veŝfingni ķay til birle dey yoķ mende lāyik til saġa
2. ‘āŝī vu cānī bende men ‘āfv u kerem deryāsi sen
māġzūn ķulung evrādidur her dem zālemnā rābbenā
3. ħayru’l-beşer mirāŝidin vāriŝni mehrum eyleme
gencīne’i esrār idi ādem ata birle ana
4. ol otni ‘iŝķingdin hūrūp til sirri meġfini ķoyup
miġnet suyidin yuġurup ħāk üzre tuttung inzivā
5. otu heva vu su bile tofrāġiġa berding revāc
gencingġe māġzūn eylaba mi’ mār. ŝun’ungdin ben
6. kelgeç nesīm-i ŝubġ-dem tēz oldi ‘iŝķining oti
köysem gülümni savurup ķilġil bu koy içre fenā
7. her kim ki hicrining zehridin bolsa mezķi telġ-kām
tiryāki vaŝling bolmasa loķmān anġa tafmas devā
8. ħubbu’l-veţenni yād etip cānim ķuŝi feryād etur
zindān ġem içre körüp tende elem cānda ‘ānā

- [2b] 9. her niçe söz veŝilingdin ol eytur heme hezyān erür
‘āciz zuhūrī ħālini kör ‘iŝķ-ara tegmiŝ hevā

4.

1. Ey kelipsen gevherī yektā beni ādem ara
her durr yoķtur şedef içre seningdek yem ara

2. 'ışk bahrī mevcidin bolmış mukātir ķetrelər
ķetre 'i yōktur seningdek dicle' i ķulzum ara
3. āferiniş gūlšenining bulbuli hoşhāni sen
bostān-i 'allāmeke mālem tekūn tā' lemu ara
4. peyreviliğidin felekde mesken etti ol mesīh
boldi mi' rācı aning bu lem yekun te' lem ara
5. ol temennādin işikingge sörey dep yüz kuyāş
cervcidin tōşer ğem şāmiğa 'ālem-ara
6. nè ĳara bolmış 'ecep ger bilsem ol yeldā terni
furķetingdindur ĳara ķilmiş ikini mātem ara
7. isming ehmeddur muhābbetdin nişāni ķörgüzüp
keldi hā mīm üzre andağ yōķ nişān 'ālem-ara
8. şeh kelip sen cümle-' i şehlerge peygemberge hem
cān ēürsen özgeler ten heķ kibi hātem ārā
9. şidķ ehli şefķetingdin boldi yāri -şefā
cehl ehli dur vücudungdin hemişe ğem ara
10. şāf etey kõnglüm yüzüng 'āksini salgaysenmudep
eyle kim andağ kuyāş 'aksi toşar /ö zemzem-ara
11. itleringdin iltimās eyler zuhūrī kaşķi
ķatķay ol öz hiyāli içre zümre-' i meħrem ara

5.

- [3a]
1. cān gūlšenide zūlflaring 'ānber-i sārā
kõnglüm yüzide boldi yüzüng 'āksi dil-ārā
 2. ruhsāring u zūlfüng meni āşufte etipdur
bulbul kebi her şām u şehir leyl u nehāra
 3. giysū vū yüzüng kõnglüm ara tutti māķāmi
gūyā ki kilip rūmī bile hindī u medārā
 4. tā bolğali şām ehliģe bu şubķ vişāling
ğem şāmidadur ehl-i semerķendī buķārā
 5. bu dār ārā ger cilve ķilur bolmasa ĳusunung
ne işke etur rezm-i sikender bile dara

6. mecnûn kebi dîvâne êtipdur heme ehlni
tâ bolğali leylî şifetim bu çimen-ara
7. nâzûk bedening içre begir tâş körûpmen
Körgeñmu kişi şişe- 'i şehbâ ara hârâ
8. ol yerdeki cānim kuşi pervāzlar etse
uçmağda melek-i hür kaçur cümle nākāra
9. şîrin lebi ger çekse sañağ kudsî kelāmını
söz sirride ferhād ile husrevge ne yara
10. ger yetse kulağığa bu 'uşşāk muķāmi
rekķāş barip çerh urur çerh üzre zuhrâ
11. vāmıķdin aşur körse 'izāringni zuhūrî
husnüng gülige 'uzr kılur bāğ ārâ 'āzrâ

6.

1. neķşibend etti cemāling pertevî cānim ārâ
tefrîķa tüşti ķara zulfüngdin imānin ara
- [3b] 2. meclis ehli neķl güldin bāğ-ārâ dilşād olur
neķl-i gül bildim közümdin aķsa yaş ķānim ara
3. tāğ u deryā 'āciz olğay yük mañağ bolmış neşib
munçe muāfet bolur bu cism-i veyrānim ara
4. hecring eyler cem ' -i zidlarni visāling netķusi
su bile ot cem ' boldi āh-i u efğānim - ārâ
5. veh ki ķaşing yādidin bozar cismim yāyidin
gem sipāhīdin ķiliçlar boldi ķalkānim ara
6. tābi yoktur bu yüzümning āy yüzüngge baķğali
tāb zulfüng çirmaşipdur 'işķi bicān piçānim ara
7. nēçe gem tekkensiri 'āşikige sendin şādlik
kormegenni körsetip men 'āşik olğanim ara
8. ming cānim bolsa fidā bolsun cānimning cāniğe
kirse cānānim letāfetdin bu eyvānim ara
9. nāle vü feryād êtip bulbul kebi deydur zuhūr
kormemişmen sen kebi bir gülni bostānim ara

7.

1. cān gülşenide kedding 'er'ermu ikin āyā
kedding öze ruhsāring eħmermu ikin āyā
2. ħüsñüng ara ol la'ling yākut ikin āyā
bir şu'le ara gūyā eħkermu ikin āyā
3. könglüng ara la'lingning pertevsimuikin āyā
'işķing otidin koyğan mecmermuikin āyā
4. sevdāyi kıur zülfüng buy-i heme 'ālemni
yā müşki ħoten yā hem 'enbermu ikin āyā
- [4a] 5. ol ikki kulaķingda dürdānemuikin āyā ħüd
her cānibide āyning eħtermu ikini āyā
6. yā könglüm-ara tüşken köz birle mijeng 'āksi
yā neyzemu sānçar yā hānçermu ikini āyā
7. niy ğemzeler eylersen her demde közüng yumlap
sançurğa mańga toşlap neştermu ikini āyā
8. 'uşşāk muķāmida derd olğusidur meţlub
hecride akızğan yaş dürlarmu ikini āyā
9. el deydu zühürini laf urdi muĥebbetdin
bu laf sańga cānā bāvermuikini āyā

8.

1. çābukim atlanurda köp bolmasun dep ğubār ańga
eşķ töküp bulur közüm yolida intizār ańga
2. zār bolup cemende men muntāzir ol cemālige
gül yüzi sāri köz tikip kirfikim oldi ħār ańga
3. nāz-kereşmesin körüng zülfide hem şikenceler
helķe-'i rūĥıga salıp eyledimu bizni zār ańga
4. hecride sindurup köngül eyledimu yāy-i vaşl
singanidin ulağ etip etti özin sevār ańga
5. kılsa şukufte sāyebin bolğasi şāk dimāğlar
cezb ol meşāmmidin sünbülidur behār ańga

6. kirse bu bālār - ara cüst etip semendini
bolsa tuvāķi aralari ikki közüm nişār anġa
7. keçse žuhūrī başidin yāri üçün ne ‘āyb kim
cān u cihānini fidā kılsa yüz iftiḥār anġa

9.

- [4b] 1. eylesem men közlerimni ol temennādin ħuduk
tüşmedinġ sen bu ħudukġa yusūf ken’ān bolup
2. bu žuhrī ‘īd-i ruḥsārinġ üçün ‘uşşāķinġe
nezre cān etkey ularġa hem saġa ħurbān bolup

10.

1. sāķiyā eyle mēni bir māhi üçün bāde-perest
èt maġa ġeylini hem pāy-i cünūn u hemest
2. vā‘izā eyleme teklif mēni dīn sārīġa
kim ki bu kūn tevbe uşātķān kūni bolmiş mēni mest
3. mēni körmek bile tutma burun ey zāhid -i yeh
eyledi mest mēni tutti burun cām-i elest
4. zehm köp keldiyu yārim ķāşidin peyveste
zehmning derdiġe dermān dēdi mey iç-peyvest
5. mēni meyḥāne - ara sāķī –i mutrip ķilmiş
ètibān bāde-perest sāġār birle pā-best
6. kēlip ol şūḥ peri dilberi ķābuk ‘āyār
şeyḥler bezmini berhem ètibān berdi şikest
7. kirmegil şeyḥ-i riyāi yoliġe hēc žuhūr
etküsi pīr-i muġān sēni bir cām ile mest

11.

1. cān-ārā servi nihālimdur ķedi zībā yiġit
ot salip kõnġlümge kirdi ol ḥelīl-āsā yiġit
2. gülşeni ḥüsnige kirsem gülliridin būyi alip
mest eylep ķaçti mendin ol közi şehlā yiġit

- [5a] 3. hecrîde vâmiķ kebi her nêçe zâr olsam aṅga
ğunçidek közdin niķābin almadi uzrā yîğit
4. kim mēni divānege eylep peri-veş cilveler
her zāmān kõṅglüm alur ol közde nā-peydā yîğit
5. ne füsūnu dem idi kim hürdi bu cismim ara
ne ‘ecep yüklerni yüklep ol melek siymā yîğit
6. üç gürūh leşker öter her künde ol efsūnidin
közleri cellād-veşdur la‘li cān-efzā yîğit
7. men özüm tofrāk ètip yātsām yolida gum bolup
serkeş ātin sekretip ötkeymu reh-peymā yîğit
8. tön kün hecrîde zâr olsam közümdin kân töküp
hêç bākmaydur mēniṅ ḥālimğa bī-pervā yîğit
9. āh u efğān eylesēṅ her şubḥ-i dem bīdār olup
ey zūhūrī nêge reḥm etmes saṅga mīrzā yîğit

12.

1. mēni biçāreni bī-ḥānumān èt
özünṅ ‘işķida resvā-yi zāmān èt
2. ciğer kânidin eyler cūy-bāri
oķunṅ cānim ara serv-i revān èt
3. nişāne eyledim siynem oķunṅğa
aṅga peyveste ķaşıṅdin kemān èt
4. tiler cānim ķuşı eyler nè pervāz
aniṅ pervāzini bir lā-mekān èt
5. nisār eyley saṅga cān u cehānim
ķebul eylep bularni ķeşd-i cān èt
6. mēni mest eyle tā kim şubḥ-i meḥşer
közünṅ pertevsidin ösrük nişān et
- [5b] 7. zūhūrī bolmasā yādiṅda bir dem
ķiya bākķānidin êlkiṅni kân èt

13.

1. mezheridin taşka yoktur zāhir olğan bir şifāt
bolmağay aning şifāti mezheri yok hēc zāt
2. 'ışk behri mevc urup ebri muķātir eyledi
ol sebebdin közge pinhān mezher oldi kā' ināt
3. biz qālīp ğefletde velēkin şehādet keltürüp
huşyār ehlide feryād urğusidur mumkināt
4. hātṭ-i cān-behşi yāzip bu dehrde bir nükte'i
bel semādin tā semekke ins ü cān tafti heyāt
5. hüsniñi yaşurdi gūyā bizni serverdān ètip
'āksini saldi köngülge etti merrāti's-şifāt
6. bu qara könglümde gūyā oqları kim gūyiyā
heṭ yāzurğa furketidindur kelem birle duvāt
7. közni seyr eylep qara yazsam aning sārige heṭ
yetkürür bolğay şebā āhim yelin qılsam qanat
8. her zāmān cānim nişār etsem ol eyler nāzlar
kaşki cānimni eyler hecridin berse necāt
9. yārning derdi zuhūrining mezākige bërür
lezzeti kim bermegey şehd ü şeker birle nebāt

14.

1. ilāhī 'ışk şehrini āmān èt
heme 'āşıklaringni nüktedān èt
- [6a] 2. ètip könglümni hāli mā-sivādin
bèrip cārūp ānga anda mekān èt
3. mēni eylep gedā koyingda her-dem
hebībingning hedīşidin nişān èt
4. ètip 'isyan tola yüz pāre kıldim
sevādu'l-vech remzidin 'āyān èt
5. hebībing hürmetidin 'āfv eylep
maṅga reh̄m èt şifātingdin beyān èt

6. k̄āyu kim bolsa reh̄metke sezāvār
zuhūrīni ānga sen hem ‘inān èt

15.

1. ey kõngül yār özgeler āmide bezmide boldi pāy-best
k̄ān yaşıng tök biz ikevge z‘āf hicrān berdi best
2. vaşl bezmide surūdin çekti muṭrip āh kim
la‘lig̃e ol yetti boldum hecr tofrāgida best
3. nèçe köz tutsām közining̃ tofrāgini kühl etkeli
hāk-i pāy etmedi köz menzeri içre neşest
4. tafmağa hergiz cihānda istese bir ‘ākili
men kebi āşūfte vü ol yāridek bī-bāk mest
5. mestlikidin özge yoktur çāre emdi sākīyā
müjde-’i deyr ehlig̃e yetkürgil oldum mey-perest
6. gārķ olay mey behri içre k̄almağay mendin nişān
kef yeng̃lig̃ zāhide tāki bolay destār-best
7. ey zuhūrī mezheri ger yārliğ̃ etse saṅga
şen‘eting̃ birle berürsen heyli ‘ābidğ̃e şikest

[6b] 16.

1. nè k̄ara munğdur başımğ̃e kıldi cev̄r izhār dost
ey kõngül gem dosti bolğil tutmağil zīnhār dost
2. künleri helķ içre vü her k̄eçe zār olsam nè tāng̃
veh ki dāim yetküzür-men zārige āzār dost
3. istesem gül vaşli bāğidin meni hecr etti hār
hār kıлмақğ̃a bu bā‘is̄ gül emişdur hār dost
4. her k̄eçe nālemdin ol ağıyārlarğa uyķu yok
derdnāk oldum dāğ kim bolmadi bī-dār dost
5. külse düşmen ‘āyb emes bezm içre bolsam pāyi köp
nīm-bismil kuş kebi çerķ̄ eylesem bisyār dost
6. mezheri kıl dostluk tut kuylarim kāv̄il yoktur ğ̃emi
bolsa ‘ālem düşmeni her kimge sendek yār dost

7. ey zühürî çerhning mihrige meħrem olmağil
heç kimge bolmamış ol düşmeni ğeddār dost

17.

1. cānim da servdek etse iķāmet ol ķāmet
kōngüller içre salur kim ķiyāmet ol ķāmet
2. cāningni sen tola bilme nişār ètip meğrūr
ki zūlm ètürdin olmış bī-nedāmet ol ķāmet
3. cihānga saldi ‘ecep fitne ol közi fettān
bu fitnedin özi bolğay selāmet ol ķāmet
4. körürge heddiñi yoķtur ħiyālning heddi
ne köz yetür ne kōngül bī-nihāyet ol ķāmet
5. zühürî ķāmetini isteseng cefākeş bul
cefāda tafğan emiş istikāmet ol ķāmet

18.

- [7a]
1. cilve ķilğaç yene ol ķātil bī-bāk yigit
āldi cān birle kōngül mülkini çālāk yigit
 2. cān nişāridin kōngül eylep bu kōngül kördi hemān
nè ‘ecep zālīm ķātil nè hevesnāk yigit
 3. ‘eql-i pirīga ħelel berdi ħerābāt ehli
bezm-ara bolğay ol šāhib-i idrāk yigit
 4. pāk damenler aning veşlini pes ķildi heves
pāklar me’menidin tutti özin pāk yigit
 5. yākā-çāk özi bī-bāk beli de zünnār
çāk eylerge kōngülñi yākāsin çāk yigit
 6. şükürler ķil da kim derd ü elem yetse saᅇga
ol kōngül ğemleridin ħurfeterefnāk yigit
 7. ey zühürî yigitim şerħini ètip tūğemes
tā ķiyāmetdur aning zülfi ‘ārefnāk yigit

19.

1. ol közi cellādi aşkaç turfe sādāğ u kıliç
tır-i barān gemide qalmadi cāndin hediş
2. cān dirīğ olmas eger cānān aṅga muḥtācdur
terkin eylermu re' iyyet bolsa sultāndin hediş
3. sözleyin men tā tırık qālu meqālu 'işkidin
veh ki ol beṅgi geda etken kebi nāndin hediş
4. tilbeler bezm-i ara 'āqıl 'ecep bigānedür
'āqıl bigānedin sor sorma nādandın hediş
5. ey zuhūrī cism u cāning asriğil cānān üçün
kirdi cāning bu tēningge boldi cānāndin hediş

20.

- [7b]
1. mēning mest olmağimge ol közi mey-gün erür bā' is
gırfıtar olmağimge lebleri efsün erür bā' is
 2. emestur 'eyb gerçe başime yāğdursā taş eflāk
āningdek tıflar taş atqali mecnūn erür bā' is
 3. mēning fālimdur andağ āhiri gem kelse tāng yokkim
dibān ḥubb-ul veṭen kelmekke bu mehzūn erür bā' is
 4. cihānda rāğbetim yokdur içürge kim meyi mehrūc
şerāb-i şūḥ içürge sākī mevzūn erür bā' is
 5. ne işki bezm-ara muṭribni cem' eyleptur ol yārim
yāmān könglüm ālurge çünki yāḥşi ün erür bā' is
 6. nè tāng ger mīng tümen efsāne kılsām yār hecride
perining bendiğē ḥelq içre hem efsün erür bā' is
 7. zuhūrī veh reḳibing şerhini āytip tügünmes kim
mēni hicrān-ara qoymaqğa bu mel'ūn erür bā' is

21.

1. cān kulakiğē yētişni la'lidin şırīn hediş
aṅlağan ermes kulaklar bu yosun teḥsīn hediş

2. sākīyā tutkıl mey 'işretni muṭrip sâz kıl
bezmimizde bolmağay bir lehze' i gemkîn hedîş
3. hâfīze bir dem gezelhâne dağı bolğay kemāl
kalmağay bizde halāyık u 'evāyıkdin hedîş
4. zāhide dem urmağil men küfrdin taftim revāç
küfr ehligе hoş ёrmes eylese mü' min hedîş
5. kim қuyun bād-i behāridin burun tofrāқni
қozğağandek vā' izā sen eyleme reŋgġin hedîş
- [8a] 6. küfr dindin sözledim men küfrdin bīzār idim
heyl küffār aylida veh eyledim hūdbīn hedîş
7. ey zuhūrī neçe süz tafsang ibre mezhher sārī
her zāmān eyler bu nāzmenġni 'ecep tehsin hedîş

22.

1. şevķ oti kõŋglümde andaķ eyler āhker birle beħs
lālegün mey tābidin ruhsārī-āver birle beħs
2. cān bēūr nuqti alur közlerin cellād etip
eylekim cellād la' l-i rūh-perver birle beħs
3. 'işķ yasidin yürekke tegken oқning kesreti
hecrining yelda tünide eyler ehter birle beħs
4. қan töküldi başime mā' şūķ hicrānida kim
eyler aning def' iġe mijgāni neşter birle beħs
5. pertevi tüşse cemālingning kõŋglidin közgüsige
rehnemālik eyler veķt-i bedri envār birle beħs
6. hecr şāmī eyledi yeldā tūni birle cedel
eylemiş furķet kūni hem roz-i meħşer birle beħs
7. bāğ-ara her servdin ol ķed-i nemūdār eyledi
eyler ol firdevs içide ķedd-i 'ār 'ār birle beħs
8. bulbul u tūti talaşur la' l-i şekker hāyini
eylegendek şen' eti her-demde mezher birle beħs
9. ey zuhūrī қaldi cāning қаş ile kirfık-ara
ķetlinge her-dem қilur de yūsuf heңçer birle beħs

23.

- [8b] 1. nège eylersen cihān ehliĝe her sirringni fāş
kim ki yār olsa saṅga ol yārning hem yār bar
2. meyge oḥşatқан firib-āmīzidin içmegil
içse bir kün telber etkeç üç küni bīmār bar
3. ki heber tapsaṅ hekiķet meyleridin şemme'i
zuhūrī tekvā terk étip meyhāne heyli sari bar
4. meyni nekd almaĝa sende heç vechi bolmasa
rehm eyle bu zuhūrining hemān destāri bar

24.

1. meni hicrān-ara taşlaridin kim baĝri taşimdur
bu ĝem şāmi ara serĝeşte kılğan ol kuyaşimdur
2. başımĝe yāĝdi hicrān tünleri yüzming taşı
sirişkim taşka aķsa қan bolup қan içki yaşımdur
3. eger körsenĝki şūhum zūlfi çevgānida ikki ĝüy
biri ĝem taşidur қatқан biri serĝeşte yaşımdur
4. niyāz etsem ki cānim nāz eter yüz ançe cānānim
ol almasliĝĝe қoymasliĝ aāda cān talaşımdur
5. demek ol yārni taşlap sēni bigāneliĝ eyler
tufūliyyetde kılğan perveriş hem ezrdaşımdur
6. velī bir bāĝ-bān bāĝida söygen su idim hem-cūy
hezāni hecr- ara sarĝartқан ol kim bāĝdaşımdur
7. cihān helķiĝe fāş etken nihāni ol zemīrimni
bu dem ol otluķ āhū yüzde reṅĝim közde yaşımdur
8. köpüp itlar meni men' eyleyür çāk 'ışķ deştide
nidā keldi helāl yok kim mēning miskīn kuyaşımdur
- [9a] 9. ḥiyāl eylep köṅĝülde körmişem mihrāb-ara şūhi
dēdi yārim ki körgil bu zuhūrī közi қaşımdur

25.

1.  et re' i sudin iki dery  'ecep c ari bolur
bu iki dery -ara d  rr-i g  her bari bolur
2. hecrining  end hidin her-dem siri kim  and n
y  z sarig bol an e ikki ru de g  n ari bolur
3. z  lf-i m   kindur mu ebbet ri tesi 'i  k ehlining 
gerdenide tev  ile b  lide z  nn r bolur
4. bar e el ister dev  '   iklar ister derdini
veh ki u    k ehlig  hemderd dild ari bolur
5. derdsizlerge i  urse  b-i heyv ndin aya 
bir k  sek ur kim aning    ayidin  er d ari bolur
6. derdliklarning  dev si y  rning  ru s ridur
m  t alur e derdsizler    h ru s ari bolur
7. ol  uya im kim z  h r  bardur aning  c emali e
ve lide y  z nurdur hecride ming  n ari bolur

26.

1. ay y  zidin tutsa k  z  a ıda ikki yasi bar
  s a dep k  ks m ni    ne  ilsam istign si br
2. ikki y   tartip bir o  atmak 'ecep d   v r emes
y  r atip asan bir o  her yerde c  n-arasi bar
3. beski  u       i   iri  and k ilan efs nidin
c  n  u  in efs n   terge ikki ejder  si bar
- [9b] 4. z  lf  d  m u    li d  ne g  l y  zi   eyy d     n
g  l  ni c  n i  re  u  lar her teref  ev   si bar
5. c  n kutulmas   rmi  ol     -i sitem  r ilkidin
ur ali c  nlarni her y b  btide d  si bar
6. c  nni k  rmek c  ml ' -i   lem-ara dest r   mes
n  e pin  n olmasun ol c  n-ara me' v  si bar
7. yol   t rmi  karvanlar ey   rang  u k   esi
ay y  zining      t u   eli z  l din i  f si bar

8. 'ışk atığa minmegünçe yolni ket' etmek mūhāl
nē üçün kim yoli üzre hār hem hārāsı bar
9. yāridin bu cümle 'ālemde zuhūrī bolmisa
nēdin ānga bilmegen şeh-bāzlar sevdāsı bar

27.

1. nēçe müddet ki mendin ol yārim musāfirdur
nēçe gāyib ēse közdin velī könglümde hāzirdur
2. nē tāng mecnūn şifet koyida her ne sri baş qoysam
ki leylim 'ārizi hūrşidiğe eşbāh mezāhirdur
3. tuturmen köz hemişe şubh-i vāşil ümīd burcidin
tulū' etmes kuyaşım meşrikidin nēge sābirdur
4. bu şām-i hecr-ārā hemrāzim oldi derd mūnis gem
cudālīg şiddetin şerh eylesem bu 'ömür kāhirdur
5. hilālımni mēning bedr-i mūnevver eylegil yā reb
nēçük kim mihr her şām u şabā koyiŋda şāyirdur
6. firākiŋ otida köydi heme hādım helīl-āsā
taği menşūr yengliğ kim bolup sovrulsā fāhirdur
- [10a] 7. beyān eylep tügenmes bir kemine hād mi veşfini
ebu'-l menşūr şucā' ildin nebi şer'ide māhirdur
8. ilāhā şāhi yūsufke 'adālet tehtini bergil
eniŋdek kim şehi mīr-i timūr 'ālemde nādirdur
9. nāşib etkil vişāl eyyāmida bir kāsē'-i 'işret
zuhūrī derd-i hecrdin besī āzurde hātirdur

28.

1. mēni heyretke salğaç koydi furket tağida dilber
özi 'eyş u tereb bāğ içre eyler yār fer-ruh-devr
2. mē kākuk yengliğ zār etip tağ u tēngizlerde
özi zeynep kebi bāğ içre sayrap serv-i semen-ber
3. nē tāng cānim kuşi feryād kılsa bu kefes içre
taturmiş çaşni cān tūtisiğa la'lidin şekker

4. yaman könglümni algaç ketti almay heste cānimni
terehhum etmedi men hestege ol la‘l-i efsūnge
5. cudālik şiddetidin tuşa gem tağı köngüllerge
yarur ferhād-veş til tışesidin ol peri peyker
6. nêçük ki yaş tökürmen ay yüzi könglümge kirgen çağ
tulu‘ etken kebi her yan kemer etrāfidin ehter
7. zuhūri ‘ışķing er kāmīl emesdur mezheri şādīk
nêdin ‘āşīk bolur körgeç zuhūringni saŋga mezher

29.

1. hūsn bağda açılğan bir güli re‘nāmusiz
künbet-i mīnāda yā māh cihān peymārmusiz bīmār musiz
- [10b] 2. körmeyin boldi közüm e‘mā bolup heyran hıred
‘ālem-i kübrā kökide mihr-i nūr- efrāmusiz –efzā musiz
3. körmedim sizdek letāfet-i bağ içre bir güli
cān-ara bir serv üzre lāle‘i hemrāhmusiz hümra
4. hūsn bağ içre sizdek güli hem serv-i nāz
serv üzre nergis musiz yā közleri şehlā musiz
5. barçeni mecnūn etip hem munçe cezb etmek nêdür
cust u çābuk sengg-idil şekker-i dehen-i leb eyā musiz
6. ‘ışķ kāmīl bolsa bilmes ‘āşīk me‘şūkini
bāğ - ara yā gül musiz bulbul-i şeydā musiz
7. tafmadim istepki her-dem mescid u meyḥānede
anda ėrmes mund ėrmes közde nā-peydā musiz
8. tafmadim ‘ālemni istep isteyin yoqluğ ara
yā cihān- ara musiz yā hem peri peymārmusiz
9. bu zuhūrī yārining zūlf-i perişāniğe dēr
yüz koyupsiz men kebi her sārī pūr sevdā musiz

30.

1. sebz-puş eylep heme ‘ālemni ziybā kıldingiz
feyz-i ‘ām eyler nê kim gūyā hüveydā kıldingiz

2. ğunçe körgüzgeç burun fettān gülistānni kuşād
gül temennāsi bile bulbulni şeydā kıldıngiz
3. kāh yetkürgeç nesīmi şubḥ-idem her tügmege
reng ü/u reng güllerni açıp bŷy peydā kıldıngiz
4. salġali ‘ālem - ārā ‘ışķ u muḥebbet tuḥmini
birni sākī birni mecnūn birni leylā kıldıngiz
- [11a] 5. ‘ışķ nā-te‘yīnni bir şūretke keltürgeç nihān
‘āşık u me‘şūk étip sirlarni ikrā kıldıngiz
6. Munçelerni körgezip özni yaşıurmaqlıġ nédür
özgelerni körmesün dep cānda me‘vā kıldıngiz
7. Kişver-i vaşl içre her-dem kunt u kenzen sirrini
Müntehā ḥeylīge zāhir bizge iḥfā kıldıngiz
8. Yār ķedrin bilmegende bildürüp emdi nēdin
hecr-ārā taşlap mēni ‘ālemde resvā kıldıngiz
9. Uşbular mesmū‘ bolġaç yārim aytur ey zuhūrī
ķorķup hecrimdin nēdin veşlim temennā kıldıngiz

31.

1. bolsa ķerek yār eger özni gedā eylengiz
özgedin özge ümīd özgeçila eylengiz
2. kaşı ķurulġaç hemān ķevs-i ķuzeḥdin nişān
atķali eylep nişān cānni fidā eylengiz
3. Ger ķadalsa cāniġa ķirfīk oķın ķatar
rīşime merhem dībān cānġa devā eylengiz
4. Kim ki tafībdur fenā cāmini içķeķ beķā
cān bile rāh-nemā başini ķoyup eylengiz
5. Barçedin ötmek hemān vaşl bolur bī-guman
vaşlini tafġan zamān özni cudā eylengiz
6. ‘ışķ beliyyātidin her ne ki ḥādīş bolur
ķaçsa bar el barini bari maṅġa eylengiz
7. Nezm aytayin dep zuhūrī şām u seḥer laf urur
mezḥeri vekti bile yaḥşı du‘ā eylengiz

32.

- [11b] 1. nêdin mundāk vefāsizlik kılursiz
cenūp eylep yene közdin salursiz saluripsiz
2. vişāl istep fidā cānimni kılsam
yüz istignā bile sözler katuripsiz
3. niyāz u ‘ecz ile cānānga dēr men
bērip cānimğa cān yā cān aluripsiz
4. herāretdin açay siynemni her-dem
ki nêçe ‘ışk yasidin aturipsiz
5. ki hicrān deştide bir sārī kılmay
dağı yüz cevri ni mī‘ād etüripsiz
6. vişāl eyyāmi yoktur körmesem men
nêge bir körsetip taşlap kêtürsiz
7. vefādin istese endek zuhūrī
nêdin mundağ vefāsizlik kılursiz

33.

1. nev-bahār eyyāmida men heste kaldim yārsiz
bulbuldek kim hezān içre gülü gülzārsiz
2. boldi her bāğ içre her-yan gülleri cānimge ot
veh cehennemdur maṅga ol serv-i gül rūhsārsiz
3. cān çıkur hāletge yetti sākiyā mey şevkidin
āb-i heyvāndin tamiziṅ ketre-‘i muhtarsiz
4. tafmadim bir dem humār olmay meyi sāger nê kim
kim devā tafğan vişāl istepki derd-i yārsiz
5. zehr-i hicrān tatmayin kim tafkusi tiryak-i veşl
kaysi gülşende körüpdur kim gülini hārsiz

[12a]

6. üstüvār ermes cihān re‘nāsiddin örgil ümīd
merhemî yok nışsiz kim ‘işreti-āzārsiz

7. veşl-ara yārimge zūlfini boynumge dep ey bī-ḥurd
kim kirür butḥānege sendek yine zünnārsiz
8. yiğlaban yārimge eḥvālimni i' lām eylesem
ḥende eyler dēr zuhūrī ḥōş ma bir dildārsiz

34.

1. ejderhā kāmida bolğaç la'lidek peymānemiz
miḥnet oti birle yāruğ boldi bu meyḥānemiz
2. uçti eşkim dānesini su körüp şebbāzlar
veh ki tālī' yokidin suğa 'aқıpdur danemiz
3. otğa tüşti oynay –oynay tıfl yenglig bu köngül
'ışk otidin boldi gūyā cism-i ateşḥānemiz
4. bolğali divāne könglüm cism zenciriğe bend
bendidin āzād olup hūş-yārdur divanemiz
5. cān fidā istep vişālidin tama' tutsam mānga
hecr oti saldi çilimdek başime cānānemiz
6. köydürüp közni körünmey bezm-ārā ol şem' -i ḥüsn
nē kara künlerni yarutti köyüp pervānemiz
7. veşlige yetkende şükr etsem nédür hicrān ğemi
öksük olğandek meğer veşlide bu şükrānemiz
8. istesem men veşlini bī-gāne bol mensiz dedi
özde yoktur aşnāmiz öz-ara bī-gānemiz
9. ey zuhūrī veşlige yetkende her kün şükr kıl
ël kulağıge yētişmesdin burun efsanemiz

35.

- [12b] 1. 'ışk oti tüşkeçke bu könglümni kıldi şu'le-ḥīz
eyledi ğem şāmida āhim bēli bu otni tiz
2. 'ışkoti köydürse her-yān şerşeri sarim külüm
bolmağay 'ışk ehlige mundağ nesīm-i müşk biz
3. közlesem men veşl bāğiniñ behāridin nesim
tegdı 'ömrum şaḥige bād-i ḥezān-i berg-rīz

4. her ħumāri mende ister bāde' -i 'işret velī
'işretimning sāgerin ğem taşı etmiş riz-riz
5. fikr kılamak yok hebibā derdim bolmas devā
aksa yaşıim durri yüz sargarsa altundin 'eziz
6. tafmadi istep heme 'ālemde bu cānim kuşı
ħusn bāğida açılğan nār-i la'lidek mevizmeğiz
7. 'ışk-ara mirzā zuhūr etdīn tafibdur lezzeti
tafmağay andağ ki mecnūn tā ki rozi rastehīz

36.

1. mānga sāğınma kim ol dilrebā  rur m n s
vel  fir kida y z m ng bel   rur m n s
2. vef lar istemegil  unki ol  ara k zdir
an a hem  e ikki b -vef   rur m n s
3. 'ecep  mes ki ged larni yolda it tafsa
ged lik en lide bir mehlik   rur m n s
4. y t rme le' li e d p yolni k rme asan kim
  vur e yanda iki ejderh   rur m n s
5. ged yi '    men u derd ehli e hemr h
ki tekv  terk  teyin ger  ef   rur m n s
- [13a] 6. m ni ter  inge tekl f kıлма ey z hid
n din ziminde y z m ng riy   rur m n s
7. k tipdu  en'et - ara nev yini tafmay
zuh r  y ğlasa sa a nev   rur m n s

37.

1. tiyre   m hicridedur kim intih  peyd   mes
tiyrel k  him isidin butram   yeld   mes
2. ze 'fer n yengli  y z m  zre ya ımdur l le-re  
ikki renglik b   arasida g l-i re' n   mes
3. '    n -ta'y n-  r  me'    u '     hem  zi
bar eyledi barini f   eylegen mecn n y  leyl   mes

4. nāzeninim yüz körürge ikki āyine ètip
 cilve kılmış yā niyāz u nāz u istignā èmes
5. yārning pertevsidi kim gölge tüşkeç şemme' i
 nêçe bulbul çerh urur mendek ki bir sevdā èmes
6. kim ki mecnūn dep mēni eyler temeshur saķ olup
 fehm olur yāri perī peyker melek siymā èmes
7. iltimās eylep nevāyidin zuhūrī tutmasam
 sūnbūlin leyli açıpdur yel 'ebir-āsā èmes

38.

1. çerhdur cāmi nigünlük ānda mey derkār èmes
 kim ki 'işret ister olki vāķifi esrār èmes
2. merd-i cāhil devlet-i dunyā üçün megrūr èmes
 tebl yenglig körse şetsuk der sēmiz bīmār èmes
- [13b] 3. bu cihāndur barçening könglin alur kılmaz vefā
 ğem yegil ğemhār üçün dunyā saŋga ğemhār èmes
4. yoktur şāhi mīve dārulçin belālar taşıdın
 servidek āzād olur nehliki mīvedir èmes
5. yol tola tāru qarāŋġu rāh-zen eylep kemin
 yolcisiz ol yolğa kirmeklikke imkān bar èmes
6. yaşşı öskil bāġbān kesse ulaydu kıççedek
 bu kēsilmekdin ulanmaķdur ġerez āzār èmes
7. her kişi bolsa zuhūrīdek tihi mendin sendin yirāk
 şūreti bī-yār bolsa siyreti eġyār èmes

39.

1. devleti kim yārsizdur miħnetiġe erzimes
 kim tiriklik yār derd-i furķetiġe erzimes
2. nev bahār eyyāmida bāġ içre güller açılur
 kim hezān bādi saçurning ħesretiġe erzimes
3. ger bolup kārūn kebi 'ālemde 'işret eyleme /seng
 barçedin ayrur ecelning şiddetiġe erzimes

4. bezm-ara ger bāde-'i 'işret içip kılsanğ tereb
nêçe kün bolğan ħumāri nekhetige erzimes
5. terk êtip ikki cehān öz cümle yāringdin ümīd
kir fenā deyrige kim bir 'uzletige erzimes
6. Zāhide kim telberebdur dep mēni köp kıлма 'āyb
nêçe saķ olsanğ cünūnum ħāletige erzimes
7. cehd eylep mīr nevāidin tut ümīd
gülşen-i eĥbār ĥār-i mihnetige erzimes

[14a]

40.

1. yaşımdur ze 'ferān üzre saçılğan jāleler ěrmes
yürek ħanımıturur hecriden tōkken laleler ěrmes
2. kiripdur ĥüsn ĥirgāhige istignā birle yārim
zimistānda ķemerni ķurşağan ol hāleler ěrmes
3. semend-i nāz üzre ol kāfirim başida titretken
şehīd etkenlerin cān riştesidur cāleler ěrmes
4. leb-i la'lige yetkende bu teşne kim şimip le'lin
mukerrer söylemekidin reşhe-'i butĥāneler ěrmes
5. meger ķāzi vu müfti men' êtür ol ĥāletingni kim
biri ğul u biri şeytāndur ol dellāleler ěrmes
6. körürsen deyr-ārā muğbeçelerdin kim telebi cān
belākeşlerge deyr-i pīrudur ol balaler ěrmes
7. inānma ey zuhūrī zāhid u 'ābid ki ķan yiglar
tōker ķanıngğa remzidur ciğer pergāleler ěrmes

41.

1. yārim ĥiyāli eger kılsa cılve-'i tāvūs
manğa o şul kün ěrür onğçe revze-i firdevs
2. başım koyup ķedemige yolida cān bersem
bu beĥtim ĥesretide ketkey 'ömri keykāvus

3. kirip ki deyrge muğbçedin alip müjde
hemîşe ‘ışk-i cünûn nevbetige urgum kûs
4. hîyâlim nevbetige eyle kim köngül hâşâk
hekkâ ki def‘iğe piri muğânim etti kunûs
5. rem etti müddeti şehbâzim melâmetidin
ki vaşl remzesidin özni eyleme me’yûs
- [14b] 6. nêçe ki hecr beliyyâtidin zeif olsanğ
tutay köngülde nihân emdi cân kılsa cülûs
7. bu kün bu yolni koyup kirme hânkâhlargâ
ki taŋla zikrîng olur yüz dirîğ ming efsun
8. cünûnluğum-ara huşyârlardin ettim ‘âr
nêdin ki deyr-i fenâ içre neŋg êrür nâmûs
9. zuhûrî hâletidin keys şemme’i bilgeç
cünûnveş etti özin deşt-ara kılip sâlûs

42.

1. nâzeninim kim peri-veş helk-ara peydâ emes
civesidin bî-heberdur kim ki bî-pervâ emes
2. ger fenâ deyrige cün könglüng heridâr bolmasun
bel nihân tut fehm-i e‘kl ol deyr-ârâ dâna emes
3. bu cihân terkin tutup yâr istegil yokluk ara
tutma köz cennet sari yârim güli re ‘nâ emes
4. şâf tut könglüng körürsen bâğ-ara bir deste gül
yâ güli firdevs emes yâ cennetü’l-me’vâ emes
5. şâf etey könglüm yüzi ‘eksini salğaysenmu dep
özge közgü rast etürge men sikender-sâ emes
6. yer kök istep koyunğda gerçe serverdân êrür
ey yüzünğni körgeli mendek cihân peymâ emes
7. bu zuhûrî nêçe kim divânelik kılsa zuhûr
körgeŋn êldin barmu bir ‘âlemde pur sevdâ emes

[15a]

43.

1. nè üçün yārim mēni sirriḡe mehrem eylemes
hecride ƙan yutturup vaşlide ƙurrem eylemes
2. neyleyin istep vefā kuyida serverdān ēmesbolup
bī-vefāliḡ közgezip herḡiz cefā kem eylemes
3. ƙüsn-i şāhi dergehida nèçe şey lillāh desem
ol keremdin mustehik sāyilni bī-ḡem eylemes
4. yārḡe cānim fidā eylerde andaƙ cüst-men
bezl içide men kebi ƙelƙ içre ƙātem eylemes
5. hecr tīḡi birle baḡrim çünki dāyım rīşdur
bir nezer eylep terehḡum birle merhem eylemes
6. ‘işve kim yārimni eylep ne peri ƙūr u melek
şiyvei kim ol ƙilur ferzend-i ādem eylemes
7. tirgüzür la‘li zuhūrī bolsa yüz yılḡi ölük
çeşme-’i ƙizri dem-i ‘iysā vu meryem eylemes

44.

1. her teref yüz özgeli ey men sensizim mensiz emes
ƙay-sari seyr eylemes meskensizim mensiz emes
2. bāḡ u gülşen terkin eylep seyr ƙılsam deşt-ara
gül yüzi yādida könglüm bāḡ u gülşensiz emes
3. terk etip dünyāni terk eyley ƙelender terkini
oƙḡa utru tursa bolur ol ki cevşensiz emes
4. ‘işƙ derd vu belā serdāri kelse feƙr eli
cān u ten eyler fenā ger cānsiz u tensiz emes
5. ‘işƙ feƙride nidā ƙılsa münādī her ƙişi
bilmeḡey ‘ārifning esrāri men u sensiz emes

[15b]

6. özgege salding nezerden reşkidin köydüm temām
nèçe kim sen mensiz olsaḡ ançe men sensiz emes

7. telbelerdek kû-be-kû bî-hûde-gûyluk terk étip
ey zuhûrî sen aning birlen bol ol sensiz emes

45.

1. vefâsiz bagri taşımğa mênîng âhim eser kılmaz
közüm telmurse yolida terehhumdin nezer kılmaz
2. firâkıda yürekim kan yutup da eyledi hefkân
nêçe kânim saçur hecride ol dilber zerer kılmaz
3. kèyip gülgün ègin bednâm étipdur özni kâtil-veş
kılor yüz hil'etin gülgün velî hun-i ciger kılmaz
4. başımni tîgi astida qoyup yüz ilticâ kılsam
kebûlimni bu yüzdin bir kılor yârim eger kılmaz
5. cunûn körgeç mênî bu 'ışk deştide perî-zâdim
nê cilve kılmış andak nê perî hûr u beşer kılmaz
6. gehî yârim kélur hilvet tutup hem cân-i insândin
nê cânimni kılor vâkıf ne könglümge heber kılmaz
7. eger yârim zuhûrîni nêçe hicrân-ara taşlar
öz işikinde sergerdân kılor çün der-be-der kılmaz

46.

1. çâbukim katl eylemekni emdi âyin eylemiş
tiz eylerge kıliçin zehrgün qin eylemiş
2. ilkini gülrenğ étipdur hil'etini eylep kızıl
ol hinnâ ermes mênîng kânimğa renggîn eylemiş
- [16a] 3. hiyâlini hâlini cânim kuşığa dâne zulfın dâm étip
'ışk elin bend etkeli yârinî yâynî çîn-çîn eylemiş
4. sâkıyâ kim bâde-i müşkinni keltür bezm-ara
zülfi yapkaç 'ârzin könglümni gem-gîn eylemiş
5. zülf u hâli 'ârzi pertevsi tüşkeç din-ârâ
birni gebrû birni tersâ birni mü' min eylemiş
6. könglüm içre her ne sirrim elge fâş olsa nê tâng
ol perizâdim mênîng siynemni âbgîn eylemiş

7. nezmim içre şen'etim yok dep zühürî gem yeme
mezburuddin körgeç ol nezmengni tehsîn eylemiş

47.

1. serv öze lāle iki yanda ilan çirmamış
kaşıda yāmu kiliç ikki anğa yandaşmış
2. be'ziler 'āşık olur gunçe dehānin körüp
lālesi yādi bile közleri kan bağlaşmış
3. demegil bāğ-ara nergis üzre tüşmiş şebnem
servi ked nergisining hesretidin yiglaşmış
4. cān bërür la'l-i lebi hicletidin āb-i hāyāt
zulumāt içre nihān 'iysā felekcin aşmış
5. be'zi gül būsî bile be'zi muhebbet mendin meydin
mest divāne zühürî bu cehāndin kaçmış

48.

1. nê cihāndur kim aning birle yār heyli kildi ma'āş
dem-be-dem her birige kildi vefāsizlik fāş
- [16b] 2. terk-i cāh gedālik eyler meyhanede
fekr koyida gedāğa şahlikidin 'ār eylemiş
3. ey zühürî bahr - ara mestānelikini kütse kıl
sak barmaklig aning sārî sebi düşvār etmiş

49.

1. ey dirîğa 'ömürler gefletde ötti yaz u kış
yazukum köpdur vü lēkin kılmadim bir yahşi iş
2. kirmedim deyr-i fenāğa isteban kehf-i bekā
ne bolup it tafmadim kehf-i ehli sārî perveriş
3. ne etip 'ilm ehli birle bir nefis-i dem-sāzlig
cehl elige bir nefis-i terk etmedim bariş-keliş
4. kılmadim andağ bir işi kim tafkum andin 'āfiyet
'ālem-i fāni işidin tafmadim bir dem tiniş

5. oğ kebi perrān öter ‘ömrümni bildim gūyiyā
yā kebi qeddīm ēgilgende ‘aşā bolmış kiriş
6. çün tügettim herc etip ‘ömri ‘ezizim neqdini
hırş u arzū cürm-i ‘işıyāndin tola boldi kiriş
7. rehmetiñ deryāsi bī-ḥedd u nihayet yā rehīm
mustehikḳ ‘efviñge mendek heç ‘āşī kelmemiş
8. kāf tāğidin ağır bolsa günāhim yā kerim
‘efviñgiz deryāsiğe hes yenglig asan ötkeriş
9. bolma nevmīd ey zuhūrī kufrdur yenglig nevmīdlig
cān bile lā-teḳnatū-min rehmetallā ni eriş

[17a]

50.

1. ey tīyr-i bāran ğemiñ köñglümni pur-ḥūn eylemiş
yaşimni beḥreyn eylegeç reñggimi gülgün eylemiş
2. bolmış ezelde kısmetim zehr-i firāḳiñdin nesīb
içkeç köñgülde urup derdiñni efsūn eylemiş
3. keldi neşātim derdidin niçün fenā tofrağığe
ğem yamğurini yağızip cismimni memnūn eylemiş
4. ḥubb’ul-veṭen dep köñglüme derd u elem kelse nē tañg
ğem leşkeri serdāriğe siynemni me ’mun eylemiş
5. ‘işıñing meni biçāreni hecringde sergerdān kılip
vesiling temennāsi bile cānimni merhūm eylemiş
6. bu derd u miḥnetni besi kördüm belāyi ‘işı- ārā
bir birdin artuğ dem-be-dem köñglümni meḥzūn eylemiş
7. bu telbe köñglümdur zeneḥdāningda ḥebs olğan kebi
andaḳ ki her yan ferīdin mişrī da zūnnūn eylemiş
8. köñglüm kuşı feryād etür zülfüñni körgeç nā-gehān
bir ejdehāsi gūyiyā mūriğe efsūn eylemiş
9. tañg yok zuhūrini közining ‘ işvesi mest eylese
bu ‘işı şehrāsida yüz mendekni mecnūn eylemiş

51.

1. hūşum yok könglüm cünün şehrasida çālāk imiş
hemdulillāh mā-siva'l-lāhdin hıyālim pāk imiş
2. telbe könglümning cününluğ içre ançe lafi bar
'ışk divānida mecnūn tıfli bī-idrāk imiş
3. men kebi cūş eylesem veh şubhıdem yoktur 'ecep
könglüme tüşken anıñ ruhsāri āteş-nāk imiş
- [17b] 4. nāsiha kılding nasihat kim cünunum boldi köp
men sebi 'aciz peri-zadim 'ecep bī-bāk imiş
5. mehveşim 'ışkıda kezdim hecr şehrasin tola
dēmengiz sergeşte kılgan encüm-i eflāk imiş
6. bir oti kim tüşti könglüm içre hedd u sani yok
bu tokuz eflāk anıñ aylida bir hāşāk imiş
7. sākīyā kılsanğ terehhum zehr ile bir kase tut
bu devāsiz derdime zehr içmekim teryāk imiş
8. şāyet etkey mihrim ol ümīd ni burçidin tülū'
dep hemişe şubhı yenglig kökre kim yüz çāk imiş
9. yārsız bir-dem zuhūrī cānidin keçse nē tanğ
kim ki cān oynar başınıñ meskeni fitrāk imiş

52.

1. tafmadim cānim bērip veh derd-i hicrāndin helāş
bolmadi könglüm dağı zülf perişāndin helāş
2. cān u ten āzurde boldi hecr derdidin tola
cāndin cānni hicrāndin helās et yā mēni cāndin helāş
3. behr-i gem gerķ eylese bar deyr pīrī āylige
nuhsız bolmağ besi müşkil bu tufāndin helāş
4. telbe başımğa felek gem taşı yağıdursa nē tanğ
hēc divāne bolurmu seng-i barāndin helāş
5. gebgebing çāhidāger kalsa zuhūrī gem yeme
veh kaçan bolmış cünün ehli bu zindāndin helāş

53.

- [18a] 1. mey meni kıldı humār u mubtelālīkđin helās
keyfī bī-ḥud eylegeç hem ḥud-nemālīkđin helās
2. ḥemdulillāh kaçtı mendin mest körgeç zuḥd eli
bolmas irdim cehd etip köp aşnālīkđin helās
3. tā ki mescid terk etip meyhāne sārī bargālī
şükri kim taftim riyāyi pārsālīkđin helās
4. deyr pīrī ilikidin tartmas kişi kim cur'e'i
olmağay özlük bile fekr u fenālīkđin helās
5. sākīyā bī-mujde kıldım veh humāri hecr-ārā
kılgasen bir cur'e birle bu aralīkđin helās
6. mezheri ger deyr-ārā tutsağ ikevlan bir hevā
bolğa biz nefsi-i heva rūy u riyālīkđin helās
7. mīr nevāi birle cāmiyđin zuhūrī tut ümīd
kılgusi bir cām birle bī-nevālīkđin helās

54.

1. 'ışk meni eyledi neṅg u heyādin helās
telbe rātip helk - ara telbe gedādin helās
2. 'ışk-ārā ḥāmdurur etse kişi nām u neṅg
kim tilese hecr-ārā renc u 'enādin helās
3. 'āşık iseṅg köp çekgil cefā tut köz cefa
gerçe kara közlüküṅg bolsa vefādin helās
4. 'ışk ki bī-reṅgdurur reṅg-pezir olmağil hergiz
fekr libāsini kiy aq u qaradin bul helās
5. 'ışk meriziğe ger kılsa felātūn 'ilāc
mīṅde biri bolmağay esr u devādin helās
6. zehd elidin kaçan tā'eti bolğay kabul
köṅgli anīṅ bolmasa riyādin helās
[18b] 7. tafti zuhūrī nevāidin etip iltimas
'ışk yolige kirip nefsi hevādin helās

55.

1. ey şebā' i hālimni kıl serv-i hīrāmānimge 'erz
hecr-ārā cān çekkenimni eyle cānānimge 'erz
2. zülfiniḡ her tāri imānimni berbād eylegen
ketse din pervāsi yok ol nā-musulmānimge 'erz
3. ketti cānim va'de' -i vişāliḡe yetmes ey şebā
kılḡasen tafsāḡ eger ol 'ehdi yalḡanimḡa 'erz
4. her keçe bī-dār olup hecride zār etkenlerin
eylesēḡ nētkēy mēniḡ b-ī-bāk cānānimge 'erz
5. 'erz kılṣāḡ kıl şebā ger kılmasāḡ yokdur ḡemim
hācet ērmes kāşifi esrar-i pinhānimge 'erz
6. āşkār u nihān her nev' til birle dēḡüm
nēçe mūḡ kelse başimḡe ol suhendānimge 'erz
7. cān u dīl yiglap zuhūrī hālini etti beyān
reḡm ētip kılḡil şebā ol la'li hendānimge 'erz

56.

1. istemek veşlingdin ol la'li şeker barinḡe 'erz
şubḡiler köz tutmaḡimdin mihr-i ruḡsāringḡe 'erz
2. āyine revzen kılipdurmen öyüm dīvāriḡe
körgemen dēp cerh 'aksidin nemūdaringḡe 'erz
- [19a] 3. yaḡşi yaḡşi ḡuy bile aldinḡ çu köḡlüm kişverin
men yaman köḡlüm bērürge yaḡşi kirdāringḡe 'erz
4. ey köḡül ḡem layiḡe patsāḡ tāḡi mīḡ şükriḡil
keldi bu yāri belādin cism-i efkāringḡe 'erz
5. yok 'ecep ger çehre-' i zerdim yaşursa kāseni
dehr-ārā yoktur maḡa cüz derd u āzāringḡe 'erz
6. her kişi bir işde öz meṡlūbiḡe māyil bolur
bu zuhūrī ḡestege fil-cümle diydāringḡe 'erz

57.

1. boldi cānimge vişālingdin heber āsar feyz
tafti kõnglümning oti yāding bile envār feyz
2. müjde' i kelgeç bu şāmi ğemde veşling şubhidin
tafti mehzūn hātrim bu mujdedin izhār feyz
3. feyziler yetse saṅga sensiz maṅga meksūd emes
gerçe aytur zuhd ēli her-dem maṅga esrār feyz
4. eylese reh̄m iptilāsida maṅga feyyaz-i reh̄m
neçe nā-ķāyil ētsem kim ķilgusi inkār feyz
5. ger hezāni hecr - ārā tutsam behāridin ümīd
yüz gül açilsa ne tāṅg yetkürse gül-ruhsār feyz
6. güngg u lāl veşlide ger isteseng tafmak fütūh
ger sözidin yetmese yetkey özidin bar feyz
7. ey zuhūrī deyr pīridin neşihet anğlağil
yetkürür her-dem saṅga ol la'li şekker bar feyz

58.

- [19b]
1. bu turur ötkünçe mihmān serā ötkünçe ķil köp ihtiyāt
ötkerür her-dem yaṅgi mihmānni bu eski rebāt
 2. tıfl yenglig̃ günbez eylep kum bile tofraķidin
barmudur anda şebāti etkeli 'eyş u neşāt
 3. mestlerdeķ zevķ cāmidin içip ķılma surūr
yüz ğemi endū ērür kim ķilsa tüşde inbisāt
 4. dem ğenimetdurur bu kūn bir demni žāyi' eyleme
her deming̃ de bir kuy-i feķr ehlig̃e ķil ihtilāt
 5. māt boldi bu felek şetrençide şāh u gedā
dānişi yüz sençe ni köp ötküzüpdur bu bisāt
 6. mā-siva'l-lāhining̃ beķāsi yoķturur mendin işit
istegil biri pīr-i kāmīl yetmeseng̃ tut irtibāt
 7. yil u āy fişķ içre boldung̃ emdi yaṅgil ey zuhūrī
eylegi lātefeţ u min reh̄metullāhdin neşāt

59.

1. tābi yoktur tiyre kõnglümning cemāling mihriğe
boldi şubhım şām u zülfüng birle kılgaç ihtilāt
2. fırket içre şebatsız yetmek vişālingge mehāl
kim barur uçmakge devzehdin /dozahdin yenā keçkey şirāt
3. fekr rehti birle gem nekdini berbād eytur eylegil
tāc u zerni koy başıngdin tafmañg olsañg bu bisāt
4. qurb olur terk eylese ‘eynī ‘ekreb ey kõngül
bu cihān re‘nāsıdin kim kılmas olsa ihtilāt ihtiyāt
5. dem genimetdur zuhūrī şükri kıl her hālge
ötkerip köp sençelarni qalgusi eski rebāt

60.

- [20a]
1. mēning sayramağım gül-ruh üçündür
kılurmu nāle bulbul gülsitān yok
 2. heme yahşi huyungni herf eyturge
cihān içre mēningdek bir yaman yok
 3. bulup men helk içide ançe bed-nām
mēning dek yāne resevāyi zamān yok
 4. ilāhi kõnglidur kim bes perişān
mañga ey rehım kıl bir dilsitān yok

61.

1. qaşimda tā mēning leyli kebi bir gül‘uzārim yok
anıñg hecrıde mecnūndek işim cuz āh yārim yok
2. hezān-i hecr-ārā sargarmışem yafreğidek veh kim
ne yenglig günçedek hendān bolurmen nev-behārim yok
3. yürürmen gülruhum şāhida bulbuldek etip feryād
‘ecep biçārelikdur mēning bir lāle zārim yok
4. niçe kim cevır çektim körmedim yārimde bir inşāf
nēçük eyley anıñsız lehze-’i şebr u qerārim yok

5. bölekler tafsa yüz mîng yâr u hem yârimce bolmasalar
fiğānkim yârsizdurmen tamam-i ‘ömür yârim yok
6. kişi kim yâr veşilidin maŋa bir müjde berse
saçarğa başidin yaşıdin bölek lâyiķ nişārim yok
7. alip singan sefāl ilkimge vu meyhānege kirsem
maŋa cem cāmidin artuķtur andin neŋg-i ‘ārim yok
8. terehḥum eyleseng ḥālim körüp ey sākī gülruḥ
meni mest-i ezel kıl sendin özge ğemgusārim yok
9. meni mezher kebi bu yolda mehkem eyleseng yā reb
zuhūrīdek bu yolda cān bērip hergiz yanarim yok

62

- [20b]
1. ger kārī eylese yaşlar ara bezm - aralık
bolmağay anda yigitlerge neşāt nişān ekrālīķ efzālīķ
 2. tīflidur köŋgli ulus içre saķal u saç bir
kelse eṭfāl saķalıge zihi resvālīķ
 3. kim yigitlik çağidur ḥizmet u tā‘at veķti
kārīge yanmaķ u tāymak heme nā-pervālīķ
 4. yaraşur yaşığida neçük işler etse
hoş emestur kārīge kılsa ķedehpeymālīķ
 5. kim ḥudā yādida bolmay kārīban bāde içre
yaḥşı bu nev‘ musulmānliķidin tersālīķ
 6. evvel-i ‘ömür cehālet bile ötti āḥir
teŋgri yādi bile ötse bu zihi dānālīķ
 7. sarğarip tüşti zuhūrī tişīŋ emdi ḥoştur
eyleseng terk-i heves eylesemeseng bernālīķ

63.

1. ķeddingdek bāğ-ārā serv-i revān yok
ruḥuŋdek gülşen içre ze‘ferān yok
2. lebiŋdek heç yoktur la‘li siyrap
közüŋdek şūḥi āşūb cihān yok

3. aşıngdek yok cihānda çadır-endāz
ātarge bir mēningdek nā-tevān yok
4. ne hedd ağıngni bar u yok dēmekki
aning remzin bilurge nūktedān yok
5. ne imkāndur kişi bāğ içre kirmek
ānga yol kōrseturge bāgbān yok

64.

- [21a]
1. ansizin yüz katla koydi cismime dağ üzre dağ
veh maᅅga bu şeb'i hāletni revā kıldi firāk
 2. bir kadem koymak hiyāl etsem ānga istep viřāl
intihāsiz cevrdur kim ibtidā kıldi firāk
 3. veřil nūřidin ētipdur özgelerni behre-mend
hecr nişdin mēni bes dād hāh kıldi firāk
 4. yārsiz her künde ölmekdur zuhūrī cānięe
ne hoş ol kim bir ölüm birle devā kıldi firāk

65.

1. saᅅga meķsed manga 'iřķingda zār u mubtelā kılmak
maᅅga hem ārzu cān u cehānimni fidā kılmak
2. kēçe kündüz tilermen bir kōrüp yādingda ölmekni
ne lāzim ğeyr-i zikringni maᅅga řām u řebā kılmak
3. yürüp 'ālemni kezdim tafmadim veh dilsitānimni
kōᅅgölning nālesi bu dur tafip yār ilticā kılmak
4. 'ecep müşkildurur bu yüz kara 'erzin beyān etmek
saᅅga asandurur yüz hācetim bolsa revā kılmak
5. zihi deryā-yi 'efving aķitur yüz miᅅg günāhlarni
ani bilgeç maᅅga iş boldi her-dem yüz kara kılmak
6. müyesser bolsa ger mehfī sēning yādingda bolmaķlię
kerekmes dem urup 'uřřāk şerzide nevā kılmak
7. ilāhī bu zuhūrīni yirāk tut zühd ü teķvādin
kişi kim zühd ēter andin yirāk bolmas riyā kılmak

66.

- [21b] 1. seyr étip ol kuruḡni eyledim nefsimni siyr
hesretā yā veylenā qaldim bu ḡirmānliḡda ḡeyf
2. bazgeşt eylep zuhūrī tut nevāidin ümīd
ötkeripse del bedel ‘omrunḡni buhtānliḡda ḡeyf

67.

1. saḡa meḡsed içre çevgān bolsa meydān oynamaḡ
ḡiṣ künī tafmay ḡinā ēliḡni reḡḡḡin oynamaḡ
2. ḡin ḡilip zūlfūḡni ruḡsāriḡni pinhān eylediḡ
ḡin ēli yeḡḡliḡmudur bu resm ḡilḡan oynamaḡ
3. ḡan yaṣim tutti közümniḡ merduminiḡ nūrini
oynaḡil bī-bāk mendin bolsa pinhān oynamaḡ
4. oynay oynay nime kün dinimni tārac eylediḡ
bu bolupdurmu saḡa ey nā-muselman oynamaḡ
5. boldi ḡūn endūh u miḡnet oḡiḡe köksüm hedef
aḡtarip al nēçe lāzim bolsa peykān oynamaḡ
6. ve‘de-i veṣl eylediḡ oynay zuhūrīḡe nēçe
munḡemu yalḡan bolur ey ‘ehd-i yalḡan oynamaḡ

68.

1. meni hecr-i ‘ibtilāsiḡe sezā ḡildi firāḡ
köydürüp hem rüzḡārimni ḡara ḡildi firāḡ
2. veṣl-ārā bir ‘eyṣ u ‘iṣret eylemek ḡilsam heves
hecr –i derd u mihnet‘e mubtelā ḡildi firāḡ
3. cān u köḡḡlüm yiḡlaştur aytip biri birige ḡāl
ḡeste cismimni mēniḡ mātem-serā ḡildi firāḡ

69.

- [22a] 1. eylediḡ ḡem tīr-i bārānī bile köksüm-ṣikāf
reḡm étip mijḡān oḡunḡḡe eylesenḡ netti ḡilāf

2. cüst u çābuk kâdirî anda érur ikki közüñg
köz yumup açkunçe eyler zāhir ol ikki meşāf
3. köz yaşımdur rūd yañlıg zāhir olmas sen nēdin
tüşmegeymu suge yüz ‘eksi kaçan kim bolsa şāf
4. tağ eğilse yok ‘ecep derdim yükidin ger mēning
kör eğilgenning nēçükdur ‘ışkıning astida kâf
5. ‘āşık oldum dep kirur otge etip barçe riyā
körmemiş ‘ışk otini tutmış kerek ani mu‘āf
6. kim ki ‘āşık olsa devzeḥ otidin nē bāk bar
‘ışk oti nā-bud eter devzeḥ oti yoktur ḥilāf
7. ey zuhūrî keçmeyin cāndin dem urma ‘ışkıdin
ver ne dem ursanḡ riyā-i zūhd igidek barçe lāf

70.

1. keçti ‘ömrüm fişk birle nā-muselmanlıkda ḥeyf
ötte zāyi‘ veḡt ḡeflet birle nā-dānligda ḥeyf
2. ekşer-i ‘ömrüm ötüp nefis u hevā vü ḥırş ile
ḡalgani şerf/ ḡerf oldi endūh u puşeymanlıkda ḥeyf
3. nefsim tartip şemali ḡe riyāzet bermeyin
ötteripmen düşmeni küllini asanligda ḥeyf
4. ḥeyfdur kim bu cehān lezzetidin üzmeḡ köñgöl
ketse cānim nē ḡeber bu nev‘ ḡeyrānligda ḥeyf
5. her sari koydum yüzümni közümni köñglümni ḥeyf
veh ‘eziz ‘ömrüm ötupdur bu perişānlikda ḥeyf

71.

- [22b]
1. ve’z-zuḡā tefsīrin etken ‘āriziñg girdide ḡet
ḡet öze tüşken mümeyyiz ḡāl-i miskiniñg nuḡet
 2. ‘enberin zūlfüñg sevādidin tüşüpdur āyeti
‘ışk eli mi ‘rāciḡe ve’l-leyl izā yeḡşā feḡet
 3. kāmetiñg mesken tutup sākin bolupdur ḡār-ārā
aḡlamış bu remzini ḡeyru’l-‘umuru fi’l-veset

5. yokdur fāni cehānda mundin bölek ‘eyş-i hoş
aytur erseng ani āh u derd ile sūzi kerek
6. ‘ışk dersin pīr-i kāmildin alurlar ehl-i derd
örgetürge ani hem bir dāniş-āmūzi ī kerek
7. yahşi kördüng kim yaman yol isteseng kelgil zühür
her terefke bargali mendek kılküli özi kerek

74.

1. kıya bakıp cān alur közleri qarage baķing
budur heyāt-i ebed la‘l-i cān-fezāge baķing
2. ruhī zülfidin istep nişāne köz tutsam
dēdi güvāh ānga tefsīri ve’z-żuhāge baķing
3. bu ikki közni yumup ikki ‘ālem işleridin
vişāl-ara köz açıp nūr-i mustefāge baķing
- [23b] 4. fīrāk tünleri siynemni çāk u āh etti
ānga inanmasāngiz şubḥ-dem şebāge baķing
5. aning kuyaşıge kim tāb keltüre alğay
kolida ok sināne kaşı vü yaḡe baķing
6. bu ġamze oqlari tegken tenim rāmī
ḥisābin istesengiz kökdegi sühāge baķing
7. ne cilveler etedur telbege perī yenglig
lebi füsün közi sihr mehlikāge baķing
8. cānim berip cān alay dep lebi sari baķsam
talaşur ani ikki yanda ejdehāge baķing
9. ne işveler bile aldi zühūrī könglini
semend-i nāz öze çābuk balāge baķing

75.

1. kim vişāl ister fena-yı kuy-i meķām etmiş kerek
gül ümīdi bar ise ḡāriḡe rām etmiş kerek
2. ger vucūdunḡdin saḡa bir tārmubar hoş emes
din u dunyā barçesin terk-i temām etmiş kerek

3. eşli mekşed bu ėmes geh yār ile geh yārsiz
bī-vucūd u bī-‘edem veşl-i mudām etmiş gerek
4. dāmeni pinhān ėtur kuş közidin şeyyādlar
dāneler közdin saçip yoklukda dām etmiş gerek
5. koy bu dām u dānelerni vellāhu heyru’l-mākirin
bar u yok hekge salip işni bekām etmiş gerek
6. ey zuhūrī yār veşl-i bar ėmiş tekdīr ile
terk-i se‘y eylep tevekkulni imām etmiş gerek

76.

- [24a]
1. perde-dār oldi nigārimge felek yetmiş gerek
bu felek seḡfīn teşip meḡşūdiḡe yetmiş gerek
 2. bu felekdin yukḡari bardur tümen türlük felek
her felekke yetse temkīn eylemey ötmüş gerek
 3. bu felek mi‘rāciḡe çıkıp bar özlük bile
lā-cerem bir peyrev i pey-rīv yollarni körsetmiş kerek
 4. se‘y u kūşışḡe koyup be‘ziler bu yolni kim
be‘ziler aytur tevekkulni imām etmiş gerek
 5. ‘ışk pīrining köngil tīflige te‘līmi budur
mekteb-i zānūda ḡāmuşluḡni örgetmiş gerek
 6. ey zuhūrī tīfl-sen kıl ebced-i ‘ışk ihtiyār
ver ne meḡrum ebb u cedd-i mirāşidin ketmiş gerek

77.

1. men ḡalip hecride ḡan yuttum kētip yārim mēning
hīḡ baḡmay intizār etti dil āzārim mēning
2. hecr-nābimdin cudā ḡilḡan felekning cevridin
hīḡ yerge yetmedi eḡḡān ile zārim mēning
3. taḡ yok er ḡıksam cehān ḡelki içidin ayrilip
beytu’l-ḡezān içre taşlap ketse ḡem- ḡvārim mēning
4. yā ilāhī ‘ışk oti köydürdi cānimni ‘ecep
veşlige yetkürgil ey sen sen yok u barim mēning

5. her keçe pervāz étur kõnglüm kuşı veşling tilep
bu gerezdindur sanğa her keçe bīdārim mēning
6. men zuhūrīdek aning hecride zār olsam nē tang
bulbul-i āşüfte yenglig ketse gülzārim mēning

78.

- [24b]
1. la‘li-gün mey tābidin gül-renggi ruhsārin körüng
la‘li gerdide bitilgen hett-i zengārin körüng
 2. kāb u kevseyn ittihādi yenglig ol köz üstide
atqali peyveste oq yādin nemudārin körüng
 3. ilāhī kõnglümni ferib eylep közining ‘işvesi
cān kuşini ürgetur la‘li şeker barin körüng
 4. deyr-ārā muğ-beçelerning ol közi kāfir üçün
gerdenide tevķ ile belide zunnārin körüng
 5. ol gedāyi kim kirur meyhānege istep mudām
feķr engnide velī şehlik heridārin körüng
 6. hecr otining şiddetidin veşl oti lezzet bēür
veşl qedrin bilsengiz hecrining āzārin körüng
 7. ey zuhūrī ‘ömr derdining beķāsin körsengiz
suda yāmgur nuķtesining devr-i perkārin körüng

79.

1. hāl-i muşking nişāri nuķte-’i cānim mēning
servideķ kedding fidāsi cism-i veyrānim mēning
2. cism-ara köksümde cān cānim-ara tutķan veķen
nē kõngül nē cism u nē cān meħz-i cānānim mēning
3. sebze hettingdin tafur cān hizr yenglig çaşni
la‘li siyr-ābing bolupdur āb-i heyvānim mēning
4. hāl u hātķ u ‘āriż u zülf u ruķ u ķāmet bile
köglüm alğan mesned-i husn üzre sultānim mēning
5. ol hilāl ermes körüngen köķde her āy başida
ķaşidin ķilğan işāret māh-i tabānim mēning

- [25a] 6. re‘d emes gerdūnda otlar akılıp bergen ředā
sūz-i āhimdin ulařkan kōkte efġānim mēning
7. men zūhūrī mezherimdin ōzgege salsam nezer
ikki dunyā ey yārānlar boynume anim mēning

80.

1. kelse ger deyr-i fenā ire sēning işlaring onġ
mescid u medrese terk eylegesen andin onġ
2. kiriban deyr-i muġān ire mubāhāt ile
dēse ger muġ-bee kelgil saġa bar munda bulunġ
3. fekr kuncide kōyūk nānge enā‘et ıla kōr
ol humādek ki enā‘et biledur ħirmeni onġ
4. ‘iřķ deştide isiġ birle soġukdin ġem yeme
řifķārip meyni sūmūrger iziġ olġil ger tong
5. nēe nā-ķābil ēsenġ ilgeri oyġa kelgeç edeming
yāri ķābil ētekkın tutķın eger yetse olunġ
6. bilse bolmas ķiřini zāhid olur yā fāsiķ
nāme-i me‘lūm emes sol olidin yā onġ
7. nezmde peyrevīliķ eyle nevāīni zūhūrī
seyr olur yahşi lainni erşip barse onġ

81.

1. ħāřirimni furķetingdin bes ki ġem-nāk eyledinġ
hecrinġ otige uruķ cismimni ħāřāk eyledinġ
2. ‘ārizing mihrini kōz tutsam bu ġemning řāmida
‘iřķ tīġinġ birle kōksūm řubġdek āk eyledinġ
3. bu ġelet emes desem ikki kōzūnġni fitne-cū
ġeste vu pejmūrde-i ġemzenġni ālāk eyledinġ
- [25b] 4. hecr tīġdin yara bolġan yūrekning zehmiġe
nāvekinġ her-dem ētip zehrinġni teryāk eyledinġ
5. ‘eyş u ‘işret bāġida etting reķiblerinġni kōl
miġnet ōyide ħebibinġni şereb-nāk eyledinġ

6. cümle ‘ālem helki otidin kaçse ‘āşi ister ot
ot u sudin ‘aşkıñni turfe bî-bāk eyleding
7. yahşılar yahşilikidin at çıkardi helk-ara
hemdilillāh bu yamanni yahşidin pāk eyleding
8. ey muğannî meclis ehlini çü bî-idrāk etip
deyr-ārā ‘uşşāk-ara sāzing alip rak eyleding
9. yāriğe her-dem zuhūrî der yüzün körsetmeyin
mezher yenglig közümnî nege nem-nāk eyleding

82.

1. kara hicrân tünide ‘ışkdur bir şu‘lelik menkel
körünüp ‘ışk asan barçedindur müşkil êrmes
2. belâlig ‘ışk deştin seyr êternî ârzü kılsang
tafip bir kâseni deyr içre içmek ferzdur evvel
3. kişi kim ‘ekl u dānişdin dem ursa ol êrür medhüş
içip deyr-i muğānda kim ki lâ-ye‘kel êrur ‘ekel
4. sañga ok kaçidin atsa yaruğ köksünğni tut
köñgöl közgüsige mehbübning derdi êrur şeykel
5. êrur mekşüdüñ ol perini özge bilme dep
ve ger ne şirket ehlidin êrursen yā közüñ eñvel
6. mañga köp eyleme bu ‘ışk remzin ey zuhūridin
anıñdek mest men dep heçkim bu müşkil êrmes hel

83.

- [26a]
1. mēni hecr ibtilāsi kıldi ğem- ħvārim sari māyil
köñgöl közgüsining zengğini yādi eyledi zāyil
 2. kim ol ‘āşik bolur bilgey belā-yi ‘ışk şe‘bini
bilurmuhiç deryā hāletini sākin-i sāhil
 3. heme el atini der ‘ışk men dērmēn belāsi cān
bu söz remzini tafkaymukişi kim bolsa ol ‘ākil
 4. belā-keş yār hecride ne men yālguzdurmen ey dost
yaman u yahşi vu fussāk u zāhid barçesi şāmil

5. bolur 'ekling bile hūşung bu hesret deştide 'aciz
kirip pīr-i muğānda bolmaḵ evvel mest-i lā-ye'kil
6. ne hoşdur perī aylida bī-hūş bolmaḵlīg
bu heyretde koyup dāniş emmā bolmaḡil ḡāfil
7. muḥebbetdin dem urma ey zuhūrī pīr-i kāmilsiz
bolā alḡan ēmes bu 'iškḡa toḡuz felek ḡāmil

84.

1. letāfet bāḡida yoḡtur yüzüḡdek bir açılḡan gül
aning şevḡide feryād etkeli yoḡ men kebi bulbul
2. açılḡan yoḡ cehāḡa revzide aḡzing kebi ḡunçe
gül-i gülşende üngen yoḡ yine saḡing kebi sunbul
3. 'edālet bāḡida pütken ēmes ḡedding kebi 'er 'er
lebing şevḡide asılḡan aḡa ejder kebi kāmīl
4. seḡā deryāsida ḡıḡmas tişingdek hēç durr-i nāb
aḡa yoḡ mustehīḡ mendek cehānda müflisni bī-ḡul
5. közüḡ keyfiyyetidin mestdur 'ālemde 'āşıḡlar
yene mest olḡali dāim içürge ḡācet ēmes mul
- [26b] 6. melāḡet kāni ḡusn-i iḡlimde yoḡ sen kebi bir şāh
sēning kuyungda yoḡ mendek yine ihlāşlīg bir ḡul
7. şeḡi 'ālī neseb yusūf zuhūriddin aḡa muḡliş
eben min cedd-i hūmāyun beḡt keldi mevlid- i ḡāmul

85.

1. ayā sāḡi kētürgil yār bezmidin pey-ā-pey mul
açılḡan meclis ehli mestlikidin barçesi gül-gül
2. nedur turmaḡlīg içmey bir demi 'uşşāḡ şāmida
şurāḡidin ḡıḡur āvāze iç dēp dem-be-dem ḡulḡul
3. muḡenni neḡme çek 'uşşāḡ terzide nevā eyley
aning şevḡide feryād eyleban bāḡ içre her bulbul
4. meni meḡzūnni ey muḡrib tereb-nāk eyleseng nētey
ne bolḡay kim murādin tafsa sendin bir mening dek ḡul

5. meni bî-çāreni ‘ışkida köydürdi peri-peyker
kaşı yā kîrfiki nāvek hidi sūnbūl uzun kākul
6. ilāhî barsin terkinî bergil bu perişānge
kîlip mecmu‘-i hātîr ğeyr-i zîkrini kōngūldin yul
7. şehî şāhibkîrān yusūf aning bir hāk-i pāyini
zuhūrî sūrseng er kōzge saṅa firdevsdur kāmūl

86.

1. ey kōngūl yār özgeni yār etti sen divāne bul
sen hem öznî özge eylep helkdin bî-gāne bol
2. ger temennā eyleseng ol la‘li-veşning veşlini
hecr deştini kēzip mecnūn kebi efsāne bol
- [27a] 3. gül-ruḥining yādida bulbul kebi feryād etip
çevrülüp şem‘-i cemālî gerdide pervāne bol
4. aliban meyḥānelerde ilkinge sunḡan sefāl
şūḡ u şeng muğbeççelerning ‘ışkida mestāne bol
5. gül tikensiz bolmağı mumkin emes ey sāde dîl
gül temennāsida bolsang hār ile pinhāne bol
6. ger tilersen ol but-i ziybā vişālî devleti
terk-i dîn u millet eylep sākin but-hāne bol
7. yār-i zulf u ḥālîning ummidide bolsang zuhūrî
derd u ğemning damida miḡnet kuşige dāne bol

87.

1. cemālîng yādi birle içseng erçe yārdur kātîl
ḥeyātîm nūşidin ‘omrumde andağ tafmağum ḥāsîl
2. eger yāding tüşer kōnglümge bardur mezheri mutleḡ
siğurmuol kōngūlge cümle-’i e‘yān erur bātîl
3. sening derding devāsi birle ḥōştur barçeler lēkin
maṅa dur zeḡm-i tiğing birle bolmaḡliḡ saṅa māyîl
4. mēning ummidim oldur ‘ışksızlar şoḡbetidin kim
kētip ol ferdliḡ veyrāne sārî bolğamen şāmîl

5. bu heste veh cemāling şem'ige eylegil dāhil
Berip şu' le ānga ' işking otiga eylegil dāhil
6. cemāli lālezāringge étey könglümni közgü
tüşüp 'eksi ānga etkey te'elluk zenggini zāyil
7. zuhūridin amānetni alur çağdin burunrāk kim
ilāhī eylegil bar amānetke ani hāmīl

88.

- [27b]
1. yā qaşing mihrābi mu yā kim yangi çıkan hilāl
'ārezing güldurmuyā hurşid yā bedr-i kemāl
 2. köz tikip qeddim hem oldi kelmeding qaşimge kim
ārzū kılsam körey dep bargali yoktur mecāl
 3. günçe ağzing hesretidin kan töküldi könglüme
fıkr etip tafmay bēlingni boldi bu cismim heyāl ni'āl
 4. allāh allāh kim ilinmay yetküsi meşşüdiğe
dām u dāne cān kuşige zulf-i muşkīn heṭṭ u hāl
 5. mest bolmağ mey içip özlük bile mümkün emes
sāķī-'i gül-çihredin lutf olmasa içmek mehāl
 6. mestdur mey-gün közüngning 'eksidin helk-i cehān
men ularğa şevkidin ettim özümni pāy-māl
 7. ey zuhūrī yolcisiz meyḥānege keltürme yüz
rāhber eylep izini közünge kıl iktihāl

89.

1. cām u meysiz yetmeki lā'l-i şehenşehge muḥāl
ṭurfedur kim fi'l-meşel tufragidin uşbu heyāl
2. cām eger meydin pur olsa ayğa mungratsam nè tāng
çun yārim bolğaç ne meyāndur lebi mişli hilāl
3. yār-i çabuk seyri veşlige nēcük yētkungdurur
şehsevār āylida taş tā sen bolmağünçe pāyimāl
4. kesseng er ferhāddek miḥnet-ārā gem tāğini
cezb eger şirinde yok yetmekke yok sende mecāl

5. köz tikip erdim yüzüñge her şabā eylep du‘ā
yüz yulumni her terefdin bağladı ol heṭṭ-i hāl
- [28a] 6. sāye-veş bolğil zuhūriddin tafursen mekşeding
tā ebed bolmas aning hurşīdi husniğe zeval

90.

1. girih-girih idi ğemdin yazilmadi köñglüm
behār boldiyu gülge meyl kılmadi köñglüm
2. lebi firākide veh kan töküldi köñglümge
açıldı ğunçe velēkin açilmadi köñglüm
3. hemişe mest idim közleri keyfide andağ
behār kelgen u ketkenini bilmedi köñglüm
4. tafay dēp ağzi nişānini etti köñglüm hem
ki ğunçeler istep tafilmedi kılmadi köñglüm
5. közümde cilveler etti bu dehr re‘nāsi
atıñ iziçe ani közge ilmedi köñglüm
6. firağ deştide heyrān u zar telbe idim
ki gül çağida zemani açilmadi köñglüm
7. ikki cehānni temennā kılip el köñgli
ularge şukri ki bari kıtilmedi köñglüm
8. nevāi meḥzenidin isteban dur nezmidin
egerçe tafmadi gerçe yañılmadi köñglüm
9. zuhūrī nezmīñni andağ siliğdadi mezhher
ki ançe boldi siliğu tayilmadi köñglüm

91.

1. dem-be-dem köñglüm tiler yārim bile kām eylesem
kim tekellüm keyfidin çihrimni ğulfām eylesem
- [28b] 2. rem etip kelmes oluş ğevğāsıdin şebbāzdek
keçeler bīdār olup emdi ani rām eylesem
3. tūtī yengliğ sözletip uz nekşini köñglüm-ara
körsetip uz ‘eksini āyinede dām eylemes

4. 'ömürler dunyâ işida boldi žāyi' vāy kim
perde-'i ğefletni šāmini bām eylesem
5. neççe muddetdur kim êlning kâri bari etti dal
êmdi heķ yolida bu cismimni çun lam eylesem
6. yārsiz bir saat oldi kim manga mahşer küni
kaşki vuslat meyini imdi aşam eylesem
7. közlering keyfiyyetidin iltimās eyler zuhūr
mestlik āgāz ètip hūş birle encām eylesem

92.

1. şubḥ-i veşlim yād ètip šāmimni envār eyledim
çāk ètip köksümni revzendin nemudār eyledim
2. cān u dilni mezher ètip kim cemāling pertevī
kāşki tüşkeymudèp cismimni efkār eyledim
3. yazğali bu şefḥe-'i ğemge fiuākīng şerḥini
köz қарasin heķ қilip kilkim nigūn-sār eyledim
4. 'işķ şehra içide könglüm kuşlari pervāz ètur
қoldağaysen dèp muḥebbet riştesin tār eyledim
5. gül tikensiz bolmaği mumkin emes ey gül'uzār
gül yüzüngge köz tikip kirfiklerim ḥār eyledim
6. şādmān körgeç sèni meḥzūn köngül āzāridin
ḥeste cānimge sèning derdingni ğemḥār eyledim
- [29a] 7. devlet-i veşling temennāsida men her şubḥ u šām
közlerimni uḥlatip könglümni bīdār eyledim
8. ol lebi la'l iştīyāķi ḥesretidin қan yutup
aқizip қan yaş ile 'ālemni gülzār eyledim
9. tābsiz bolsa қiliçing def 'ige dèp ey zuhūr
köz yaşımdin su bèrip қanimni derkār eyledim

93.

1. tutup ummid-i la'ling çaşnisin ruz-dār èrdim
cemāling şem'idin sözlep özüm pervāne-vār èrdim

2. yüzüñg gülnāridin aytıp özüm yetmey meğer kõñglüm
töküp kan yaş ile yādingda her-dem gül'uzār ērdim
3. içimge patmayin sirring kamuşdek nāleler eylep
serig yüz şefhe eylep kan yaşımdin heṭ yazar ērdim
4. yetip la'lingge köysem çaşni veḳt-i tekellümde
ani dep şerbet-i yehye'l 'izām aḡzim açar ērdim
5. açip aḡzimni men 'iyd oldi bu la'lingge yetmekdin
bölekler boldi ḳurbān ḥesretidin men tatar ērdim
6. körüpmen bir kün içre 'iyd-i fiṭre birle ezhāni
'ecepdur bu hilāling bilayin körmey ḳerārim yoḳ...
7. meni sen bu zuhūrīdek lebingdin kāmirān etme
körey dēp ay yüzüñgni her kēce men bī-ḳerār ērdim

94.

1. yazḡali nāme-'i şevḳimni şeker bar ḳelem
tilini ikki ḳilip eyledi tekrār ḳelem
- [29b] 2. saḳlağan cān birle kõñglümde nihān u sirrimni
fāş ḳildi hemmege şāhib-i esrār ḳelem
3. gah vesling haberin yazdı gehi hecridingin
til urup yüz ḳaralıḳ eyledi esrār ḳelem
4. yazḡali derd-i firāḳingni cehān şefheside
ḳāk ētip köksini seyr eyledi bisyār ḳelem
5. kõñgliṇi ḳildi ḳara hem maṅga kelgende devāt
tilini ḳildi uzun hem bu nigün-sār ḳelem
6. veşl-i ḥilvet-gehide begge ḥācet yoḳtur
bolmaḡay 'āşıḳu me'şūḳ derkār ḳelem
7. 'āfiyetni tileseng eyle hemūşluḳni zuhūr
tilidin başı yarildi ḳara minḳār ḳelem

95.

1. sākī-i gül-ruḥ eger luṭf ile tutsa maṅga cām
tā ḳiyāmetke saḳayḡum yoḳ olup mest-i mudām

2. 'ārezi pertevī ger tüşse bu könglümge mudām
āyine şu 'lesidek etse mēni bī-aram
3. gül-ruḥum la 'li lebi ḥesretidin her kēçede
murğ-i ishāḳ kibi buluram bī-aram
4. mēni bir kāse bile muğ-beçe- 'i bāde-perest
eyledi puḥte cünün emdi işim bolmas ḥām
5. tafmadim deyrde burna yürügen yollarni
yārsiz bolğan üçün boldi işim nā-per cām
6. 'işḳ yolida kerekmes maṅa neng u nāmūs
hemmini terk etiban ḥelḳ-ara boldum bed-nām
- [30a] 7. zāhid u 'ālim u 'ābid hemesi hēç 'eḳim
'işḳsizlārning işidur ne ser u ne encām
8. bu beyāz olsa edā tenḡriḡe bes ḥemd eylep
kāse- 'i mey tutuban mezhəriḡe eyle selām
9. mestdur 'işḳ eli birisi bir işdin
'işḳ ehligē ḳatilmadi zuhūrī nā-kām

96.

1. munda nē bar ērdi yārimdin ḥeberdār olmasam
ger ḥeberdār olmasam yaḥşi idi yār olmasam
2. kimge salur ērdi bu 'işḳ-i muḥebbet otini
köygeli ger men semenderek sezā-vār olmasam
3. ey meh-i ken 'ān ḳaçan bolḡay idi ḳimmet behā
bir kelābe yif. bile ger men ḥeridār olmasam
4. ṭib 'ulūmiyye u etibbā/ḳayda bolḡay i 'tibār
'işḳi zātu'l- cenbidin men ḥeste bīmār olmasam
5. gül yüzünḡning şöhreti arturmidi 'uşşāḳ - ara
bulbul-i āşuftedek ger men saṅa zār olmasam
6. sākin-i butḥāne bolmaḡdin maṅa oldum ḡerež
ol šenem körsetmegey yüz ehl-i zünnār olmasam
7. 'işḳ u 'āşiklik ḳaçan şāyi ' bolur ērdi meḡer
sen köngülñi almasaṅ men hem ṭelebkār olmasam

8. iltimās eylep zühüriddin koyup her şubhide
düşmeningge yār olup yāringge eǵyār olmasam

97.

- [30b]
1. ölükke cān kigürür bolsanǵ ey mesīhā-dem
maṅa kigür ki demingsiz émen ölükdin kem
 2. seningsiz ançe körüp men belā vu miḥnetni
mingida birini hem körmemiş beni ādem
 3. sipās u şükr-i nihāyetsiz uşbu ḥālimge
senā yolida boldi maṅa kūt derd u elem
 4. yürekde gemzenǵ oқи bardur bī-hed
anǵa tebessüm ile baқиşing érür merhem
 5. behār boldi maṅa yārsiz savuқ kışdek
nişāt-i ‘iyd ile nevrüz gūyiyā mātem
 6. kirey ki deyr muǵānge barini terk eylep
vefā kılipdurmubir hēçkimge bu ‘ālem
 7. muyesser olsa ayakçı kıolidin içse ayak
sömürse ani bu cehāndin zühūrī yā yēme gem

98.

1. meyḥāne künci boldi ḥānķā koyunǵda hem
pīr-i muǵān du‘āsi evrādi şubḥ-gāhim
2. başimge ḥışt yastuқ boldi tiken töşekim
iteytlaring astāni her keçe tekye-gāhim
3. fekr olmaǵimdur evlā deyr içre şāhlikidin
baǵlap bēlimni meḥkem tevḥīķ berse şāhim
4. dunyā yüzide herkim öz yāri birle ḥoştur
yoқtur maṅa özidin özge bolur penāhim
5. yüz ming figānlar etsem niçün eşitmes ol māh
her keçe yetti yüz yol toққuz felekke āhim
- [31a] 6. sensiz maṅa budur ḥāl her keçe kılmāķ eǵān
keyvān bile şureyyā bardur ikki guvāhim

7. bolğil zuhūrī heste fekr u şikeste beste
şāyet körüp bu hālīng reh̄m eylegey ilāhim

99.

1. köngül alğan bir nezerde közi cādū dil-berim
ağzi gūnçe tışleri dur qeddi dil-cū dil-berim
2. nār oti üstinde şadık belide ikki sinān
gemze oķin yalğan peyveste ebr dil-berim
3. cān alurni bilip yārimni bed-hūy deydu el
cān- nişār eylep dēgum cennetde hoş-hū dil-berim
4. yüz qaralīķ eyledim her keçe yollarni kezip
āh kim kelmes kaşimge zulf-i şeb-ru dil-berim
5. nege feryād urmağaymen keçeler itdek ulap
ötse baķmas seyr etip gülşenge mehr u dil-berim
6. köz qaralardin vefā köz tütme depdurlar biling
dost kim rām eyledi ol közi āhū dil-berim
7. dur muğennīdin zuhūrī istesem söz beħride
yoķturur mezher kebi gevvās hoş-gū dil-berim

100.

1. binā-gāh keldi kulbemge közi cādū lebi efsūn
tekellum eylegeç könglüm alip etti meni meğbūn
- [31b] 2. körüp dīvāne-veş boldum baķarge tāketim yoķtur
közümdin gāyib olgaç boldi bī-tāketikim efzūn
3. besī evlādur andin hāk-i pāyin tūtiyā ķilmaķ
maṅa bolsa sikender tāci birle teħt-i efrīdūn
4. maṅa ķismet bolupdur miħnet-i gem ol zemāndin kim
ķilipdur tofrağimni yārning derdi bile me‘cūn
5. lebining yādida gem tāgi oldi lālezār cümle
firāking deştide aķğan üçün ikki közümdin hūn
6. taṅ emestur eger yārim közümdede tutmasa mesken
revāndur dā‘īmā ikki közümdin rūd ile ceyħun

7. zühürî kılsa eger sende anıñ mey-gün közi ‘aksi
bolup mezher anğa mirzâ zühüriddindek et kânûn

101.

1. hecrde hergiz tügenmes mäh u sâli bar iken
bolsa hem bunyâdiğe bir kün zevâli bar iken
2. ay u yil furketide bolsanğ tökme kan yaşıñni kim
hecrde ger yillar ötse bir vişâli bar iken
3. gufti-gü eylerge mendeک yok dësem her şubh u şâm
yâr birle barçening hem kıyl u qali bar iken
4. ‘ışk elini kuyida heyran u ser-gerdân kılip
keçe kûndüz yığlaturda bir heyâli bar iken
5. yâr zülfî tâbidin miskin köngüller tâbi yok
bî-hûd u mest eylerge uşbu hâlî bar iken
6. hem behâr hem hezân hem hecr oti hem ‘ezb veşil
örtemes ikki cehân bu i ‘tidâli bar iken
- [32a] 7. köngül aldı mäsiva’l-lâh barçeni eylep gerib
ne üçün kim cümlede ‘aks-i cemâli bar iken
8. mäsiva’l-lâhda zühürî seyr kılgâç bildikim
qay birige qâbil olsâ ittişâli bar iken

102.

1. ey qaşınğ nâçiz etip beyrem hilâli ruyetin
mihr-i ruhsâring uşatti bedr-i enver şevketin
2. veşl bâğingdin meğer esti nesîm-i şubh-i dem
‘ışk heyolidin etip nâ-bûd hicrân kerbetin
3. müjde’i keddingdin eltip bâğ-ârâ bād-i seher
hesretidin her sari hem kıldi serv-i qâmetin
4. tüşkeli gülşenge mey-gün ‘ârzingning pertevî
zâhir etti bâğ-ara lâle vü nesirîn hicletin
5. anğlağaç cānim kuşî hubbu’l-veţendin nukte’i
cüş urup hicrân belâsin kıldi efzûn gurbetin

6. taṅg  mes bolsa z h r n ḡ y rek baḡri keb b
 ev  ot  t  ke  i imge  ildi k prek  ir etin

103.

1. s  kiy  c mimni   f eyle mey-i env ridin
eylegil k  gl mni   li c mle-'i e y rdin
3. mest eylep h   um al  il il  um ridin  el  
hem  um r   zl kdin  t hem perde-'i pind rdin
4. hecrn ḡ end hidin boldi k   m y  lap basar
ka ki bol ay  di m n  k   m diyd rdin
- [32b] 5. ger beh r  tke  tola sar arsa yafra lar n  taṅg
sar arip y    em bile bolsa cud   em- v rdin
6. ve l  edrin bilmeg n  hecr oti p da   emi 
bolma nevm d ey z h r  burna s ygen y rdin

104.

1. kelmedi bir m jde' ol serv-i   lru s ridin
z r bulbuldek  aldim   l u   lz rdin
2. te nedur c nim  u i bu hecr t bust nida
tatmayin bir  etre' ol la'li  ekker-b rdin
3. ve l  eybini sorap taftim fir  i otini
ser-nevi tim dek maṅa bu  er -i ke  reft rdin
4. s  kiy  bir c m ile mest eyle anda  kim m n ḡ
 alma ay n m s u neṅ ba imda pind rdin
5. 'eyb  mes ser-ge te bolsam de t-ara mecn n kebi
n   k   zgeymiz k   l ni leyl  yen li  y rdin
6. y ziniḡ  eyr nini z lfi esir etse n  taṅg
but-perest f ri   mes but 'i  kida zunn rdin
7.   l-ru un  'i  kida bolsan  '  ik-i   bit  edem
nuk te yen li  ey z h r     ma il bir k rdin

105.

1. nêdin taşlaban ketting ey nevciv-cevân
sêningsiz yıl oldi maŋa bir zamân
2. ki kıldım cihân birle cānim fidā
sen êrding közüm nûri cismimda cān
3. kècip hānumāndin dēmişmen sēni
kişi bolmağay munçe bī-hānumān
- [33a] 4. besī hicring ilkide çektim cefā
dēsem şemme andin bolur dāstān
5. yaman kõnglüm içre tutupsen orun
egerçe közümdin êürsen nihān
6. vişāling nêçe kim neşib olmasa
özüng yādida kıl meni cāvidān
7. yürey ançe veşling humāsin sorap
sēzip êt tügep ƣalğuşe ustihān
8. başım barse bu koydın yanmağum
eger men ‘ êter bolsa helk-i cihān
9. zuhūrī yeme ikki dunyā ğemin
berāder sangā keldi şāhib-ƣirān

106.

1. sēni bir körmegim artuƣturur cān u cihānimdin
lebīngdin tāze cān eylep toyupmen heste cānimdin
2. bu veyrān içre ƣaldım yārsiz heyran u sergerdān
nēçük umīd üzey körmey zamāne mihribānimdin
3. ayā sākī ketur mey bir dem-i mest olmağim hoştur
özümdin bī-heber bolmağlığim yahşi-yamanimdin
4. ƣilipdur oğlaring zehmi yaman cismimni revzendek
nêdin kirmes cemāling mihri cism-i nā-tevānimdin

5. barip bu yolğa tafmay mekşsedim könglüm perîşândur
bulur men cem‘ -i dil alsam heber ol dilsitânimdin
6. ne taṅg bulbulşifet ‘uṣṣāk ʔerzide nevā kılsam
meşâminge nesîmî yetse bir dem gûlsitânimdin

II. BÖLÜM:

2.1. Türkiye Türkçesine Aktarım

GAZELLER

1

1. Bu bir sırdır ki, her insanın başına bir sevda salmışsın, bu sevdalar da iki alem (maddi ve manevi) pazarında yüzlerce kavgalara sebep olmuş
2. Bir ayn iki lam arasına girip la'1 olunca can bağışlayan olup, yüzüne güneş düşünce “ben” ile bin kat daha güzelleşmişsin
3. Bir yaralı garibana bütün emaneti verip, güvenip, zalim ve cahil diye bildiğinden onu aşkına meftun eylemişsin
4. Kırk kapılı karanlığın tamamını işgal etmeye durup Allah'ın verdiği ilahi ilimde alim olacağım demek pek cahilliktir
5. Emanet verilen akdi canımın içinde muhafaza ettim ki, bunun teşekkürü dahi sanadır, buna her şey şahitlik eder
6. Gün batımındakiler ayrılık gecesinde gama batıp, ay yüzünü görsek diye İskender'dekine benzer ayna tutmuşlar
7. Eğer sultan kendini gizlemek için yamalı kaftanını giyse de fakirin yamalı derviş kaftanındaki şahı kim bilebilir ki
8. Cihanda herkesin kendi yâri yoldaştır, avam insanların arasında da o yar gizli gamzesiyle görünür
9. Zuhûrî her an seninle meşgul olsun ki özünü yok edip, ondan ne isim ne de sıfatlar kalmasın

2

1. Ey can, güneş gibi nurundan zerre kadar olsa da nasip et, ey rızk veren vahdet şarabından bir damlacık olsa da tattır
2. Ayrılık gamıyla dilim varmaz tekrara, gönlümde gizlenen yoldaş dertlere vakıf olan tek alim sensin
3. Kara saçlarının hayaliyle kara gecelerde kaldım, yolumu bulamayıp; “Rabbim hidayet ver” demek zikrim (tekrarlarım) oldu

4. Aşkının kafiri arasında Mansur gibi zafer kazanıp, Dar (ağacı) önünde ben hakkım deyip, bazen de bize yardım et diye feryat edeyim (Hallacı Mansur kıssasına atıf)
5. Celaledin Rumi'ye anca nurundan bir parıltı verdiği için o aşıklar içinde şeref ve izzete erişip, (alim)Mevlâna oldu
6. Dudağın yakut, boyun güzel, gözlerin çekici, özün güzel bir kadınsın, senin vasıflarına layık söz bulamayıp ne diyebilirim ki
7. Ey ilah bu Zuhûrî nin gönlüne kendini koy, onu özünden ayrı kıl ki canına cennet müstesna olsun

3

1. Seni övmeye haddim yok, fakat sana sayısız methiyeler zikrederim, vasıfların hangi dille diyeyim, ben de sana layık dil yok
2. Vefaya cefa ettiren asi kulum ben, sen af ve ihsan (gönlü geniş ve merhamet) deryasısn, dertli kulunun her zaman okuyacağı ayet “Ey tanrım biz kendimize zulmettik” ten ibaret
3. İnsanların iyilerinin mirasından benim gibi varisi mahrum etme, Âdem ata ile Hava anne sırların hazinesi değil miydi?
4. Onların zatına aşkın ateşini harlayıp dilin gizli sırlarını saklamadan, cefameşakkat suyuyla yoğurup, toprak üstünde bir köşeye çekildin
5. Ateş, hava, su ve toprağa o kadar değer kattın ki yaratıcılık kudretinle onu kendi zenginliğin için hazine olarak inşa ettin
6. Seher vaktinde esen ferahlatan rahatlatıcı rüzgâr aşkının ateşini harlattı ben bu ateşte yansam külümü serpip aşkının sokağında yok et
7. Kim ki senin hicranının zehrinden azıcık tatsa kavuşma tiryaki (panzehir) olmasa lokman hekim de ona deva bulamaz
8. Canımın kuşu “vatan muhabbetini” yad edip feryat etmekte, gam zindanı içinde tenimde elem, canım da azapları çekmekte
9. Zuhûrî kavuşman hakkında ne kadar konuşsa da her dediği yerine oturmadı, bu aciz biçarenin halini görmez misiniz ona (payına)aşk sevdası düşmüş

4

1. Ey, sen âdem çocukları içinde yegâne mücevher olup yaratılmışsın denizdeki her çeşit Sedeften inci bulunmadığı gibi ademler içinde de senin gibisini bulamayız
2. Aşk denizinin dalgalarından damlacıklar sıçramakta püskürtülmekte, Dicle gibi ulu deryada da senin gibi damla bulunmaz
3. Sen alem gülüşeninin güzel sesli bülbülüsün “rabbin sana senin bilmediklerini öğretti”
4. Sana tabi olduğundan Mesih de felekte mekân edindi, onun ululuğu da “Allah bilinmeyeni bildirdi” dediği ayet ile oldu
5. arzuyla kapına yüzümü süreyim deyip, güneş de felek yüksekliğinden alemle yüz yüze gelip gam karanlığına düştü (güneşin batıp doğuşu)
6. Yelda (kışın en uzun karanlık gecesi) gecesini neden o kadar karanlıklaştı ki desem, senin ayrılığından dolayı matem tutup kara elbiseler giyinirmiş
7. Senin ismin sevgiden hedef gösterici Ahmet’tir “ha mim” ayetinden malum ki alemde ondan başka iz/hedef yok
8. Bütün şahlara da peygamberlere de şah olarak yaratılmışsın, sanki yüzüğün gözü gibi başkaları ten olsa sen ona cansın(ruh)
9. Doğru yolu tutanlar senin şefkatine erişip, pak/temiz gönül dostlardan oluverdi cahillerse (bilgisiz) senin varlığından dolayı gama gömüldüler
10. Güneşin nuru zenzem kuyusuna düştüğü gibi yüzünün aksi de gönlüme düşse, onunla kalbimi (ruşen kılmak) aydınlatmam diyorum
11. Zuhûrî senin itlerinden (kurtarıp) beni kendi grubunuza katsanız ne olur deyip, iltimas etti

5

1. Senin saçların can gülşenimdeki saf amberdir, yüzünün aksi gönlümün sayfasındaki süstür
2. Cemalin ile saçların beni aşık /sarhoş etti, sanki gece gündüz sabah-akşam öten bülbüle benzeyip kaldım
3. Güya ki Hindi ile Rumi anlaşarak geçinmiş gibi saçlarınla yüzün gönlümde beraber yer edindi

4. Visalinin seheri Şamlılara nasip olduğundan, Semerkantliler ile Buharalılar gam karanlığında kaldı
5. Eğer senin cemalin bu dünyada ortaya çıkmamış olsaydı İskender'le Dara (İranlı Daryüs) niye birbiriyle savaşırdı
6. Benim o leyli görünümlüm, bu çimende ortaya çıkmasıyla herkesi mecnun gibi aklından kaçırdı etti
7. Nazik bedeninin içinde bağrının taştan olduğunu gördüm, cam kadehin içinde taş olduğunu kim görmüş?
8. Can kuşum kanat çırpırsa meleklerle huriler cennette nağra (çalgı) çalar
9. Onun şirin dudakları senin için ezgiler dizdiğinde, sözün sırlarını beyan etmekte Ferhat ile Hüsrev'de mecal kalır mı?
10. Eğer aşıkların mukamı (Uygur geleneksel şarkısı) kulağına yetse, dansçı zühre (yıldızı) gökte dönerek dansına başlar
11. Zuhûrî senin cemalini gördüğünde, Vamık'ı da aşıp düşer, Uzra olsa, bahçede cemalinin güzelliğinden özür diler (Vamık ve Azra hikayesi)

6

1. Cemalinin nuru canıma nakşetmişti, kara saçlarından imanıma perişanlık düştü
2. Bahçede toplananlar gülden söz edip gönlünü hoş etse, ben de gözümde akan kanlı gözyaşları gülün bir örneği diye biliyorum
3. Karşılaştığım zorluklara ne dağ ne de deryalar dayanamaz, cismimin harabesine o kadar musibet gelen var mıdır?
4. Hicranın bütün zıtlıklarını bir araya getirdiği yerde, visalin ne yapar, benim ahu figanlarım da ateşle su birleşmiştir (hicranın ağırlığından zıtlıklar hem sevmek hem nefret etmek)
5. Ah kaşlarının hayaliyle kametim (ok) yay gibi bükülü, sanki gam ordularının kılıcı kalkanıma vurulmuş gibi oldu
6. Yüzümün ay yüzüne bakacak kadar hali yok, çünkü kıvrıkcık saçların bedenimi sarmaşık gibi sarmaladı
7. Senden (gelen) ne kadar gam-endişeler artsa o aşık için sevinçtir, sana âşık olduğumdan beri bana görmediğimi gösterdin

8. Cananım güzelliğini gösterip sarayıma gelse, o canımın cananına binlerce canım olsa da feda ederdim
9. Zuhûrî bülbül gibi nale-feryat edip, bu bostanda sana benzer bir gülü görmemiştım diyor

7

1. Senin boyun can gülşeninde büyüyen servi midir? Boyuna yakışan yüzün açılan kızıl gül mü?
2. Kıpırmızı dudakların hüsnündeki yakut mu ya da lavların (yanan ateş) içindeki kor mu
3. Gönlünde parlayan yakut dudaklarının gölgesi mi ya da aşkının ateşinden tutuşturulmuş tütsü mü?
4. Saçlarının kokusu bütün alemleri kendine divâne etti, o Hoten'in ipar kokusu mu ya da amberi midir?
5. İki kulağında görülen inci küpeler mi ya da ayın iki yanındaki yıldızlar mı?
6. Gönlüme düşeni gözünle kirpiklerinin yansıması mı ya da onlara saplanan hançerle neyz midir?
7. Bu bana bakış atıp nazlanman mı ya da bana ansızın saplanan neşterin mi?
8. Aşıkların mukamında dert çekmenin aslına arzu denilirmiş, onların ayrılıkta akıttırdıkları yaşları inci midir?
9. Kişiler Zuhûrî yi aşk-muhabbetten laf etti demekte, ey can sen böyle lafa inanır mısın?

8

1. Benim tez yürekli yârim ata binip, çıkıp gelse toz-toprağa kalmasın diye gözlerim onun yollarına gözyaşı döküp intizar halinde bekliyor
2. Onun cemaline zar olup çimenlikte durup onu bekleyecekken gül yüzü tarafına göz dikip kirpiklerim ona diken oldu
3. Onun nazikliklerini görün, saçının düğümlemlerine, ruhumu tuzağa düşürüp, beni ona zar eyledi
4. Hicranıyla gönlünü kıran, visalının hatırasıyla yine bağlamış mıdır, onu ulak edip biner mi

5. Bu saçlar onun için baharın sümbülü olmuş, onu yiyip gölge düşse buram buram kokusundan damaklar yarıldı
6. tez yürek at bu bağların içine paldır-küldür girse, iki gözümü atının patilerinin altında saçılan hediyelere fare olurdum
7. Yâri için Zuhûrî başından (vaz)geçse onun ne ayıbı var? Varı yoğunun hepsini feda etse de onun için yüzlerce kat övgü değil mi

9

1. Ben gözlerimi o kadar bir arzuyla kuyuya çevirsem, sen bu kuyuya Kenanlı Yusuf gibi düşmedin
2. Bu Zuhûrî senin cemalin bayramı için canımı sana kurban edip, onu senin aşklarına vaat eder

10

1. Ey saki bir ay yüzlü için beni şarapçı eyle, onun harabesine ben sevdayı mekân ettim
2. Ey nasihatçi beni din tarafına çekmek için çok konuşma, çünkü bugün ben sarhoşluk tövbesini terk edip sarhoş oldum
3. Ey soğuk nefes(li) şeyh beni gördüğünde burnunu tutma takdir şarabı beni önceden sarhoş etti
4. Bana yârimin birleşik kaşlarından çokça zahmetler geldi, o yaraların derdine durmadan şarap iç demiş galiba
5. Beni meyhanede sakiyle sazende şarapçı etti, kadehle kopamaz hale getirip bağlayıp koydu
6. O şımarık, cilveli, peri gibi güzel ve çevik sevgili gelerek (veya gelip) Sevgili) şeyhlerin meclisini dağıtarak, bozulmasına sebep oldu
7. Zuhûrî sen bu iki yüzlü şeyhlerin yoluna girme meyhaneci seni bir kadehle sarhoş edesi (var)

11

1. Boyu güzel, bu yiğit benim bedenimde köklenip duran servi fidanı, o yiğit gönlüme ateş saldı, ateşli gönlüme İbrahim Halîlullah gibi girdi

2. Güzelliğin gül bahçesine girip, güllerini koklasam, gözleri şehla yiğit gül kokusu ile sarhoş edip, benden kaçtı
3. Hicranında ona Vamık'a gibi her ne kadar ağlasam da bu Uzra'ya benzeyen yiğit sanki gonca gibi gözlerinden nikap örtüsünü almadı (bana göz ucuyla dahi bakmadı)
4. Göze gözükmeyen yiğit benim gibi bir divâneye sanki peri gibi cilve gösterip, her zaman gönlümü kazanır
5. Meleğe benzeyen yiğit o kadar sihirli nefesti ki, bedenime üfleyip, bana onun acayip yükleri yüklenip kaldı
6. Onun sihriyle her gün üç güruh asker geçip geliyor, onun gözleri cellada benzese dudakları can bağıslıyor
7. Ben geçtiğim yolda özümü toprağa döndürüp ölüp yatsam bu yiğit üstümden serseri atını bastırıp geçer mi?
8. Hicranında (da) gece gündüz perişan olup gözlerimden kan döksem de bu pervasız yiğit benim halime zaten sakınmadı
9. Her seher vaktinde uykunu terk edip, sayısız ahu-feryatlar çeksem de ey Zuhûrî bu Mirza yiğit sana neden merhamet etmeyendir

12

1. Ben biçareyi kendinin aşkında zaman ehli önünde rezil rüsva edip, varım - yokumdan ayırıp virane et
2. Ciğer kanlarım derya şeklinde aktı, oklarını canıma atıp, onu serviye benzer kanımla karıştır.
3. Göğsümü oklarına hedef edip verdim, bitişik kaşlarını ona keman eyle
4. Can kuşum uçmayı diler, ona sınırsız boşlukta pencere yap.
5. Varımı-yoğumun hepsini sana çaçku³⁹ kılayım, onları kabul edip, yine canımı alma kastında ol
6. Beni ta kıyametin seher vaktine kadar sarhoş edip, o gün gözünün nuruyla beraber sarhoş eyle

³⁹ Bayram ve düğünlerde saçılan para ve şekerler.

7. Zuhûrî hayalinden biraz uzaklaşacak olsa, gözünün ucuyla bakıp (“onu öldür” de) kollarını kan eyle

13

1. Görünürlükten başka onun aşikâr olan birer sıfatı yok, görünmeyen her çeşit zat onun sıfatı olamaz
2. Aşk denizi dalgalanıp damlacık bulutunu ortaya çıkardı, bu sebepten kâinat da kendi görünüşünü gizleyip, gözden kayboldu
3. Ben gaflette kalmışım, ama hassas titiz kişiler dünyadaki bütün mevcut şeylerin feryat ettikleri hakkında tanıklık ettiler
4. Yaradan o hattat, bu dünyaya can bağışlayıcı bir güzel söz yazıp koydu, gökten denize kadar olan aralığındaki bütün canlılar hayata eriştiler
5. Bizi perişan edip, kendinin güzelliğini sakladı, gönüllerimi ayna edip, ona cemalinin suretini düşürdü
6. Benim bu karanlık gönlüme gelip değen okları sanki ayrılık hakkında yazı yazacak olan kalemi kara mürekkep doldurulan divitte bekletmişe benziyor
7. Gözbebeğimi kara yapıp, ona yazı yazsam, şehirlerde çektiğim ahlarımdan çıkan rüzgarlar kanat olup yazımı ona ulaştırır
8. Ne zaman canımı feda etsem, o naz yapar, o canımı ayrılıktan kurtaran olsaydı keşke
9. Zuhûrî ye sadece yârin derdi lezzet veriyor, balla şeker-navat da onun ağzına tat vermiyor

14

1. Ey İlah aşk-muhabbetin şehrini güvende tut, bütün aşıklarını nükte yapmakta mahir eyle
2. Gönlüme süpürge ver, onu bütün düşünce-hayallerden pak eyle, onda sadece kendine mekân tut
3. Beni daima senin mahallende yürüyen dilenciye döndürüp, bana dostunun sözlerinden iz göster
4. Fazlasıyla boyun çevirip, yüz karalık ettim, bana kara yüzlerin işaretlerini aşikâr et

5. Dostunun hürmetinden beni affedip, bana merhamet eyle, sıfatlarını açıkla
6. Kim ki senin rahmetine layık olacak olsa Zuhûrî yi ona yoldaş et

15

1. Ey gönül, yar başkalarının ümit bezmine giriftar gitti, kanlı gözyaşlarını dök, ikimize hicran derdi nasip olmuş
2. Vuslat bezminde sazende sazını çalıp, ezgi dizdi, ah yârin dudaklarına o erişti, ben ise ayrılık toprağında aşağılandım
3. Onun izinin olduğu toprağı gözüme sürme diye yapmayı her ne kadar dört gözle beklesem de onun ayaklarının altından yükselen toz-toprak gözümün etrafına konmadı
4. Eğer bir akıl cihandan bana benzer aşüfte ile o yar gibi kaygısız sarhoşu arayacak olsa, asla bulamaz
5. Ey saki şimdi bana sarhoşluktan başka çare kalmadı ben mey-perest oldum, meyhane ehline bu hususta iyi haber ulaştır
6. Mey denizi içinde boğulup yok olayım, benden iz dahi kalmasın, ey zahit o meyin köpüğü benim sarığım (imamların taktığı takke) olsun
7. Ey Zuhûrî eğer Mezheri sana yar yürek olursa, maharetinle takva sahiplerini mağlup edebilirsin

16

1. Ne biçim kara endişedir bu, sırdaş dostum bana eziyet etti, ey gönlüm, sadece gamın dostu olsana bundan sonra asla kimseyi dost tutma
2. Ah ben biçareye daima dosttan azarlanmakta, o yüzden günlerim halkın içinde her gece inleyerek geçse ne ki
3. Onun vuslat bağından gül arasam, ayrılık beni perişan etti, benim virane oluşuma gülün dikenle dost oluşu sebep oldu
4. Her gece söylediğim nâlelerimden başkalarına uyku yok, o kadar dertli oldum ki yine de dost (um) uyanmadı
5. Dostlar meclisinde mey ayağının altından yer edinip, yarım yamalak boğulmuş kuş gibi dönüp dursam, buna düşmanlarım gülse ne ayıp

6. Ey Mezheri bana dost olup kolumu tut, kim senin gibi dostla erişse bütün alem düşman da olsa, ona dert mi
7. Ey Zuhûrî bu dünyanın mihrine bağlanıp kalma, hilekâr düşman hiç kimseye dost olmadı

17

1. Onun kameti canımda servi gibi yeri olsa gönlümde kıyamet daim olur
2. Sen canımı feda ettim diye çok da gururlanma çünkü (uzun boylu) yar sana zulmetmekten hiç pişmanlık duymaz
3. Fitneci göz, cihana acayip fitneler saldı, umarım bu fitne karışıklığında onun kameti selâmettedir.
4. Onun sınır-çevresini görmeyi aklıma bile getiremem, bunun sonu görünmüyor, ona ne gözüm yeter ne de gönlüm
5. Zuhûrî onun kametini arzu ediyorsan, cefakâr ol, onu cefada karar bulur denmekte

18

1. Pervasız katil yine cilvelenip, canla gönül memleketimi hızlıca aldı
2. Canı ona feda eden gönlüm onun ne kadar zalim, hevesli dilber olduğunu görüverdi
3. Meyhane ehli aklın pirine müdahale ederken o akıllı yiğit bezminde olaydı
4. Eteği temizler onun visaline heves etti lakin bu yiğit pakların mekânından kendini pak tuttu
5. Yakaları yırtılan kendi hayasız beline keşiş kuşağı asan o yiğit gönlü darma-dağınık edecekken yakasını yırtıvermiş
6. Sana dert elem ulaşsa yine şükret, çünkü gönül gamlarından bu yiğit acayip sevinir
7. Ey Zuhûrî bu yiğit hakkında konuşsan bitmez, onun saçlarının kendisi bir kıyamettir

19

1. Onun cellat gözleri acayip ok ve kılıçları astığından ok yağmurunun gamında can hakkında konuşacak söz de kalmadı
2. Eğer canan cana muhtaç olsa onu esirgeyen yeri yok, eğer padişahın ferman olsa, hükmü kaldırır mı halk

3. Dilenci esrarkeş sadece ekmeğin sözünü etmiş gibi, hayatta kalmış olursam sadece onun aşkı hakkında laf söz ederim
4. Delilerin ortamında akıl pek de el kalır, elin aklından akıl sor ki, cahillerden asla sorma
5. Ey Zuhûrî canan için bedenle canını koru, canandan laf-söz gelmeye devam etti, tenine can girdi

20

1. Benim sarhoş oluşuma o gözleri mey renkli olan güzel sebep oldu, ona bağlanıp kalmam da dudaklarının sihrinden
2. Küçüklerin taş atmasına mecnunluk sebep olmuş gibi, o yüzden felek başıma taşlar yağdırsa ayıp değil
3. Bana sonunda gam gelse şaşırma, çünkü benim şansım böyle, “sevgili vatan” diye gelişime bu gamlılığım sebeptir
4. Bu cihanda mey içmeye meylim yoktu, beni cilveli yapan içki içişime o (yakışıklı uzun boylu) saki sebeptir
5. Ne iştir ki o yârim bezmine çalgıcıları toplamış, çünkü benim yaman gönlümü kandırmaya iyi ahenkler sebep
6. Halk içinde periyi bent etmek için efsun okunan adet var ya, yârin hicranında binlerce kez efsaneleri konuşsam, şaşırılmaz,
7. Zuhûrî rakibinin yaptıkları söylendikçe bitmez, benim hicran içinde kalışıma o laneti sebep oldu değil mi

21

1. Canın kulağına onun dudaklarından şirin söz ulaştı, kulaklar bu gelenekteki iyi sözleri hiç duymuş değil
2. Ey saki iştret meyini tut, çalgıcı sazını çal, bezmimizde bir an dahi gamlı sözler olmasın
3. Ey şarkıcı biraz gazel hanlığını yine de kemale erdir, bu yerde halk-malk diyenlerden laf sözü olmasın
4. Ey zahit ağzını yum, ben dinsizlikte haddimi aştım, müslüman kafir ile konuşması çok da iyi değil

5. Ey nasihatçi bahar rüzgârı çıkmadan kumlu fırtına toprağı uçurduğu gibi sen de göz boyayan sözleri söyleme
6. Ben aslında küfürlükten bıkmış olsam da yine de küfr akidesinden vaaz verip gittim, dini tanımayan kişiler önünde, çokça kibirli sözleri söyleyip bıraktım
7. Ey Zuhûrî ne kadar söz bulsan onu Mezheri'ye yolla, o senin bu nazmına her vakit övgü verir

22

1. Gönlümdeki coşkun arzu ve isteklerin ateşi, ateş şulesi ile lale renkli içkinin güzel yüzünde duran parıltısı ile yarışıp yanıyor
2. Sanki cellat can veren yakut renkli dudağınla yarışmış gibi onun sözleri can bağışlasa, gözleri cellat olup canımı alır
3. Aşk yasından atılıp yüreğe değen okun çoğunluğu ayrılığın uzun gecesinde yıldızla yarışır
4. Maşuğun hicranında beynime kan döküldü, o kirpiklerini neşter yapıp onu tedavi eder
5. Yüzünün nuru gönül aynasına düşse, o yol başlayacağı vakitte dolunayın nuruyla yarışır
6. Ayrılık gecesi yelda (uzun) geceyle tartışsa, cüdalı gündüz de kıyamet günüyle dert çekişmesine düştü.
7. Onun boyu bağın içindeki serviye aşip geçti, o cennetin bahçesindeki selvi ile de yarışabilir
8. Mezheri ile onun yeteneği daima yarışır gibi, bülbül ile dudu kuşu da onun tatlı dudaklarını paylaşamayıp, çekiştirmekte (talaşmak)
9. Ey Zuhûrî canın kaşla kirpiğin arasında kaldı, seni öldürmek için Yusuf hançerle yarışmakta

23

1. Niçin cihan halkına bütün sırrını ifşa edersin, kim sana yar dost olduysa, onun da yine yârî dostu var
2. Hile-mileyi içkiye benzettiğini verse sakın içme, içiverirsen bir gün deli eder, üç gün hasta eder

3. Hakikat içkileri hakkında azcık haber alıversen, takvalığı ve zahitliği bırakıp, meyhane ehli tarafına var
4. Şarap almaya sende para olmasa, bu Zuhûrî nin sarığını satılığa koysan olur

24

1. Niçindir ki bu bağı taş beni hicran içine bırakıp koydu, o güneşim gamlarımın gecesinde benim başımı döndürdü
2. Hicran geceleri başıma yüz binlerce bela taşları yağdı, göz yaşlarım bu taşlara kan olup aksa içimden kanlar yaş olup döküldü
3. Eğer sen o oyuncunun saçlarındaki çevganda iki topu görmüş olsan onlardan biri gamın sert dış kabuğu, yine biri de benim perişan başım
4. Canımı al diye yalvarsam, o cananım pek naz yapıyor, o almam diyor, ben alacaksın diyorum bu iki arada canım çekiştirildi
5. Yâri, seni bırakıp başkalarıyla gidiyor demeyin, böyle deme sebebim onun çocukluktan yetiştirilişi olabilir
6. Bir bahçıvanın bağında bir nehire bağlanmış su idim, ancak hicranın güz mevsiminde beni sarartan o bağımıdır
7. Gönlüme saklanan yâri cihan halkına ifşalayan ateşli ahım ile sarı yüzüm hem göz yaşlarımdır
8. Aşkın çölünde itler kovalayıp beni engellediğinde “onlar benim miskin akrabalarım, zarar vermezler” diye ses geldi
9. Hayalimde mihrabın önünde oturup gönlümde o cilveliyi gördüm o “bu sana aşikâr olan göz ve kaşlarım” dedi

25

1. Damla sudan (göz yaşlardan) iki taraftan akan derya oldu, bu iki derya içinde inci mücevherlerinin hepsi olur
2. Hicranın gamından gözyaşlarım kan oldu, yüzüm sarardıkça iki yanağım nar çiçeği rengini aldı
3. Aşıkların muhabbet ipi siyah saçlar olduğundan onların boynuna kolye, beline keşiş kemeri olur

4. Herkes ister deva aşıklar ise dert ister keşke aşıkların derdini beraber çekecek dindarı olsaydı
5. Dertsizlere ölümsüzlük suyu içirilse de onlar öyle bir kerpiç ki hiçbir yerden alıcı çıkmaz
6. Dertlilerin davası yârin cemalidir, dertsizler sanki şah mat oyunundaki ruh (top) mat etmeye niyetlenen şahıdır
7. Benim o güneşimin görünmesiyle onun cemaline kavuşmamda yüzlerce nurlar oluşsa, hicranında binlerce cehennem var

26

1. Onun ay yüzüne bakıp kaşlarında iki ok yay gördüm, hedefine göğsümü koyuversem o naz etti
2. İki yayı çekip ok atmak hiç de müşkül zor bir iş değil, oysa sevgili bir oku atsa canı rahatlatır dinlendirir.
3. Yılanın nefes çekmesinden kuşların ötüşmesi gibi onun can kuşunu büyüleyebilecek de iki ejderhası var
4. Onun saçları tuzak beni dane yüzü avcı olduğundan can gül bahçesinde kuşlar her taraftan kavga çıkarır
5. Canım o şuh zalimin ellerinden kurtulamayacağına benziyor canımı vurmak için her bir kaşında birer taneden orağı var imiş
6. Canı bu alemde görmek tamamen hepinize adet kaide Kural şart değil, canın içinde kendi evi yurdu vatanı dursa o ne diye saklanmasın saklanılmasın
7. Ay kendisinin yüzünü kaşları beni ve saçları içine sakladığından kervanlar ay karanlığında yolunu kaybetti
8. Aşk atına binmedikçe yol alıp bitirilmez çünkü bu yolun dikenleri qirliq taşları var
9. Yardan bu dünyada nam yadigâr olmasa ne için onu bilmeyen doğan kuşları onu heves eder

27

1. Yarimin benden ayrılıp sefere çıkmasına çok oldu, o göz önümde ne kadar yoksa gönlümden bir o kadar çıkmıyor.
2. Onun mahallesinde her tarafa Mecnun gibi baş koysam, buna şaşılmaz, çünkü benim o Leylamin yüzü güneş gibi her yerde görünüp gözücüp parlayıp durur
3. Her vakit kavuşma büyüünün ümit köşelerine gözlerimi dikerim, fakat güneşim doğudan çıkmayarak ne için bir yerde duruvermektedir
4. Hicranın bu gecesinde sırdaşım dert ziyafetim gam ayrılığın ağrısını şiddetini anlatagelsem ömrüm ömrüm kısalır
5. Ey tanrım benim hilalimi parlak ve dolu eyle, çünkü gece gündüz senin etrafında dönüp duruyor
6. İbrahim halilullah yandığı gibi bütün nesnenler firakın ateşinde yandı, onlar yine Mansur hallac gibi soyulup gitse kendilerinden gurulanırlar
7. Bir mütevazî hizmetli onun tarafını ifade eddip öğretmez, O Ebu'l Mansur taraftarından olup Peygamberin sünnetini yol göstergelerini anlatmakta pek mahir yetenekli
8. Ey Tanrım, şah emir Timuru ona dünyada denk kimseyi eylemediğin gibi Şah Yusuf'a da adalet tahtını ata
9. Ayrılık günlerinde mutluluk şarabından bir kadeh nasip et, ayrılık derdinden Zuhûrî'nin gönlü fazlasıyla azar yedi

28

1. Dilber beni hayran bıraktırıp cüdalık ayrılık dağına attı terk etti, kendiyse bağlarda musmutlu ferrahe ferah geçinmekte
2. Beni kakkuk kuşu gibi dağ-denizlerde feryat ettirip sürgün edip, o güzel servi boylu kendi Zeynepe benzemiş bağın içinde ötüp duruyor
3. Canımın kuşu bu kafesin içinde feryat etse hiç şaşılmaz ki, o, canımın bu papağanına kırmızı dudaklarından şekerin tadını tattırıp koydu
4. Dudakları büyüülü kötü gönlümü alagitti hasta canımı almadı ben gibi bir biçareye merhamet etmedi

5. Ayrılığın ağrısından ağırlığından gönlüme gam dağı yerleşip kalsa, bu dağı o peri yüzlü kendi dil hareketiyle ferhad gibi bu dağı yaracak
6. Onun ay yüzü gönlümde görüldüğünde gözüktüğünde sanki ayın etrafında yıldızlar dizilmiş gibi yaş dökerim
7. Ey Zuhûrî senin aşkın kemale ermediyse doğrucu Mezheri niçin senin ortaya çıktığını görüp sana âşık olup kalıyor

29

1. Güzellik bahçesinde açılan Rana gül müsünüz? Ya da mavi gökyüzü kubbesinde cihanı gezen ay mı?
2. Cemalinizi yüzünüzü göremeden gözüm kör aklım hayran kaldı siz ulu alem göğündeki nur saçan güneş misiniz
3. Bağın içinde size benzer güzel ve zarif gülden ine başka birini görmedim, siz canın içinde kök saladuran servi üzerinde açılan Lale mi?
4. Hüsn bağında sizin gibi gül ve nazlı servi var mıymış, siz servide açılan zambak çiçeği misiniz yoksa sizin şehla gözleriniz mi?
5. Bu kadar kendinize çekip her şeyi mecnun edip koymanız neyin nesi? Özünüz hızlı diliniz taş (gönlünüz) şeker dudaklı sevgili misiniz?
6. Aşk kemale ererse aşıkla maşuku ayırt edemeyiz siz bağdaki gül mü yoksa divâne bülbül mü?
7. Ben sizi hep mecitte meyhanede aradım bulamadım o yerde de yok bu yerde de yok göze görünmez zat mısınız?
8. Alemde arayıp bulamadım şimdi yokluk içinde arıyayım cihanı süsleyen misiniz yoksa perizat mısınız
9. Bu Zuhûrî yârin dağılıp duran saçlarına diyor ki, bana benzer her tarafa atılmışsın siz de ben gibi deli mi oldunuz?

30

1. Nazik boyunuz bütün alemini yeşillığe bürüdü bereket ve bolluğu aşıkâr etti
2. Kişiyi kendine çektiren goncaları gösterip, gülistanı sevindirdiniz gül arzusuyla bülbülü meczup ettiniz

3. Bazen her goncaya seher rüzgarını ulaştırıp rengarenk gülleri açtırıp hoş kokuları ortaya çıkardınız
4. Aleme aşk muhabbetin tohumlarını saçmaya niyetlenip birini saki birini mecnun birini leyla ettiniz
5. Açık ve kesin olmayan sevgiyi bir suret haline getirtip aşık maşukları ortaya çıkartıp sevginin sırlarını açığa çıkarıp verdiniz
6. Bunca işleri gösteriverip kendinizi saklamanız neyin nesi? Siz başkaları göremesin diye canın içinde yerleştiniz
7. Ayrılık memleketinde ben hazine denen hadisin sırrını kemale ulaşan kişilere açıklayıp bizden sakladınız
8. Yazın kadrini bilmediğinde bildiriverirsiniz şimdi niye beni ayrılığa bırakıp aleme rezil rüsva ediyorsunuz
9. Bunları dinleyip yârim diyor ki ey Zuhûrî niye ayrılık acımdan korkup kavuşmamı arzu ediyorsunuz?

31

1. Eğer size yar gerekse kendinizi onun yolunda köle edin başka insanlardan ümid beklemekten özünüzü dizginleyin
2. Yüzünü buruşturduğunda hemen kaşlarında gökkuşağına benzer ok yay ortaya çıkıyor atmak için hedef arasa canınızı feda edin
3. Eğer o kirpik okları dizili batsa bu okları irinli yaraların ilacı diye bilin canınıza deva edin
4. Kim ki fena şarabını içip ölümsüzlüğü bulmuşsa onun sonuna kadar baş koyup can diye onu özünüze yol gösterici edin
5. Bütün geçmişle sonra şüphesiz dertsiz ayrılığa erişiminiz olur ayrılığını bulan derhal özünüzü her şeyden uzak edin
6. Sevginin aşkın bahtsızlıkları ve eziyetleri de her çeşit hadiseler görülüyor, bütün halk onlardan kaçsa da onların hepsini bana yap
7. Nazma tanzim edeceğim diye Zuhûrî gece gündüz böbürleniyor ey Mezheri siz ona o anda iyi dua edip koyun

32

1. Niçin böyle vefasızlık edersiniz beni iterek göz önünden kaldırmış olacaksınız
2. Vuslata ermeyi isteyip canımı feda etsem yüzüme nazla konuşuyorsunuz
3. Biçarece yalvarıp canana derim ki ya canıma can verin ya canımı alın
4. Hararetten sıcaklayıp duran bağrımı /göğsümü daimî açıp vereyim, aşk ok yayından ne kadar varsa atmaya devam edin
5. Beni hicran çöllerinden kurtarmak yerine yine niçin yüzlerce zahmetleri çekiyorsunuz
6. Eğer ben görmemiş olsam kavuşma fırsatlarının beklememiş olurum, siz niye kendinizi bir sefer gösterip bırakıp gidiyorsunuz
7. Zuhûrî vefadan azcık talep etmişken niye böyle vefasızlık edersiniz

33

1. Bülbül güz mevsiminde gül ile gülizarından ayrılmış gibi ben biçare de nevbahar günlerinde yârsız kaldım
2. Hangi bağa girsem onun gülleri canıma ateş oldu, o gül yüzlü serviden ayrılıp kalsam bana bağ da cehennem olacakmış
3. Ey saki şarabının sersemliğinden canım ağzıma gele kaldı, ölümsüzlük suyundan ağzıma bir damla damıtıp koysanız
4. İçki sersemi olmayadurup zatlar şaraba kolay olamadım kavuşma arzusuyla kim yârin derdini çekmeyedurup deva bulabilen
5. Hicranın zehrini içmeyedurup kavuşmanın zehri çıkartan ilacını kim bulabilir, kim hangi gülşende gülleri dikensiz görmüş
6. Cihan güzellerinde güven yok, onlardan ümidi kes, neştersiz deva azarsız sevinç olmaz
7. Yar kavuşmasına yettiğinde onun saçını boynuma zincir edip asıversem dersin ey akılsız kim ki put haneye sana benzer keşiş kuşağı gerer
8. Ağlayadurup yârime halimi açıklasam o güler Zuhûrî olsa acep mi bir dildarsız(sevgilisiz) der

34

1. Kırmızı yakut şarap piyalemiz ejderhanın ağzında olduğundan bu meyhanemiz emek ve meşakkat otları ile aydınlandı
2. Doğanlar gözyaşı damlalarını su zannedip uçup geldiler, yazık şanssızlığımıza bu incilerimiz suya akıp gitti
3. Küçük çocuk gönlüm oyna oyna sonunda ateşe düştü, aşk ateşinden güya bütün cismimiz ateş haneye dönüştü.
4. Divâne gönlüm cismimin zincirine bağlanıp kalmıştı. Tutsaklıktan azat olan şimdi bu divânemiz ayılıverdi.
5. Ben canımı feda etmeyi isterken onun ayrılığına aç gözlülük etmişim, o canan esaretime ateş saldığından hicranın ateşini başıma salıverdi
6. Bezmi süsleyen o güneş yüzlü göze görünmeyip gözüm delindi bu can yanan pervane olup Ölüm kara günlerini aydınlattı.
7. Visale eriştiğinde şükredenler azsa onun visaline erip yine şükredebilsem hicranın bu gamı neydi ki
8. Ben onun visalini arasam o bensiz el ol dedi kendinde de bana dostluk yok kendi aramızda elmişiz
9. Ey Zuhûrî onun vuslatına erdiğinde laf-sözlerimiz elin kulağına yetişmesinden önce her gün şükret

35

1. Aşk ateşi düşünce bu gönlümü ateş yayan yapıverdik, gam gecelerinde çektiğim ahım rüzgâr olup bu ateşi daha da harlandırı
2. Beni aşk ateşi yaksa onun rüzgarları külümü her tarafa savurdu, aşk ehline bundan da fazla ipar kokulu rüzgâr olmaz
3. Ben visal bağının ılımlı bahar rüzgarlarını gözlerken ömür ağacının dallarındaki yaprakları düşüren güz rüzgârı geldi
4. Humar daima bende rahat şarabı içme isteğini tetikler lakin gam taşları mutluluğumun kadehleri paramparça kırdı
5. Ey dost düşünüp algılayamadım göz yaşlarım incileri dökülüp yüzüm altın gibi sararsa da yine niçin derdime deva bulamıyor

6. Can kuşum dünyanın her yerinden arasa da onun güzellik bağında açılan nar çiçeği gibi dudaklarının benzeri bulunamadı
7. Mirza Zuhûrîddin aşk süsünün tadını buldu, öyle bir lezzeti Mecnun kıyamete kadar bulamaz

36

1. Sen beni özleme bana o dilraba refakatçi, ama onun ayrılığında yüz bin bela da benle
2. Ondan vefa bekleme çünkü karamsar kara gözlüklü zaten her şeye o iki kara vefasız gözü yoldaş
3. Dilencileri yolda it tanısa buna şaşılmaz çünkü onların üstünde ay yüzlü sevgilinin yansıması/görünümü vardır
4. Sevgilinin hazine dudaklarına ulaşmayı kolay sanma, çünkü sana bilenmiş ona yanında eşlik eden iki ejderha var
5. Ben aşk yolundaki dilenciyim dertlilere yoldaş ve sırdaşım, eğer bana saf gönüller bana ahbap olsa takvalığı terk ederim
6. Ey şeyh, beni kendi tarafına çağırma çünkü sana yüzbinlerce sahtekarlıklar ahbaptır
7. Zuhûrî, Nevâî'nin maharetine ulaşamadan yaşadık, ağla sana nasip ülfettir ahbaptır

37

1. Ayrılığın karanlık gecesinin sonu belli değil, bu karanlık dünün karanlığından değil, belki çektiğim ahlarımın tütün buharlarından çıkmaktadır.
2. Bağdaki iki tür renkteki açılan rena gülü değil, safran gibi sararmış yüzümle lale gibi kızıl kanlı göz yaşımdır.
3. Aşkın özünde maşuk mu aşık mı özü belirsiz her şeyi açığa çıkaran yalnız mecnunla leyla değil
4. Benim cilveli sevgilim yüzünü göstermeye iki ayna yaptırmış, onun cilveleri ne yalvarmalara ne de naza tenezzül etmez
5. Yârin saçtığı nurdan azcık da gölge düşmez, tek sevdalı ben değil binlerce bülbül etrafında dönerken ötüşmeye başladı

6. Kim ki kendisi sıhhatliyen benimle deli diye maskara etse, sevgilimin melek simalı değil aslında peri olduğunu görse deliliğimin sebebini anlayıverir.
7. Ben Zuhûrî Nevâî'den iltimas edip onun yolunu tutacağım, rüzgarla amber kokusu gelmedi sadece Leyla sümbül saçlarını açtı

38

1. Dönüp duran bu felek tersinde kalmış bir kadeh, onda içkinin olmadığı aşikâr, kim ki ondan içki ister, o sırlardan habersizdir.
2. Cahiller mal dünyayla aldanır, davul gibi çıkmış karınları görse şişmanlık hastalık değil der
3. Bu cihan herkesin gönlünü alır ama vefa etmez, sana kim tasalansa onun gamını ye, bu dünya senin derdin değil
4. Meyveli ağaç kaza – bela taşlarından korunamaz ama meyvesiz olsa servi gibi özgürce boy çeker
5. Yol pek dar karanlıkta haydutlar saldırıp durur, yol rehberi olmadan o yola girmenin imkânı yok
6. İyi uza diye bahçıvan kesse katır gibi ular, bu kesmenin amacı iyi uzaman, sana azar vermek değil
7. Herkes Zuhûrî gibi benden uzaklaşsa, dostsuz gibi dursa da karakteri ve itibarı ile el insanından değil

39

1. Kim ki dost ve yarensizse onun rahatlığı çektiği meşakkatler değmez, kim ki o diriliğin yoldaşı /eşlikçisi olsa, bu dirilik ayrılığın karşısında hiçbir şeye değmez
2. Bahar günlerinde bağda güller açılır, ama bu yaprakları döktüren güz rüzgârı getirttiği hasret karşısında hiçbir şeye değmez
3. Bu arada Karun gibi zengin olup, bu dünyada ferah rahatlıkta yaşasan da bu her şeyden mahrum bıraktıran ecelin darbesi karşısında değmez
4. Bezimde mutluluk şarabını içip mutluluğa ersen, bu kaç gün çektiğin sersemliğin cefası karşısında değmez
5. Dünya bu dünyayı da terk edip yârinden ümidi kes, faniler dünyasına gir, yalnızlaşmaya erişmez

6. Ey Sufî beni deli diye çok da ayıplama, senin sağlamlığın benim deliliğime değmez
7. Ey Zuhûrî belini Nevâî'ye ümit bağlar gibi bağla, gülşen hakkında haberler, onun dikenlerinin cefasına değmez

40

1. Safran üzerine saçılan şebnem değil, benim gözyaşlarım, gülşendeki kırmızı lale değil belki benim onun ayrılığında akıttığım yürek kanım
2. Kış gecesi ay haleli tam ay oldu mu diye kalma, benim yârim nazlanıp cemalini perdeye saklamış
3. Güzel Yorga/Kula atı nazla giderken o kafirin başında titreyip duran ip, toka değil belki onun kolunda ölen şehitlerin can ipidir
4. Çıkan put hanedeki sızıntı değil, belki bu susamışlığın onun dudaklarını emip tekrardan seveceği zamandaki dudaklarının şerbetidir.
5. Halini kadı ile müftü menetse, onlar barıştıran arabulan değil belki biri cin, biri de şeytandır
6. Birilerinin meyhanede mey veren sakiden can için dilenirken görsen belacılara lazım olan çömezler değil belki meyhane sahipleridir.
7. Ey Zuhûrî, Sufî ve zahitlerin kan ağladığına inanıp kalma, onların yürek bağrını pare pare etmeleri kanının döküleceğinin işaretidir

41

1. Eğer yârimin hayali gönlümde tavuz kuşu gibi cilve yapsa, bana şu gün cennetin bahçesi olur
2. Adımlarına baş koyup, yolunda can versem bu bahtıma hasret kalıp, Keykavus'un bütün ömrü gider
3. Meyhaneye girip şarapçı meyhaneci çıraktan iyi haber alsam aşk deliliğinin bu fırsatına adayıp daima nağrayı çalarım
4. Hayalime gelenlerden utandım gönlüm çöplüktü, meyhaneci onu süpürüp suladı
5. Vakti geldiğinde elin ayıplarından korkan doğan kuşum ürküp uçup gitti, ayrılık işaretlerine bakıp hislenme duygulanma

6. Hicran bahtsızlıklarından ne kadar güçsüzleşsen de can oturacağı vakit onu gönlünde saklayıp koyayım
7. Bugün bu yolu bırakıp hangahlara girip durma, ertesi direkt diyeceğin “binlerce kez yazık boşu boşuna” olmasın
8. Mecnunluğumla akıllılardan utanır oldum çünkü yok oluş meyhanesinde bedenim kendisi de bir ayıp durum
9. Kays, Zuhûrî'nin halinden haber buldukça çöllerde hileler gösterip kendini mecnun ediyor

42

1. Benim nazenin yârim peri yüzlü o halk içinde görünmez, pervasız olanlar da onun cilvelerinden habersiz kalır
2. Gönlün özünü yok edip ilahi dünyasına ortak olan alsa aklını, becerinle saklamayı da bil yoksa bu dünyada alim olamazsın
3. Bu cihanı terk edip, yâri yoklukta ara cennet tarafına göz koyma, yârim rana gülü değil
4. Gönlünü saf tutsan bağ içindeki bir deste gülü görürsün ya o cennet bağlarının gülü değil ya da cennetin kendisi değil
5. Yârin kendi aksi yansır mı diye gönlümü temiz edeyim başka ayna hazırlamaya ben İskender Zülkarneyn değilim
6. Sen yer gökte arayıp mahallende sergerdan olup gezinsen, ay yüzünü görmek için hiç kimse ben gibi cihan gezgini olmazdı
7. Bu Zuhûrî kendinin divâneliğini aşîkâr ederse etsin onu bu dünyada görüp deli olmayan var mı?

43

1. Ne için yârim beni sırdaş eylemez ayrılığında kan kaybedip kavuşması da sevindirmez mi?
2. O bana vefasızlık edip cefalarını başta beri eksiltmeyip dursa yine niçin onun mahallesinden sergerdan olup ondan vefa ararım
3. Hüsn şahının dergahında ne kadar “hak dost” diye dilensem o hak sahibi haliyle ihsan edip ben dilenciye gamını dindirmedim

4. Yara canımı feda etmekte o kadar hızlıyım ki, cömertlikte halkın içinde ben gibi başka hatem yok
5. Hicran hançeriyle göğsüm daima yaralanıp duruyor, o yaralayıp bir kez dahi göz değdirip iyileştirivermedi
6. Nazlı hareketleri yârimi huri-peri gibi güzele ve meleğe dönüştürdü ki o hareketleri âdem evladı bile yapamaz
7. Ey Zuhûrî yüz yıllık ölü olsa onun dudakları diriltir bunu ölümsüzlüğe ermiş Hızır çeşmesi, can bahşeden Hz. İsa nefesiyle kıymetli Hz. Meryem'in elinden gelmez

44

1. Hangi tarafa göz atsam ey bensiz sevgilim, ben senden daha boş değilim, hangi tarafı zevkle seyretsem, sen yurtsuzum da bensiz değilsin
2. Bağ ve gülşenleri bırakıp çöllerde seyretsem de onun gül yüzü aklımda olduğundan gönlüm gülşensiz kalmıyor
3. kimdir ki zırhsız olmasa okun karşısında durabilir Dünyayı terk ederken kalenderlerin terk etiği her şeyi bırakayım,
4. Aşk derdi ile bela kumandanı baskın yapsa fakirler ilinde can ve bedenini yok eder, çünkü onlar cansız olsa da bedensiz olmaz
5. Aşk fakirlerinde ilanı duyuran tellal da ariflerin sırlarını benle sensiz olmadığını bilmiyor
6. Sen başkasına göz at, ben burada kıskançlık ateşinde yanayım, sen ne kadar bensiz yürüyebilseydin de ben de o kadar sensiz yürüyemem
7. Ey Zuhûrî deliler gibi sokak sokak gezip boş konuşup yürümekten vazgeçip onunla ol o da sensiz değil

45

1. Benim çektiğim ahlarım o vefasız bağı taş sevgilime tesir etmedi yollarına ümitle baksam da merhamet etmeyip göz ucuyla bakmadı
2. Onun ayrılığında yüreğim kanla dolup küsen taraf oluverdim, o dilber hicranında kanımı ne kadar akıtsa da bu bana zarar vermez
3. Kırmızı gül renkli giyim giyinip katil diye kötü nam alsın da yüzlerce gül renkli kaftanı giyse de ancak o yürekleri kan etmez

4. Başımı kılıcın altına koyarak yüz yıl boyunca yalvarsam, Sevgilim, bu yalvarışım üzerine beni bir kabul eder mi, yoksa etmez mi
5. Perizatım bu aşk çölünde beni mecnun gördüğünden öyle güzel nazları yapıyor ki, herhangi bir peri huri ve insan evladı da öyle karakteri yansıtamaz
6. Ara sıra sevgilim canını insan belki bütün varlıklardan uzakta ıssız köşelere çekilip gelir, o ne canımı haberdar eder ne de gönlümü haber eder
7. Yârim ben Zuhûrî yi her ne kadar ayrılığın içine atsam da sadece kendi kapı önünde perişan olur ki, her köşede avare olmaz

46

1. O cilveli sevgili şimdi katilliği kendine adet edinmiş duruyor, kılıcını keskinleştirmek için kılıfını zehre bulamış
2. kıymetli kaftanı kırmızı edip kollarını gül renk yapmış, o kına değil benim kanımın rengi
3. Canımın kuşuna benini dane, saçlarını pusu ipi, aşıkları tutkun etmek için de yayını iyice germişsin.
4. Ey saki bezme misk kokulu kara renkli şarap getir, çünkü saçları onun yüzünü kapattığından gönlüm gamlı oluverdi
5. Onun saçları beni ve yüzünün gölgesi dinler arasına düşünce, birini ateşperest, birini Hristiyan birini Müslüman edip koydu
6. Gönlümdeki herhangi bir sır ifşa olsa şaşılmaz, çünkü o peri güzelim göğsümü kadeh belledi eyledi
7. Zuhûrî metnimin içinde sanat yok diye gam yeme, Mezhuruddin o metnini görüp övdü

47

1. Servinin üzerine açılan bu lalenin iki tarafına yılan girişmiş, kaşlarındaki sadak da kılıç da ona yanaşıp kalmış.
2. Bazıları onun gonca ağzını görüp âşık olur, bu gonca ne zaman gül gibi açılır diye de gözlerinden kan akıttırır
3. Bahçedeki nergislere çiğ düştü diye sanma, o servi boy nergisin hasretinden ağlayanların gözyaşıdır

4. Onun can veren dudaklarından utanıp, ölümsüzlük suyu zifiri karanlığın içine saklanmış olsa İsa feleğe çıkmış
5. Zuhûrî bazen gül kokusundan bazen de muhabbet şarabından divâne sarhoş olup bu dünyadan kaçmış

48

1. Ne cihandır, onunla sevgili güruhu rızk kıldı ki her birine daima açıkça vefasızlık etti
2. Fakir mahallede dilenciye şahlığından utanmış ki mevkinin terk edip dilencilik eyler meyhanede
3. Ey Zuhûrî baharı süsleyen sarhoşluğunu beklerse yap, sağlam parmaklıklar onun gibi sirayeti zorlaştırmış

49

1. Hay çok yazık, ömrüm yaz kış gaflette geçti, günahım çok birer iyi iş yapmadım
2. Sonsuzluk mağarasını arayıp isterken, özü kaybedip geçici dünyaya girmedim ne de ashab-ı kehf ininde köpek olup besleyen bulmadım
3. Ne ilim ehli ile ortak bir sohbet edebildim, cahillerle olan gidip gelişimi bırakabildim
4. Huzur ve sakinlik afiyette olacağım bir iş de yapamadım, bu dünyanın işlerinden biraz huzur bulamadım
5. Ömrümün güya uçup giden ok gibi gittiğini bildim, boyum ya harfi gibi eğilip asam yay girişi oldu
6. Aziz ömrümün zenginliğini sarf edip bitirdim, heves ve arzulara takılıp günah ve cinayetler işledim
7. Ey tanrım rahmetinin deryası uçsuz ve sonsuz, senin affına sığınmaya benim gibi hak etmiş asi gelmemiş
8. Ey kerim Allah günahım Kaf dağından da ağır olsa af deryanda onu bir dal çöpü gibi yüzdürmek sana pek kolay
9. Ey Zuhûrî ümitsiz olma ümitsizlik İslam'ı bilmemekle bir, canınla tanrının rahmetinden ümidinizi kesmeyin, denilene eriş

50

1. Senin gam okların gönlümü kana buladı göz yaşlarım iki derya gibi akıtıp rengi gül renkli eyledi
2. Ayrılığın zehrini içmek yaratılıştan biçilmiş kismete benzer, içsem bu zehir gönlümde kaynayıp, derdini destan edip anlattırıyor
3. Bu fani toprakta niçin mutluluğum dertten geliyor, gam yağmurunu yağdırtıp, benim bedenimi de memnun etti
4. Sevgili vatan diye gönlüme dert elemeler gelse hiç şaşılmaz ki ben gam leşlerinin başına göğsümü emin eyledim
5. Aşkın ben biçareyi ayrılığında perişan edip, kavuşma arzusuyla canımı rahmetle aldı
6. Aşkın bela afetleri bu dert ve cefaları çok gördüm, onlar art arda daha da güçlenerek gelip, gönlümü daima gamlı eyledi
7. Gamzelerin güya zindan ve bu deli gönlümde buna düşen mahpus oldu, zindana düşmüş mısırlı Zunnun'a benzedim
8. Gönül kuşu ansızın engellerden saçlarını görünce feryat etti, bu güya ejderha kuşu efsunlamış oldu
9. Onun cilveli gözleri Zuhûrî yi sarhoş sersem etse şaşılmaz, bu aşk çölünde ben gibi yüzlercesini mecnun eyledi

51

1. Şuurum yok gönlüm mecnunluk çölünde hareketli, Hüda'ya şükür hayalim Allaktan başka her şeyden daha paktır
2. Deli gönlümün mecnunluk hakkında çokça rivayet var aşk divânında mecnun benim karşımda akılsız bir küçük çocuk diye yazılıydı
3. Sabahleyin ateşliler gibi galeyan eylesem şaşırmayın, çünkü gönlüme onun ateşli cemalinin hayali düştü
4. Mecnunum çokça oldu ki değiştirmeye nasihat ettin, men gibi aciz peri yüzlü güzelim kaygısız olmasına şaşılırmış
5. Ay yüzlümün aşkında hicran çölünü bolca gezdim, başını döndüren gökteki yıldızlar demeyin

6. Gönlüme öyle bir ateş düştü ki bu dokuz gök onun önünde bir kuru dal çöpü gibi yanıp gider
7. Ey saki rahmet edip bana bir kâse zehir ver bu devasız derdime zehir içmek panzehir olacak gibi
8. Ümit kalesine güneşim çıkıverir mi diye her şeyi göğsüme sabahı gibi pare pare duruyorum
9. Zuhûrî bir an yarsız kalsa, canından geçer bu şailacak şey değil kim ki canla oynassa başının yeri atın terki bağında olur

52

1. Canımı verip de hicran derdinden bir kurtulamadım gönlüm mü yine onun perişan dağınık duran saçlarından boş olamadım
2. Canla ten hicran derdinden fazlasıyla azar yedi ya canı hicrandan kurtar ya beni candan kurtar
3. Gam denizine batsan meyhane sahibinin önünde var, Nuh'un gemisi olmasa bu tufandan kurtulmak pek zora düşerdi
4. Deli başıma felek gam taşlarını yağdırsa şaşılmaz ki hangi divâne atılan taşlardan kurtulabildi ki
5. Zuhûrî gamzelerinin zindanlarında tutkun olup kalsa gam yeme aşıklar böyle zindanlara düşmekten ne zaman kurtuldu ki

53

1. Mey beni sersem ve meftalıktan kurtardı, keyfi kendi geçişlerindirip övünmeyi sevenlerden de kurtardı
2. Tanrıya şükür ki sofiler sarhoş görüp benden kaçtı yoksa ne kadar yapsam da onların dostluğundan kurtulamazdım
3. Şükür ki yalandan dine bağlılığımdan kurtulup mesciti bırakıp meyhaneye gidişin yolunu bulurdum
4. Mey pirinin elinden mey içmemiş kimse özüyle fakirlik ve fenalıktan kurtulamaz
5. Ey saki hicran sersemliğinde nasipsiz kaldım bir yudum içip koyup bu halden kurtarmam dimi

6. Ey Mezheri, ikimiz meyhanede bir heveste olacak olsak nefsaniyetçilik hevesiyle iki yüzlülüğümüzle kurtulur muyuz?
7. Zuhûrî, Nevâî ile caminin meylerinden ümitlen, onlar bir kadehle seni nasipsizlikten kurtarır

54

1. Aşk beni haya-namustan kurtardı, halk içinde deliliğe vurup, deli dilencilerden kurtardı
2. Hicranda ızdırıp ve meşakkatlerden kurtulmayı dileyenler aşk yolunda ar -utanç hissetmesin
3. Âşık olacağım desen, çokça cefayı çek ve cefa gözet, gerçi kara gözlüğün vefadan kurtulsa
4. Aşk renksizdir, renk sevme, yoksulun kıyafetini giy ak ve karadan kurtul
5. Eğer Eflatun aşk hastalığına ilaç yaptıracak olsa onun devası tesirinden binden biri de iyileşemez
6. Dervişlerin ibadeti ne zaman kabul oldu? Onların gönlü bu iki yüzlülükten kurtulmasa
7. Zuhûrî Nevâî'den iltimas edip, aşk yoluna girip nefsi heveslerden kurtuldu

55

1. Ey sabah rüzgârı halimi o servi boylum yârime yetiştir, o cananıma ayrılıkta can çekiştiğimi anlatıver
2. Saçlarının her teli imanımı berbat eyledi, dinden giderken perva göstermeyen namüslümana ulaştır
3. Kavuşma vaadine erişemeyip canım da tükendi, ey sabah rüzgârı o sözü yalan olanı bulunca bunu da söyle
4. Her gece uykusuz hicranında ağlayarak çıktıklarımı kaygısız sevgilime ilet sen der
5. Ey sabah rüzgârı bunları iletirsen ilet, iletmesen de derd değil sırları ifşa edene arz etmenin gereği yok
6. Başıma her ne kadar dert gelse de o güzel sözlü sevgilime ya açıkça olsun ya da saklı olsun her sözü iletebilirim

7. Zuhûrî can ve diliyle ağlayarak halini anlattı, ey sabah yeli sen merhamet edip bunu yakut dudakları gülüp duran o yârime malum etsen

56

1. Şeker döken dudaklarına kavuşmayı arz edişim, sabahleyin ümitli bakışlarım da cemalinin güneşini istemek içindir
2. Yüzünün yansımını görüp arz edeyim diye evimin duvarına aynalı pencere yaptırdım
3. İyi huyluğunla gönül memleketini aldın ben kötü gönlümü vereceğim diye iyi davranışlarına malum ederim
4. Ey gönlüm gamın çamurlarına batsan binlerce şükür kıl bundan Yarın belalarından yaralanan bedeninin hali malum olur
5. Yüzümün sarılığı mey kadehim basıp düşse şaşılmaz ki dünyada bana dert ve azarlarını istemekten başka iş yok
6. Herkes bir işte kendi arzusuna meyl olur bu biçare Zuhûrî de senin güzel yüzünü bir görsem diye arz eder

57

1. Canıma misalinden kavuşmandan iyi haber geldi seni seni özledim Gönlümün ateşi aydınlığında huzur buldu
2. Gamlarımın bu gecesinde kavuşmanın sabahından iyi haber geldi kaygılı gönlüm bu haberden mutlu olu verdi
3. Zahitler daima bana mutluluğun sırlarını söylese de anlatsa da Sensiz mutluluk benim maksadım değil
4. O kerem sahibi kendi müptela aldığında bana merhamet etse ben ne kadar kabul etmeyip geri çevirip söz etsem de bu Feyzi inkâr eder
5. Ayrılığın güz mevsiminde bahardan ümit beklesem yüzlerce güller açılıp gül yüzünden bahara ulaştırırsa şaşılmaz
6. Eğer onun kavuşmasına yetişirsen dilin tutulup kulağın duymayıp kaldığında ferahlık arasan sözünden bahara ulaşmasan da özünden her bahar'a ulaşır
7. Ey Zuhûrî meyhane aksakalının nasihatini dinle, o her daim sana Şirin dudakların dan dudaklardan bahara ulaştırır

58

1. Bu bir misafir sarayı geçtikçe çokça ihtiyat et bu eski konaklama yeri her gün yeni yeni misafiri yola koyar yolcu eder
2. Küçük çocuklar gibi Kumla topraktan yaptığını kubbeye benzer bu mekânın rahat ve ferahlığının sürdürmeye kararlı biri var mı
3. Sarhoşlar gibi zevk veren kadehten içip sevinme, kim rüyasında mutlu olsa uyanikken yüzlerce Gam ve kaygılara kalır
4. Bugünkü nefes ganimet bu demi ziyan etme her nefeste bir mahallenin yoksullarını karış
5. Takdirin bu şah mat oyununda Padişah da dilenci de mat oldu bu şah mat tahtası dünya sana benzer yüzlerce alimleri misafir etti
6. Allah'tan başka hiçbir şey sonsuz değil benden benden uzaklaşıp Kâmil pirinden Birini ara bulamazsan da onunla irtibat Kıladur
7. Ey Zuhûrî yıl ve aylar günah edep geçirdiğini şimdi bekleye dur tanrının rahmetinden ümidinizi kesmeyin diyen ayette mutluluk bul

59

1. Karanlık gönlümün cemalinin güneşini karşılaştırsa hali yok saçlarımla beraber olduğundan sabahımda geceye dönüştü
2. Bu ayrılıktan kavuşmaya sabretmeyi durup ulaşmak zor kim ki cehennemden cennete varacağı olsa Sırat Köprüsü'nden yine geçmez mi
3. Fakirlik malıyla gam zenginliğini berbat berbat et fakirlik fakirlik yeryüzüne uzanmak istesen başındaki altın tacı çıkar
4. Ey gönlüm kim ki cihan güzellerinden kendini çekmese Tıpkı akrep denen sözdeki Ayn harfî çıkartılsa kurb dost yakın denen söz ortaya çıktığı gibi iş olur
5. Dem ganimet Zuhûrî her nasıl her türlü haline şükür kıl sana Benzer benzer çoğalanları yolcu ediverip yine kendi kalacağı eski kervansaray'dır bu

60

1. Benim ötüşüm gül yüzün içindir Bülbül gülistani yok nale eder mi
2. Bütün iyi huylarını söylediğinde cihan içinde benim gibi kötü yok
3. Halk içinde ancak kötü nam bulup yine benim gibi zamanın kepazesi yok
4. İlâhi gönüldür ki bu perişanlık yeter, bana merhamet eyle ki gönlümü alan yok

61

1. Yanımda Leylâ'nın gülistanı gibi bir güzellik yoktur. Sevgilimin ayrılığı içinde, tıpkı Mecnun'un çöllerindeki gibi, yalnızca bir 'ah' çekmekten başka bir şey yapamam
2. Ayrılığın sonbaharı içinde perişan oldum. Hiçbir şey yenilenmiş değil, çünkü ben yeni bir bahar yaşamıyorum, yeniden doğuşum yok
3. Gül rengi bir ruhla yürürken, bir kuş gibi feryat ederim. Ama ne yazık ki, lalem yoktur, çünkü solmuş ve yalnız kalmışım
4. Ne kadar ızdırap çektimse de, sevgilimden hiç adalet görmedim. Sabırla yaşadım ama bunun bir anlamı yoktu, çünkü sevgilimden hiçbir şey beklemiyorum
5. Her şey, binlerce yıllık sevgili için olsa da, sevgilim ve onun varlığı olmadan hayatımın hiçbir anlamı yoktur
6. Eğer biri bana sevgilimle birleşmeme dair bir müjde verirse, başımdan yaşlar dökülür. Ama bu kadar güçlü bir duyguyu başkalarına yaşatacak bir parça bile yoktur
7. Eğer sefâni alıp, gönlümdeki sevdıyla, şarap meyhanesine girsem de, artık o meyhanede hiçbir şeyin bana katkısı olmaz. Her şeyin eskisi gibi olacağı bir yolum yoktur.
8. Eğer sen merhamet edersen ve hâlimi görürsen, ey güzellikte bir bahar gibi, ben ezelî bir sarhoş olacağım. Başka bir dünyada, ben artık tek bir anlamda seninle kalırım
9. Eğer beni bu yolculukta sabırlı bir şekilde yönlendirirsen, ey Rabbim, o zaman ben bu yolda canımı verip her zaman sevgiyle yanarım, çünkü artık başka bir şeyin peşinden gitmeyeceğim

62

1. Eğer yaşı bir gençlerin bezmine oturursa bezmden yiğitler keyif bulamaz
2. K     ocuğun fikrinde sakalla sa benzer gibi g  r  n  r eğer k     ocuk onun sakalına asılsa çokça rezillik y  z verir
3. Yiğitlik ağı hizmet ve ibadet vaktidir Yaşıllıkta yanmakta korkusuzluk gelir
4. Gençliğinde Ne iş yapsa yaraşır yaşıllığında kadeh ile uğraşmak layık gelmez yakışmaz
5. Kim ki o da iyi aklında tutmayıp yaşıllığında şarapçı olsa oluverse bu t  r M  sl  manlıktan Hristiyan olması daha iyi
6. Evvelki   mr  m nadanlıkla geçip gitti şimdi aklında tanrıyla geçirsem bayağı ariflik olur
7. Zuh  r   dişlerin sararıp d  şm  ş şimdi hevesi bırakıp gençliği kovalamasan sana tam olur kendine yaptın

63

1. Bahçedeki senin boyundaki kadar revan uzamış servi yok g  lşen de senin y  z  n gibi kırmızı renkli g  l yok
2. Senin dudakların gibi şarap d  k  c   leb tok senin g  zlerin gibi cihana kavga çıkartan g  zlerde yok
3. Cihanda senin kaşların gibi usta atıcı yok atış için benim gibi bir biçare de yok ne işte yine
4. Ağzını var yağ yok demeye kimin haddi ne onun işaretlerini bilen bir de alim yok
5. Kişi bağ iine gir gireyim dese ne imk  n var ona yol g  sterecek bahçıvan yok

64

1. Hicran beni ondan ayırıp ismime bedenime y  zlerce kez yara   st  ne yara yaptėı ayrılık bul ağır durumu bana reva g  rd  
2. Onun misalini arzu edip bir adım atmayı hayal etsem cezalık bana sonu yok bir cefayı çektirmeye başladı
3. Başkalarına kavuşma şarabından pay edip beni c  dalıkta hicran ne istediğini eziyet ede dad dedirtti

4. Yarsız Zuhûrî 'inin canı her gün bir kez daha ön ölüyor fıdanlık bana sadece bir ölümle deva olsa iyi olurdu

65

1. Beni aşkında zar ve müptela etmek sana hedef oldu bana da can ve Cihanı sana feda etmek arzu oldu
2. Gece gündüz bir görünüm hayalin ne ölmeyi dilerim bana bana gece ve şehirlerde senden başkasının sözünü etmenin ne gereği var
3. Cihanı gezip çıktım gönül bağlayanı bulamadım yar bulup ona çıkart iltica etmek gönlümün nalesi oluverdi
4. Ben kara yüzün arzını açıklamak çok müşkül oldu yüz tane ihtiyacım olsa reva etmek sana kolay gelir
5. Af deryası yüzbinlerce günahları akıtıp gider, onu bildiğimden daima işi yüz karalık ettik
6. Eğer senin hayalinde gizlice saklanmak nasip olsam bana ah vurup aşıklar tarzında neva etmeye gerekmez
7. Ey İlah bu Zuhûrî yi takva-ibadetten ırak kıl, zühd olan kişiden iki yüzlülük uzak olmaz

66

1. Kuraklığı seyredip nefsimi kendi meyline bıraktım şimdi yoksullukta kaldığıma vay halime vay hasrete vay dad diye hayıflanıyorum
2. Zuhûrî, Nevâîye ümit bağla yoksa eyvah bütün ömrünü bu iftira altında geçirirsin

67

1. Sen meydanda çevgan oynamayı kış günü kına bulamadığından tırnaklarını kanla renklendirmeyi niyet etmiş gibi duruyorsun
2. Saçını kıvrıcıklaştırıp yüzünü sakladığın bu oyununu çin deliklerine benzetmen mi?
3. Kanlı gözyaşlarımdan gözümün bebeği akıp gitti, niyetin bana göstermeden oynamaksa şimdi istediğin gibi oyna
4. Oyna oyna dinimi talan ettin hey kâfir bu sana oyun mu oldu

5. Göğsüm, kaygı gam cefa ve meşru oklarına hedef olup kan kaybetti, senin yine daha ok oynayasın varsa ne kadar lazım dersin göğsümü karıştırıp alıver
6. Oynarken Zuhûriye kaç kere ustasının sözünü ettin e sözünde durmayan ve yalancı, oyun dediğin bu kadar da yalan olur mu

68

1. Ayrılık beni hicran belasını giriftar ediverdi, Yakup diriliğimi de karaladı
2. Visala ulaşıp mesut bir ömür geçirmeyi heves etsem ayrılık beni hicran'ın cefa ve dertlerine müptela etti
3. Canla gönlüm ağlaşıp birbirine hallerini anlatırken ayrılık benim aciz bedenimi matemli eyledi

69

1. Gam oklarını yağdırıp göğsümü delip deşik yaptın, merhamet edip şimdi onu kirpik oklarını koyacağın o kılıfı yaparsın
2. İki gözü hızlıca dikilip duruyor onlar gözlerini yumup açana kadar ikisi sıra dizer
3. Gözyaşları güya bir derya ne için sen onda görünmesin su saf olsa temiz olsa ona çıkart yüzünün aksi düşmez miydi yansımaz mıydı
4. Dağ benim dertlerime yükünü kaldıramayıp eğilise şaşılacak şey değil eğilmenin nasıl olduğunu aşk denen sözcükteki kaf harfinden görebilirsin
5. Aşk ateşini görmeye durup âşık oldum ateşe girdim diye yalan söylerler onları affetmek gerek
6. Âşık olan kişiye cehennem ateşinden korkmak ne ki aşk ateşi cehennem ateşini yok eder bunda yalan yok
7. Ey Zuhûrî, candan hiç mi durup aşkın hakkında övünme, övünürken bütün lafların yalancı şeyhlerinkine benzeyip kalır

70

1. Ömrümü günah işleyerek kafir olarak geçti, gafletle perişan vaktimi zayi ettim
2. Ömrümün büyük çoğunluğu nefsi arzu heveslerle geçti kalanını gam ve kaygı ve pişmanlıklarla sarf ettim
3. Nefsimin rüzgarlarını engellemeyip bütün düşmanları kolaylıkla geçirtmişim

4. Bu cihan'ın lezzetlerinden gönlümü koparmayıp onun gibi hayranlıkla ölüp gitsem benden ne haber kalsın
5. Yazık, yüzümü gözümü gönlümü her tarafa koşuşturmuşum, aziz ömrüm bu perişanlıkta geçip gitti

71

1. Yuvarlak yüzündeki hatlar (göz kaş) “geceyi bürüyene yemin olsun ki” ayetinin tefsiridir, Ondaki iyi kötünden doğru yanlıştan ayıran kara benin, o hatlarındaki noktadır
2. Aşıkların miraca çıkması için amber kokulu kara saçlarından karanlığı alemini kaplayan o gece yemin olsun ki ayeti nazil olmuştur
3. Kamet'in dikenler içinde mekân an eylemiş bundan anlaşılır ki her işin orta hale geçmesi iyidir denmesinin malumatıdır
4. Ben ve gamzelerinden gözümün karası nurlanıp kaldı iyi yazılan hüsn ü hatlar gözü aydınlatır
5. Nazik ve ince güzel sevgili bahçede cilve yaptı dese doğrudur, boynu posu serviye benzetmek pek hatadır.
6. Senden bana haber yetse gözyaşlarım benden önce derya gibi aksa buna şaşılmaz
7. Ey Zuhûrî aşk yolunda görünen kişi kendini gösteremez su içindeki ördek de doğan gibi uçamaz

72

1. Yârin dudaklarından bütün şirin sözleri duydum şirin sözlerin içinde övgüye layık laf yok
2. Ateş gibi dudaklarına yazılan hoş söz yeşil renkte bu rengin tarafı doğruluksa onu tutiye benzetirim
3. Aşk peyniri bu gece bana bir sırrını söyleyip verdi bu ayindeki sözleri hangi aşk duydu
4. Bu nasıl girişmiş hayranlık ve nasıl gaflet diye boynuma söze bağlatıp bir sürü laf etti
5. Ey şahin seni şah davul çaldırıp izliyor bu dünyada sana doğru sözü etmek sana mı kalmış

6. Ya rab beni Mezher gibi bu yolda bir hiç eylesen ya Zuhûrî gibi askersiz bu yolda can veren

73

1. Goncaya benzer şekilde açılmak için nevrüz vaktinin gelmesi gerek onun büyütmek için güz yeline onu çıkarmak için de benim gibi yüzü kara lazım
2. Sensiz kalıp gönlüm yüz parça olup etrafa dağılıp gitti onu birleştirmek için de gönlüme elem veren değil o yârin oku lazım
3. Benim derdim çok onların bıraktıkları yanık yaralarım ilacımız yok benim bağrımda ateş yakmak için yüreğimi yakacak ah ateşi lazım
4. Meyhaneye girip şarap içmek isterim bana çalgıcıyla meclisi aydınlatacak yar gerek
5. Dünyada bundan gayri bir sevinç yok onun söylemek için denetle ateşli ah çekmek gerek dert dert ehli aşk dersini kâmil üstadlardan alır onu öğrenmek için de bir bilgili arif lazım olur
6. İyice gördün kötü yol ararsan gel Zuhûrî her yere gitmeye benim gibi yüzlercesi lazım

74

1. Göz ucuyla bakıp can alan o kara gözleri görün ebedi hayata alıp giden can bağışlayıcı dudaklarını görün
2. İyice ve saçlarından bir ümitle işaret beklesem o vezzuhaha ayetinin tefsirine bakın o bana şahit dedi
3. Bu iki ailemin işlerinden iki gözünü yumup kavuşma için göz açıp peygamber'in nuruna bak
4. Ayrılık kinlerini de çektiğim ağlarım göğsümü yarıp çıktı inanmazsanız seher vaktinde çıkan yele bakın
5. Onun güneşine kim denk gelebilir kolundaki ok ucuyla kaşlarındaki kemana bak
6. Onun naz okları değip tenimin her yeri yara olup gitti bunları hesaplayıp göreceğim dersiniz gökteki yıldızlara bakın
7. Ben telviye periye benzer nasıl cilveler yaptığını bileyim dersiniz hilekâr dudaklı gözleri sihirli o yüzlüye bakın

8. Can verip can alayım diye canım dudaklarına baktım Onu çekiştirip iki yanında yatan ejderhayı görün
9. Hangi nazlı davranışlarıyla Zuhûrî'nin gönlünü aldı bileyim dersiniz nazlı hızlı adımlar ile gideduran o bela getirene bakın

75

1. Kim ki görüşmek istese yokluk mahallesine yerleşmesi lazım gül ümidi olsa dikenine müptela olmak gerek
2. Eğer vücudunda birer tane karanlık iplik kalsa iyi değil dini de dünyayı da tamamen terk etmen gerek
3. Kâh yar ile kâh yârsiz yürümek asıl hedef değil vücuttan ve ölümden ayrı daimî kavuşmaya erişmek gerek
4. Hile yapanlar dam ve daneleri kuşun gözünden saklarlar Gözyaşlarının danelerini saçıp tuzağı yoklukta kurmak gerek
5. Bu tuzak ve yemlerin lafını bırak Allah en iyi tedbiri görendir her şeyi onun takdirine bırak bazen rahatlıktan geçmek gerek
6. Ey Zuhûrî yârine kavuşmak takdirle berabermiş çabalamayı bırakıp tevekküle iman etmek gerek

76

1. Güzel maşuğumu felek perdeyle engelle ve ona ulaşamazsan olmaz bu feleğin çok kubbesini delip amacıma ulaşmam gerek
2. Beyin bu fenerin üstünde yine türlü dümen felekler var her biri feleğe ulaştığında durmadan geçmeden olmaz
3. Bu felek miraca kendiliğinden çıkıp çaresiz kalan onu takip edenlerle yol göstermek gerek
4. Bazıları bu yolda çabalayıp ve gayret göstermeme gerek dese bazıları bu yolda tevekküle iman etmek gerek derler
5. Aşk pirinin gönül çocuklarına vereceği tavsiye şudur ki önceki okulda susmayı öğretmek gerek
6. Ey Zuhûrî sen daha okulu çocuk aşkını alfabesinden başlayıp öğrenmeyi ihtiyar kullanın

77

1. Ben yârimin girişinde onun ayrılığında kan yuttum o gönlüme elem veren bana hiç bakmayıp bana beddua etti;
2. Bana ayrılık safimden cüda eden feleğin zulmünden ettiğim nale ve feryatlarım hiçbir yere ulaşmadı
3. Gamdaşım beni gam evine bırakıp gitse, cihan halkı içinden ayrılıp gitsem buna şaşırmaya gerek yok
4. Ya ilah, aşk ateşi pek yaktı canımı, onun vuslatına ulaştır, yokluğumda varlığımda özün
5. Gönlümün kuşu vuslatını dileyip her gece uçuyor benim her gece uykusuz geçişim bu yüzdendir
6. Bende Zuhûrî gibi onun hicran anında perişan olsam şaşırmayın divâne bülbül gibi feryat çektim çünkü gül yanaklım kolumdan gitti

78

1. Kıpırmızı meyın kuvvetinden onun yüzünün gün renkli olup gitmesini görün onun dudaklarının etrafındaki bakır yeşili hatlarını görün
2. Gözünün üstündeki birbirine bağlanıp kalan iki ya gibi kaşlarının arka arkaya ok atmaya hazır durduğuna bakın
3. Ey tanrım onun gözündeki naz gönlümü kendine çekmekte onun can kuşunu kendini alıştırır şirin dudaklarını görün
4. Meyhane deki şarapçı çocuğun o gözleri kafir diye boynuna zincir belinde kuşak astığını görün
5. Divâne meyhaneye mey isteyip girse yoksul giyiminde olsa da şahlar gibi karşılandığını görün
6. Hicran ateşi şiddetle olduğundan vuslat ateşe lezzet verir, vuslatın kadrine yeterim deseniz hicranın zararını tartın
7. Ey Zuhûrî ömür incisinin bakiliğini göreceğim dersiniz soya düşen yağmur daha nelerini ortaya çıkardığı dalganın dairelerine bakın

79

1. Canımın noktaları misk gibi kara benlerinin dağıtanıdır virane cismim olsa servi gibi boyuma fedadır
2. İsmimi bezeyen göğsümde can var bu canımda vatan tutan ne gönlüm ne cismim ne canım değil belki tamamıyla cananımdır
3. Canım yüz hattından hazıra benzer hayat pınarının bulur şirinler evlerin de benim hayat suyudur
4. Sen, ben, kaş göz yüz ve. boyunla gönlümü aldın, sen güzellik tahtında oturan sultan mısın
5. Her ay başında gökte görünen o yeni ay değil belki benim ay yüzlümün kaşlarının işaretidir
6. Gökyüzünde çakmaklar çakıp gürleyip gelen seda gök gürültüsünün sesi değil benim göğşe çıkan acı ahlarımın feryadıdır
7. Ben Zuhûrî nazarından kendine nazar etsem en yarenler dostlar her iki dünyada kılıç sevinç boynumda olsun

80

1. Eğer meyhanede işlerin düzgün gitse mescidi de medreseyi de kolayca bırakırsın
2. Eğer meyi dolduran çocuk girin bu yerde köşede yer var dese meyhaneye gururlu bir şekilde girersin
3. Fakirlik köşesinde yanık ekmeğe de kanaat etmeyi bil hüma kuşu gibi kanaat etmeyi bilenlerin harmanı büyük olurmuş
4. Aşkın çöllerinde sıcak ve soğuktan gam yeme ister sıcakla ister üşü, meyi emerek içiver
5. Adımı erken attığından her ne kadar imkânsız gelse de elin ulaşsa kabul eden yarın peşinden sağlam tut
6. Âdem takvalı mı ya da fasık mı bunu bilemeyiz onun sağ koluna ya da sol koluna belli yazı yazılıp konulmaz
7. Zuhûrî şiirde örnek olarak Nevâî ‘yi takip edip yürü, doğanın peşinden karga iyi uçabilir

81

1. Ayrılıkla gönlümü pek namlı edip koyduğun kuru cismi hicran ateşinde çöp gibi yaktığın
2. Gamın bu gecesinde yüzünün güneşini beklesem aşk kılıcıyla göğsümü tan vakti gibi çak etti
3. İki gözünü fitne çıkaran desem bu yalan olmaz dertli ve gama koyan nazlarını pek de hızlı yaptın.
4. Hicran kılıcından yaralanan yüreğimin yarasına kirpik oklarını attığından zehrini ilaç eyledin
5. Düşmanlarını rahat bahçelerinde gül ettin dostlarını cefa ve meşakkat evinde sevindirdin.
6. Dünyadaki herkes ateşten kaçsa aşıklar ateşini arar, aşkını ateşle sudan zaten korkusuz eyledin
7. İyiler bu iyilikleri ile halk arasında nam saldılar Allah’a şükür ki ben gibi yamanı bu iyiliklerden pak temiz eyledin
8. En sazende meyhanede aşıklar içinde sazını ağlatıp, oturanları aklından mahrum eyledin
9. Zuhûrî yârine daima niçin Mezherime benzer yüzünü göstermeden gözümü nemli eyledin der

82

1. Aşk ayrılığın gecesinde yanıp duran nurlu ışık, aşk kolay kolay gibi görünse de kolay değil belki müşküldür
2. Aşkın belalı göllerini gezip görmeyi arzu etsen koluna kadeh alıp evvel meyhanede mey içmen şart
3. Kim ki akıldan bilgelikten laf etse a aklını kaybetmiş dehşete düşmüş kişidir, kim meyhaneye girip şaraptan aklını kaybetse o akıldır
4. Sana yöneltip o kaçsa yaralanan göğsünü tutup ver gönül aynı onun derdi aydınlattır parlatır
5. Maksadın o periyi beni el yabancı görme diyecek olsan ona baktığında sen ya ortaklığa bağlısın ya gözün şaşı

6. Ey Zuhûriddinaşkın bu işaretleri doğruluk bana çok konuşma bu müşkül işi hiç kim halle edemez

83

1. Beni hicran giriftarlığı gamhor tarafıma meyletti Gönül aynısına yapışan toz toprak onun hayali Tazeledi
2. Kim ki âşık olsa a aşkın belalı kazalarının ağırlığını bilebilir kulaklıkta duran deryanın halini bilebilir mi
3. Bütün halk ismini aşk der ben onu canın belası derim bu sözün işaretini sembolünü bulunabilen akıl kişi var mı
4. Ey dost bela getiren yârin ayrılığında ben nasıl yalnız olayım iyi ve kötülerin fasıklar ve takvalıların hepsi var
5. Bu hasret türünde aklınla bilincin aciz gelir o yüzden meyhane ne girip sarhoş olup akı kaybetmek her şeyden en iyisidir
6. Perinin önünde şuursuz olmayı akıl demek olmaz bilge bu hayranlıkta kalırsan kal ama gaflette kalma
7. Ey Zuhûrî, Kâmil üstadın olmaya durup muhabbetten laf vurma bu aşkı dokuz kat gök de götürebilmiş değil

84

1. Güzellik bahçesinde senin yüzün gibi açılan bir gül yok onun özlemiyle feryat etmeyi bana benzer bülbül mü yok
2. Senin ağzına benzeyen gonca daha bahçede cihanda göz açtırdığı yok gülşendeki güller içinde senin saçlarını benzeyen sümbül daha büyümedi
3. Adalet bahçesinde senin boyuna benzeyen servi daha olmadı dudaklarının özleminde ejderhaya benzeyen saçların ona yanaşmış
4. Cömertlik deryasından dişlerin gibi saf inci çıkmaz ona çıkart munasip gelecek cihanda benim gibi pulsuz fakir yok
5. Gözünün keyfinden dünyadaki aşıklar sarhoş yürür onlar için yine sarhoş olacağım diye mey içmenin hacı yok
6. Güzellik hazine şimdi yarın da sana benzeyen bir padişah yok senin mahallende yürüyen bana benzer bir ihlaslı kul da mı yok

7. Yusuf şah Ali soyunun şahıslardan olup zümrütten ona çıkart sadıktır anın ata dedeleri bahtiyar hükümdarlardan olup kendi de kumul da doğmuştur

85

1. Ey saki, yârin ve bezminden bir piyale mey getir o yerde toplananların hepsi sarhoşluktan gül gibi açılıp gitti
2. Akşam vaktinde âşıkların bir an bile içmeden durması nedir ki? Bütün varlıklar bile sana (sevgiliye) minnet duyan tanıklardır.
3. Çalgıcı bir ezgi çal ben aşıklar üslubuyla ahenk vereyim ananın beraberinde bahçedeki bülbüller feryat eylesin
4. Ey şarkıyı ben canlıyı bir sevindirsin ben gibi bir kul senden muradını bulsa ne olur
5. kaşları keman kirpikleri ok sümbül kokan uzun saçlı bu peri ben biçareyi aşkında yakar
6. Ey tanrım beni her şeyden vazgeçirtip rahatlatarak gönlünden gayrı fikir ve düşüncesini çıkarıp at
7. Ey Zuhûrî sen sahipkıran şah Yusuf'un ayağı altındaki toprağı yüzüne sürsen kumul senin için cennet gibi olur

86

1. Ey gönül yar başkalarını beğendi, sen divâne ol, sen de kendini kendine bilip kişilerden kendini /özünü tart
2. Eğer lal gibi kırmızı sevgiliye kavuşmayı arzu edersen, mecnuna benzer hicran çöllerini gezip dillerde destan ol
3. Gül yüzlünün aklında bülbüle benzer feryat edip, güzel mum ışığının etrafında dönen pervane ol
4. Meyhanelerde eline sunulan çömlek alıp, şuh/cilveli güzellerin etrafında mestane ol
5. Ey sade dil gülün dikensiz olması mümkün değil, gül arzusundaysan dikenle beraber ol
6. Eğer o güzel putun visal devletini dilersen, dini de milleti de bırakıp, put haneyi yer belle

7. Zuhûrî yârin saçlarıyla benlerinin ümitli olsan, dert ve gamın tuzağında cefa meşakkatin kuşlarına yem ol

87

1. Gerçi yârim katil olsa da onun hayaliyle içsem ömrümde hayatın şarabından kanaat bulmuş olurum
2. Eğer sen gönlüme zuhur olsan, görünümün de bana kayıtsız şartsız yar olur, o zaman açık olan her şeyin hepsi boşsa o gönüle sığar mı
3. Hepimiz senin derde deva olmanla sevinçliyiz bana senin kılıcının yarasıyla sana meyil olmak mutluluktur
4. Ben aşksızlar sohbetinden gidip virane yere varıp viraneliğe değer biri olayım diyorum
5. Bu biçare cemalinin ışığına pervane oldum, onu nurlandırıp, beni aşkının ateşine dahil et
6. Ben gönlümü cemalinin lale bahçesine ayna edeyim ona senin lala bahçen yansıyıp konan kir tozları yok etsin
7. Ey tanrım Zuhûrî ddine verdiği emaneti almadan önce her şeyi onu emanete haiz eyle

88

1. Eğik kaşlarının mihrabı yay mı, yoksa yeni çıkmış hilal mı yüzün gül mü, güneş mi yoksa dolunay mı
2. Yolunu gözleyip boyum büküldü yanıma gelmedin göreyim diye arzu etsem gitmeye mecalim yok
3. Gonca gibi ağzının derdinden yüreğim kanla doğdu hayal etsem de belini erişmem eyüp cismim nala benzer şekilde eğilip gitti.
3. Allah Allah onun kara saçlarıyla dudaklarındaki beni can kuşuna tuzakla yem olup dursa bu tuzağa düşmeyip kim maksadına erişir
4. Kendiyle mi içip sarhoş olmak mümkün değil yükü yüzünü sanki merhamet etmese içmek de mümkün değil
5. Şarap renkte gözlerinin yansımından cihan halkı sarhoş yürüyor ben büyük arzusunun gücünden onlara ayak altlarına paspas oldum

6. Ey Zuhûrî yol göstericilerimiz o olmadan meyhaneye yüzünü dahi getirme onun izini yol gösteren eyle ve gözüne sürme edip sür

89

1. Şahısların şahını dudağını cam ve içkisiz ulaşmak mümkün değil böyle hayal etmek ayrılıkta acayip bir hayaldir
2. Şarapla dolan kadehler artarda gelse aya bakıp kırıcı sözleri söylesem şaşırmayın çünkü yani alemin dudakları yeni çıkan ay gibi yarım duruyor
3. Yâr pek hızlı onun etinin altı basmadıkça vuslat gölgesini nasıl ulaşırsın
4. Dünya eğer Ferhat gibi gam dağını vefayla yersen da şirin kendine çekip durma sen onun bu sırtına ermek için sen gibi mağdur olmaz
5. her sabah dua edip yüzüne göz dikmişim dudaklarınla benin yüz yolumu yüz taraftan engelledi
6. Zuhûriddin sen ona çıkart gölge gibi takip ettiğin maksadına erişebilirsin onun güneş gibi güzelliğine ta ebediyete kadar zeval bulaşmaz

90

1. Gönlüm gamdan girişip düğümlenip açılmadı bahar geldi gönlümün gölgeye meyli olmadı
2. Dudaklarının ayrılığında gönlüm kanlarla doldu gonca açıldı ama benim gönlüm açılmadı
3. Gözlerinin keyfinde daima mest olup gönlüm baharın geldiğini gittiğini bilemedi
4. Onun ağzının hedefini bulacağım diye gönlümü de kaybettim goncalar içinden aramış olsam da bulunmadı
5. Dünya güzeli göz önünde cilve yaptı onu gönlüm bindiği atın izi kadar göze takmadı
6. ayrılık çöllerinde şaşkın ve dermansız telve idim gül mevsimi geldiğinde de gönlüm açılmadı
7. Elin gönlü iki dünyayı da arzu ediyor şükür ki onlara benim gönlümde katılmadı
8. Nevâî'nin hazinesinden şehir türlerini aradım gerçi bulamamış olsam da gönlüm yine de bu niyetten dönmedi

9. Zuhûrî, Mezherî şiirlerini düzenledi, onlar o kadar düzenlenmiş olsa da onların daha da yenilenmesinden gocunmam

91

1. Gönlüm daima sevgiliyle beraber olsam sözlerinin ardından yüzümü gül rengi gibi pembeleştirin diye arzu eder
2. Geceleri uyuyamayıp anca itaate getirdiğim vakit o insanların kavgasından ürküp doğan gelemiyor
3. Onun gönlümdeki tasvirini aynada görürse gösterim türküye benzer, bu şekilde konuşturarak aynaya olsa da tuzağa düşüreyim diyorum
4. Vah yazık ömrüm dünya işleriyle ziyan oldu, gaflet perdesini yırtıp karanlıktan kendime bir gökkubbe yapayım diyorum
5. Çok vakit geçti elin işleriyle uğraşıp boyum dal harfî gibi bükülüp şimdi Allah yolunda bu bedenimi lam harfî gibi edeyim diyorum
6. Sevgilisiz bir saat bana oldum bir mahşer günü keşke vuslat şarabını şimdi bir yiyecek içecek eyleseydim
7. Zuhûrî gözlerinin keyfinden iltimas eder ki şuurunu bitirip sarhoşluğa başlamış olsam

92

1. Kavuşmanın sabahını yad edip gece mi nurlu ışıklılı ettim göğsümü yarıp parlak pencere ettim
2. Cemalinin ışığı canla gönlü gösterdi, o ışık gönlüme düşüp kalmasın diye bedenimi kederlendirdim, yaraladım
3. Bu gam sahiplerine senin firakının şerhini yazması için göz bebeğimi siyahlaştırıp kalemin ucu ettim
4. Gönlümün kuşları aşk sahrasında uçmakta, kendini kollayasın diye onlara muhabbet ipini karanlık (düğüm) eyledim
5. En gül yüzünü gülün dikensiz olması mümkün değil ben gün yüzüne gözlük kim kirpiklerimi diken yok yaptım
6. gamlı gönül azar yemekten seni mutlu görüp, biçare canıma senin derdini gam eyledim

7. Gece gündüz vuslat devletinin arzusundayken gözlerimi uyutup gönlümü uykusuz bıraktım
8. Kırmızı dudaklar arzusunun hasretinden kan yutup, kanlı gözyaşlarımı döküp alemleri gül bahçesine çevirdim
9. En Zuhûrî kılıcın güçsüz olurse güç-kuvvet bulabilir mi diye onun gözyaşlarıyla işe yarar eyledim

93

1. Kırmızı yakut gibi dudaklarının tadından ümitlenip oruç tuttum, cemalinin mumundan konuşup, kendim pervaneye benzedim.
2. Nar gülü gibi yüzüne erişemesem de gönlüm olsa da yeter diye hayalinle döktüğüm kan yaşlarından yüzümü daima gül renkli yapardım
3. Sırrın içime sığmayıp kamış gibi naleler eyleyerek sararmış yüzümü sayfa edip, ona kanlı gözyaşlarıyla hat yazardım
4. Konuştuğumuz vakitlerde dudaklarına erişsem onun tadı yaktığında onu “ölüleri diriltin” diye bilip ağzımı açardım
5. Dudaklarına erişip ağzımı açtığımda bana bayram oldu, onun hasretinden başkaları kurban olsa da ben tadını çıkarırdım,
6. Ben bir günde hem Ramazan Bayramını hem de Kurban Bayramını gördüm şaşılacak iş ki yeni çıkan ay gibi kaşlarını göremeyip, onu aramaya başladım
7. Sen beni bu Zuhûrî gibi sadece dudaklarınla mutlu etme, ay gibi yüzünü de göreyim diye, her gece kararsız geziniyorum

94

1. Ateş gibi aşırı hevesim hakkında mektubumu yazacakken benim bu şekerli kalemim dilini ikiye ayırıp yarım söylediklerimi tekrarladı
2. Sırlarımın sahibi kalem canla gönlümde saklayıp durduğum sırrımı herkese duyurdu
3. Sırdaş kalem kâh vuslatın, kâh ayrılığın haberini yazdı, bazısı dil vurup yüz karalık da yaptı
4. Senin ayrılık derdini cihan sayfalarına yazmak için bu kalem göğsünü yarıp alemleri seyrediyor

5. Bana geldiğinde divit de gönlü kara bağlattı, bu baş aşağı ters kalem de dilini uzattı
6. Vuslat için arınma hücresinde beye ihtiyaç yok olduğu gibi aşıkla maşuğun kaleme ihtiyacı yoktur
7. Zuhûrî rahat ve huzuru diliyorsan sessiz ol, bu gagası kara kalem dilini uzatıp başını yarıverdi

95

1. Gün yüzü sakın eğer bana merhamet edip kadeh tutsa sarhoş olup ta kıyamete kadar sarhoşluktan çıkasım yok
2. Onun yüzünden saçılan gölge gönlüme daima düşük dursa aynadan saçılan gölgesi gibi beni razıyız edip dursa diyorum
3. Gül yüzümün kırmızı dudaklarının hasretiyle her gece baykuş gibi rahatsız olup çıkıyorum meyhane deki şarap döken çocuk beni yer kâse şarapla çok iyi sarhoş etti şimdi işlerim eksik yarım yamalak olmaz
4. Dünyada daha dün yürüdüğüm yolları bulamadım sevgilisiz olduğumdan işim sonuçsuz kaldı
5. Aşk yolunda bana ar namus gerek olmadı, her şeyi terk edip halk içinde kötü bir nama sahip oldum
6. Dindar, alim, takva sahibi denenlerin hepsi hiç kimsedir, aşksızların işlerinin ne başı ne de sonu olur
7. Bu nazm eserim tamamlansa, tanrıya hamd edip, Mezheriye bir kadeh şarap tutup, selam vereceğim
8. Aşk yoluna girenlerin birisi bir işten sarhoş olur, arzusuna erişemeyen Zuhûrî aşıklara katılmadı

96

1. Yârimden haberdar olmazsam bana bu yerde ne vardı, eğer haberdar olamazsam ona yar olmamam iyi olurmuş
2. Eğer ben Semender gibi yanmaya layık olmasam, bu aşk muhabbet ateşini o kime salardı

3. Ey kâinatın ayı eğer ben sana bir ip ile müşteri olmamış olsam, senin bu kadar güzelliğin pahalı olur. Uydu
4. Eğer ben biçare aşkın iyileşmeyen akciğer hastalığına kapmamış olsam tıbbi ilimle tabipler nerde bu kadar kıymetli nazlı olurdu
5. Eğer ben sana cilveli bülbül gibi zar olmamış olsam aşıklar arasında gül yüzünün şöhreti artarak bu kadar yayılır mıydı
6. Puthaneye yerleşilmesine gazezim şudur ki ben zünnar ehli (nasara) olmasam o sanem put gibi güzel yüzünü göstermez
7. Sen gönlümü almamış olsan bende sana talepkar olmamış olsam aşkla aşıklık ne zaman aşikâr olurdu
8. Zuhûriddinher sabah düşmanına dost, dostuna rakip olmayayım diye dilek diliyor

97

1. Ey Mesih nefesli ölüye can vermeyi düşünüyorsan bana ver, senin o nefesin olmadan benim imanım bir ölününkinden daha eksik
2. Sensiz kalıp ben bela ve cefaları pek çektim âdem çocukları benim çektiğimin binde birini
3. çekmedi
4. Bu kadarcık halime sonsuz minnettarım şükrediyorum methiye yolunda dert elemeler bana azıklık oldu
5. Yüreğimde nazlı davranışlarının sayısız okları var ona tebessümle bakış atsan bu yaralara deva olur,
6. Yârsız bana soğuk kış oldu mutlu bayramla nevrüz ise güya matem oldu
7. Her şeyi bırakıp meyhaneye meyhaneye gideyim diyorum, bu cihanın birine vefa ettiği mi var
8. Ayakçının elinden kadehi alıp içmeye müyessersen ey Zuhûrî onu sömersen bu cihandan gam yemesen de olur

98

1. Senin mahallende meyhanenin köşesi ibadet yerim, içki severin duası sabah okuduğum duam oluverdi

2. Başıma tuğlayı yastık, dikenî yorgan yaptım, köpeklerinin yattığı yeri bana her gece konak yeri oldu
3. Bu dünyada bana şahlıktan fakir olmam daha iyi şahım yol gösterse bu niyette bilimi sağlam bağladım
4. Dünya üzerinde herkes öz yâriyle mutlu olur benim ondan başka penahım yok
5. Yüzbinlerce naleler etsem o ay niye anlamıyor her gece çektiğim ahım dokuz katlı göğe yüzlerce kez ulaştı
6. Sensiz benim işim her gece figan etmekle geçiyor buna Satürn ile Süreyya yıldızı ikisi şahidim olacak
7. Zuhûrî biçare yoksul yaralarla sarmalan, eğer ilah bunu görse merhamet gösteriyor

99

1. Sihirli gözlü bu dilberim gönlünü bir bakışta alır, onun ağzı gonca, dişleri inci, boyu gönül avlayandır
2. Üstünde ok kılıfı belinde iki temreni var bu bitişik kaş dilberim gamze oklarını hedefledi
3. Can aldığı bilip yârîmi insanlar huyu kötü demekte, ben canımı saçıp, onu cennetteki iyi huylu dilberlerden derim
4. Her gece yollarda gezip, yüz karalık ettim, ah saçları ah saçları gece gibi kara bu dilberim yanıma gelmedi
5. Niçin gece it gibi inleyip feryat etmiyorum, bu ay yüzlü dilberim seyredip gelse gül bahçesine bakmadan geçer
6. Bilin ki kara gözlülerden vefa bekleme denilen söz var o ahu gözlü dilberim dostlarını itaat ettirir
7. Zuhûrî diyor ki söz denizinde Mezheriye benzer tatlı dilli dalgıç yok

100

1. Nasıl oldu gözleri cüda dudakları büyüleyici kulübeme geldi, o konuşarak gönlümü alıp beni kandırdı
2. Onu görüp iyice divâneye benzeyip kaldım bakmaya da nakitim yetmedi gözümden kayboluverdi pek de takatsiz kaldım

3. Bana iskenderin tacıyla efridunun tahtı olsa da onun ayağının altına konan bülbüle yeğdir
4. Cefayla gam ezelden benim kısmetim olmuş, takdir benim çamurumu yârimin derdiyle harmanlayıp yoğurmuşua benziyor
5. Dudaklarını anımsayıp ayrılığın çölünde iki gözümde akan gözyaşı gam dağını lale bahçesine çevirdi
6. Eğer yârım gözlerimde yer edinmese iki gözümde daima ırmak veceyhun deryaları akıp dururken buna şaşılmaz
7. Eğer sende onun mey gibi keyif veren gözlerinin aksi ifşalansa, Mezheri sen ona mirza Zuhûrî ddine benzer kanun oluşturun

101

1. Hicranda hiçbir zaman bitmeyen ay ve yıllar olurmuş, var olmanın da bir gün yok olması varmış
2. Ay yıllar ayrılıkta geçse de kanlı yaş dökme yıllar hicranda geçse de bir günde kavuşma olurmuş
3. Gece gündüz onunla sohbet eden ben gibi insan yok desem o yar ile hepimizin konuşacağı varmış
4. Aşıkları kendi mahallesinde virane edip gece gündüz ağlatmasında onun bir hayali varmış
5. Yârin saçlarının çingiraklarından miskin gönüllerin hali kalmadı, kişiyi şuursuzlaştıran ve sarhoş etmeye onun o beni varmış
6. Bu iki cihanın yanıp gitmemesine baharla güz ayrılık ateşiyle ve vuslatın mutluluğundan ibaret böyle itidalli varmış
7. Allahtan gayri şeyler her şeyin gönlünü kazanıp onları garip etti, çünkü her birinde onun cemalinin aksi yansıması varmış
8. Allahtan gayri şeyleri Zuhûrî seyredip bilir ki insan hangi bir işi kabul etse o işi bitirmenin peşinde olurmuş

102

1. Ey senin kaşların bayram günü yeni çıkmış ayın yüzüne ok attı, yüzünün güneşi dolunayın şöhretini söndürdü

2. Eğer senin vuslat bahçenden sabah rüzgârı gelse aşk güruhu içinde hicran ağacını yok eder
3. Seher vakti çıkan rüzgâr, bahçenin içinden senin kokundan güzel haber alıp gelip serviği hasrete bırakıp onun kametini her tarafa eğip koydu
4. Şarap kızılı renkli yüzünün gölgesi gül bahçesine düşüp bağın içinde lale ve nesrin günlerinin utandığını ifşaladı
5. Canımın kuşu sevimli vatan hakkında şirin söz duyup coşkulanıp hicran belasının gurbetini daha da arttırdı
6. Zuhûrî nin yüreği kebab olsa bunun şaşılacak yanı yok içine düşen bu büyük arzu ateşi yanmayı daha da harladı

103

1. Ey saki sen kadehimi meyin nuruyla duru berrak eyle, böylece gönlümü diğerlerinden güzel eyle
2. Sarhoş edip aklımı kaybettir, sersemlikten kurtar, özlük sersemliğinden hem kibir perdesinden kurtar
3. Hicran kaygısından fazla ağlayıp gözüm kör oldu, keşke gözüm çehrene erişmekle canlansaydı
4. Bahr geçip gittikten sonra yapraklar artarak sararmaya başlasa şaşılmaz, dertlendirenden ayrı düştüğünde kişinin yüzü de gamla sararıp gider
5. Vuslatın kıymetini bilmeyenler ayrılık ateşi yoldaş olurmuş, ey Zuhûrî, önceden sevdiğin yardan ümitsiz olma

104

1. Servi boylu gül yüzlüden bana hoş haber gelmedi, biçare bülbül gibi gülle gül yanağından ayrı kaldım
2. Onun şeker saçan dudaklarından bir damla da olsa tadamayıp, can kuşum bu hicran bostanında susuz kaldı
3. Gizli vuslatını ararken bulduğum firakın ateşi oldu, bu eğri feleğin bana verdiği kader bu gibi
4. Ey saki beni bir kadehle sarhoş et, ki bende namus ve utanmanın gururu kalmasın

5. öllerde mecnuna benzer perişan olup yürüsem ayıp değil, (leyla) leyli gibi yardan niye gönlümü koparayım
6. Onun saçları adamı hayran bıraktırır, güzel yüzünün de esir almasına şaşırmaz putperestler de putun aşkında keşiş kemerinden el çekemez
7. Ey Zuhûrî gül yüzlünün aşkında sabit adımlı olursan yaptığın işte nokta gibi sabit dur

105

1. Ey genç güzel beni niye bırakıp gittin, sensiz bir an bana bir yıl gibi geliyor
2. Sen gözümün nuru bedenimde can idin ben sana canımı da cihanı da feda ettim
3. Sen diye ben yurdum ve mal mülkünden geçtim başkaları benim gibi böyle evsiz yurtsuz olup kalmadı
4. Hicranın iliğine kadar pek cefa çektim, ondan zerre kadar bahsetsem bir destan olur
5. Sen gerçi gözümde saklamış olsan da kötü gönlümün içinde yer tuttun edindin
6. Ne kadar uğraşsam da vuslatın nasip olmasa, bende kendini ebediyete kadar hatırlat
7. Vuslat Hüma kuşunun aramaktan bir deri kemik olup keder diye yürüyeyim
8. Eğer Cihan halkı menedip başımı yarsa da bu sokaktan dönmem
9. Zuhûrî iki dünyanın gamını yeme sana uğurlu sahip kıran kardeş olmaya geldi

106

1. Senin bir kez görmek bana can ve cihanımdan fazladır biçare canımdan bıktım dudaklarınla can bulayım diyorum
2. Sevgilisiz virane perişan olup bu viranelikte kaldım, mihribanımı bir an dahi görmeyip ondan ümidimi nasıl keseyim
3. Ey saki şarap getir biraz da mest olup özümde iyi ve kötüyü unutsam, o bana iyi gelecek
4. Oklarının yaraları bu yaman bedenimi küçük pencereler gibi delik deşik eyledi yüzünün güçsüz ışıkları neden bedenime düşmez

5. Bu yola girip hedefime erişemeyen gönlüm perişan, o gönül alanın haberini alsam
gönlüm rahatlar
6. Gönül alandan gelen rüzgâr bana ulaşsa, aşıklar tarzında bülbül gibi ahenkle
söylesem şaşılacak şey değil

III. BÖLÜM:

GRAMER İNCELEMESİ

3.1. İmla Özellikleri

İncelenen *Divân-ı Zuhûrî* metninde Çağatayca ve Yeni Uygurca arasında imla bakımından önemli benzerlikler ve bazı farklılıklar gözlemlenmiştir. Bu durum, yazım kurallarının tam anlamıyla standardize edilmediğini ve Çağatayca'dan Yeni Uygurca'ya geçiş sürecinin etkilerini açıkça ortaya koymaktadır.

Metinde aynı sözcüğün farklı yazım şekilleri ve eksik harf kullanımı sıkça görülmektedir. Bir kelimenin kimi zaman bir harf eksik yazılırken, kimi zaman da aynı kelime farklı harflerle yazılmıştır. Özellikle Arapça kökenli kelimelerde, okunmayı kolaylaştırmak için Arapça hareketler kullanıldığı tespit edilmiştir ⁴⁰. Ayrıca, bir ekin ya da sözcüğün bir yerde birleşik yazıldığı, başka bir yerde ayrı yazıldığı örneklerle rastlanmaktadır. Bu durum, dönemin dilinde imla kurallarının henüz tam olarak oturmadığını ve bölgesel varyantların etkili olduğunu göstermektedir. ⁴¹

Arapça kökenli kelimelerin yazımında hemze (‘) kullanımı tutarsızdır. Bazı kelimelerde hemze kullanılırken, bazı örneklerde tamamen ihmal edilmiştir. Buna karşılık Yeni Uygurca'da bu durumun daha sistematik olduğu ve hemzenin tamamen terk edildiği bilinmektedir. ⁴² Ancak incelenen metinlerde Arapça imla özellikleri Çağatayca'nın hâkimiyetini koruduğunu göstermektedir. ⁴³

Ünlülerin kullanımı açısından, Çağatayca'nın temel özellikleri korunmuştur. Özellikle “ı” ve “i” ünlüleri Çağatayca'da aynı işaretlerle gösterilirken, Yeni Uygurca'da “i” için ayrı bir işaret kullanılır, ancak “ı” için özel bir işaret bulunmamaktadır. Bu farklılık, kalınlık-incelik uyumunu etkileyen önemli bir faktördür. ⁴⁴ Bununla birlikte bazı örneklerde, *bulbulğa* ve *bülbülige* gibi kullanımlar kalınlık-incelik uyumunun Çağatayca'daki gibi korunduğunu göstermektedir.

⁴⁰ Şirin User, M. *Yeni Uygur Yazı Dili: Tarihi ve Gelişimi*. İstanbul: Simurg Yayınları, 2006.s. 135.

⁴¹ Eckmann, J. *Çağatayca El Kitabı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2013. s. 90.

⁴² Tömür, H. *Yeni Uygur Türkçesi Grameri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2014. s. 87. 93.

⁴³ Gunnar, J. “Uygur Türkçesinde Ses Değişimleri”. *Asya Dilbilim Çalışmaları*, 5(2) (1956): 90-101.

⁴⁴ Eckmann, *Çağatayca El Kitabı*, s. 88.

Düzlük-yuvarlaklık uyumu, incelenen metinlerde tam olarak sağlanmamıştır. Aynı kelimeye eklenen eklerin hem düz hem de yuvarlak ünlülü varyantlarının kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu durum, Çağatayca'nın doğal bir özelliği olup, Yeni Uygurca'da da kısmen devam etmektedir.⁴⁵ Ayrıca, *-a- > -o-, -e- ~ -ü-, -u- ~ -a-* gibi ünlü değişimleri dikkat çekicidir. Bununla birlikte, ünlü düşmesine dair örnekler kelime ortasında *-i- > ø, -u- > ø* şeklinde eksilmelerle gözlemlenmiştir. *Burun* kelimesinin *burni* şekli, bu duruma somut bir örnektir.

Ünsüz değişimlerinde özellikle *b- ~ p- ~ f-* ses nöbetleşmesi dikkat çekmektedir. Çağatayca'da */b-/* sesi genel olarak korunmuştur. Ancak bazı varyantlarda */p-/* sesi başlangıç konumunda yer almaktadır. Bu durumun örneklerinden biri toprak kelimesinin tofrağ formuna dönüşümüdür.

Özellikle *p-> f-* ses değişimi, *r* sesinin komşuluğunda sıkça görülmektedir. Bu tür değişimler, dilin doğal evrim sürecinin bir parçası olup metin içindeki varyasyonlara örnek teşkil etmektedir. Ayrıca, incelenen metinde bazı Türkçe kökenli kelimelerdeki */p/* sesinin Arap harfli yazı sisteminde ف harfiyle yazıldığı görülmüştür (*Örneğin: 2a, 2/6*).⁴⁶

Bu durum, Çağatayca'dan Yeni Uygur Türkçesi'ne geçiş sürecinde yaşanan ses değişimlerinin yazı sistemine yansması olarak değerlendirilmektedir. Böylelikle, ses olaylarının bölgesel varyantlara ve yazı diline etkisi somut örneklerle ortaya konmaktadır.⁴⁷

ğ ~ -k nöbetleşmesi, incelenen metinlerde dikkat çekici bir başka özelliktir. Çağatayca'da sıkça görülen bu nöbetleşme, *-liğ ~ -lik* ekleri gibi kullanımlarla gözlemlenmiştir. Yeni Uygurca'da ise bu tür bir nöbetleşme bulunmamakta ve yalnızca *-k* formu tercih edilmektedir.⁴⁸

⁴⁵ Öztürk, C. (2010). *Doğu Türkçesi Grameri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, s.38.

⁴⁶ Eckmann, *Çağatayca*, s. 37.

⁴⁷ Eckmann, *Çağatayca*, s. 37.

⁴⁸ Tömür, *Yeni Uygur Türkçesi Grameri*, s. 87- 93

Ünsüz benzeşmesi açısından gerileyici ünsüz benzeşmesi, özellikle s- ~ ç- ses değişimiyle öne çıkmaktadır. Saç- kelimesinin çaç- ya da çaş- olarak varyantlarının kullanımı, bu ses değişiminin somut bir örneğidir.⁴⁹ Bu durum, Yeni Uygurca'daki benzeşme eğiliminin metinlerde de yansıma bulunduğunu göstermektedir.

Eklerin kullanımı açısından, Çağatayca'nın önemli bir özelliği olan eklerin kelimeden ayrı yazılması metinlerde korunmuştur. Bu durum, Doğu Türkçesi'nin karakteristik bir özelliği olarak dikkat çeker.⁵⁰ Yeni Uygurca'da ise ekler kelimeye bitişik olarak yazılmaktadır.

Sonuç olarak, incelenen metinlerde Çağatayca'nın imla özelliklerinin büyük ölçüde korunduğu, ancak Yeni Uygurca etkilerinin yer yer kendini gösterdiği tespit edilmiştir. Ses değişimleri, eklerin yazım biçimi ve imla kuralları açısından bu metinler, Çağatayca'dan Yeni Uygurca'ya geçiş sürecini yansıtan önemli bir örnektir. Dilin bu dönemde henüz tam anlamıyla standardize edilmemiş olması, yazımda tutarsızlıkların ve bölgesel farklılıkların görülmesine yol açmıştır. Bununla birlikte, bu durum Çağatayca'nın yazı dilindeki zenginliğini ve dilsel evrimi belgeleyen önemli bir göstergedir.

- Harfi eksik yazılanlar

/bile -birle/

bile (1/1), (3/5)

Metinde 30 kere “r” harfi düşmüş biçimi tespit edilmiştir.

birle (2/3), (22/2)

Metinde 48 kere bu yazım versiyonu görülmektedir

⁴⁹ Li, M. (2015). “Çağatay Türkçesi ve Yeni Uygur Türkçesi Arasındaki Yapısal Değişimler”. *Türk Dili Araştırmaları Dergisi*, 19(3), 147.

⁵⁰ Eckmann, *Çağatayca*, s. 45.

/ ejdehā – ejderha/

بر از دها سکی کویا مورینو افسون ایلایا

bir ejdehā (50/8)

از دها کامید بو نواج لعل دیک پیا نینر

ejdehā (34/4)

Metinde 3 kere “r” harfî düşmüş versiyonu tespit edilmiştir.

جهان قوشانی افسون ایتا کاکلی از دها سکی

ejderhāsi bar (26/3)

- Bitişik yazılan ek ve sözcükler

تافایدپ اغری نشانین اتی کو کلو م

tafaydêp (90/4)

Metinde dēp sözcüğü sadece bir yerde bitişik yazılmıştır.

- Aynı sözcüğün farklı harf ile yazılması

/tapsang -tafsang/

کهر خرب تابسانک حقیقت پیدایه شجور

ki ḥeber tapsang (23/3)

ای ظهوری بخه سوز تافسانک ابیر نظر هاری

tafsang (21/7)

/dek -dêk/

هۇر يۇرتۇمۇزدا چەتئەللىك دىكىلار

(4/1), (97/5)

قۇرۇق يۇرتۇمۇزدا چەتئەللىك دىكىلار

(4/2)

3.2. Şekil Bilgisi

Kelime Yapımı

Türk dilinde iki temel kök veya gövde türü vardır: biri isim kökü ya da gövdesi, diğeri ise fiil kökü ya da gövdesi. Kelime yapımında, bu kök ve gövdeler iki ana gruba ayrılır: isim yapımı ve fiil yapımı. İsim yapımı sürecinde, isim köküne ya da gövdesine eklenerek isimden isim türeten yapım ekleri veya fiil köküne ya da gövdesine eklenerek fiilden isim türeten ekler kullanılır. Fiil yapımı ise, fiil kök ya da gövdesine eklenerek fiilden fiil türeten yapım eklerini ya da isim köküne veya gövdesine eklenerek isimden fiil türeten ekleri içerir. Bu bağlamda, metinde kullanılan yapım ekleri hem Çağatayca hem de Yeni Uyğurca şekil bilgisi esas alınarak incelenmiştir.

İsim Yapım Ekleri

İsim yapım ekleri, isim köklerine ve fiil köklerine eklenerek, isim türeten eklerdir.

• İsimden İsim Yapan Ekler

Türkçe Ekler

/+liK//+IUK/

Bazen Türkiye Türkçesindeki /+II/ ekini de karşılayamaktadır.

Bu ek, bir yere ya da nesneye aitlik ve mensubiyet anlamı katar. Çağataycada iki ayrı formda görülür: +lıg/+lig ve +luğ/+lüg, aitlik ve ilişki bildiren sıfatlar yapar. Ayrıca +lık/+lik, +luğ/+lük şeklinde de kullanılır ve soyut isimler, meslek isimleri, bir şeyin bol

bulunduğu yer isimleri türetir.⁵¹ Yeni Uygurcada bu iki form arasında ayırım yoktur ve lık/-lik, -luğ/-lük başlığı altında değerlendirilir.⁵²

eyle hemüş+luğ+ni zühür (94/7)
tanuğ+luğ (1/5)
mezheri kıl dost+luğ (16/6)
ot+luğ (24/7)
isteyin yok+luğ ara (10b/8)
telbe könglümning cünün+luğ içre ançe lafi bar (51/2)
‘āşikiğe sendin şād+lık (6/7)
vefāsiz+lık (48/1, 32/1-7)
geda+lık (36/3)
mestane+lık+ini (48/3)
humār u muhtelā+lık+din helāş (18a/1).
fenā+lık+din (53/4)
bu ara+lık+din (53/5)
bī-vefā+liğ (43/2)

/+siz/

İsimden sıfat yapmak için kullanılır, olumsuz anlam taşımaktadır.

derd+siz+ler+ge (9a/5)
vefā+siz+lık (1b/1)
yār+siz (33/1)
gülzārsiz. rūhsār+siz
hār+siz (33/5)
dildār+siz (33/8)
men+siz. (34/8)
yol+ci+siz (38/5)

⁵¹ Eckmann, *Çağatayca*, s. 48-49.

⁵² Hamit Tömür, *Modern Uyghur Grammar*, çev. Anne Lee, İstanbul: Yıldız, 2003, s. 88; Ramazan Öztürk, *Yeni Uygur Türkçesi Grameri* (2. Baskı), Ankara: TDK Yayınları, 2010, s. 24.

/+çi/

Meslek ismi ve uğraş ismi yapar.

muyesser olsa ayak+çi kolidin içse ayak. (97/7)

/+çA/

Eşitlik işleviyle kullanılan bu ek, kelime kök ve gövdeleriyle kaynaşarak “gibi”, “kadar” anlamlarına gelen kalıcı isim ve sıfat yapmaktadır.

kişi bolmağay mun+çe bī-hānumān (105/3)

an+çe (105/7)

yüz sarig bol-ğan+çe ikki ruḥde gülnāri bolur (25/3)

/+daş/

Eski Uygurcada diğer şekilleriyle de kullanılan bu ek, ortaklık, benzerlik, bağlılık ifade eden isimler türetir.⁵³

tufūliyyetde kılğan perveriş hem ezr+daş+im+dur (24/5)

kaşıda yā mu kiliç ikki anġa yan+daş+mış (47/1)

pā+daş emiş (103/6)

/+ka/, /+ge/

Pek işlek olmayan yapım ekidir.

mestlikidin öz+ge yoktur çäre emdi sāķīyā (15/5)

/+rAK/

Sıfatlardan ve zarflardan üstünlük ve en üstünlük derecelerini ifade eden kelimeleri türeten ektir. Ayrıca isimlere eklenerek isim türetir:

şevk oti tüşkeç içimge kildi köp+rek hırketin (102/6)

zuhüridin amānetni alur çağdin burun+rāk kim (87/7)

⁵³ Kemal Eraslan, *Eski Uygur Türkçesi Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 2012, s. 96

Yabancı Kökenli Ekler

İncelediğimiz gazelerde Yeni Uygurcada kullanılmakta olan, genellikle alıntı kelimelere bazen de Uygurca kelimelere eklenen yabancı kökenli ekler aşağıda incelenmiştir.

/+kAr/

Farsça kökenlidir. Sahiplik bildiren kelimeler türetmektedir.

cān kutulmas ěrmiş ol şūḥ-i sitem+**kār** ilkidin (26/5)

çerḥdur cāmi nigūnlük anda mey der+**kār** ěmes (38/1)

sen kõṅgūlni almasaṅ men hem ṭeleb+**kār** olmasam (96/7)

/+istan/

Farsça kökenlidir.

İsimlerin sonuna eklenerek bir ũlke, yer veya bölge anlamı kazandırır.

gũl+**istan**+ni kuşād (30/1)

/+perver/

Farsça kökenli olup, “yetiştirmek” anlamındaki “perverden” fiilinden türetilen bu yapı, Yeni Uygurcada bir ek gibi kullanılmaktadır. Bu ek, isme eklendiğinde, o ismin belirttiği şeyi seven, destekleyen veya koruyan kişiyi ifade eden yeni isimler oluşturur.

eylekim cellād le‘l-i rūḥ+**perver** birle beḥş (22/2)

/hem +/

Farsçadan alıntı ektir. Kelimenin önüne eklenmektedir. İsmiñ ifade ettiği şey konusunda ortak olan kişiyi bildiren isimler türetir.

veh ki uşşāk ehligē hem+**derd** dildāri bolur (25/4)

cān-ārā bir serv ũzre lāle‘i **hem**+rāh+mu+siz hümrā (29/3)

hem+rāz+im (27/4)

/bī +/

Birlikte kullanıldığı kelimelere olumsuzluk anlamı katan Farsça kökenli bir ön takıdır.

Barçedin ötmek hemân vaşl bolur **bī-guman (31/5)**

ey **bī-ḥired (33/7)**

bī-gāne (34/8)

bī-vefā (36/2)

bī-yār (38/7)

cilvesidin bī-ḥeberdur kim ki **bī-pervā** èmes **(42/1)**

bī-vefāliḡ (43/2)

‘işḡ divānida mecnūn ṭifli **bī-idrāk** imiş **(51/2)**

/+ban (ven)/

bāḡ-bān (24/6)

Çağdaş Uygurcada *bāḡven* olmuştur.

/+ī /, /+iy/

Bu ek, Arapça, Farsça ve zaman zaman Türkçe kökenli kelimelere eklenerek, kelimenin anlamına “ilgi”, “sahiplik”, “aidiyet” veya “mensubiyet” gibi anlamlar katarak yeni sözcükler oluşturur.

ehl-i semerḡend+ī **(4/5)**

/+mend/

Eklendiği kelimeye sahiplik anlamı katan bu ek, Çağatayca ve Uygurca gramer kitaplarında isimden isim türeten ekler başlığı altında yer almamıştır. Ancak incelediğimiz metinlerde bu ekin bir kez kullanıldığı tespit edilmiştir.⁵⁴

veşil nūşīdin ètipdur özgelerni behre+**mend (64/3)**

/+ḥvār/

Çağatayca gramer kitabında, bu ekin yabancı kökenli olması nedeniyle isimden isim yapım ekleri bölümünde ele alınmadığı görülmektedir. Buna karşılık, Yeni Uygurca

⁵⁴ Eckman, *Çağatayca*, s. 45-50

dilinde bu ekin başlığa alınarak incelendiği belirtilmiştir.⁵⁵ İncelemelerimizde, bu ekin yer aldığı kelimelere aşırılık anlamı kazandırdığı tespit edilmiştir.

beytu'l-hezān içre taşlap ketse gem+ **ḥvār**+im mēning (77/3)

mēni hecr ibtilāsi kıldi gem+ **ḥvār**+im sari māyil (83/1)

/+keş/

ser+keş ātin sekretip ötkeymu reh-peymā yigit (11/7)

zuhūrī kāmētini isteseng cefa+keş bul (17/5)

bela+keşlerge deyr-i pīrudur ol balaler ėrmes (40/6)

/+perest/

Sonuna geldiği kelimelere “tapan, taparcasına seven” anlamı kazandırır.

sākiyā eyle mēni bir māhi üçün bāde+perest (10/1)

müjde-’i deyr ehliġe yetkürgil oldum mey-perest (15/5)

/+name/

Sonuna geldiği isme, o ismin belirttiği mânâyâ âit olan “yazı veya kitap” anlamı katar.

yetse ger sendin mānga peygām+nāme yok ‘ecep (71/6)

/+dar/

Uygurca gramerinde başlık altında incelenmiştir.⁵⁶ Bu ekin genellikle alıntı kelimelere eklendiği görölse de Türkçe kökenli kelimelere eklendiği örnekler de mevcuttur.

veh ki uşşāk ehliġe hemderd dil+dār+i bolur (25/4)

hēnde eyler dēr zuhūrī hōş ma bir dil+dār+siz (33/8)

⁵⁵ Tömür, *Modern Uyghur Grammar*, s. 94.

⁵⁶ Tömür, *Modern Uyghur Grammar*, s. 94.

/+AGU/

+AGU eki önce /v/< /G/ değişmesiyle +AvU sonra /U/ vokalinin dümesiyle +Av şeklini almıştır. Altav(< altı+agu) . +Av ekinin +la ekiyle birleşmesiyle +Avla şekli türemiştir. Ayrıca /v/ sesinin düşmesiyle de +AlA şekli de vardır.

İki+evla+n> ikevlan (53/6)

• Fiilden İsim Yapan Ekler

/-A/

Ek, Çağataycada bu şekliyle fiilden isim yapan bir ektir.⁵⁷ Uyğurca'da ise bu şekliyle bir başlık altında değerlendirilmemiştir.⁵⁸

etip 'ısyān **tol-a** yüz päre kıldım (14/4)

kêç-e (5/4, 16/2-4, 65/2, 72/3, 93/7, 101/4,)

kêç-e+si (26/7)

kêç-e+ler (91/2)

keç-e+de (95/3)

hecr tîğdin yar-a bolğan (81/4)

tol-a sarğarsa (103/5)

/-mAK/

Bütün fiil tabanlarına eklenerek, o fiillerin isimlerini yapan mastar ekidir. Kalınlık –incelik uyumuna uyar:

ķārige yan-**maķ** u tay-**maķ** heme nā-pervālik (62/3)

fidā ķil-**maķ** (65/1)

fıkr ķil-**maķ** (35/5)

bu kesil-**mek**-din ulan-**maķ**-dur ğerez āzār ėmes (38/6)

bir ķedem ķoy-**maķ** ħiyāl etsem āngā istep vişāl (64/2)

⁵⁷ Eckman, *Çağatayca*, s. 50

⁵⁸ Tömür, *Modern Uyghur Grammar*, s. 87-98.

/-GX/

Fiilden isim yapan bu ek Çağataycada –GX şeklinde kullanılır *alğu bergü*

“alışveriş, ticaret”, *içkü* “içki”, *uyku* “uyku” gibi fiil ismi yapar ve *közgü, süpürge* gibi kelimelerde alet ismi yapar.⁵⁹ Ek Uygurcada da fiilden isim yapım eki olarak Çağataycadaki anlam ve göreviyle kullanılmıştır.⁶⁰

köz-**gü** (42/5)

könglidin köz-**gü**-si-ge (22/5)

könglümni köz-**gü** (88/6)

köngül köz-**gü**-si-ning (83/1)

/-X-k/

Fiilden isim yapan bu ek Çağataycada sıfat ve iş veya hareket bildiren mücerret isimler yapar ve -k bazen –ğ olur.⁶¹ Yeni Uygurcada ise ekin mevcut şekillerine –ak/-ek şekli de eklenerek aynı anlam ve görevde kullanılır.⁶² Ek incelediğimiz metinlerde de Çağatayca ve Yeni Uygurcada olan anlam ve göreviyle kullanılmıştır.

bir birdin art-**uk** (50/6)

art-**uk**+tur (50/6, 61/7, 106/1)

öl-**ük** (33/7, 97/1)

/-X-ş/

İşlek bir ektir, hareket isimleri yapar. Aldığı yardımcı ünlü dolayısıyla dudak uyumuna uymaktadır:

bar-i-**ş** kél-i-**ş** (49/3)

yara-**ş**-ur (62/4)

⁵⁹ Eckmann, *Çağatayca*, s. 52.

⁶⁰ Rıdvan Öztürk, *Yeni Uygur Türkçesi Grameri*. 2. Baskı, Ankara: TDK Yayınları, 2010, s. 41.

⁶¹ Eckmann, *Çağatayca*, s. 19.

⁶² Tömür, *Modern Uyghur Grammar*, s. 102.

/- X-m/

Eckman, -m, -ım/-im/-um/-üm şeklinde sıralamıştır. Soyut bir iş veya hareketi, bir hareketin sonucunu bildiren bir yapım ekidir.

ne hoş ol kim bir öl-**üm** (64/4)

/- (-i, -u) n/

Çok kere somut isimler olarak kullanılan soyut fiil isimleri türetir.

uz-u-**n** kâkul (88/5)

tilini kıldı uz-u-**n** (94/5)

/-z/

Bu ek artık canlılığını kaybetmiş durumdadır.⁶³

nè dermen tafmay bir sö-**z** (19/6)

sö-**z**-le-y-in (2/3)

Fiiller

Fiiller hareket, oluş ve tavır bildiren sözcüklerdir.

Fiil Yapım Ekleri

Fiil yapım ekleri, isimden fiil yapan ekler ve fiilden fiil yapan ekler olmak üzere iki başlık altında ele alınacaktır.

• İsimden Fiil Yapan Ekler

/+A-/

Bu ek, hem Çağatayca hem de Uygurcada kullanılmakta olup, isimlerden geçişli ve geçişsiz fiiller türeten bir işlevi bulunmaktadır.⁶⁴ İncelediğimiz metinlerde de bu yapım eki, isimlerin üzerine eklenerek yeni fiiller oluşturmuştur.

⁶³ A. Von. Gabain, *Eski Türkçenin Grameri*. Çev. Mehmet Akalın. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988, s. 55

⁶⁴ Eckmann, *Çağatayca*, s. 50

oyun+a-y > oynay (67/4)

oyun+a-mak > oynamak (68/5)

oyun+a-p > oynap (68/6)

/+IA-/

Çağataycada bu isimden fiil yapım eki ismin belirttiği ile ilgili bir hareketi ifade etmek için her türlü isme getirilir. Yeni Uygurcada da aynı anlam ve işlevde kullanılmaktadır. İncelediğimiz metinde Çağatayca ve Uygurcadaki anlam ve göreviyle kullanılmıştır.

bağ+la-p bəlimni (98/3)

her tərəfdin bağ+la-di (89/5)

küfr dindin söz+le-di-m (21/6)

söz+le-t-i-p (91/3)

söz+le-p (93/1)

/+Ar-/

Çağataycada geçişsiz fiiller yapan bir ektir.⁶⁵ Yeni Uygurcada da aynı anlam ve işlevde kullanılan isimden fiil yapan bir ektir.

sarığ+ar-sa > sarğarsa (103/5)

/+şA-/

Çağataycada fosilleşmiş bir ektir.⁶⁶

meyge oğ+şa-t-kan (23/2)

- **Fiilden Fiil Yapan Ekler**

/-Ar-/

Bu ek Çağataycada kullanılan ettirgenlik bildiren bir fiilden fiil yapım ekidir.

⁶⁵ Eckmann, *Çağatayca*, s. 58

⁶⁶ Eckmann, *Çağatayca*, s. 58.

Yeni Uygurcada ünsüzle biten tek heceli fiillerde karşımıza çıkan bir fiilden fiil yapım ekidir.⁶⁷

yaşun- > yaşı-**r**-di (13/5)

yaşun- > yaşı-**r** > yaşurmaklığı (30/6)

iç-**ür**-se (25/5)

két-**ür**-gil (85/1)

at çık-**ar**-di (81/7)

uç-**ur**-ma (11/2)

/-DUr-/

Fiilden fiil yapan bu ek Çağatayca ve Uygurcada -tur/-tür,-dur/-dür-şeklindedir.⁶⁸

bil-**dür**-üp (30/8)

köy-**dür**-se (35/2)

köy-**dür**-üp (34/6) (68/1)

kel-**tür**-üp (13/3)

kel-**tür**-geç (30/5)

/-GUz-/, **/-KUz-/**

Çağataycada ettirgen fiiller yapan bir fiilden fiil yapım ekidir. Yeni Uygurcada en yaygın kullanılan geçişlilik eklerindendir.⁶⁹

Yet-**küz**-ür-men (16/2)

/-I-/

Çağataycada kullanılan pasiflik, meçhullük bildiren bir fiilden fiil yapım ekidir. Yeni Uygurcada, Çağataycadaki anlam ve işlevi ile kullanılmaktadır.

göl aç-**i-I**-sa 57/5

aç-**i-I**-ma-di 90/2,90/6

⁶⁷ Öztürk, *Yeni Uygur Türkçesi Grameri*, s. 45.

⁶⁸ Öztürk, *Yeni Uygur Türkçesi Grameri*, s. 45.

⁶⁹ Öztürk, *Yeni Uygur Türkçesi Grameri*, s. 46.

/-X-n-/

Çağataycada dönüşlülük veya meçhulluk bildiren fiiller türetir. Eckmann'a göre ilk şekil umumiyetle kullanılmaz.⁷⁰ Yeni Uygurcada asıl fonksiyonu dönüşlülük olan bir fiilden fiil yapım ekidir.⁷¹

kör-ü-n-gen (34/6)

kör-ü-n-mey (79/5)

kör-ü-n-üp (82/1)

/-ş-/

Bu fiilden fiil yapım eki geçişli ve geçişsiz fiillere eklenerek işteşlik fonksiyonu kazandırır. Bir işin karşılıklı veya birlikte yapıldığını ifade eder. Kendi kendine oluş da bildirir. Çağataycada bu şekilde kullanımı vardır.⁷²

tala-ş-ur (22/8)

⁷⁰ Eckmann, *Çağatayca*, s. 60.

⁷¹ Öztürk, *Yeni Uygur Türkçesi Grameri*, s. 44.

⁷² Öztürk, *Yeni Uygur Türkçesi Grameri*, s. 44.

SONUÇ

Zuhûrî, 19. yüzyıl Uygur edebiyatının en önemli isimlerinden biri olarak, yaşadığı dönemin sosyal ve politik çalkantılarına rağmen edebi üretimini sürdürmüş ve dönemin aydın çevrelerinde etkili olmuştur. Üzerinde en fazla etkisi hissedilen edebi dönem, “Çağatay edebiyatı”dır. Bu edebi dönemin en önemli temsilcisi olan “Ali Şîr Nevâî”, Zuhûrî ‘nin eserlerinde belirgin izler bırakmıştır. Nevâî’nin aşk, ahlak ve sosyal adalet temalarını işleyişi, Zuhûrî ‘nin lirik şiirlerine derin bir estetik ve zengin bir değer dünyası kazandırmıştır. Zuhûrî, Nevâî’nin geliştirdiği dil ve üslubu kendi eserlerinde geliştirerek devam ettirmeyi başarabilmiştir. Bu bağlamda, Zuhûrî’nin eserlerinde “Klasik Türk Edebiyatı” ve “Çağatay Edebiyatı”nın dil ve temalarının izlerini görmek mümkündür.

Zuhûrî’nin edebi kimliği sadece klasik edebiyat geleneklerine dayanmamış, aynı zamanda yaşadığı dönemin sosyal ve politik gelişmelerine duyarlı bir söyleyiş ustalığı ve gerçekçi anlayış ile şekillenmiştir. Şiirlerinde halkının çektiği sıkıntıları, sosyal adaletsizlikleri ve yöneticilere yönelik eleştirileri yansıtan dil kullanımlarını benimsemiştir. Mançu Hanedanlığı’nın Uygur bölgesi üzerindeki baskıcı politikaları, yerel feodallerin halka uyguladığı zulüm ve sınıfsal eşitsizlikler, Zuhûrî’nin dizelerinde sıkça ele alınan konulardan olmuştur. Bu bağlamda, Zuhûrî ‘nin edebi anlayışında “eleştirel realizm” unsurları hissedilir belirginliktedir. Halkın karşı karşıya kaldığı toplumsal problemleri, acıları, haksızlıkları cesurca dile getiren şair, şiir diliyle sosyal adaleti savunan bir edebi dili sahiplenerek edebiyatı âdeta toplum faydasını hedefleyen bir araca dönüştürmüştür.

Zuhûrî, döneminde birçok önemli şair ve yazarla yakın ilişkiler kurmuş ve bu kişilerle birlikte edebi faaliyetlerini sürdürmüştür. “Abdurahim Nizarî”, “Emir Hüseyin Seburî”, “Garibî” ve “Noruzhan Katip (Ziyaî)” gibi isimler, onun en yakın çevresinde yer almış ve bu edebi figürlerle birlikte çalışmıştır. Özellikle “Abdurahim Nizarî”, Zuhûrî üzerinde önemli bir etkiye sahip olmuş, Çağatay Türkçesiyle yazdığı eserler, Zuhûrî ‘nin edebi gelişimine katkı sağlamıştır. Nizarî’nin “*Ferhad-Şirin*” ve diğer destansı eserleri, Zuhûrî ‘nin lirik anlatımına epik motifler eklemiştir.

Zuhûrî ‘nin ulaşılan tek eseri, “Divân-ı Zuhûrî” dir. Bu eser, klasik gazel formatında yazılmış olmakla birlikte, içerdiği sosyal eleştiriler ve halkın yaşadığı zorlukları dile getiren temalarıyla dikkat çeker. Şiirlerinde aşk, ayrılık, pişmanlık, ölüm korkusu gibi bireysel temalar da işlenmiş, ancak bu temaların arka planında sosyal ve politik eleştiriler hep yer almıştır. Buna göre “Divân-ı Zuhûrî” sadece estetik bir edebi eser olmanın ötesinde, dönemin acı deneyimlerini ve toplumsal gerçeklikleri tanımlayan önemli bir belge niteliğindedir.

Mançu Hanedanlığı, Sincan’da siyasi hâkimiyetini sürdürmek için yerel yöneticiler ve dini liderler aracılığıyla “böl-yönet” politikasını uygulamış, halkın üzerinde büyük bir baskı kurmuştur. Zuhûrî ise bu baskılara rağmen, şiirlerinde halkın adalet arayışını ve sosyal eşitlik talebini işlemiş, halkın sıkıntılarını yoğun bir yürek yangınıyla işlemeye çaba harcamıştır. Onun şiirleri, sadece bireysel duygu ve düşünceleri değil, aynı zamanda toplumsal bir vicdanı da yansıtmalarını bilmiştir. Kendi döneminin siyasi figürleri olan bu hanedanlığın Kaşgar üzerindeki hâkimiyetine ve yerel feodallerin halka yaptığı zulme karşı açık bir eleştiride bulunan Zuhûrî bu süreçte edebi gücünü halkının yanında yer almak için kullanmış; sanatı toplumsal değişimi sağlayıcı bir pratiğe dönüştürmüş; adalet, erdem ve halkın refahı gibi kavramları merkeze alarak zalim yöneticilere karşı duyduğu öfkeyi pervasızca dile getirmiştir. Öte yandan Zuhûrî, Uygur halkının yaşadığı zorlukları ve onların bağımsızlık mücadelesini edebi bir dille aktarırken halkına duyduğu derin sevgi ve bağlılığı dile getirmeyi ihmal etmemiştir. Dolayısıyla “Divân-ı Zuhûrî”de şairin kendi dönemini ve toplumsal olayları realist-eleştirel bir bakışla ele alması ve bunları lirik dokularla sunması eseri benzerlerinden ayrıcalıklı kılar. Onun dizelerinde göze çarpan aşk teması azımsanmayacak bir duygusallıkta yansıtılmıştır. Zuhûrî, aşkı hem bireysel bir tutku olarak hem de sosyal bir metafor olarak kullanmıştır. Şöyle ki, aşkı arzulayan, seilmeyi dileyen ve sevdiğine kavuşamayan bir âşık olarak şair, esasen mahrumiyet ve sosyal adaletsizliği şiddetli bir şekilde deneyimleyen halkın kendisidir ve bu hakîr ve mazlum zavallı âşık gözünde sevgili ulaşılması ölesiye istenen ideal dünyayı simgeler.

Bir diğer deyişle Divân’ın en kıymetli yönü sadece öznel yaklaşımlı bir dizeler koleksiyonu değil, aynı zamanda dönemin siyasi ve toplumsal dinamiklerini anlamamızı ve yorumlamamızı sağlama imkânı sunan belgesel nitelikli bir doküman olmasıdır. Şüphesiz bu ayrıcalığıyla “Divân-ı Zuhûrî”, Uygur edebiyatı tarihinde ciddi bir değere

sahiptir. Uygur edebiyatının gelişim sürecinde önemli bir dönemeç olan bu eser, sosyal ve siyasi eleştirileriyle hem klasik hem de modern unsurları bir arada barındırmasıyla hep talep edilen ve sevilen metinlerden olmuş; çağdaş Uygur edebiyatının esin kaynakları arasında haklı yerini her zaman korumuştur.

Zuhûrî'nin eserindeki duygu ve düşünce zenginliğinin içeriğe kattığı renkliliğin yanı sıra metindeki şekli bilgisi ve imlanın dikkat çekici özellikleri bulunmaktadır. Şöyle ki, eserde Çağatayca ve Yeni Uygurca dönemlerini yansıtan şekil bilgisi ve imla özellikleri arasında belirgin farklılıklar ve benzerlikler olduğu görülmüştür. Bunlarla ilgili ayrıntılar sıralandığında şu hususlar göze çarpmaktadır: İsim yapım ekleri açısından, Çağatayca'da kullanılan eklerin çoğu Yeni Uygurca ile benzerlikler taşımaktadır. Örneğin, /+liK/ ve /+IUK/ ekleri her iki dilde de aitlik ve mensubiyet bildiren kelimeler türetmektedir. Ancak Çağatayca'da formlar (+lığ/+lig ve +luğ/+lüg) daha çeşitli ve ayrıntılıyken, Yeni Uygurca'da bu ayrımlar sadeleşmiştir. Benzer bir şekilde, /+siz/ ve /+çi/ ekleri de her iki dilde işlevini korumakta, bu ekler olumsuzluk bildirme ve meslek belirleme gibi işlevlerini hâlâ sürdürmektedir. Bu benzerlikler, dilin temel yapısının korunduğunu, ancak eklerin işlevsel boyutta Yeni Uygurca'da sadeleşme eğiliminde olduğunu göstermektedir.

Çağataycadan ve Yeni Uygurcaya geçiş dönemi unsurlarını barındıran üründe Farsça kökenli eklerin kullanımı da ilgi çekicidir. Buna göre /+dâr/, /+perest/ ve /+istân/ gibi Farsça ekler her iki dilde de kullanılmış ve anlam açısından büyük değişiklikler geçirmemiştir. Uygurca'nın ödünçlemeleri dil yapısında muhafaza etmesi, dilin gelişim sürecinde dış etkilere açık bir yapıda olduğunu ve bu durumun dilde kalıcı yer edinmesini sağlayıcı bir rol oynadığını gösterir.

Fiil yapım eklerine bakıldığında, özellikle /-lA-/ ve /-Ar-/ gibi yapım eklerinin hem Çağatayca hem de Yeni Uygurca'da işlevini koruduğu, ancak fiilden fiil yapımında bazı eklerin sadeleşerek Yeni Uygurca'da daha basit biçimlere dönüştüğü gözlemlenmiştir. Bu, dilde pratik kullanımların tercih edilmesi ve dil kullanıcılarının sadeleşmeye eğilimli olmasıyla açıklanabilir.

İmla açısından bakıldığında metindeki dilin, Çağatayca'dan Yeni Uygurca'ya geçiş döneminin tipik tüm özelliklerini yansıttığı görülmüştür. Bunlarla ilgili dikkat çekici hususlar sıralanırsa şu tespitler belirtilebilir: Özellikle /r/ harfinin konsonantlardan önce düşmesi, Çağatayca'nın karakteristik bir özelliği olarak metinde sıkça rastalanan bir

ses olayıdır. Örneğin, *bile* ve *birle* kelimelerinde /r/ harfinin düşmesi buna somut bir örnektir. Bununla birlikte /r/ sesinde görülen düşme olayı sistematik değildir. Örnek metinde ejdehā (< ejderha) kelimesinde görülen /r/ düşmesinin sistematik olmayıp sadece üç yerde gerçekleşmiştir. Buna göre imla sistemindeki bu ve bunun gibi tutarsızlıklar eserin geçiş dönemi olmasıyla ilişkilendirilebilir.

Ünlü uyumu açısından kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık uyumunun korunduğu örneklerin yanı sıra bu uyumun bozulduğu örneklerle de rastlanmıştır. Vurgusuz orta hece ünlüsünün düşmesi metinde yaygın olarak saptanan bir diğer husustur. Örneğin ünlü düşmesiyle *burun* kelimesinin *burni* biçimine dönüşmesi, vurgusuz orta hece sesindeki yitimin devamlılığı gösterir. Ayrıca ünsüzlerde b- ~ p- ~ f- nöbetleşmesi (toprak > tofrağ) veya ğ ~ -ğ nöbetleşmesi (liğ > liğ) gibi ses olayları, eserin geçiş dönemi ürünü olarak yansıttığı imla çeşitliliğini örnekler niteliktedir.

Bütün bu özellikleriyle Zuhûrî'nin *Divân-ı Zuhûrî* adlı eseri hem içerik hem de dil kullanımı açısından ayrıcalıklı bir değere sahiptir. Çağatayca'nın dil hususiyetlerini korumasına rağmen, Yeni Uyğurca'nın sadeleşme sürecinin izlerini de taşıyan eser, öznel bir duyarlılıkla dönemin sosyal ve siyasi atmosferini olduğu kadar, dilin geçiş dönemine ait imla özelliklerini de belgelemekte ve edebî olduğu kadar tarihsel, sosyolojik değerlendirmelere muhtaç kıymetli bir kaynak olarak karşımıza çıkmaktadır.

DİZİN

İncelenen metinde geçen bütün kelimeler dizine alınmıştır. Arapça ve Farsça kökenli kelimeler belirtilmiştir. Sözcüklerin Türkçe anlamları metindeki cümle bağlamına göre ifade edilmiştir.

Alfabetik sıra şöyledir:

a b c ç d d e e f g g h h i j k l m n n̄g n o ö p q r s ş t u ü v y z

A

ābgīn: i. (Fars.): 1. Şişe, sürâhi, kadeh. 2.

Billûr, sırça, cam: • [16a], 46/6

aç-: Açmak a.-ar • [29a], 93/4

a.-ay • [11b], 32/4

açıl-: Açılmak a.-di • [28a] 90/2

a.-ğan • [10a], 29/1; [12b], 35/6; [14a],
40/1; [26a], 84/1; [26a], 84/2;
[26b], 85/1

a.-madi • [28a] 90/2; [28a] 90/6

a.-sa • [19a], 57/5

a.-ur • [13b], 39/2; [23a], 73/1

a.-urğē • [23a], 73/1

a.-ip • [10b], 30/3; [13a], 37/7; [23a] 74/3;
[23b], 75/4; [29a] 93/5

a.-ipdur • [13a], 37/7

a.-kūnçe • [22a] 69/2

Ādem: i. Fars. Adem. ferzend-i ā. • [2a],
3/3; [2b], 4/1; [15a], 43/6; [30b],
97/2

āferiniş: i. Fars. Yaratılış, hilkat • [2b], 4/3

āfitāb: i. Fars. Güneş; güzel yüzlü sevgili

ā.-ingdin • [1b], 2/1

āgāz: i. Fars. Başlangıç, giriş • [28b], 91/7

ağır: Ağır; Yavaş • [16b] 49/8

āgyār: i. Ar. a.+largā • [6b], 16/4

ağiz: Ağız a.+i • [20b] 63/4; [26a], 84/2;
[27b] 88/3; [28a] 90/4; [29a] 93/4;
[29a] 93/5; [31a], 99/1

a.+im • [29a] 93/4; [29a] 93/5

a.+imni • [29a] 93/5

a.+ing • [20b] 63/4; [26a], 84/2; [27b] 88/3

a.+ingni • [20b] 63/4

āh: Bir acıyı, ağrı, ızdırıp, pişmanlık, esef,
acıma, özlem, yanıp yakılma, yeis,
ümitsizlik, beğenme, hayranlık vb.
• [1b], 1/7; [2a], 2/4; [2a], 2/7; [3b],
6/4; [3b], 6/5; [4b], 9/1; [4b], 9/3;
[5a] 11/9; [5b], 13/1; [5b], 13/7;
[5b], 14/1; [6a], 15/2; [6a], 15/6;
[7a], 18/3; [7b], 21/4; [8b], 24/7;
[9a], 25/6; [9b], 27/2; [10a], 27/7;
[10a], 27/8; [10a], 29/1; [10b],

29/3; [10b], 30/3; [11a], 30/7; [11a], 31/4; [12b], 35/1; [12b], 36/5; [13a], 36/6; [13a], 37/1; [13a], 38/2; [13b], 38/5; [13b], 39/6; [14a], 40/2; [14a], 40/7; [14b], 41/7; [15a], 43/3; [15b], 45/1; [16b] 48/2; [16b] 48/2; [16b] 49/8; [17a], 51/1; [17b] 52/5; [18a], 53/2; [19b], 58/5; [19b], 58/6; [19b], 58/7; [20a] 60/4; [20a] 61/1; [21a] 65/5; [21a] 65/7; [22a] 69/2; [22a] 69/3; [22b] 72/5; [23a] 73/3; [23a] 73/5; [23a] 74/2; [23b], 74/4; [23b], 75/5; [24a] 77/4; [24b], 78/3; [24b], 79/5; [25a], 79/6; [25a], 80/6; [25b], 81/7; [26a], 83/4; [26b], 84/6; [26b], 85/6; [27a], 87/7; [27b] 88/4; [27b] 88/7; [30a], 95/7; [30b], 98/1; [30b], 98/2; [30b], 98/3; [30b], 98/3; [30b], 98/4; [30b], 98/5; [30b], 98/5; [31a], 98/6; [31a], 98/7; [31a], 99/4; [31a], 99/6; [31a], 100/1; [31b] 101/1; [32a] 101/7; [32a] 101/8; [32a] 102/4; [33a], 105/9	āḥir: sıf. (Ar.) Son, sonuncu, en sonra olan • [7b], 20/3; [9b], 27/6; [20b] 62/6 ā.+i • [7b], 20/3 āḥker: i. Fars. Ateş koru • [8a], 22/1 āhū: i. Fars. Ahu, 1. Ceylân, karaca, gazal, meral: Güzel, dilber • [8b], 24/7; [31a], 99/6 aḳ: i. Beyaz. • [18a], 54/4; aḳ-: Akmak a.-ğan • [31b] 100/5 a.-itur • [21a] 65/5 a.-izğan • [4a], 7/8 a.-izip • [29a] 92/8 a.-sa • [3b], 6/2; [8b], 24/2; [12b], 35/5 aḳtar-: Aktarmak a.-ip • [21b] 67/5 al: almak • [21b], 67/5; [32a], 103/2; a.-ay • [23b], 74/8 a.-di • [7a], 18/1; [23b], 74/9; [32a], 101/7; a.-ding • [19a], 56/3 a.-ğaç • [10a], 28/1; [10a], 28/4 a.-ğan • [24b], 79/4; [26a], 83/7; [31a], 99/1; [31a], 99/2 a.-ğay • [23b], 74/5 a.-iban • [27a], 86/4 a.-ip • [4b], 11/2; [14a], 41/3; [20a], 61/7; [25b], 81/8; [31a], 100/1 a.-madi • [5a], 11/3 a.-mağa • [8b], 23/4; a.-mas • [22b], 71/7; [30a], 96/7 a.-masaṅg • [30a], 96/7 a.-masliḡge • [8b], 24/4 a.-may • [10a], 28/4 a.-sam • [33a], 106/5
ā.+im • [5b], 13/7; [12b], 35/1; [13a], 37/1; [15b], 45/1; [16b] 49/8; [25a], 79/6; [30b], 98/1; [30b], 98/2; [30b], 98/3; [30b], 98/4; [30b], 98/5; [31a], 98/6; [31a], 98/7	
ā.+imdin • [25a], 79/6	

a.-ur • [5a] 11/4; [6b], 17/1; [8a], 22/2;
[9a], 25/6; [11b], 32/1; [11b], 32/3;
[13b], 38/3; [23a] 73/6; [23a] 74/1;
[27a], 87/7; [30a], 96/2; [31a], 99/3

a.-urğе • [9a], 25/6

a.-uripsiz • [11b], 32/1; [11b], 32/3

a._urlar • [23a] 73/6

a.-urni • [31a], 99/3

ālem-ara: birl. sıf. Fars. Cihânı süsleyen,
cihânın ziyneti olan. • [2b], 4/5;
[2b], 4/7; [9b], 26/6

Allāh: (Ar) Allah.

a. • [27b] 88/4

Altun: Altın. a.+din • [12b], 35/5

āmān: i. Ar. Emin olma, korkusuzluk,
güven, emniyet • [5a] 11/4; [5a]
12/1; [5b], 13/8; [5b], 14/1; [7b],
20/5; [8a], 21/7; [18b], 55/1

amānet: (Ar.) Emanet • [1b], 1/3; [1b], 1/5;
[27a], 87/7

a.+ke • [1b], 1/3

a.+ni • [27a], 87/7

ana: Anne.

a. • [2a], 3/3; [5b], 13/7;

ançe: Anca, o kadar • [2a], 2/5; [8b], 24/4;
[9a], 25/2; [15b], 44/6; [17a], 51/2;
[20a] 60/3; [28a] 90/9; [30b], 97/2;
[33a], 105/7

anda: orada, sonra • [6a], 14/2; [10b],
29/7; [19b], 58/2; [20b], 62/1; [22a]
69/2;

andak: Öyle • [8a], 22/1; [12b], 35/7;
[15a], 43/4; [15b], 45/5; [17a], 50/7

a. ki • [12b] 35/7

andin: Öyle, sonra • [16b], 49/4; [20a],
61/7; [21a], 65/7; [25a], 80/1;
[31b], 100/3; [33a], 105/4

anġa: Ona • [2a], 3/7; [4a], 8/1; [4a], 8/1;
[4a], 8/2; [4a], 8/3; [4a], 8/4; [4a],
8/5; [4a], 8/6; [5a] 11/3; [5a] 12/3;
[6a], 14/2; [6a], 14/6; [7a], 19/2;
[9b], 26/9; [12b], 36/2; [16a], 47/1;
[20b] 63/5; [21a] 64/2; [23a] 74/2;
[23b] 74/4; [26a], 84/3; [26a], 84/4;
[26b], 84/7; [27a], 87/5; [27a],
87/6; [30b], 97/4; [31b] 100/4;
[31b] 100/7;

anġla-: Dinlemek

a.-dim • [22b] 72/1

a.-ğaç • [32a] 102/5

a.-ğan • [7b], 21/1

a.-ğil • [19a] 57/7

a.-miş • [22b] 71/3

ani: onu • [22a] 69/5; [23a] 73/5; [23a]
73/6; [23b], 74/8; [27a], 87/7; [28a]
89/6; [28a] 90/5; [28a] 90/6; [28b],
91/2; [29a] 92/9; [30b], 97/7.

aning: Onun • [2b], 4/4; [5a] 12/4; [5b],
13/1; [5b], 13/7; [7a], 18/4; [7a],
18/7; [8a], 22/4; [9a], 25/5; [9a],
25/7; [14a], 40/7; [15b], 44/7; [16a]
48/1; [16b] 48/3; [17a], 51/3; [17b]
51/6; [18a], 54/6; [20a] 61/1; [20b]

63/4; [23b], 74/5; [24a] 77/6; [25b],
82/6; [26a], 84/1; [26b], 85/3;
[26b], 85/7; [28a] 89/6; [31b] 100/7
a.+dek • [25b], 82/6
a.+siz • [20a] 61/4
ansizin: Birdenbire • [21a] 64/1
ara: Ara • [1b], 1/2; [1b], 1/3; [1b], 1/8;
[1b], 2/3; [2b], 3/9; [2b], 4/1; [2b],
4/1; [2b], 4/2; [2b], 4/3; [2b], 4/4;
[2b], 4/5; [2b], 4/6; [2b], 4/6; [2b],
4/7; [2b], 4/9; [2b], 4/10; [2b], 4/11;
[3a], 5/3; [3a], 5/5; [3a], 5/6; [3a],
5/7; [3a], 5/9; [3a], 6/1; [3b], 6/2;
[3b], 6/3; [3b], 6/5; [3b], 6/6; [3b],
6/7; [3b], 6/8; [3b], 6/9; [3b], 7/2;
[3b], 7/2; [3b], 7/3; [4a], 7/6; [4a],
8/6; [4a], 8/6; [4b], 9/5; [5a] 11/5;
[5a] 12/2; [5b], 13/6; [5b], 13/7;
[6b], 16/1; [7a], 18/3; [7a], 19/4;
[7b], 20/5; [7b], 20/7; [8a], 22/7;
[8a], 22/9; [8b], 24/1; [8b], 24/1;
[8b], 24/6; [9a], 24/9; [9a], 25/1;
[9a], 26/2; [9b], 26/6; [9b], 26/6;
[9b], 26/7; [10b], 29/3; [10b], 29/6;
[10b], 29/8; [10b], 29/8; [12a],
33/7; [12a], 34/6; [12a], 34/8;
[12b], 35/7; [12b], 36/2; [13a],
36/7; [13a], 37/2; [13b], 38/5;
[13b], 39/4; [14b], 41/8; [14b],
41/9; [14b], 42/1; [14b], 42/3;
[14b], 42/4; [15a], 44/2; [15b],
45/7; [16a] 46/4; [16a] 47/3; [16b]

48/3; [18a], 53/5; [18a], 54/1;
[18a], 54/3; [18a], 54/4; [20b] 62/1;
[20b] 62/4; [21a] 65/4; [21a] 65/5;
[21b] 68/1; [23a] 74/1; [23a] 74/3;
[24b], 79/2; [25b], 81/4; [25b],
81/7; [25b], 81/8; [25b], 82/1;
[28b], 91/3; [28b], 92/3; [29b],
94/3; [29b], 94/5; [29b], 94/7;
[29b], 95/2; [29b], 95/3; [29b],
95/6; [30a], 96/5; [32a] 102/4;
[32b], 104/5
a.+ları • [4a], 8/6
a.+lık • [18a], 53/5; [20b] 62/1; [29b],
94/3; [31a], 99/4
a.+lıkdin • [18a], 53/5
a.+sida • [13a], 37/2
a.+siğa • [1b], 1/2
ārız: i. Ar. 1. En, genişlik • [9b], 27/2;
[24b], 79/4;
‘ā.+ing • [22b] 71/1; [25a], 81/2
artuḡ: i . (Eski Türk.) Harcanandan geriye
kalan veya fazla gelip artan kısım,
artan şey, bakıye • [17a], 50/6;
[20a] 61/7; [33a], 106/1
a.+turur • [33a], 106/1
a.+tur • [20a] 61/7
art-: Artmak. a.-urmidi • [30a], 96/5
ārzū: i. Fars.
İnsanın bir şeye karşı duyduğu istek, dilek:
ārzu • [16b] 49/6; [25b], 82/2; [21a]
65/1; [27b] 88/2

asan: sıf. ve zf. (Fars.) Kolay • [9a], 26/2;
 [12b], 36/4; [16b] 49/8; [18b], 55/5;
 [21a] 65/4; [22a] 70/3; [23b], 74/4;
 [25b], 82/1; [30a], 96/7

a.+durur • [21a] 65/4

a.+ligda • [22a] 70/3

āṣār: i. Ar. eserler • [19a] 57/1

as-: Eski Türkçe Asmak.

a.-ilğan • [26a], 84/3

a.-kaç • [7a], 19/1

asra-: Muhafaza etmek, korumak

a.-dim • [1b], 1/5

a.-iğil • [7a], 19/5

astāni: i. Fars. Eşik: • [30b], 98/2

ast+: sıf. (Eski Türk.) Alt a.+ida • [15b],
 45/4; [22a] 69/4

aşam: i. Fars. Yiyecek ve içecek • [28b],
 91/6

āṣkār: sıf. ve i. (Ar.) Al renkli (at) • [18b],
 55/6

aş-: geçişli f. (Eski Türkçe) Yüksek bir
 yerin üzerinden geçip arka tarafına
 inmek a.-miş • [16a] 47/4

aşna: sıf. ve i. (Fars.) halk ağzı. Âşinâ, dost,
 tanıdık, bildik a.+likdin • [18a],
 53/2

a.+miz • [12a], 34/8

āṣūb: i. (Fars.) Karışıklık, kargaşalık •
 [20b] 63/2

āṣufte: i. ve sıf. (Fars.) İşveli, çekici, oynak
 ve hafif meşrep kadın • [6a], 15/4;
 [24a] 77/6

ā.+dek • [30a], 96/5

•

ata • [2a], 3/3; [11a], 31/3; [29a] 93/5

ateş: i. (Fars.) Ateş. āteş-nāk: sıf. (Fars.)
 Ateşli, kızgın • [17a], 51/3

a.+hānemiz • [12a], 34/3

a.+in • [22b] 72/2

at: At • [25b], 81/7;

a.+ığa • [9b], 26/8

a.+ing • [28a] 90/5

a.+ini • [26a], 83/3

at-: Atmak

a.-ip • [9a], 26/2; [29a] 92/7

a.-kālī • [7b], 20/2; [11a], 31/2; [24b], 78/2

atlan-: f. (E. T. Türk. ve halk ağzı.) Ata
 binmek a.-urda • [4a], 8/1

a.-mağ • [9a], 26/2

a.-sa • [19a] 56/4; [25b], 82/4; [27b] 89/2

a-uripsiz • [11b], 32/4

āvāze: i. (Fars.) Ses, seda • [26b], 85/2

ay: i. (Eski Türkçe'den beri kullanılır) • [
 1b], 1/6; [3b], 6/6; [9a], 26/1;
 [10a], 28/6; [19b], 58/7; [24b], 79/5;

āyā: ayā: zf. (Fars.) Şaşıрма, sorma, ümit
 ve istek ifâde eder, acaba • [1b],
 1/7; [3b], 7/1; [3b], 7/1; [3b], 7/2;
 [3b], 7/2; [3b], 7/3; [3b], 7/3; [3b],
 7/4; [4a], 7/5; [4a], 7/5; [4a], 7/6;
 [4a], 7/7; [4a], 7/8; [4a], 7/9; [4b],
 9/6; [6a], 14/4; [16a] 47/426b],
 85/1; [33a], 106/3

ayağ: i. (Fars.) [Kelime dîvan edebiyâtında Farsça'daki şekliyle ayāğ olarak kullanılmıştır] Kadeh • [9a], 25/5
 ayak: Eski Türk. ayak “çanak, kâse, kadeh • [30b], 97/7
 a.+çi • [30b], 97/7
 ay-: Eski Türkhalk ağzı. Akli başına gelmek, birdenbire gerçeği görmek, kendine gelmek, gözü açılmak
 a.-di • [22b] 72/3
 ay-: f. (Eski Türk. *ad-mak) halk ağzı. Akli başına gelmek, birdenbire gerçeği görmek, kendine gelmek, gözü açılmak a.-di • [22b] 71/2
 Ay: Ay.
 a.+ğa • [27b] 89/2
 a.+ning • [4a], 7/5
 āyīn: i. Fars. ā. • [1b], 1/6; [8a], 22/8; [13a], 36/7; [13a], 37/4; [15b], 46/1; [16a] 46/3; [18b], 56/2; [26b], 85/7; [28b], 91/3; [29b], 95/2; [31b] 100/3
 ā.-i elfāz • [22b] 72/3
 āyine: Fars. 1. Ayna.
 ā.+de • [1b], 1/6; [13a], 37/4; [18b], 56/2; [29b], 95/2
 aylida: Kaşg. Önünde • [8a], 21/6; [17b] 51/6; [26a], 83/6
 a.+ge • [17b] 52/3
 ayrıl-: Ayrıl mak
 a.-ip • [24a] 77/3

ayır-: Eski Türk. adır-mak Ayırmak a.-ur • [13b], 39/3
 ayt-: Söylemek, demek, anlatmak.
 a.-arem • [22b] 72/2
 a.-ayın • [11a], 31/7
 a.-ip • [21b] 68/3; [29a] 93/2
 a.-ur • [11a], 30/9; [19a] 57/3; [23a] 73/5; [24a] 76/4
 āzād: i. Fars. Serbest, özgür • [12a], 34/4; [13b], 38/4; [22b] 71/5
 ā.+lig • [22b] 71/5
 āzār+: i. (Fars.) Çıkışma, paylama, tekdir. • [1b], 1/1; [6b], 16/2; [12a], 33/6; [13b], 38/6; [19a] 56/6; [24a] 77/1; [24b], 78/6; [28b], 92/6
 ā.+idin • [28b], 92/6
 ā.+im • [24a] 77/1
 ā.+in • [19a] 56/6; [24b], 78/6
 ā.+ingge • [19a] 56/6
 āzurde: sıf. (Fars.) İncinmiş, kırılmış, gücenmiş • [10a], 27/9; [17b] 52/2

B

bāb+: i. (Ar.) Kapı b.+ide • [9b], 26/5
 bād: i. (Fars.) Rüzgâr, yel, hava • [7b], 21/5; [32a] 102/3
 b.-i hezān • [12b], 35/3;
 bāde: i. (Fars.) içki • [4b], 9/1; [4b], 9/5; [12b], 35/4; [13b], 39/4; [16a] 46/4; [20b] 62/5; [23a] 73/1; [29b], 95/4
 b.-i müşkinni: Mis gibi kokan, hoş ve kaliteli şarap. Şarap kokusunun

güzelliğini vurgulamak için kullanılır. • [16a] 46/4	b.+ingdin • [6b], 16/3
b.-perest: içki tiryakisi • [4b], 9/1; [4b], 9/5; [29b], 95/4	b.+ining • [32a] 102/2
b.-'i 'işret: Eğlence veya içki meclislerinde içilen şarap • [13b], 39/4	bāgdaş: Birbiriyle her bakımdan anlaşılan, içlidışlı olan, uyuşmuş.
bādi: i. (Ar.) sebep • [13b], 39/2	b.+imdur • [12b], 35/3
bāg: i. (Fars. bāg) Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer, bostan • [3a], 5/11; [3b], 6/2; [6b], 16/3; [8a], 22/7; [8b], 24/6; [8b], 24/6; [10a], 28/1; [10a], 28/2; [10b], 29/3; [10b], 29/4; [10b], 29/6; [11b], 33/2; [12b], 35/3; [12b], 35/6; [13a], 37/2; [13b], 38/6; [13b], 39/2; [14b], 42/4; [15a], 44/2; [15a], 44/2; [16a] 47/3; [20b] 63/1; [20b] 63/5; [20b] 63/5; [22b] 71/5; [23b], 74/4; [25b], 81/5; [26a], 84/1; [26a], 84/3; [26b], 85/3; [32a] 102/2; [32a] 102/3; [32a] 102/4	bāgla-: Bağlamak. b.-di • [8b], 24/6
b.-ara • [8a], 22/7; [14b], 42/4; [16a] 47/3; [32a] 102/4	b.-p • [27b] 89/5
b.-ārā • [3b], 6/2; [20b] 63/1; [22b] 71/5; [32a] 102/3	b.-r • [30b], 98/3
b.+bān: i. (Fars.) Bağ bekçisi, bahçıvan • [8b], 24/6; [12b], 35/6; [25b], 81/5; [26a], 84/1; [26a], 84/3	b.-şmiş •
bağ+ida • [8b], 24/6	bağır: i. (Eski Türk. Ciğer; Göğüs, sîne:bağri • [16a] 47/2
b.+ida • [10a], 29/1	b.+imge • [8b], 24/1; [15a], 43/5; [15b], 45/1; [23a] 73/3; [32a] 102/6
b.+idin • [8b], 24/6; [12b], 35/6; [25b], 81/5; [26a], 84/1; [26a], 84/3	b.+imge • [15a], 43/5; [23a] 73/3
	bahār: Bahar • [23a] 73/3
	bahr: Bahar • [11b], 33/1; [13b], 39/2
	bāk: i. (Fars.) Korku, kaygı, çekinme. • [1b], 1/2
	bī-bāk: Korkusuz • [6a], 15/4; [7a], 18/1; [7a], 18/5; [17b] 51/4; [18b], 55/4; [21b] 67/3; [25b], 81/6
	bak-: Bakmak.
	b.-arge • [31b] 100/2
	b.-ğali • [3b], 6/6
	b.-ing • [23a] 74/1; [23a] 74/1; [23a] 74/2; [23a] 74/3; [23b], 74/4; [23b], 74/5; [23b], 74/6; [23b], 74/7; [23b], 74/8; [23b], 74/9
	b.-ip • [23a] 74/1
	b.-işiing • [30b], 97/4
	b.-mas: • [31a], 99/5
	b.-may • [24a] 77/1

b.-sam • [23b], 74/8	b.+ini • [11a], 31/6; [13a], 37/3; [30b], 97/6
balā: i. (Ar.) imtihan; keder, sıkıntı b.+ge • [23b], 74/9	bārān: i. (Fars.) Yağmur • [7a], 19/1; [17a], 50/1
bala: Çocuk b.+ler • [14a], 40/6	b.+din • [17b] 52/4
bām: i. (Fars.) Çatı, Kubbe, • [28b], 91/4	bārānī: i. (Fars.) Çok iyi cins çuhadan yapılan yeniçeri yağmurluğu • [22a] 69/1
bar: Var, mevcut • [1b], 1/3; [8b], 23/1; [9b], 26/5; [11a], 31/5; [11a], 31/6; [13a], 37/3; [13b], 38/5; [17a], 51/2; [17b] 52/3; [18a], 53/3; [18b], 56/1; [19a] 57/6; [19a] 57/7; [20b] 63/4; [23b], 75/1; [23b], 75/2; [23b], 75/2; [23b], 75/5; [23b], 75/6; [24a] 76/3; [24a] 77/4; [24b], 78/3; [25a], 80/2; [28a] 90/7; [28b], 91/5; [29a] 94/1; [31b] 101/1; [31b] 101/1; [31b] 101/2; [31b] 101/3; [31b] 101/4; [31b] 101/5; [31b] 101/6; [32a] 101/7;	barçe: Hepsî. • [1b], 1/8; [9a], 25/4; [10b], 29/5; [11a], 31/5; [13b], 38/3; [13b], 39/3; [22a] 69/5; [22a] 69/7; [23b], 75/2; [25b], 82/1; [26a], 83/4; [26b], 85/1; [27a], 87/3; [31b] 101/3; [32a] 101/7
b.+mu • [14b], 42/7; [19b], 58/2	b.+din • [11a], 31/5; [13b], 39/3; [25b], 82/1
b.+mudur • [19b], 58/2	b.+dindur • [25b], 82/1
b.+se • [25a], 80/7; [33a], 105/8	b.+ler • [1b], 1/8; [27a], 87/3
bar: Bütün, tamamı b.+i • [3a], 5/10; [9a], 25/1; [11a], 31/6; [13a], 37/3; [16b] 49/3; [18b], 56/1; [24a] 77/4; [24b], 78/3; [28a] 90/7; [28b], 91/5; [30b], 97/6; [33a], 106/5	b.+ni • [10b], 29/5; [13b], 38/3; [31b] 101/3; [32a] 101/7
b.+im • [24a] 77/4	b.+ning • [13b], 38/3; [31b] 101/3
b.+in • [11a], 31/6; [13a], 37/3; [18b], 56/1; [24b], 78/3; [30b], 97/6	b.+si • [23b], 75/2; [26a], 83/4; [26b], 85/1
b.+in • [1b], 1/4	b.+sin • [23b], 75/2
b.+ingge • [18b], 56/1	b.+dur • [1b], 1/4; [9a], 25/7; [24a] 76/2; [27a], 87/2; [30b], 97/4; [31a], 98/6
	bar-: Varmak. b.-ğali • [18a], 53/3; [23a] 73/7; [27b] 88/2
	b.-ip • [3a], 5/10; [33a], 106/5
	b.-iş-keliş • [16b] 49/3
	b.-sin • [26b], 85/6
	b.-ur • [19b], 59/2

barmaklıg: Parmaklık • [16b] 48/3

baş: Baş • [1b], 1/1; [4a], 8/7; [6b], 16/1;
[7b], 20/2; [8a], 22/4; [8b], 24/2;
[9b], 27/2; [11a], 31/4; [12a], 34/5;
[14a], 40/3; [14a], 41/2; [15b],
45/4; [17b] 51/9; [17b] 52/4; [18b],
55/6; [19b], 59/3; [20a] 61/6; [24b],
79/5; [29b], 94/7; [30b], 98/2;
[32b], 104/4; [33a], 105/8

b.+i • [29b], 94/7;

b.+ida • [14a], 40/3; [24b], 79/5

b.+idin • [4a], 8/7; [20a] 61/6

b.+iğē • [1b], 1/1

b.+im • [6b], 16/1; [7b], 20/2; [8a], 22/4;
[8b], 24/2; [12a], 34/5; [14a], 41/2;
[15b], 45/4; [17b] 52/4; [18b], 55/6;
[30b], 98/2; [32b], 104/4; [33a],
105/8

b.+imda • [32b], 104/4

b.+ime • [7b], 20/2; [8a], 22/4; [12a], 34/5

b.+imğa • [17b] 52/4

b.+imğē • [6b], 16/1; [8b], 24/2; [18b],
55/6; [30b], 98/2

b.+ingdin • [19b], 59/3

b.+ini • [11a], 31/4; [17b] 51/9

b.+ining • [17b] 51/9

bātil: Ar. Gerçek olmayan • [27a], 87/2

bāver: i. (Fars. bāver) İnanma. b.+mu •
[4a], 7/9

bāzār: Pazar b.+ida • [1b], 1/1

bazgešt: Fars. Geri dönüş • [21b] 66/2

bā'is: (Ar.) Sebep olmak • [6b], 16/3; [7b],
20/1; [7b], 20/1; [7b], 20/2; [7b],
20/3; [7b], 20/4; [7b], 20/5; [7b],
20/6; [7b], 20/7

bed: (Far.) Kötü. bed-ḥūy • [31a], 99/3

b.-nām • [15b], 45/3; [20a] 60/3; [29b],
95/6

bedel: (Ar.) Bedel • [21b] 66/2

beden: (Ar.) Beden. bedening • [3a], 5/7

bedr: i. Ar.dolunay b.-i • [9b], 27/5; [27b]
88/1; [32a] 102/1

b.+i • [8a], 22/5

beğir: Göğüs • [3a], 5/7

behā: i. Ar. Güzellik • [4a], 8/5; [7b], 21/5;
[12b], 35/3; [19a] 57/5; [20a] 61/2;
[28a] 90/1; [28a] 90/3; [30a], 96/3;
[30b], 97/5; [31b] 101/6; [32b],
103/4

bahār: Bahar • [4a], 8/5; [7b], 21/5; [12b],
35/3; [19a] 57/5; [20a] 61/2; [28a]
90/1; [28a] 90/3; [30b], 97/5; [31b]
101/6; [32b], 103/4

b.+idin • [7b], 21/5; [12b], 35/3; [19a] 57/5

behr: (Ar.) Deniz behr-i • [17b] 52/3

behermend: Fars. Nasipli, kısmetli • [21a]
64/3

beḥreyn: i. (Ar.) iki deniz • [17a], 50/1

b.+i • [5b], 13/2; [6a], 15/6

b.+ide • [31a], 99/7

baḥs: Ar. Üzerinde konuşulan şey • [8a],
22/1

beḥṣ • [8a], 22/1; [8a], 22/2; [8a], 22/3;
 [8a], 22/4; [8a], 22/5; [8a], 22/6;
 [8a], 22/7; [8a], 22/8; [8a], 22/9
 beḥt/baḥt: i. Fars. Baht, talih • [26b], 84/7
 b.+im • [14a], 41/2
 bekā: i. Ar. Ölmezlik, ölümsüzlük, • [11a],
 31/4; [16b] 49/2; [19b], 58/6; [24b],
 78/7
 b.+m • [23b], 75/5
 b.+si • [19b], 58/6; [24b], 78/7
 b.+sin • [24b], 78/7
 belā: Ar. Bela • [12b], 36/1; [15a], 44/4;
 [30b], 97/2;
 b.+keş • [26a], 83/4
 b.-yi • [26a], 83/2
 b.+din • [19a] 56/5
 b.+keşlerge • [14a], 40/6
 b.+lar • [13b], 38/4
 b.+liḡ • [25b], 82/2
 b.+si • [26a], 83/3; [32a] 102/5
 b.+sin • [32a] 102/5
 b.+yi • [17a], 50/6
 bel: Bel • [5b], 13/4; [14b], 42/2;
 b.+i • [7a], 18/5; [9a], 25/3; [12b], 35/1;
 [27b] 88/3; [30b], 98/3; [11a], 31/6;
 [14b], 41/6; [24b], 78/4; [31a], 99/2
 b.+ide • [9a], 25/3; [24b], 78/4; [31a], 99/2
 b.+imni • [30b], 98/3
 b.+ingni • [27b] 88/3
 beliyyāt: i. Ar. Belālar, dertler, b.+idin •
 [11a], 31/6; [14b], 41/6
 ben: Ben • [2a], 3/2; [2a], 3/5;

bend: Fars. Bend, engel • [2a], 3/2; [3a],
 6/1; [7b], 20/6; [12a], 34/4; [12a],
 34/4; [16a] 46/3
 bende: Fars. Kul, köle • [2a], 3/2
 b.+idin • [12a], 34/4
 b.+iḡe • [7b], 20/6
 bengi: i. ve sıf. Fars. esrarkeş • [7a], 19/3
 ben+i • [2b], 4/1; [30b], 97/2
 berāder: i. Fars. Birader • [33a], 105/9
 berbād: Berbat • [18b], 55/2; [19b], 59/3
 berhem: i. (Fars.) Ürün, eser, meydana
 getirilmiş iş • [4b], 9/6
 ber-: Vermek b.-ip • [23b], 74/8; [27a],
 87/5
 b.-di • [2a], 3/5; [4b], 9/6; [6a], 15/1; [7a],
 18/3
 b.-ding • [2a], 3/5
 b.+g-riz • [12b], 35/3
 b.-gen • [25a], 79/6
 b.-gil • [10a], 27/8; [26b], 85/6
 b.-ip • [2a], 2/5; [6a], 14/2; [11b], 32/3;
 [17b] 52/1; [20a] 61/9; [23a] 72/6;
 [29a] 92/9
 b.-megey • [5b], 13/9
 b.-meyin • [22a] 70/3
 b.-se • [5b], 13/8; [14a], 41/2; [20a] 61/6;
 [30b], 98/3
 b.-sem • [14a], 41/2
 b.-ür • [5b], 13/9; [8a], 22/2; [16a] 47/4;
 [19a] 56/3; [24b], 78/6
 b.-ürge • [19a] 56/3
 b.-ürsen • [6a], 15/7

bernā:i. Fars. Genç, delikanlı b.+lık • [20b] 62/7	b.-ārā • [12a], 34/6
bes: Yeter, kafi • [25a], 81/1;	b.-ara • [7a], 19/4
besī: Fars. çok • [10a], 27/9; [17a], 50/6; [17b] 52/3; [21a] 64/3; [30a], 95/8; [31b] 100/3; [33a], 105/4	b.+imizde • [7b], 21/2
best: i. (Fars.) Bağlama, kapama pāy-best; destār-best • [4b], 9/5; [6a], 15/1; [6a], 15/1; [6a], 15/2; [6a], 15/6; [22b] 72/4; [31a], 98/7	b.+ide • [6a], 15/1; [6a], 15/2
b.+e • [22b] 72/4; [31a], 98/7	b.+idin • [26b], 85/1
beşer: (Ar.) İnsanoğlu • [2a], 3/3; [15b], 45/5	b.+ini • [4b], 9/6
beṭ: i. (Ar.) Uzun boyunlu kap, testi, sürâhi • [22b] 71/7	be'zi: (Ar.) Bir kısmı • [16a] 47/2; [16a] 47/5; [24a] 76/4; [24a] 76/4
beyân: i. (Ar.) Açıklama • [6a], 14/5; [10a], 27/7; [18b], 55/7; [21a] 65/4	b.+ler • [16a] 47/2; [24a] 76/4; [24a] 76/4
beyâz: i. (Ar.) Beyaz • [30a], 95/8	bī: Fars. Ön ek “-siz, -mez” anlamı katar •
beyrem: Büyük sevinç, sevinç vesîlesi • [32a] 102/1	bī-aram: (sıf., Fars.): Huzursuz, sakin olmayan. • [29b], 95/2; [29b], 95/3
beyt: (Ar.) Mesken, hane.	bī-bāk: Korkusuz • [6a], 15/4; [7a], 18/1; [7a], 18/5; [17b] 51/4; [21b] 67/3; [25b], 81/6
beytu'l-ḥezân • [24a] 77/3	bī-çāreni: (sıf., Fars.): Çaresiz, umutsuz • [26b], 85/5
bezl: i. (Ar.) Esirgemedi bol bol verme • [15a], 43/4	bī-dār: (sıf., Fars.): Uykusuz, uyanık • [6b], 16/4; [18b], 55/4
bezm: i. (Fars.) İçkili, eğlenceli yiyip içme ve sohbet meclisi • [4b], 9/6; [6a], 15/1; [6a], 15/2; [6b], 16/5; [7a], 18/3; [7a], 19/4; [7b], 20/5; [7b], 21/2; [12a], 34/6; [13b], 39/4; [16a] 46/4; [20b] 62/1; [26b], 85/1	bī-gāne: (sıf., Fars.): Yabancı, tanıdık olmayan • [12a], 34/8; [12a], 34/8; [26b], 86/1
b.-ara • [7a], 18/3; [7b], 20/5; [13b], 39/4; [16a] 46/4	b.+miz • [12a], 34/8
	bī-ğem: (sıf., Fars.): Üzüntüsüz, kederden uzak • [15a], 43/3
	bī-ğul: (sıf., Fars.): Gülsüz • [26a], 84/4
	bī-guman: (sıf., Fars.): Şüphesiz, tereddütsüz • [11a], 31/5
	bī-hānumān: (sıf. Fars.): Evsiz, barkısız • [5a] 12/1; [32b], 105/3
	bī-ḥeber: (sıf., Fars.): Habersiz, bilgisiz • [33a], 106/3

b.+dur • [14b], 42/1	bī-vefā: (sıf., Fars.): Vefasız, sadakatsiz. • [12b], 36/2; [15a], 43/2
bī-hed: (sıf., Fars.): Sınırsız, sonsuz • [30b], 97/4	b.+liğ • [15a], 43/2
b.+d • [16b] 49/7	bī-vucūd: (sıf., Fars.): Varlığı olmayan, • [23b], 75/3
bī-ḥud: (sıf., Fars.): Kendini bilmez, şuursuz • [18a], 53/1	bī-yār: sıf., Fars.): Dostsuz, yalnız • [13b], 38/7
b. • [31b] 101/5	bī-‘edem: (sıf., Fars.): Yokluk, hiçlik • [23b], 75/3
bī-hūde-gūyluk: (i., Fars.): Boş konuşma, anlamsız söz • [15b], 44/7	bicān: cansız • [3b], 6/6
bī-ḥurd: sıf., Fars.): Küçüksüz, küçük parçasız • [12a], 33/7	biçāre: Perişan biçāre+likdur • [20a] 61/3
bī-hūş: sıf., Fars.): Aklını yitirmiş, şuursuz • [26a], 83/6	b.+ni • [5a] 12/1; [17a], 50/5
bī-idrāk: (sıf., Fars.): Anlayışsız, kavrayışsız • [17a], 51/2; [25b], 81/8	bīdār: sıf. (Fars.) uyanık • [5a] 11/9; [24a] 77/5; [28b], 91/2; [29a] 92/7
bī-kerār: (sıf., Fars.): Huzursuz, kararsız • [29a] 93/7	b.+im • [24a] 77/5
bī-mujde: (sıf., Fars.): Müjdesiz, sevinçsiz • [18a], 53/5	bigāne: sıf. (Fars.) yabancı. b.+din • [7a], 19/4
bī-nedāmet: sıf., Fars.): Pişmanlık duymayan • [6b], 17/2	b.+dür • [7a], 19/4
bī-nevālikdin: i., Fars.): Meyvesizlik, sonuçsuzluk • [18a], 53/7	b.+liğ • [8b], 24/5
bī-nihāyet: (sıf., Fars.): Sonsuz • [6b], 17/4	bile: Bile, ile • [1b], 1/1; [2a], 3/5; [3a], 5/3; [3a], 5/5; [3b], 6/4; [4b], 9/3; [10b], 30/2; [11a], 31/4; [11a], 31/7; [11b], 32/2; [16a] 47/2; [16a] 47/5; [16b] 49/9; [17a], 50/5; [18a], 53/4; [19a] 56/3; [19a] 57/1; [19b], 58/2; [20b] 62/6; [20b] 62/6; [22a] 69/1; [23a] 73/4; [23b], 74/9; [24a] 76/3; [24b], 79/4; [26a], 83/5; [27b] 88/5; [28a] 91/1; [29b], 95/4; [30a], 96/3; [31a], 98/6; [31b] 100/4; [32b], 103/4
bī-pervā: (sıf., Fars.): Korkusuz, endişesiz • [5a] 11/8; [14b], 42/1	bil-: Bilmek.
bī-rengdurur: sıf., Fars.): Renksiz, solgun • [18a], 54/4	
bī-tāketlikim: (sıf., Fars.): Güçsüzlük, zayıflık • [31b] 100/2	

b.-dikim • [32a] 101/8
 b.-dim • [3b], 6/2; [16b] 49/5
 bildür-: Bildirmek bildür-üp • [11a], 30/8
 b.+e-dur • [25a], 80/3
 b.-geç • [14b], 41/9; [21a] 65/5
 b.-gey • [1b], 1/7; [26a], 83/2
 b.-geymu • [1b], 1/7
 b.-ing • [31a], 99/6
 b.-ip • [31a], 99/3
 b.-me • [6b], 17/2; [9b], 26/9; [10b], 29/6;
 [11a], 30/8; [15a], 44/5; [25b],
 82/5; [28a] 90/3; [32b], 103/5
 b.-medi • [28a] 90/3
 b.-megen • [9b], 26/9; [11a], 30/8; [32b],
 103/5
 b.-megende • [11a], 30/8
 b.-megenge • [32b], 103/5
 b.-megey • [15a], 44/5
 b.-mes • [10b], 29/6
 b.-se • [2b], 4/6; [24b], 78/6; [25a], 80/6
 b.-sem • [2b], 4/6
 b.-sengiz • [24b], 78/6
 b.-urge • [20b] 63/4
 b.-urmu • [26a], 83/2
 bīmār: Hasta • [8b], 23/2; [10a], 29/1;
 [13a], 38/2; [30a], 96/4
 binā-gāh: Mesken, yer • [31a], 100/1
 bir: Bir • [1b], 1/1; [1b], 1/2; [1b], 1/3;
 [1b], 1/7; [1b], 2/3; [2a], 2/5; [2a],
 2/6; [2a], 3/1; [2a], 3/3; [3b], 6/9;
 [3b], 7/2; [4a], 7/6; [4b], 9/1; [4b],
 9/5; [4b], 9/7; [5a] 12/4; [5b], 12/7;

[5b], 13/1; [5b], 13/4; [5b], 13/6;
 [5b], 13/9; [6a], 15/4; [6a], 15/7;
 [7a], 18/1; [7b], 21/2; [7b], 21/3;
 [8a], 22/1; [8a], 22/1; [8a], 22/2;
 [8a], 22/3; [8a], 22/4; [8a], 22/5;
 [8a], 22/6; [8a], 22/6; [8a], 22/7;
 [8a], 22/8; [8a], 22/9; [8b], 23/2;
 [8b], 24/3; [8b], 24/6; [9a], 25/5;
 [9a], 26/2; [9a], 26/2; [9b], 27/3;
 [10a], 27/7; [10a], 27/9; [10a],
 29/1; [10b], 29/3; [10b], 29/3;
 [10b], 30/4; [11a], 30/5; [11b],
 32/5; [11b], 32/6; [11b], 33/4;
 [12a], 33/8; [12a], 34/1; [12b],
 36/3; [13a], 37/5; [13a], 37/7;
 [13b], 39/5; [14a], 40/2; [14a],
 40/5; [14b], 42/4; [14b], 42/7;
 [15a], 43/5; [15a], 43/5; [15b],
 44/7; [15b], 45/4; [16a] 46/5; [16a]
 48/1; [16a] 48/1; [16b] 49/1; [16b]
 49/3; [16b] 49/3; [16b] 49/4; [16b]
 49/4; [17a], 50/6; [17a], 50/8; [17b]
 51/6; [17b] 51/6; [17b] 51/7; [17b]
 51/9; [18a], 53/5; [18a], 53/6;
 [18a], 53/7; [18a], 53/7; [18a],
 54/5; [18b], 55/6; [19a] 56/6; [19b],
 58/4; [19b], 58/4; [19b], 58/6;
 [19b], 59/1; [19b], 59/3; [20a] 60/2;
 [20a] 60/4; [20a] 61/1; [20a] 61/3;
 [20a] 61/4; [20a] 61/6; [20b] 62/2;
 [20b] 63/3; [21a] 64/2; [21a] 64/4;
 [21a] 65/2; [21b] 68/2; [21b] 68/3;

[22a] 70/1; [22a] 70/1; [22b] 72/3; [23a] 72/6; [23a] 73/2; [23a] 73/4; [23a] 73/4; [23a] 73/6; [23b], 75/2; [24a] 76/3; [25a], 80/4; [25a], 81/2; [25b], 82/1; [25b], 82/2; [26a], 84/1; [26b], 84/6; [26b], 84/6; [26b], 85/2; [26b], 85/4; [26b], 85/7; [27a], 87/1; [27a], 87/3; [27a], 87/3; [28b], 91/6; [28b], 91/7; [29a] 93/6; [29b], 94/2; [29b], 95/4; [30a], 95/9; [30a], 96/3; [30b], 97/2; [30b], 97/6; [30b], 98/4; [31a], 99/1; [31b] 100/3; [31b] 101/1; [31b] 101/2; [31b] 101/3; [31b] 101/4; [32a] 101/8; [32b], 104/1; [32b], 104/2; [32b], 104/4; [32b], 104/7; [32b], 105/1; [32b], 105/2; [33a], 106/1; [33a], 106/3; [33a], 106/6	13/9; [6a], 15/7; [7a], 18/1; [8a], 22/1; [8a], 22/1; [8a], 22/2; [8a], 22/3; [8a], 22/4; [8a], 22/5; [8a], 22/6; [8a], 22/6; [8a], 22/7; [8a], 22/8; [8a], 22/9; [12a], 34/1; [14a], 40/2; [15a], 43/5; [15a], 43/5; [15b], 44/7; [16a] 48/1; [16b] 49/3; [18a], 53/5; [18a], 53/7; [18a], 53/7; [18b], 55/6; [19b], 59/1; [19b], 59/3; [21a] 64/4; [22a] 70/1; [22a] 70/1; [23a] 73/4; [25a], 80/4; [25a], 81/2; [27a], 87/1; [27a], 87/3; [27a], 87/3; [28b], 91/7; [29a] 93/6; [29b], 94/2; [30b], 98/4; [31b] 100/3; [31b] 101/3; [32b], 105/2
b.-dem: Bir an • [17b] 51/9	birlen: İle • [15b], 44/7
b.+din • [17a], 50/6	bisât: i. (Ar.) 1. Halı, kilim, keçe • [19b], 58/3; [19b], 58/5; [19b], 59/3
b.+i • [2a], 2/5; [8b], 24/3; [14a], 40/5; [16a] 48/1; [18a], 54/5; [19b], 58/6; [21b] 68/3; [30a], 95/9; [30b], 97/2; [32a] 101/8	bisyâr: Fars. çok • [6b], 16/5; [29b], 94/4
b.+ige • [16a] 48/1; [21b] 68/3; [32a] 101/8	bitilgen: Biçilen • [24b], 78/1
b.+ni • [10b], 30/4; [16a] 46/5	bîzâr: sıf. (Fars.) Bıkmış, Ağlamayan • [8a], 21/6
b.+ini • [30b], 97/2	biz: Biz • [4a], 8/3; [5b], 13/3; [5b], 13/5; [6a], 15/1; [7b], 21/3; [11a], 30/7; [12b], 35/2; [18a], 53/6; [23a] 73/4
b.+isi • [30a], 95/9	b.+de • [7b], 21/3
birle: İle • [1b], 2/3; [2a], 3/1; [2a], 3/3; [4a], 7/6; [4b], 9/5; [5b], 13/6; [5b],	b.+ge • [11a], 30/7; [23a] 73/4
	b.+ni • [4a], 8/3; [5b], 13/5
	bol-: Olmak • [1b], 1/2; [1b], 1/2; [1b], 1/4; [1b], 1/5; [1b], 1/9; [1b], 2/3; [2a], 2/5; [2a], 3/7; [2a], 3/7; [2b], 4/2; [2b], 4/4; [2b], 4/6; [2b], 4/9;

[3a], 5/1; [3a], 5/4; [3a], 5/5; [3a], 5/6; [3b], 6/3; [3b], 6/3; [3b], 6/4; [3b], 6/5; [3b], 6/8; [4a], 8/1; [4a], 8/2; [4a], 8/5; [4a], 8/6; [4b], 8/8; [4b], 8/9; [4b], 9/2; [5a] 11/7; [5b], 12/7; [5b], 13/1; [5b], 13/7; [6a], 14/6; [6a], 15/1; [6a], 15/2; [6a], 15/6; [6b], 16/1; [6b], 16/4; [6b], 16/5; [6b], 16/6; [6b], 16/7; [6b], 17/3; [7a], 18/3; [7a], 19/2; [7a], 19/5; [7b], 21/2; [7b], 21/3; [8b], 23/4; [8b], 24/2; [9a], 25/1; [9a], 25/1; [9a], 25/2; [9a], 25/3; [9a], 25/4; [9a], 25/5; [9a], 25/6; [9a], 25/7; [9b], 26/9; [9b], 27/6; [10a], 28/7; [10b], 29/2; [10b], 29/6; [11a], 30/9; [11a], 31/1; [11a], 31/5; [11a], 31/6; [11b], 33/2; [12a], 34/1; [12a], 34/1; [12a], 34/3; [12a], 34/4; [12a], 34/8; [12b], 35/2; [12b], 35/5; [13b], 38/7; [13b], 38/7; [13b], 39/3; [13b], 39/4; [14b], 42/2; [15a], 43/2; [15a], 43/7; [15a], 44/3; [15b], 44/7; [16b] 49/2; [16b] 49/5; [16b] 49/6; [16b] 49/8; [16b] 49/9; [17a], 50/2; [17b] 51/4; [17b] 52/1; [17b] 52/2; [17b] 52/3; [17b] 52/4; [17b] 52/5; [18a], 53/2; [18a], 53/6; [18a], 54/3; [18a], 54/5; [18a], 54/6; [18a], 54/6; [19a] 56/6; [19a] 57/1; [19b], 58/5; [19b], 58/7;

[19b], 59/1; [20a] 61/2; [20a] 61/5; [20b] 62/1; [20b] 62/5; [21a] 65/4; [21a] 65/5; [21a] 65/6; [21a] 65/7; [21b] 67/1; [21b] 67/3; [21b] 67/4; [21b] 67/5; [21b] 67/5; [21b] 67/6; [22a] 69/3; [22b] 71/3; [22b] 71/4; [22b] 71/6; [23a] 73/2; [24b], 79/3; [25a], 80/6; [25b], 81/4; [26a], 83/2; [26a], 83/3; [26a], 83/5; [26a], 83/5; [26a], 83/6; [26a], 83/6; [26a], 83/7; [26b], 85/4; [26b], 86/1; [26b], 86/2; [27a], 86/3; [27a], 86/4; [27a], 86/5; [27a], 86/5; [27a], 86/6; [27a], 86/7; [27a], 86/7; [27a], 87/3; [27a], 87/4; [27b] 88/3; [27b] 88/5; [27b] 89/2; [27b] 89/3; [28a] 89/6; [28a] 89/6; [28a] 90/1; [28a] 90/9; [28b], 91/4; [28b], 92/5; [29a] 92/9; [29a] 93/5; [29b], 94/6; [29b], 95/4; [29b], 95/5; [29b], 95/6; [30a], 96/3; [30a], 96/4; [30a], 96/6; [30a], 96/7; [30b], 97/1; [30b], 97/3; [30b], 97/5; [30b], 98/1; [30b], 98/2; [30b], 98/4; [31a], 98/7; [31b] 100/2; [31b] 100/2; [31b] 100/3; [31b] 100/4; [31b] 100/7; [31b] 101/1; [31b] 101/2; [32a] 102/6; [32a] 103/3; [32a] 103/3; [32b], 103/4; [32b], 103/5; [32b], 104/5; [32b], 104/7; [32b],

105/3; [33a], 105/4; [33a], 105/8; [33a], 106/3	b.-ğali • [3a], 5/4; [3a], 5/6; [12a], 34/4
b.-a-: Olmak (Kuvvetlendirme) • [26a], 83/7	b.-ğamen • [27a], 87/4
b.-ay • [6a], 15/6	b.-ğan • [9a], 25/2; [13b], 39/4; [25b], 81/4; [29b], 95/5
b.-di • [1b], 1/2; [1b], 2/3; [2a], 2/5; [2b], 4/4; [2b], 4/9; [3a], 5/1; [3b], 6/4; [3b], 6/5; [6a], 15/1; [7a], 19/5; [10b], 29/2; [11b], 33/2; [12a], 34/1; [12a], 34/3; [16b] 49/6; [17b] 51/4; [17b] 52/2; [19a] 57/1; [19b], 58/5; [19b], 59/1; [21a] 65/5; [21b] 67/5; [23a] 73/2; [27b] 88/3; [28a] 90/1; [28a] 90/9; [28b], 91/4; [29a] 93/5; [29b], 95/5; [30b], 97/3; [30b], 97/5; [30b], 98/1; [30b], 98/2; [31b] 100/2; [32a] 103/3	b.-ğançe • [9a], 25/2
b.-diyu • [28a] 90/1	b.-ğasi • [4a], 8/5
b.-dum • [6a], 15/2; [29b], 95/6; [31b] 100/2	b.-ğay • [1b], 1/5; [1b], 1/9; [5b], 13/7; [6b], 17/3; [7a], 18/3; [7b], 21/3; [18a], 54/6; [26b], 85/4; [30a], 96/3; [30a], 96/4; [32a] 103/3
b.-dunġ • [19b], 58/7	b.-gil • [6b], 16/1; [28a] 89/6; [31a], 98/7
b.-ğa • [1b], 1/5; [1b], 1/9; [3a], 5/4; [3a], 5/6; [4a], 8/5; [5b], 13/7; [6b], 17/3; [7a], 18/3; [7b], 21/3; [9a], 25/2; [11a], 30/9; [12a], 34/1; [12a], 34/4; [13b], 39/4; [18a], 53/6; [18a], 54/6; [25b], 81/4; [26b], 85/4; [27a], 87/4; [27b] 89/2; [29b], 95/5; [30a], 96/3; [30a], 96/4; [32a] 103/3	b.-ma • [1b], 1/4; [2a], 3/7; [3a], 5/5; [4a], 8/1; [5b], 12/7; [5b], 13/1; [6b], 16/4; [6b], 16/7; [7b], 21/2; [8b], 23/4; [12b], 35/2; [12b], 35/5; [14b], 42/2; [16b] 49/9; [17b] 52/1; [17b] 52/3; [18a], 53/2; [18a], 54/5; [18a], 54/6; [20a] 61/5; [20b] 62/1; [20b] 62/5; [21a] 65/6; [21a] 65/7; [25a], 80/6; [26a], 83/5; [26a], 83/6; [26a], 83/6; [27a], 86/5; [27a], 87/3; [27b] 88/5; [27b] 89/3; [28a] 89/6; [28b], 92/5; [29b], 94/6; [29b], 95/4; [30a], 96/6; [32b], 103/5; [32b], 105/3; [33a], 106/3
b.-ğaç • [11a], 30/9; [12a], 34/1; [27b] 89/2	b.-madi • [6b], 16/4; [17b] 52/1
	b.-mağay • [5b], 13/1; [7b], 21/2; [12b], 35/2; [18a], 54/5; [20b] 62/1; [29b], 94/6; [32b], 105/3
	b.-maği • [26a], 83/6; [27a], 86/5; [28b], 92/5
	b.-mağil • [26a], 83/6

b.-mağunçe • [27b] 89/3	86/5; [27a], 86/7; [29a] 92/9; [30b],
b.-mağ • [27b] 88/5	97/1; [31b] 100/3; [31b] 101/1;
b.-mağ • [17b] 52/3; [21a] 65/6; [26a],	[31b] 101/2; [32a] 102/6; [32b],
83/5; [26a], 83/6; [27a], 87/3;	103/4; [32b], 104/5; [32b], 104/7;
[30a], 96/6; [33a], 106/3	[33a], 105/8
b.-mağdin • [30a], 96/6	b.-sam • [6b], 16/5; [32b], 104/5
b.-mağlig • [21a] 65/6; [26a], 83/6; [27a],	b.-sang • [27a], 86/5; [27a], 86/7; [30b],
87/3; [33a], 106/3	97/1; [31b] 101/2; [32b], 104/7
b.-mağligim • [33a], 106/3	b.-sun • [3b], 6/8
b.-mamış • [6b], 16/7	b.-up • [1b], 1/2; [4a], 8/2; [4b], 8/8; [4b],
b.-mas • [1b], 1/4; [2a], 3/7; [3a], 5/5; [4a],	8/9; [5a] 11/7; [8b], 24/2; [9b],
8/1; [5b], 12/7; [8b], 23/4; [12b],	27/6; [10b], 29/2; [13b], 39/3;
35/5; [14b], 42/2; [18a], 53/2;	[15a], 43/2; [16b] 49/2; [21b] 67/4;
[18a], 54/6; [20a] 61/5; [21a] 65/7;	[22b] 71/3; [24b], 79/3; [31b]
[25a], 80/6; [28a] 89/6; [29b], 95/4	100/4; [31b] 100/7
b.-masa • [2a], 3/7; [3a], 5/5; [8b], 23/4;	b.-updur • [21b] 67/4; [22b] 71/3; [24b],
[18a], 54/6; [20a] 61/5	79/3; [31b] 100/4
b.-masa • [5b], 12/7	b.-updurmu • [21b] 67/4
b.-masalar • [20a] 61/5	b.-ur • [3b], 6/3; [9a], 25/1; [9a], 25/1;
b.-masun • [4a], 8/1; [14b], 42/2	[9a], 25/2; [9a], 25/3; [9a], 25/4;
b.-may • [20b] 62/5	[9a], 25/5; [9a], 25/6; [9a], 25/7;
b.-miş • [2b], 4/2; [2b], 4/6; [3b], 6/3; [4b],	[10a], 28/7; [11a], 31/5; [11a],
9/2; [16b] 49/5; [17a], 50/2; [17b]	31/6; [15a], 44/3; [17b] 52/4; [19a]
52/5	56/6; [20a] 61/2; [21b] 67/6; [26a],
b.-sa • [2a], 3/7; [3b], 6/8; [4a], 8/6; [6a],	83/2; [26a], 83/5; [30a], 96/7;
14/6; [6b], 16/5; [6b], 16/6; [7a],	[30b], 98/4; [33a], 105/4
19/2; [10b], 29/6; [11a], 31/1;	b.-urmen • [20a] 61/2
[13b], 38/7; [13b], 38/7; [15a],	b.-urmu • [17b] 52/4
43/7; [16b] 49/8; [18a], 54/3; [21a]	bostān: i. Far. Sebze bahçesi • [2b], 4/3;
65/4; [21a] 65/6; [21b] 67/1; [21b]	[3b], 6/9
67/3; [21b] 67/5; [22a] 69/3; [22b]	b.+im • [3b], 6/9
71/4; [22b] 71/6; [26a], 83/3; [27a],	boyun: Boyun

b.+uma • [22b] 72/4

b.+ume • [25a], 79/7

b.+umge • [12a], 33/7

boz-: Bozmak

b.-ar • [3b], 6/5

bölek: Başka, • [20a] 61/5; [20a] 61/6;
[23a] 73/5; [29a] 93/5

b.+ler • [20a] 61/5; [29a] 93/5

bu: Bu. İşaret sıfatı, işaret zamiri • [1b],
1/1; [2a], 2/7; [2a], 3/6; [2a], 3/8;
[2b], 4/3; [2b], 4/4; [3a], 5/2; [3a],
5/4; [3a], 5/4; [3a], 5/5; [3a], 5/6;
[3a], 5/10; [3b], 6/3; [3b], 6/6; [3b],
6/8; [3b], 6/9; [3b], 7/4; [4a], 7/9;
[4a], 8/1; [4a], 8/1; [4a], 8/6; [4b],
8/8; [4b], 8/9; [4b], 9/2; [4b], 9/3;
[4b], 9/3; [4b], 9/6; [5a] 11/5; [5a]
12/5; [5b], 13/4; [5b], 13/6; [6b],
16/3; [6b], 17/3; [6b], 17/5; [7a],
18/2; [7a], 19/5; [7b], 20/3; [7b],
20/7; [7b], 21/1; [7b], 21/5; [8a],
21/7; [8a], 22/8; [8b], 23/4; [8b],
24/1; [8b], 24/7; [9a], 24/9; [9a],
25/1; [9b], 26/9; [9b], 27/3; [9b],
27/4; [9b], 27/4; [10a], 27/7; [10a],
28/3; [10b], 29/5; [10b], 29/6;
[10b], 29/9; [10b], 30/2; [10b],
30/2; [11a], 30/9; [11b], 33/1;
[12a], 33/7; [12a], 34/1; [12a],
34/3; [12a], 34/7; [12a], 34/9;
[12b], 35/1; [12b], 35/1; [12b],
35/6; [13a], 37/1; [13a], 37/5;

[13b], 38/3; [13b], 38/6; [14a],
40/4; [14a], 40/4; [14a], 41/2;
[14b], 41/7; [14b], 42/3; [14b],
42/7; [15b], 45/4; [15b], 45/5;
[15b], 46/1; [16a] 47/5; [17a], 50/6;
[17a], 50/7; [17a], 50/9; [17b] 51/6;
[17b] 51/7; [17b] 51/8; [17b] 52/3;
[17b] 52/5; [18a], 53/5; [18a], 54/4;
[19a] 56/5; [19a] 56/7; [19a] 57/2;
[19a] 57/2; [19b], 58/1; [19b], 58/1;
[19b], 58/4; [19b], 58/5; [19b],
58/5; [19b], 59/3; [19b], 59/4; [20a]
60/1; [20a] 60/3; [20a] 61/3; [20a]
61/9; [20a] 61/9; [20b] 62/5; [20b]
62/6; [21a] 64/1; [21a] 65/3; [21a]
65/4; [21a] 65/7; [21b] 66/1; [21b]
66/2; [21b] 67/2; [21b] 67/4; [22a]
69/2; [22a] 69/6; [22a] 70/4; [22a]
70/4; [22a] 70/5; [22b] 71/3; [22b]
71/6; [22b] 72/1; [22b] 72/3; [22b]
72/3; [22b] 72/4; [22b] 72/5; [23a]
72/6; [23a] 74/1; [23a] 74/3; [23b],
74/6; [23b], 74/9; [23b], 75/3;
[23b], 75/5; [24a] 76/1; [24a] 76/2;
[24a] 76/3; [24a] 76/4; [24a] 76/5;
[24a] 77/5; [24a] 77/6; [25a], 80/2;
[25a], 81/2; [25a], 81/3; [25b],
81/7; [25b], 82/6; [25b], 82/6;
[26a], 83/3; [26a], 83/5; [26a],
83/6; [26a], 83/7; [26a], 84/1;
[26a], 84/2; [26b], 85/3; [26b],
85/6; [26b], 86/1; [27a], 86/3;

[27a], 86/6; [27a], 86/6; [27a], 87/5; [27a], 87/7; [27b] 88/3; [27b] 89/1; [27b] 89/3; [28a] 90/5; [28b], 91/5; [28b], 92/3; [29a] 93/5; [29a] 93/6; [29a] 93/7; [29b], 94/5; [29b], 95/2; [29b], 95/3; [29b], 95/5; [30a], 95/8; [30a], 96/2; [30a], 96/5; [30a], 96/6; [30b], 97/3; [30b], 97/6; [30b], 97/7; [31a], 98/6; [31a], 98/7; [31b] 101/1; [31b] 101/5; [31b] 101/6; [32a] 102/5; [32b], 103/5; [32b], 104/1; [32b], 104/2; [32b], 104/3; [32b], 104/6; [33a], 105/8; [33a], 106/2; [33a], 106/5; [33a], 106/5; [33a], 106/6	[32b], 104/1; [33a], 106/5; [33a], 106/6
b.+larni • [5a] 12/5	b.-ung • [25a], 80/2
b.+dur • [23a] 74/1; [24a] 76/5; [31a], 98/6	b.-up • [20a] 60/3
buḥārā: Özel isim • [3a], 5/4	b.-ur • [4a], 8/1; [29b], 95/3; [33a], 106/5
buhtān: i. (Ar.) Bir kimseyi yapmadığı bir şeyi yapmış olmakla itham etme, iftirā: b.+likda • [21b] 66/2	b.-uram • [29b], 95/3
bul-: Bulmak. • [2b], 4/3; [3a], 5/2; [3b], 6/9; [4a], 8/1; [5a] 12/5; [6b], 17/5; [8a], 22/8; [10b], 29/6; [10b], 30/2; [11a], 30/9; [11b], 33/1; [13a], 37/5; [18a], 54/4; [20a] 60/1; [20a] 60/3; [20a] 61/3; [24a] 77/6; [25a], 80/2; [26a], 84/1; [26a], 84/2; [26b], 85/3; [26b], 86/1; [27a], 86/3; [29b], 95/3; [30a], 96/5;	bulbul: Bülbül • [2b], 4/3; [3a], 5/2; [3b], 6/9; [8a], 22/8; [10b], 29/6; [10b], 30/2; [11b], 33/1; [13a], 37/5; [20a] 60/1; [20a] 61/3; [24a] 77/6; [26a], 84/1; [26b], 85/3; [27a], 86/3; [30a], 96/5; [32b], 104/1; [33a], 106/6
	b.-i • [10b], 29/6; [24a] 77/6; [30a], 96/5
	b.+dek • [11b], 33/1; [20a] 61/3; [32b], 104/1
	b.+i • [2b], 4/3
	b.+ni • [10b], 30/2
	b.+şifet • [33a], 106/6
	bunyād: Fars. Esas, temel. b.+iğe • [31b] 101/1
	burç: (Ar.) Burç. b.+din • [9b], 27/3
	b.+din • [17b] 51/8
	burna: uç • [29b], 95/5; [32b], 103/5
	burun: Önce • [4b], 9/3; [4b], 9/3; [7b], 21/5; [10b], 30/2; [12a], 34/9; [22b] 71/6; [27a], 87/7
	b.+rāk • [27a], 87/7
	but: (Far.) Put • [12a], 33/7; [13a], 37/1; [14a], 40/4; [27a], 86/6; [27a], 86/6; [30a], 96/6; [32b], 104/6
	b.-ḥāne: (Far.) Puthane • [27a], 86/6

b.-i • [27a], 86/6
b.-perest • [32b], 104/6
b.-ḥāne • [12a], 33/7; [30a], 96/6
b.+ḥānge • [12a], 33/7
b.+ḥāneler • [14a], 40/4
butra-: savurma butra-miş • [13a], 37/1
bū: i. (Fars.) Koku bū+si • [16a] 47/5
būy: Koku • [4b], 11/2; [10b], 30/3
b.-i • [3b], 7/4
b.+i • [4b], 11/2

C

cādū: i. (Fars.)
Cadı: • [31a], 99/1; [31a], 100/1
cāh: i. (Ar.) Yüksek mevki, makam •
[13a], 38/2; [16b] 48/2
cāhil: (Ar.) Cahilcāhil • [13a], 38/2
cāle: Fars. Çiy • [14a], 40/3
cām: i. (Fars.) içki kadehi: • [4b], 9/3; [4b],
9/7; [11a], 31/4; [13a], 38/1; [18a],
53/7; [18a], 53/7; [19b], 58/3; [20a]
61/7; [27b] 89/1; [27b] 89/2; [28b],
91/7; [29b], 95/1; [29b], 95/5;
[30a], 95/7; [32a] 103/1; [32b],
104/4
c.-i elest • [4b], 9/3
c.+i • [11a], 31/4; [13a], 38/1; [18a], 53/7;
[19b], 58/3; [20a] 61/7; [32a] 103/1
c.+idin • [19b], 58/3; [20a] 61/7
c.+imni • [32a] 103/1
c.+ini. • [11a], 31/4
c.+iydin • [18a], 53/7

cān: (Fars.) Can • [3a], 5/1; [3a], 5/8; [3a],
6/1; [3b], 6/6; [3b], 6/8; [3b], 6/8;
[3b], 7/1; [4a], 7/5; [4a], 7/9; [4a],
8/7; [4b], 8/9; [4b], 11/1; [5a] 11/6;
[5a] 12/2; [5a] 12/4; [5a] 12/5; [5a]
12/5; [5b], 13/4; [5b], 13/4; [5b],
13/8; [5b], 13/8; [6b], 17/1; [6b],
17/2; [7a], 18/1; [7a], 18/2; [7a],
19/1; [7a], 19/2; [7a], 19/5; [7a],
19/5; [7b], 21/1; [8a], 22/2; [8a],
22/9; [8b], 24/4; [8b], 24/4; [9a],
26/2; [9a], 26/3; [9b], 26/4; [9b],
26/5; [9b], 26/5; [9b], 26/6; [9b],
26/6; [10a], 28/3; [10a], 28/3;
[10a], 28/4; [10b], 29/3; [11a],
30/6; [11a], 31/2; [11a], 31/3;
[11a], 31/3; [11a], 31/4; [11b],
32/2; [11b], 32/3; [11b], 32/3;
[11b], 33/2; [11b], 33/3; [12a],
34/5; [12a], 34/5; [12b], 35/6;
[14a], 40/3; [14a], 40/6; [14a],
41/2; [14b], 41/6; [15a], 43/4;
[15a], 44/4; [15b], 45/6; [15b],
45/6; [16a] 46/3; [16a] 47/4; [16b]
49/9; [17a], 50/5; [17b] 51/9; [17b]
51/9; [17b] 52/1; [17b] 52/2; [17b]
52/2; [18b], 55/1; [18b], 55/3;
[18b], 55/4; [18b], 55/7; [19a] 57/1;
[20a] 61/9; [21a] 64/4; [21a] 65/1;
[21b] 68/3; [22a] 69/7; [22a] 70/4;
[23a] 72/6; [23a] 74/1; [23a] 74/1;
[23b], 74/8; [24a] 77/4; [24b], 78/3;

[24b], 79/1; [24b], 79/2; [24b], 79/2; [27b] 88/4; [28b], 92/2; [28b], 92/6; [29b], 94/2; [30b], 97/1; [31a], 99/3; [31a], 99/3; [33a], 106/1	c.+imğa • [11b], 32/3
c.+ā • [1b], 2/1; [3b], 6/8; [4a], 7/9; [7a], 19/2; [7a], 19/5; [7a], 19/5; [8b], 24/4; [11b], 32/3; [12a], 34/5; [18b], 55/1; [18b], 55/4; [24b], 79/2	c.+imge • [11b], 33/2; [19a] 57/1; [28b], 92/6
c.-ara • [9a], 26/2; [9b], 26/6; [10b], 29/3	c.+imni • [3b], 6/8; [5b], 13/8; [10a], 28/4; [11b], 32/2; [15b], 45/6; [17a], 50/5; [24a] 77/4
c.-ārā • [4b], 11/1	c.+imning • [3b], 6/8
c.-arasi • [9a], 26/2	c.+ing • [6b], 17/2; [7a], 19/5; [7a], 19/5; [8a], 22/9
c.+da • [2a], 3/8; [11a], 30/6	c.+ingni • [6b], 17/2
c.+din • [7a], 19/1; [17b] 52/2; [22a] 69/7	c.+larni • [9b], 26/5
c.+ğa • [11a], 31/3	c.+ni • [9b], 26/6; [11a], 31/2; [17b] 52/2
c.+idin • [17b] 51/9	c.+siz • [15a], 44/4
c.+iğa • [2a], 2/7; [11a], 31/3	cānān: i. (Fars.)
c.+iğe • [3b], 6/8; [21a] 64/4	Sevgili, • [3b], 6/8; [7a], 19/2; [7a], 19/5; [7a], 19/5; [8b], 24/4; [11b], 32/3; [12a], 34/5; [18b], 55/1; [18b], 55/4; [24b], 79/2
c.+im • [1b], 1/5; [2a], 3/8; [3a], 5/8; [3a], 6/1; [3b], 6/8; [5a] 12/2; [5a] 12/4; [5b], 13/8; [5b], 13/8; [6b], 17/1; [8b], 24/4; [10a], 28/3; [10a], 28/4; [11b], 32/2; [11b], 32/3; [11b], 33/2; [12b], 35/6; [15a], 43/4; [15b], 45/6; [16a] 46/3; [17a], 50/5; [17b] 52/1; [18b], 55/3; [19a] 57/1; [22a] 70/4; [23b], 74/8; [24a] 77/4; [24b], 79/1; [24b], 79/2; [28b], 92/6; [32a] 102/5; [32b], 104/2; [32b], 105/2; [33a], 106/1	c.+din • [7a], 19/5
c.+im-ara • [24b], 79/2	c.+e+miz • [12a], 34/5
c.+imdin • [33a], 106/1	c.+ğa • [11b], 32/3
	c.+im • [3b], 6/8; [8b], 24/4; [18b], 55/1; [18b], 55/4; [24b], 79/2
	c.+imge • [18b], 55/1; [18b], 55/4
	cānī: i. (Ar.) Çok gaddar, kan dökücü • [2a], 3/2
	cānib: Ar. Yan, yön c.+ide • [4a], 7/5
	cāri: sıf. (Ar.) Akan • [9a], 25/1
	cārūp: i. (Fars.) süpürge • [6a], 14/2; [33a], 105/6
	cāvidān: sıf. (Fars.) Ebedî, kalıcı • [24a] 76/6; [26b], 84/7

cedd: i. (Ar.)	[27b] 88/6; [28a] 90/7; [29b], 94/4;
Babanın veya annenin babası, büyükbaba,	[30b], 97/7; [31b] 101/6
dede: cedd-i mirâşidin cedd-i	c.+da • [23a] 73/5; [26a], 84/4
hümâyün • [8a], 22/6	c.+din • [16a] 47/5; [30b], 97/7
cedel: i. (Ar.)	c.+ğa • [26a], 84/2
Tartışma, münâkaşa, • [18a], 54/3	c.+im • [5a] 12/5; [21a] 65/1
cefâ: i. (Ar.) Eziyet, sıkıntı • [6b], 17/5;	c.+imni • [21a] 65/1
[6b], 17/5; [15a], 43/2; [18a], 54/3;	c.+ni • [28a] 90/7
[33a], 105/4	cehd: i. (Ar.) Çalışıp çabalama, büyük
c.+da • [27b] 89/4	gayret sarfetme • [13b], 39/7;
c.+keş • [4a], 8/5	[18a], 53/2
cehâlet: i. (Ar.) Bilgisizlik, bilmezlik •	cehennem: Ar. Cehennem c.+dur • [11b],
[15b], 45/3	33/2
cehân: Fars, kainat, evren • [5a] 12/2;	cehl: i. (Ar.) Bilgisizlik, bilmezlik • [1b],
[14a], 40/7; [23a] 73/3	1/4; [2b], 4/9; [16b] 49/3
cihân: i. (Fars.) Cihan • [1b], 1/8; [4a], 8/7;	c.+i • [1b], 1/4
[6a], 15/4; [6b], 17/3; [7b], 20/4;	celâleddîn: Ar. Ululuk, yücelik • [2a], 2/5
[8b], 23/1; [8b], 24/7; [10a], 29/1;	cellâd: i. Ar. İdam hükmünü yerine
[10b], 29/8; [12a], 33/6; [13b],	getirmekle görevli kimse • [8a],
38/3; [14b], 42/3; [14b], 42/6; [16a]	22/2;
48/1; [19b], 59/4; [20a] 60/2; [20b]	c.-veşdur • [5a] 11/6
63/2; [20b] 63/3; [32b], 105/2;	c.+i • [7a], 19/1
[33a], 105/8; [33a], 106/1	cem: Ar. topluluk • [3a], 6/1; [8a], 22/5;
c.- • [10b], 29/8	[9a], 25/7; [19b], 59/1; [27a], 87/1;
c.+da • [6a], 15/4; [7b], 20/4; [20b] 63/3	[27a], 87/5; [28b], 92/2; [29a] 93/1;
c.+dur • [6b], 17/5	[33a], 106/4;
c.+ğa • [6b], 17/5	cemâl: i. (Ar.)
c.+imdin • [20b] 62/6	Güzellik: c.+i • [27a], 86/3; [27a], 87/6;
c.+ini • [5a] 12/5; [13b], 39/5; [16a] 47/5;	[32a], 101/7
[21a] 65/1; [22a] 70/4; [23a] 73/5;	c.+iğe • [5a] 11/6
[24a] 77/3; [26a], 84/2; [26a], 84/4;	c.+iğe • [7a], 19/1

c.+ing • [3a], 6/1; [8a], 22/5; [9a], 25/7;
[19b], 59/1; [27a], 87/1; [27a],
87/5; [28b], 92/2; [29a] 93/1; [33a],
106/4;
c.+ingning • [8a], 22/5;
cem': Ar. Toplanma • [3b], 6/4; [3b], 6/4;
[7b], 20/5; [23a] 73/2; [33a], 106/5
cenb: i. (Ar.) Yan, yan taraf cenb+idin •
[30a], 96/4
cennet: i. (Ar.) cennet • [2a], 2/7; [14b],
42/3; [14b], 42/4; [31a], 99/3
c.+de • [31a], 99/3
c.+ü'l-me'vā • [14b], 42/4
cenūp: i. (Ar.)
güney: • [11b], 32/1
cerh: i. (Ar. cerh)
Yaralama • [18b], 56/2
cevr: i. (Ar.) Haksızlık edip incitme,
eziyet, cefâ, gadr, zulüm • [6b],
16/1; [11b], 32/5; [20a] 61/4; [21a]
64/2; [24a] 77/2
c.+dur • [21a] 64/2
c.+idin • [24a] 77/2
c.+ni • [11b], 32/5;
cevşen: i. (Fars.) Zincir ve puldan yapılan
örme zırh cevşen+siz • [15a], 44/3;
ceyhun: akan nehir • [31b] 100/6
cezb: i. (Ar. Kendine çekme • [4a], 8/5;
[10b], 29/5; [27b] 89/4
ciger: i. (Fars.) Ciğer • [15b], 45/3
ciğer • [5a] 12/2; [14a], 40/7; [23a] 73/3
cilve: i. (Ar.)

naz, işve, • [3a], 5/5; [5a] 11/4; [7a], 18/1;
[13a], 37/4; [14a], 41/1; [14b],
42/1; [15b], 45/5; [22b] 71/5; [23b],
74/7; [28a] 90/5
c.- • [14a], 41/1
c.+ler • [5a] 11/4; [23b], 74/7; [28a] 90/5
c.+sidin • [14b], 42/1
cism: i. (Ar.) Cisim • [3b], 6/3; [3b], 6/5;
[5a] 11/5; [7a], 19/5; [12a], 34/3;
[12a], 34/4; [17a], 50/3; [19a] 56/5;
[21a] 64/1; [21b] 68/3; [24b], 79/1;
[24b], 79/2; [24b], 79/2; [25a],
81/1; [27b] 88/3; [28b], 91/5; [28b],
92/2; [32b], 105/2; [33a], 106/4;
[33a], 106/4
c.-ara • [24b], 79/2
c.-i • [3b], 6/3; [12a], 34/3; [19a] 56/5;
[24b], 79/1; [33a], 106/4
c.+im • [3b], 6/5; [5a] 11/5; [17a], 50/3;
[21a] 64/1; [21b] 68/3; [25a], 81/1;
[27b] 88/3; [28b], 91/5; [28b], 92/2;
[32b], 105/2; [33a], 106/4
c.+imda • [32b], 105/2
c.+ime • [21a] 64/1
c.+imni • [17a], 50/3; [21b] 68/3; [25a],
81/1; [28b], 91/5; [28b], 92/2;
[33a], 106/4
cudā: sıf. (Fars.) uzak kalmış, ayrı • [2a],
2/7; [9b], 27/4; [10a], 28/5; [11a],
31/5; [24a] 77/2; [32b], 103/4
c.+lig • [9b], 27/4
c.+lık • [10a], 28/5

culāsin: Kahraman, bahadır, cesur sin • [2a], 2/5
cūn: Fars. Can, gönül • [14b], 42/2;
cunūn: i. Ar.
Cinnet, delilik, delirme, • [15b], 45/5
cur'e: i. (Ar.)
Yudum, bir yudum • [18a], 53/4; [18a], 53/5
c.+i • [18a], 53/4
cust: i. (Fars.) Arama • [10b], 29/5
cūş: i. (Fars. cūş) Coşma, taşma, kaynama • [17a], 51/3; [32a] 102/5
cūy: i. (Fars. cūy > cū) Akarsu, ırmak, çay, dere c.-bāri • [5a] 12/2; [8b] 24/6
cuz: i. Ar. kısım, parça • [20a] 61/1
cūhulā: i. (Ar. cāhil'in çoğul şekli cuhelā') Bilgisizler, • [1b], 1/3
cūlūs: i. (Ar.) Hükümdarlık tahtına oturma, tahta çıkma • [14b], 41/6
cümle: i. (Ar. cumle) sıf. Bütün, hep • [1b], 1/5; [2b], 4/8; [3a], 5/8; [9b], 26/6; [9b], 26/9; [13b], 39/5; [19a] 56/7; [25b], 81/6; [27a], 87/2; [31b] 100/5; [32a] 103/1
c.+de • [32a] 101/7;
c.'-i • [1b], 1/5; [9b], 26/; [6] [2b], 4/8; [27a], 87/2; [32a] 103/1
cūnūn: i. Ar.
1. Cinnet, delilik, delirme, • [4b], 10/1; [13b], 39/6; [14a], 41/3; [14b], 41/8; [14b], 41/9; [17a], 51/1; [17a], 51/2; [17b] 52/5; [29b], 95/4

c.+luğum-ara • [14b], 41/8
c.+luğ • [17a], 51/2
c.+um • [17b] 51/4
c.+um • [13b], 39/6
c.+veş • [14b], 41/9
cürm: Ar. suç, kabahat • [16b] 49/6
cüst: i. Fars. Arama. • [4a], 8/6; [15a], 43/4; [22a] 69/2
c.-men • [15a], 43/4
cüz: parça • [19a] 56/6

Ç

çābuk: sıf. (Fars.) süratli, serî • [4a], 8/1; [4b], 9/6; [10b], 29/5; [15b], 46/1; [22a] 69/2; [23b], 74/9; [27b] 89/3
ç.+im • [4a], 8/1; [15b], 46/1
çağ: i. (Moğ. çağ)
Zaman, vakit, mevsim: • [10a], 28/6; [20b] 62/3; [27a], 87/7; [28a] 90/6
ç.+din • [27a], 87/7
ç.+ida • [28a] 90/6
ç.+idur • [20b] 62/3
çāh: Fars. Kuyu ç.+ida • [17b] 52/5
çāk: i. Fars. Yırtık, yarık • [7a], 18/5; [7a], 18/5; [17b] 51/8; [23b], 74/4; [25a], 81/2; [28b], 92/1; [29b], 94/4
çāk: Çağ, dönem, devir • [8b], 24/8
çaç-: Çakmak ç.+ilip • [25a], 79/6
çālāk: sıf. (Fars. çālāk) Çabuk hareket eden • [7a], 18/1; [17a], 51/1; [25a], 81/3

çāre: i. (Fars. çare • [5a] 12/1; [6a], 15/5; [17a], 50/5; [20a] 61/3; [26b], 85/5
 çarḥ: i. (Fars. çarḥ > çerḥ)
 1. Çark, alem, dünya •
 çaş: Saç çaş+ni • [10a], 28/3; [24b], 79/3; [29a] 93/4
 çaşni: i. Fars. Çeşni, lezzet, tat ç.+sin • [29a] 93/1
 çehre: i. Fars.
 Yüz, surat, sîmâ: çehre-'i zerdîm • [19a] 56/4; [19a] 56/5;
 çek-: Çekmek
 ç. • [3a], 5/9; [18a], 54/3; [18b], 55/1; [20a] 61/4; [26b], 85/3; [33a], 105/4
 ç.-gil • [18a], 54/3
 ç.-kenimni • [18b], 55/1
 ç.-se • [3a], 5/9
 ç.-ti • [6a], 15/2
 ç.-tim • [20a] 61/4; [33a], 105/4
 çemen: i. Fars. ç.+de • [4a], 8/2
 çerḥ: i. (Fars. çarḥ > çerḥ)
 Çark, alem, dünya • [3a], 5/10; [6b], 16/5; [6b], 16/7; [13a], 37/5; [13a], 38/1; [32b], 104/3
 ç.-i kej • [32b], 104/3
 ç.+dur • [13a], 38/1
 ç.+ning • [6b], 16/7
 çeşme: i. (Fars.) çeşme-'i hîzri • [15a], 43/7
 çevgān: i. (Fars.) Ucu eğri cirit sopası • [8b], 24/3; [21b] 67/1

ç.+ida • [8b], 24/3
 çevrül: Çevrilmek ç.-üp • [27a], 86/3
 çîhr: Yüz, çehre
 ç.+imni • [28a] 91/1
 çık-: Çıkmak ç.-an • [27b] 88/1
 ç.-ar • [25b], 81/7
 ç.-ardi • [25b], 81/7
 ç.-ip • [24a] 76/3
 ç.-mağil • [32b], 104/7
 ç.-mas • [26a], 84/4
 ç.-sam • [24a] 77/3
 ç.-ur • [11b], 33/3; [26b], 85/2
 çil: Leke ç.+imdek • [12a], 34/5
 çimen-ara • [3a], 5/6
 çîn: Fars. kıvrım kıvrım • [16a] 46/3; [21b] 67/2; [21b] 67/2; [22b] 72/5
 ç.-çîn • [16a] 46/3
 çir-: Girmek ç.-mamiş • [16a] 47/1
 çirmaş-: Karışmak, dolaşmak
 ç.-dur • [3b], 6/6
 çong: Büyük • [25a], 80/3
 çun: Çünkü • [28b], 91/5
 çün: Çünkü • [15b], 45/7;
 çünkü: Çünkü • [7b], 20/5; [12b], 36/2; [15a], 43/5

D

dād: Far. Feryat, figan • [3a], 5/4; [18a], 54/1; [21a] 64/3
 dağ: Dağ • [1b], 1/5; [1b], 1/5; [1b], 1/9; [2b], 4/7; [2b], 4/10; [7a], 19/1; [7b], 20/3; [7b], 21/3; [11b], 32/5;

[12b], 35/2; [16b] 49/4; [17b] 52/1;	d.+lerni • [23b], 75/5
[21a] 64/1; [27a], 87/1; [28a] 90/3;	d.+miz • [12a], 34/2
[28a] 90/9; [28b], 92/4; [32b],	d.+sini • [12a], 34/2
104/4	dāniş: Fars. İlim • [19b], 58/5; [23a] 73/6;
dāğ: Dāğ (Fars) “yara	[25b], 82/3; [26a], 83/6
“ • [6b], 16/4; [16b] 48/2; [23a] 73/3	d.-āmūzi • [23a] 73/6
d.+din • [23a] 73/3	d.+di • [25b], 82/3
d.+i • [1b], 1/5; [7b], 21/3; [11b], 32/5;	d.+i • [19b], 58/5
[17b] 52/1	dār: Fars. Dar ağacı • [2a], 2/4; [3a], 5/3;
dāhil: Ar. İç, içeri, içinde • [27a], 87/5	[3a], 5/5; [5a] 11/9; [6b], 16/4; [6b],
dāim: Ar. Sürekli, devamlı, • [6b], 16/2;	16/7; [8a], 22/7; [9a], 25/4; [9a],
[26a], 84/5; [27a], 87/5	25/5; [12a], 33/8; [13b], 38/4;
dal: Ar. Dal, kol, ağaç dalı; ayrıca mecazen	[14b], 42/2; [15a], 44/4; [17a],
destek ya da bağlantı. • [11a], 31/3;	50/4; [18b], 55/4; [19a] 56/3; [19a]
[28b], 91/5	56/4; [19a] 56/7; [24a] 76/1; [24a]
dām: Ar. Tuzak • [6b], 17/2; [9b], 26/4;	77/5; [24b], 78/2; [24b], 78/5;
[16a] 46/3; [23b], 75/3; [23b], 75/4;	[28b], 91/2; [28b], 92/1; [29a] 92/7;
[23b], 75/4; [23b], 75/5; [24b],	[29a] 93/1; [30a], 96/1; [30a], 96/1;
78/5; [27b] 88/4; [28b], 91/3; [29b],	[30a], 96/3; [32a] 103/2; [32a]
95/1; [29b], 95/2	103/3; [32b], 104/4
dāmeni: Fars. Etek, giysi eteği • [23b],	d.+a • [3a], 5/5
75/4	dārulçin: Ar. Tarçın • [13b], 38/4
d.+ler • [7a], 18/4	dāstān: Fars. Hikaye • [33a], 105/4
dam: Duvar d.+ida • [27a], 86/7	dāyim • [15a], 43/5
dānā: Fars. Bilgin, alim • [1b], 1/4; [1b],	dā‘īmā: Daima • [31b] 100/6
2/2; [14b], 42/2; [20b] 62/6	dēban: Ar. Kapı, eşik • [22b] 72/5
d.+liķ • [20b] 62/6	de-:
dāne: Fars. Dane, tane. • [4a], 7/5; [9b],	demek, söylemek d.-di • [12a], 34/8; [19a]
26/4; [12a], 34/2; [16a] 46/3; [23b],	57/2
75/4; [23b], 75/5; [27a], 86/7; [27b]	d.-di • [4b], 9/4; [9a], 24/9; [23a] 74/2
88/4	d.-gum • [2b], 4/1; [8a], 22/4; [14a], 41/4;
d.+ler • [23b], 75/4; [23b], 75/5	[21b] 67/5; [29a] 92/9

d.-güm • [18b], 55/6	[29a] 93/2; [30b], 97/1; [30b], 97/1;
def ' : (Ar.) Savma, öteye itme	[30b], 97/2; [32a] 102/2; [32b],
d.+ğe; d.+ige • [8a], 22/4; [16a] 47/2;	104/7; [33a], 106/3; [33a], 106/6
[14a], 41/4	d.-be-dem: Fars. Sürekli • [16a] 48/1;
dehān: Fars. Ağız d.+in • [16a] 47/2	[17a], 50/6; [26b], 85/2; [28a] 91/1
d.-i • [10b], 29/5	d.+i • [14a], 41/2; [19b], 58/4; [25a], 80/5;
dehr: Ar. Dünya hayatı, zaman • [5b],	[26b], 85/2; [30b], 97/1
13/4; [19a] 56/6; [28a] 90/5	d.-i • [15a], 43/7; [33a], 106/3
d.-ārā • [19a] 56/6	d.-sāzlig • [16b] 49/3
d.+de • [5b], 13/4	d.+de • [4a], 7/7; [8a], 22/8
del: Tam tamına uygun • [21b] 66/2;	dè-: Demek •
delki: Ar. Eski ve yamalı derviş hırkası: •	d.-megil • [16a] 47/3
[1b], 1/7	d.-mek • [8b], 24/5; [20b] 63/4
dellāl: Ar. Tellal. d.+eler • [1b, 14a], 40/5	d.-mekki • [20b] 63/4
dem: Fars. Nefes, An, • [1b], 1/9; [2a], 3/2;	d.-mengiz • [17b] 51/5
[2a], 3/3; [2a], 3/6; [2b], 4/1; [4a],	dè-mişmen • [32b], 105/3
7/7; [5a] 11/5; [5a] 11/9; [5b], 12/7;	d.+ing • [19b], 58/4; [25a], 80/5; [30b],
[6a], 14/3; [7b], 21/3; [7b], 21/4;	97/1
[8a], 22/8; [8a], 22/9; [8b], 24/7;	d.+ingsiz • [30b], 97/1
[9a], 25/2; [10b], 29/7; [10b], 30/3;	d.+ni • [19b], 58/4
[11a], 30/7; [11b], 32/4; [11b],	d.-p • [1b], 1/3; [2b], 4/5; [2b], 4/10; [4a],
33/4; [14a], 41/2; [15a], 43/6;	8/1; [9a], 26/1; [12a], 33/7; [13a],
[15a], 43/7; [16a] 48/1; [16b] 49/3;	37/6; [13b], 39/6; [16a] 46/7; [17a],
[16b] 49/4; [17a], 50/6; [17a], 51/3;	50/4; [17b] 51/8; [19a] 56/4; [22a]
[17b] 51/9; [19a] 57/3; [19a] 57/7;	69/5; [25b], 82/6; [29a] 93/4; [31a],
[19b], 58/1; [19b], 58/4; [19b],	99/6
58/4; [19b], 59/5; [21a] 64/2; [21a]	d.-p • [1b], 1/6; [11a], 30/6; [11a], 31/7;
65/5; [21a] 65/6; [22a] 69/7; [22a]	[12b], 36/4; [14b], 42/5; [18b],
69/7; [23b], 74/4; [23b], 75/3;	56/2; [22b] 72/4; [23b], 74/8; [25b],
[25a], 80/5; [25b], 81/4; [25b],	82/5; [26b], 85/2; [27b] 88/2; [28a]
81/9; [25b], 82/3; [26a], 83/7;	90/4; [28b], 92/2; [28b], 92/4; [29a]
[26b], 85/2; [26b], 85/2; [28a] 91/1;	92/9; [29a] 93/7

d.-pdurlar • [31a], 99/6

d.-r • [1b], 1/6; [1b], 2/2; [2a], 2/6; [2a], 3/2; [3a], 5/5; [3b], 6/3; [4a], 7/8; [4b], 9/4; [5b], 13/9; [6b], 16/4; [7a], 18/6; [9a], 25/1; [9a], 25/1; [9a], 25/4; [9a], 25/4; [9a], 25/5; [9a], 25/6; [9a], 25/6; [9a], 26/3; [9b], 27/4; [10a], 27/9; [11b], 33/4; [12a], 34/1; [12b], 35/5; [12b], 36/4; [12b], 36/5; [13a], 38/1; [13a], 38/2; [13b], 39/1; [14b], 42/5; [15a], 43/3; [15a], 44/3; [15a], 44/4; [15b], 45/7; [16b], 49/7; [16b], 49/8; [17a], 50/2; [17a], 50/3; [17a], 50/4; [17a], 50/6; [17b], 51/7; [17b], 52/1; [17b], 52/2; [19a], 56/6; [21a], 65/5; [21b], 68/2; [22a], 69/4; [23a], 73/3; [23a], 73/5; [23a], 73/6; [24b], 78/7; [25b], 81/9; [25b], 82/4; [26a], 83/2; [26a], 83/3; [26a], 84/3; [26a], 84/4; [27a], 86/7; [27a], 87/3; [28b], 92/6; [29a], 92/9; [29b], 94/4; [29b], 94/6; [30a], 96/2; [30b], 97/3; [31b], 100/3; [31b], 100/4; [33a], 105/9

d.-r • [10b], 29/9; [11b], 32/3; [12a], 33/8; [26a], 83/3

d.-r • [26a], 83/3

de-rsin • [23a], 73/6

d.-se • [25a], 80/2; [31b], 101/3; [33a], 105/4

d.-sem • [15a], 43/3; [25a], 81/3

d.-sem • [31b], 101/3; [33a], 105/4

der-be-der: Fars. Perişan • [15b], 45/7

derd: Fars. Dert • [1b], 2/2; [4a], 7/8; [4b], 9/4; [5b], 13/9; [6b], 16/4; [7a], 18/6; [9a], 25/4; [9a], 25/4; [9a], 25/5; [9a], 25/6; [9a], 25/6; [9b], 27/4; [10a], 27/9; [11b], 33/4; [12b], 35/5; [12b], 36/5; [13b], 39/1; [15a], 44/4; [17a], 50/2; [17a], 50/3; [17a], 50/4; [17a], 50/6; [17b], 51/7; [17b], 52/1; [17b], 52/2; [19a], 56/6; [21b], 68/2; [22a], 69/4; [23a], 73/3; [23a], 73/5; [23a], 73/6; [24b], 78/7; [25b], 82/4; [27a], 86/7; [27a], 87/3; [28b], 92/6; [29b], 94/4; [30b], 97/3; [31b], 100/4

d.-i • [10a], 27/9; [11b], 33/4; [13b], 39/1; [17b], 52/1; [29b], 94/4

d.+i • [4b], 9/4; [5b], 13/9; [9a], 25/4; [12b], 35/5; [17a], 50/2; [17a], 50/3; [17b], 51/7; [17b], 52/2; [22a], 69/4; [23a], 73/3; [24b], 78/7; [25b], 82/4; [27a], 87/3; [28b], 92/6; [31b], 100/4

d.+din • [17a], 50/3; [17b], 52/2

d.+iğē • [4b], 9/4

d.+im • [12b], 35/5; [17b], 51/7; [22a], 69/4; [23a], 73/3

d.+ime • [17b], 51/7

d.+ing • [17a], 50/2; [27a], 87/3; [28b], 92/6

d.+ingni • [17a], 50/2; [28b], 92/6
d.+ini • [9a], 25/4; [24b], 78/7
d.+ining • [24b], 78/7
d.+liklarning • [9a], 25/6
d.-nāk • [6b], 16/4
d.+sizler • [9a], 25/5; [9a], 25/6
d.+sizlerge • [9a], 25/5
dergeh: Fars. Gizli saklı yer. d.+ +ide: • [15a], 43/3
derkār: Fars. Gerekli • [13a], 38/1; [29a] 92/9; [29b], 94/6
dermān: Fars. Derman • [4b], 9/4
dermen: Fars. Değirmen • [2a], 2/6
deryā: Derya • [2a], 3/2; [3b], 6/3; [9a], 25/1; [9a], 25/1; [16b] 49/7; [16b] 49/8; [21a] 65/5; [26a], 83/2; [26a], 84/4
d.-ara • [9a], 25/1
d.-yi • [21a] 65/5
d.+si • [2a], 3/2; [16b] 49/7; [16b] 49/8; [26a], 84/4
d.+sida • [26a], 84/4
d.+siğ • [16b] 49/8
destār: Fars. Sarık • [6a], 15/6; [8b], 23/4
d.-best • [6a], 15/6
deste: Fars. Bağ demet • [14b], 42/4
destūr: İzin, müsaade. • [9b], 26/6
deşt: Fars. Bozkır • [14b], 41/9; [15a], 44/2; [32b], 104/5
d.+ide • [8b], 24/8; [11b], 32/5; [15b], 45/5; [25a], 80/4; [26a], 83/5; [28a] 90/6; [31b] 100/5

d.+in • [25b], 82/2; [26b], 86/2
d.+ini • [26b], 86/2
devā: Fars. İlaç • [2a], 3/7; [9a], 25/4; [9a], 25/6; [11a], 31/3; [11b], 33/4; [12b], 35/5; [17b] 51/7; [18a], 54/5; [21a] 64/4; [27a], 87/3; [29b], 94/5
d.+din • [18a], 54/5
d.+si • [9a], 25/6; [17b] 51/7; [27a], 87/3
d.+siz • [17b] 51/7
d.+t: • [29b], 94/5
devr-i • [24b], 78/7
devzeḥ: Fars. Cehennem • [19b], 59/2; [22a] 69/6; [22a] 69/6
dey • [2a], 3/1; [3b], 6/9; [4a], 7/9; [6a], 15/5; [13b], 39/5; [14a], 40/6; [14a], 40/6; [14a], 41/3; [14b], 41/8; [14b], 42/2; [14b], 42/2; [16b] 49/2; [17b] 52/3; [18a], 53/4; [18a], 53/6; [19a] 57/7; [24b], 78/4; [25a], 80/1; [25a], 80/2; [25b], 81/8; [25b], 82/2; [25b], 82/3; [29b], 95/5; [30b], 97/6; [30b], 98/3; [31a], 99/3
d.+du • [3b], 6/9; [4a], 7/9; [31a], 99/3
d.+dur • [3b], 6/9
deyr: Fars. Manastır • [6a], 15/5; [13b], 39/5; [14a], 40/6; [14a], 40/6; [14a], 41/3; [14b], 41/8; [14b], 42/2; [14b], 42/2; [16b] 49/2; [17b] 52/3; [18a], 53/4; [18a], 53/6; [19a] 57/7; [24b], 78/4; [25a], 80/1; [25a], 80/2; [25b], 81/8; [25b],

82/2; [25b], 82/3; [29b], 95/5; [30b], 97/6; [30b], 98/3	d.+dāri • [9a], 25/4
d.-ārā • [14a], 40/6; [14b], 42/2; [18a], 53/6; [24b], 78/4; [25b], 81/8	d.+dār+siz • [12a], 33/8
d.-i • [14a], 40/6; [14b], 41/8; [16b] 49/2; [25a], 80/1; [25a], 80/2; [25b], 82/3	d.+ni • [28b], 92/2
d.+de • [29b], 95/5	d.+rebā • [12b], 36/1
d.+ge • [14a], 41/3	d.+sitān • [20a] 60/4; [21a] 65/3; [33a], 106/5
d.+ige • [14b], 42/2	d.+sitānimdin • [33a], 106/5
d.+içe • [13b], 39/5	d.+sitānimni • [21a] 65/3
dibān: Fars. Divan • [7b], 20/3	d.+şād • [3b], 6/2
d. • [11a], 31/3	dimāğlar: • [4a], 8/5
dicle'i • [2b], 4/2	din • [4a], 8/5;
dil: (Far.) 1.İnsanların kelimelerle anlaşması 2.Gönül • [3a], 5/1; [3b], 6/2; [4b], 9/6; [9a], 25/4; [10a], 28/1; [10b], 29/5; [12a], 33/8; [12b], 36/1; [15b], 45/2; [18b], 55/7; [20a] 60/4; [21a] 65/3; [23a] 73/2; [24a] 77/1; [25b], 81/7; [27a], 86/5; [28b], 92/2; [31a], 99/1; [31a], 99/1; [31a], 99/2; [31a], 99/3; [31a], 99/4; [31a], 99/5; [31a], 99/6; [31a], 99/7; [33a], 106/5	dīn: i. Ar. Din • [2a], 2/5; [4b], 9/2; [12b], 35/7; [27a], 86/6; [31b] 100/7
d.-ārā • [3a], 5/1	d.-ārā • [16a] 46/5
d.-berim • [31a], 99/1; [31a], 99/1; [31a], 99/2; [31a], 99/3; [31a], 99/4; [31a], 99/5; [31a], 99/6; [31a], 99/7	d.+din • [8a], 21/6
d.-cū • [31a], 99/1	d.+imni • [21b] 67/4
d.-dūzi • [23a] 73/2	dirīg: Fars. Ah, figan • [7a], 19/2; [14b], 41/7
d.+ber • [4b], 9/6; [10a], 28/1; [15b], 45/2	d.+a • [16b] 49/1
d.+beri • [4b], 9/6	divāne: Fars. Deli çılgın • [5a] 11/4; [12a], 34/4; [14b], 42/7; [16a] 47/5; [17b] 52/4; [26b], 86/1
	d. • [3a], 5/6; [31b] 100/2
	d.-veş • [31b] 100/2
	d.+ge • [5a] 11/4
	d.+lik • [14b], 42/7
	d.+miz • [12a], 34/4
	d.+ida • [17a], 51/2
	d.+ingge • [19a] 56/7
	dost: Fars dost • [6b], 16/1; [6b], 16/1; [6b], 16/2; [6b], 16/3; [6b], 16/4;

[6b], 16/5; [6b], 16/6; [6b], 16/6;
 [6b], 16/7; [26a], 83/4; [31a], 99/6
 d.+i • [6b], 16/1
 d.+l+uķ • [6b], 16/6
 dozaķ: Arapça Cehennem.
 d. +din: • [19b], 59/2
 dök-: Dökmek d.ti •
 dunyā: Ar. Yaşadığımız yeryüzü • [13a],
 38/2; [13b], 38/3; [15a], 44/3;
 [23b], 75/2; [25a], 79/7; [28b],
 91/4; [30b], 98/4; [33a], 105/9
 d.+ni. • [15a], 44/3
 dur • [13a], 38/1; [13b], 38/3;
 durr: Ar. İnci • [2b], 4/1; [12b], 35/5;
 [26a], 84/4
 d.-i • [26a], 84/4
 d.+i • [12b], 35/5
 duvāt: Ar. Divit • [5b], 13/6
 du`ā: Ar. Dua • [11a], 31/7; [27b] 89/5;
 [30b], 98/1
 d.+si • [30b], 98/1
 dürdāne: Fars. İnci tanesi • [4a], 7/5
 d.+larmu • [4a], 7/8
 d.+r-i • [9a], 25/1
 düşmen: i. ve sıf. Düşman • [6b], 16/5;
 [6b], 16/6; [6b], 16/7; [22a] 70/3;
 [30a], 96/8
 d.+i • [6b], 16/6; [6b], 16/7; [22a] 70/3;
 [30a], 96/8
 d.+ingge • [30a], 96/8
 düşvār: sıf. Fars. Zor, güç • [9a], 26/2;
 [16b] 48/3

E

ebb: Baba • [1b], 2/3; [4a], 7/9; [9a], 25/3;
 [10b], 30/4; [16a] 47/5; [24a] 76/6;
 [26a], 83/7; [28b], 92/4; [30a], 96/2
 ebced: i. Ar. Bu sıralanışta harflere
 sırasıyle bir rakam değeri
 verilmesinden meydana gelen
 hesaplama sistemi • [24a] 76/6
 ebed: i. Ar. Sonsuz • [23a] 74/1; [28a] 89/6
 ecel: ölüm. e.+ninge • [13b], 39/3
 edā: i. Fars. Naz, işve, cilve • [1b], 1/7;
 [3a], 5/3; [5b], 14/1; [6a], 14/3;
 [6b], 17/2; [11a], 31/1; [12b], 36/3;
 [12b], 36/3; [12b], 36/5; [16b] 48/2;
 [16b] 48/2; [18a], 54/1; [19b], 58/5;
 [20b] 63/4; [24b], 78/5; [25a], 79/6;
 [26a], 84/3; [30a], 95/8
 è-: İmek fiil kökü è-di • [4b], 9/4; [9a],
 24/9; [9b], 26/9; [10a], 28/7; [11a],
 30/8; [11a], 30/9; [11b], 32/1;
 [11b], 32/7; [13a], 36/6; [14b],
 41/8; [22a] 69/3; [23a] 74/2; [32a]
 103/3; [32b], 105/1; [33a], 106/4
 efgān: Figanlar • [3b], 6/4; [5a] 11/9; [24a]
 77/2; [25a], 79/6; [31a], 98/6
 e.+im • [3b], 6/4; [25a], 79/6
 efkār: Fikirler • [19a] 56/5; [28b], 92/2
 e.+ingge • [19a] 56/5
 eflāk • [7b], 20/2; [17b] 51/5; [17b] 51/6
 efrā: Çalım, kibir efrā+musiz • [10b], 29/2
 efrūdun: Feridun özel ad. • [31b] 100/3

efsâne: Efsane • [7b], 20/6; [26b], 86/2	[8b], 23/1; [9a], 25/3; [9a], 25/4;
e.+miz • Bulunamadı	[12b], 35/2; [12b], 36/3; [12b],
efsun: Sihirli, büyüğü • [14b], 41/7	36/5; [16b] 49/2; [16b] 49/3; [17b]
e. • [5a] 11/6; [7b], 20/1; [7b], 20/6; [9a],	52/5; [19b], 58/4; [23b], 74/7;
26/3; [9a], 26/3; [10a], 28/4; [17a],	[24b], 78/5; [25b], 81/8; [25b],
50/2; [17a], 50/8; [31a], 100/1	82/5; [26b], 85/1; [30a], 95/9
e.+ge • [10a], 28/4	e.+ide • [5b], 13/3
e.+idin • [5a] 11/6; [9a], 26/3	e.+idin • [25b], 82/5
efzā: sıf. Fars. e.+lık • [20b] 62/1	e.+idur • [2b], 4/9
efzūn: sıf. Fars. Fazla çok • [31b] 100/2;	e.+ige • [7b], 21/4; [9a], 25/4; [19b], 58/4;
[32a] 102/5	[30a], 95/9
eger: Eğer • [1b], 1/7; [7a], 19/2; [8b],	e.+ige • [3a], 5/4; [6a], 15/5; [8b], 23/1;
24/3; [11a], 31/1; [14a], 40/5;	[12b], 35/2; [12b], 36/5
[14a], 41/1; [15b], 45/4; [15b],	e.+ini • [9a], 25/3; [25b], 81/8
45/7; [18b], 55/3; [23a] 73/3; [25a],	e.+ining • [9a], 25/3
80/5; [27a], 87/2; [27b] 89/2; [27b]	e.+ni • [3a], 5/6
89/4; [28a] 90/8; [29b], 95/1; [31b]	eḥmed: Çokça övülmüş kimse, özel ad
100/6; [33a], 105/5; [33a], 105/8	e.+dur • [2b], 4/7
e.+çe • [23a] 73/3; [28a] 90/8; [33a], 105/5	eḥmer: Ar. Kızıl e.+mu • [3b], 7/1
ëgil-: Eğilmek e.-gende • [16b] 49/5	eḥter: Ar. Yıldız • [8a], 22/3; [10a], 28/6
ë.-genning • [22a] 69/4	e.+mu • [4a], 7/5
ë.-se • [22a] 69/4	eḥvāl: Ar. Haller a.+imni • [12a], 33/8
eğyār: Ar. başkaları • [13b], 38/7; [30a],	ejdehā: Ejderha • [17a], 50/8; [23b], 74/8
96/8; [32a] 103/1	e.+ge • [23b], 74/8
e.+din • [32a] 103/1	e.+si • [17a], 50/8
eḥbār: Alimler • [13b], 39/7	ejder • [9a], 26/3; [12a], 34/1; [12b], 36/4;
eḥker: Ateş koru • [3b], 7/2	[26a], 84/3
ehl: Sahip, malik, cemâat • [3a], 5/4; [23a]	ejderhā: Ejderha • [9a], 26/3; [12a], 34/1;
73/6; [30a], 96/6	[12b], 36/4
e.+i • [1b], 1/4; [1b], 1/6; [2b], 4/9; [2b],	e.+si • [9a], 26/3
4/9; [3a], 5/4; [3b], 6/2; [5b], 13/3;	el: il • [22a] 70/2;
[6a], 15/5; [7a], 18/3; [7b], 21/4;	

èl: İl • [4b], 9/6; [5b], 12/7; [9a], 25/3; [12a], 34/9; [12b], 35/1; [14b], 42/7; [15a], 44/4; [15b], 45/6; [16a] 46/3; [16b] 49/3; [18a], 53/2; [18a], 54/6; [19a] 57/3; [21b] 67/1; [21b] 67/2; [22b] 71/2; [26a], 83/3; [27b] 88/3; [28a] 90/7; [28b], 91/5; [30a], 95/9; [30b], 98/3; [31a], 99/3; [31b] 101/4; [32a] 102/3 è.+din • [14b], 42/7 elem: i. Ar. dert • [2a], 3/8; [5b], 13/6; [7a], 18/6; [17a], 50/4; [29a] 94/1; [29a] 94/1; [29b], 94/2; [29b], 94/3; [29b], 94/4; [29b], 94/5; [29b], 94/6; [29b], 94/7; [30b], 97/3 elest: Ar. e-lestu “ben değil miyim? • [4b], 9/3 elfāz: Lafızlar • [22b] 72/1; [22b] 72/1; [22b] 72/2; [22b] 72/3; [22b] 72/4; [22b] 72/5 e.+ida • [22b] 72/1 el+ge • [2a], 3/6; [16a] 46/6; [19a] 57/2; [25a], 80/5; [28a] 90/3; [29b], 94/5 è.+i • [4b], 9/6; [9a], 25/3; [12b], 35/1; [15a], 44/4; [16a] 46/3; [16b] 49/3; [18a], 53/2; [18a], 54/6; [19a] 57/3; [21b] 67/1; [21b] 67/2; [22b] 71/2; [27b] 88/3; [30a], 95/9; [30b], 98/3; [31b] 101/4 è.+idin • [18a], 54/6 è.+ige • [16b] 49/3	è.+in • [16a] 46/3; [21b] 67/1; [27b] 88/3; [31b] 101/4 è.+ingni • [21b] 67/1; [27b] 88/3 è.+ini • [31b] 101/4 è.+kingni • [5b], 12/7 è.+ning • [28b], 91/5 è.+tip • [32a] 102/3 emdi: Şimdi • [6a], 15/5; [6b], 16/4; [11a], 30/8; [15a], 43/3; [15b], 46/1; [19b], 58/7; [20b] 62/7; [25b], 81/7; [28a] 90/1; [29b], 95/4 èmdi: Şimdi • [14b], 41/6; [28b], 91/2; [28b], 91/5 emes: Değil • [4b], 9/1; [7a], 18/7; [9a], 26/2; [10a], 28/7; [13a], 37/6; [15a], 43/1; [15a], 43/1; [15a], 43/2; [15a], 43/3; [15a], 43/4; [15a], 43/5; [15a], 43/6; [15a], 43/7; [15a], 44/1; [15a], 44/1; [19a] 57/3; [20b] 62/4; [20b] 62/7; [22b] 71/7; [23b], 75/2; [25a], 80/6; [28b], 91/3; [28b], 92/5; [30a], 95/7; [31b] 101/6; [32b], 104/6 è-mes • [6b], 16/5; [7b], 20/2; [9b], 26/6; [12b], 36/3; [13a], 37/1; [13a], 37/1; [13a], 37/2; [13a], 37/3; [13a], 37/4; [13a], 37/5; [13a], 37/6; [13a], 37/7; [13a], 38/1; [13a], 38/1; [13a], 38/2; [13a], 38/2; [13b], 38/3; [13b], 38/4; [13b], 38/5; [13b], 38/6; [13b], 38/7; [14b], 42/1; [14b], 42/1;
---	---

[14b], 42/2; [14b], 42/3; [14b], 42/4; [14b], 42/5; [14b], 42/6; [14b], 42/7; [15a], 43/2; [15a], 44/2; [15a], 44/3; [15a], 44/4; [15a], 44/5; [15b], 44/6; [15b], 44/7; [23b], 75/3; [25a], 79/6; [25a], 81/3; [26a], 83/7; [26a], 84/3; [27a], 86/5; [27b] 88/5; [31b] 100/6; [32a] 102/6; [32b], 104/5	e.+idin • [32a] 103/3
e.+dur • [10a], 28/7	e.+idin • [1b], 2/2; [9a], 25/2
e.+tur • [20b] 62/4	ensernā: Ar. yardım edenler • [2a], 2/4
è.+tur • [7b], 20/2; [31b] 100/6	envār: Ar. Nurlar, ışıklar • [8a], 22/5; [19a] 57/1; [28b], 92/1; [32a] 103/1
emin: Ar. güvenilir • [1b], 1/3; [10a], 27/7; [13b], 38/5; [17a], 50/1; [19b], 58/4; [25a], 80/5; [30b], 97/1; [33a], 105/9	e.+idin • [32a] 103/1
è-miş: İmiş • [6b], 16/3; [6b], 17/5; [23b], 75/6; [32b], 103/5; [32b], 105/3	enver: sıf. Ar. Çok nurlu • [32a] 102/1
è.+dur • [6b], 16/3	è-: Eski Türk. (ir-mek (e)) Erişmek. è.-rdi • [22b] 72/1; [22b] 72/5; [30a], 96/1; [30a], 96/2; [3]
emmā: Ama • [26a], 83/6	e-rdim • [12b], 35/5; [17b] 51/7; [19a] 56/5; [22a] 69/4; [23a] 73/3; [27b] 89/5
encām: Fars. nihayet • [28b], 91/7; [30a], 95/7	è-rdim • [18a], 53/2; [29a] 93/1; [29a] 93/1; [29a] 93/2; [29a] 93/3; [29a] 93/4; [29a] 93/5; [29a] 93/7
encüm: Ar. Yıldızlar • [17b] 51/5	è-rding • [32b], 105/2
endek: Fars. az • [6b], 16/6; [8a], 22/8; [11b], 32/7; [12a], 33/7; [13a], 37/5; [14b], 42/6; [16b] 49/7; [17a], 50/9; [23a] 73/1; [23a] 73/7; [26a], 84/4; [26b], 84/6; [33a], 106/4	e-riş • [8b], 24/5; [10b], 29/9; [16b] 49/2; [16b] 49/8; [16b] 49/9; [17b] 52/1; [20a] 60/4; [22a] 70/5; [26b], 85/6
endū: Fars. Gam, keder • [19b], 58/3; [21b] 67/5; [22a] 70/2; [32a] 103/3	e-rmes • [14a], 40/4
endūh: Fars. Gam, keder • [21b] 67/5; [22a] 70/2; [32a] 103/3	è-rmes • [7b], 21/1; [7b], 21/4; [10b], 29/7; [12a], 33/6; [14a], 40/1; [14a], 40/1; [14a], 40/2; [14a], 40/3; [14a], 40/5; [14a], 40/6; [14a], 40/7; [15b], 46/2; [18b], 55/5; [24b], 79/5; [25b], 82/1; [25b], 82/6; [26a], 84/5
	è-rmiş • [9b], 26/5
	è-rseng • [23a] 73/5
	e-rşip • [25a], 80/7

è-rur • [12b], 36/1; [12b], 36/1; [12b], 36/2; [12b], 36/3; [12b], 36/4; [12b], 36/5; [13a], 36/6; [13a], 36/7; [22a] 69/2; [25b], 82/3; [25b], 82/4; [25b], 82/5; [25b], 82/5; [27a], 87/2 è-rursen • [25b], 82/5 è-rür • [2b], 3/9; [2b], 4/8; [5b], 13/9; [7b], 20/1; [7b], 20/1; [7b], 20/2; [7b], 20/3; [7b], 20/4; [7b], 20/5; [7b], 20/6; [7b], 20/7; [8a], 22/2; [14a], 41/1; [14b], 41/8; [14b], 42/6; [16a] 47/4; [19a] 56/3; [19b], 58/3; [22b] 71/5; [24b], 78/6; [25b], 82/3; [30b], 97/4; [33a], 105/5 è-rürsen • [2b], 4/8; [33a], 105/5 è-se • [9a], 25/5; [9b], 27/1; [25a], 80/2; [25a], 80/5; [31b] 101/3; [33a], 105/4 è-seng • [25a], 80/5 erzi-: İşe yaramak e.-mes • [13b], 39/1; [13b], 39/1; [13b], 39/2; [13b], 39/3; [13b], 39/4; [13b], 39/5; [13b], 39/6; [13b], 39/7 eser: belirti, iz • [15b], 45/1 esir: Ar. tutsak • [32b], 104/6 eski: üzerinden zaman geçmiş olan, kadim • [19b], 58/1; [19b], 59/5 eşli:esaslı • [23b], 75/3; esmā: Ar. isimler • [1b], 1/9 esr: Ar. esir almak • [2a], 3/3; [13a], 38/1; [13b], 39/2; [14a], 41/2; [15a],	44/5; [16a] 47/3; [18a], 54/5; [18b], 55/5; [19a] 57/3; [21b] 66/1; [22b] 71/5; [26a], 83/5; [27b] 88/3; [29a] 92/8; [29a] 93/5; [29b], 94/2; [29b], 94/3; [29b], 95/3; [32a] 102/3 esrār: Ar. sırlar • [2a], 3/3; [13a], 38/1; [15a], 44/5; [19a] 57/3; [29b], 94/2; [29b], 94/3 e.+i • [15a], 44/5 esru • [22b] 71/5 eşbāh: Ar. benzerler • [9b], 27/2 êşit-: İşitmek è.-ipdurmubu • [22b] 72/3 è.-mes • [30b], 98/5 eşk: Fars. gözyaşı • [4a], 8/1; [5a] 11/6; [12a], 34/2; [15b], 44/6; [17a], 50/4 e.+im • [12a], 34/2 eşyā: i. Ar. nesneler • [1b], 1/5 eṭfāl: Ar. çocuklar • [20b] 62/2 eṭibbā: • [30a], 96/4 et-: Etmek • [1b], 1/5; [1b], 1/5; èt-: Etmek • [1b], 1/3; [1b], 1/7; [2a], 3/8; [2b], 4/4; [2b], 4/10; [3a], 5/2; [3a], 5/5; [3a], 5/6; [3b], 6/9; [4a], 8/4; [4b], 9/1; [4b], 9/5; [4b], 9/6; [5a] 11/7; [5a] 12/1; [5a] 12/1; [5a] 12/2; [5a] 12/3; [5a] 12/4; [5a] 12/5; [5b], 12/7; [5b], 13/5; [5b], 14/1; [5b], 14/1; [6a], 14/2; [6a], 14/2; [6a], 14/3; [6a], 14/4; [6a], 14/4; [6a], 14/5; [6a], 14/6; [6b], 17/2; [6b], 17/2; [6b], 17/4; [7a], 18/7; [7b], 21/1; [8a], 22/2; [8b],
---	---

23/3; [8b], 24/4; [9a], 26/3; [9b], 26/7; [9b], 26/8; [10a], 28/2; [10b], 29/5; [11a], 30/5; [11b], 32/5; [11b], 32/6; [12a], 34/9; [12b], 36/5; [13a], 36/7; [13a], 37/4; [13b], 39/5; [14a], 40/5; [14b], 42/5; [14b], 42/5; [15a], 44/3; [15b], 44/7; [15b], 45/3; [15b], 46/2; [16a] 46/3; [16b] 48/3; [16b] 49/3; [16b] 49/6; [17a], 50/8; [18a], 53/2; [18a], 53/3; [18b], 54/7; [18b], 55/4; [18b], 55/7; [19a] 57/4; [20a] 61/3; [21a] 64/3; [21a] 65/7; [21b] 66/1; [22a] 69/1; [22a] 69/5; [22a] 69/6; [23a] 73/2; [23b], 74/7; [23b], 75/1; [23b], 75/4; [24a] 77/1; [24a] 77/5; [25a], 80/5; [25b], 81/4; [25b], 81/8; [25b], 82/2; [26b], 85/1; [26b], 85/4; [27a], 86/3; [27a], 87/4; [27a], 87/6; [27b] 88/3; [27b] 89/3; [28b], 91/2; [28b], 91/7; [28b], 92/1; [28b], 92/1; [28b], 92/2; [28b], 92/4; [29b], 94/4; [29b], 95/6; [31a], 99/5; [31b] 100/7; [32a] 102/1; [32a] 102/2; [32a] 103/2; [33a], 105/7; [33a], 105/8	è.-er • [8b], 24/4; [9a], 26/3; [21a] 65/7; [22a] 69/6; [25b], 82/2; [33a], 105/8 è.-erge • [9a], 26/3 è.-erni • [25b], 82/2 è.-ey • [2b], 4/10; [12b], 36/5; [14b], 42/5; [26b], 85/4; [27a], 87/6 è.-eyin • [12b], 36/5 è.-iban • [29b], 95/6 è.-ibān • [4b], 9/5; [4b], 9/6 è.-ip • [29b], 94/4; [31a], 99/5; [32a] 102/1; [32a] 102/2 è.-ipdur • [3a], 5/2; [3a], 5/6; [15b], 45/3; [15b], 46/2; [21a] 64/3 è.-ipsen • [1b], 1/3 e.-keç • [8b], 23/2 e.-keli • [6a], 15/3; [16a] 46/3; [19b], 58/2; [26a], 84/1 e.-ken • [7a], 19/3; [8b], 24/7; [10a], 28/6; [12a], 34/7; [12a], 34/9; [14a], 40/3; [14a], 40/3; [14a], 40/4; [18b], 55/4; [22b] 71/1; [28a] 90/3 e.-kenlerin • [14a], 40/3; [18b], 55/4 e.-key • [4b], 8/9; [14a], 41/2; [17b] 51/8; [19a] 57/6; [27a], 87/6 e.-kil • [10a], 27/9 e.-küsi • [3b], 6/4; [4b], 9/7; [27b] 88/4 e.-me • [5a] 11/9; [6a], 15/3; [9b], 27/3; [10a], 28/4; [10b], 29/5; [16b] 49/3; [18b], 55/3; [19a] 57/6; [19b], 58/6; [19b], 59/2; [21a] 65/4; [24a] 77/2; [25b], 81/9; [27b] 89/1; [27b] 89/4;
et-dīn • [12b], 35/7	
è.-edur • [23b], 74/7	
è.-ekkin • [25a], 80/5	

[29a] 93/2; [29a] 93/5; [29a] 93/7; [30a], 96/6	[23b], 74/4; [24a] 77/1; [25b], 81/5; [26b], 86/1; [27b] 88/6; [28a] 90/4; [28a] 90/5; [28b], 91/5; [30b], 98/5; [31a], 100/1; [32a] 102/4; [32b], 105/1
e.-medi • [6a], 15/3; [10a], 28/4;	è.-ti • [2b], 4/4
e.-medim • [16b] 49/3	e.-tim • [14b], 41/8; [16b] 49/6; [27b] 88/6
e.-mek • [10b], 29/5; [19b], 59/2; [21a] 65/4; [27b] 89/1; [27b] 89/4; [29a] 93/5	e.-ting • [25b], 81/5; [32b], 105/1
è.-mek • [9b], 26/8	e.-ur • [2a], 3/8; [20b] 63/5; [24b], 78/3; [33a], 106/3
e.-mes • [5a] 11/9; [9b], 27/3; [18b], 55/3; [19a] 57/6; [19b], 58/6	è.-ur • [3a], 5/5; [23b], 75/4; [24a] 77/5; [28b], 92/4
e.-miş • [12b], 35/4; [23b], 75/1; [23b], 75/2; [23b], 75/3; [23b], 75/4; [23b], 75/5; [23b], 75/6; [24a] 76/1; [24a] 76/1; [24a] 76/3; [24a] 76/4; [24a] 76/5; [24a] 76/6	è.-ür • [1b], 1/7; [6b], 17/2; [6b], 17/4; [9b], 26/7; [11b], 32/5; [11b], 32/6; [14a], 40/5; [14b], 42/5; [17a], 50/8; [23a] 73/2; [26b], 85/1
è.-miş • [16b] 48/3; [23b], 75/1	è.-ürdin • [6b], 17/2
e.-se • [3a], 5/8; [3a], 5/10; [5b], 13/8; [6a], 15/7; [6b], 17/1; [7a], 18/6; [8b], 24/4; [12a], 34/7; [18a], 54/2; [18b], 55/2; [19a] 57/3; [20b] 62/4; [21a] 64/2; [22a] 70/4; [22b] 71/6; [24a] 76/2; [24a] 77/3; [24a] 77/6; [25a], 80/5; [29b], 95/2; [30b], 98/5; [32b], 104/6; [33a], 106/6	è.-ürge • [1b], 1/7; [14b], 42/5; [23a] 73/2
e.-sem • [5b], 13/8; [8b], 24/4; [12a], 34/7; [21a] 64/2; [30b], 98/5	è.-ürripsiz • [11b], 32/5
è.-sem • [19a] 57/4	è.-ürmiş • [9b], 26/7
e.-ti • [3a], 6/1; [4a], 8/4; [5b], 13/5; [6a], 15/2; [6b], 16/3; [10a], 28/4; [11b], 33/3; [14a], 41/4; [14a], 41/5; [14b], 41/8; [14b], 41/9; [16b] 49/6; [18b], 55/3; [18b], 55/7; [22a] 69/1;	etrâf: Ar. taraflar e.+idin • [10a], 28/6
	evlâ: Ar. daha uygun, layık • [2a], 2/5; [30b], 98/3; [31b] 100/3
	e+dur. • [31b] 100/3
	evrâd: Ar. Okunması âdet edinilmiş olan belli âyet, sûre ve duâlar e.+i • [2a], 3/2; [30b], 98/1
	e.+idur • [2a], 3/2
	evşâf: Ar. vasıflar • [1b], 1/9
	evvel: Ar. önce • [20b] 62/6; [25b], 82/2; [26a], 83/5

ey: Fars. Ey, hey • ; [20b] 62/1; [20b] 62/4; [20b] 62/7;	92/6; [29a] 92/7; [29a] 92/8; [29a] 92/9; [31a], 99/4
eyā: Fars. Ey, hey • [5b], 13/4; [6a], 14/5; [10a], 27/7; [10b], 29/5; [18a], 54/1; [18b], 55/7; [21a] 65/4; [23a] 74/1; [27a], 87/1; [27b] 88/3; [27b] 89/1; [27b] 89/2; [30a], 95/8; [31b] 101/4	e.-dimu • [4a], 8/3; [4a], 8/4
eyla-: Etmek ban • [2a], 3/5	e.-ding • [21b] 67/2; [21b] 67/4; [21b] 67/6; [22a] 69/1; [25a], 81/1; [25a], 81/1; [25a], 81/2; [25a], 81/3; [25b], 81/4; [25b], 81/5; [25b], 81/6; [25b], 81/7; [25b], 81/8; [25b], 81/9
eyle: Etmek • [2a], 3/5;	e.-geç • [17a], 50/1; [18a], 53/1; [31a], 100/1
e.-ban • [26b], 85/3	e.-gen • [8a], 22/8; [13a], 37/3; [18b], 55/2
e.-di • [4a], 8/3; [4a], 8/4; [4b], 9/3; [5a] 12/3; [5b], 13/2; [8a], 21/6; [8a], 22/6; [8a], 22/7; [12b], 35/1; [13a], 37/3; [15b], 45/2; [18a], 54/1; [21b] 66/1; [21b] 67/2; [21b] 67/4; [21b] 67/6; [22a] 69/1; [22b] 72/4; [25a], 81/1; [25a], 81/1; [25a], 81/2; [25a], 81/3; [25b], 81/4; [25b], 81/5; [25b], 81/6; [25b], 81/7; [25b], 81/8; [25b], 81/9; [26a], 83/1; [28b], 92/1; [28b], 92/1; [28b], 92/2; [28b], 92/3; [28b], 92/4; [28b], 92/5; [28b], 92/6; [29a] 92/7; [29a] 92/8; [29a] 92/9; [29a] 94/1; [29b], 94/3; [29b], 94/4; [29b], 95/4; [31a], 99/4; [31a], 99/6	e.-gendek • [8a], 22/8
	e.-gesin •
	e.-gey • [31a], 98/7
	e.-gil • [9b], 27/5; [19b], 59/3; [27a], 87/5; [27a], 87/5; [27a], 87/7; [32a] 103/1
	e.-im • [8a], 22/2
e.-dim • [4a], 8/3; [4a], 8/4; [5a] 12/3; [8a], 21/6; [21b] 66/1; [28b], 92/1; [28b], 92/1; [28b], 92/2; [28b], 92/3; [28b], 92/4; [28b], 92/5; [28b],	e.-me • [1b], 1/4; [2a], 3/3; [4b], 9/2; [7b], 21/5; [13b], 39/3; [14a], 41/5; [15a], 43/1; [15a], 43/1; [15a], 43/2; [15a], 43/3; [15a], 43/4; [15a], 43/5; [15a], 43/6; [15a], 43/7; [15a], 44/1; [15b], 46/1; [19b], 58/4; [20b] 62/7; [21b] 68/2; [22b] 71/7; [24a] 76/2; [25b], 82/6; [28b], 91/3
	e.-mek • [15b], 46/1; [21b] 68/2
	e.-mekni • [15b], 46/1
	e.-mes • [15a], 43/1; [15a], 43/1; [15a], 43/2; [15a], 43/3; [15a], 43/4; [15a], 43/5; [15a], 43/6; [15a],

43/7; [15a], 44/1; [20b] 62/7; [22b] 71/7; [28b], 91/3	[5b], 13/8; [5b], 13/8; [7a], 18/5; [7a], 19/2; [8a], 21/7; [8a], 22/1; [8a], 22/3; [8a], 22/4; [8a], 22/5; [8a], 22/7; [8b], 23/1; [8b], 23/3; [8b], 24/5; [10a], 28/1; [10b], 30/1; [12a], 33/8; [13a], 37/6; [15a], 43/4; [15a], 44/4; [15b], 46/1; [16b] 48/2; [22a] 69/2; [22b] 71/4; [28b], 91/7; [31b] 101/3; [31b] 101/5
e.-meseng • [20b] 62/7	e.-rde • [15a], 43/4
e.-mey • [1b], 1/4; [24a] 76/2	e.-rge • [1b], 2/2; [2a], 2/6; [7a], 18/5; [15b], 46/1; [31b] 101/3; [31b] 101/5
e.-miş • [8a], 22/6; [15b], 46/1; [15b], 46/1; [15b], 46/2; [16a] 46/3; [16a] 46/4; [16a] 46/5; [16a] 46/6; [16a] 46/7; [16b] 48/2; [17a], 50/1; [17a], 50/1; [17a], 50/2; [17a], 50/3; [17a], 50/4; [17a], 50/5; [17a], 50/6; [17a], 50/7; [17a], 50/8; [17a], 50/9	e.-rmu • [7a], 19/2
e.-ngiz • [11a], 31/1; [11a], 31/1; [11a], 31/2; [11a], 31/3; [11a], 31/4; [11a], 31/5; [11a], 31/6; [11a], 31/7	e.-rsen • [4a], 7/7; [8b], 23/1
e.-p • [1b], 1/3; [1b], 1/9; [4b], 11/2; [5a] 11/4; [5a] 12/5; [5b], 13/7; [6a], 14/3; [6a], 14/5; [7a], 18/2; [7b], 20/5; [9a], 24/9; [10a], 27/7; [10b], 30/1; [11a], 31/2; [11b], 32/1; [13a], 37/7; [13b], 38/5; [13b], 39/7; [15a], 43/5; [15a], 43/6; [15a], 44/2; [15b], 46/2; [19b], 58/2; [21b] 66/2; [23b], 75/6; [24b], 78/3; [26b], 86/1; [27a], 86/6; [27b] 88/7; [27b] 89/5; [29a] 93/3; [29a] 93/3; [30a], 95/8; [30a], 96/8; [30b], 97/6; [31a], 99/3; [32a] 101/7; [32a] 103/2; [33a], 106/1	e.-se • [4b], 8/8; [5a] 11/9; [6b], 16/5; [7b], 21/4; [9b], 27/4; [12a], 33/8; [17a], 50/9; [17a], 51/3; [17b] 52/3; [18b], 55/4; [19a] 57/4; [19b], 59/4; [20a] 61/8; [20a] 61/9; [20b] 62/1; [20b] 62/7; [22a] 69/1; [23a] 72/6; [26b], 85/4; [26b], 86/2; [28a] 91/1; [28a] 91/1; [28b], 91/2; [28b], 91/4; [28b], 91/5; [28b], 91/6; [28b], 91/7
e.-ptur • [7b], 20/5	e.-sem • [4b], 8/8; [6b], 16/5; [9b], 27/4; [12a], 33/8; [17a], 51/3; [28a] 91/1; [28a] 91/1; [28b], 91/2; [28b], 91/4; [28b], 91/5; [28b], 91/6; [28b], 91/7
e.-r • [1b], 2/2; [2a], 2/6; [2b], 4/11; [3b], 6/4; [4a], 7/7; [5a] 12/2; [5a] 12/4;	e.-seng • [4b], 9/1; [5a] 11/9; [18b], 55/4; [20a] 61/8; [20a] 61/9; [20b] 62/7; [22a] 69/1; [23a] 72/6; [26b], 85/4; [26b], 86/2

e.-y • [5a] 12/5; [8b], 24/8; [15a], 43/2;
[15a], 44/3; [20a] 61/4; [26b], 85/3
e.-yür • [8b], 24/8
eyt-: Konuşmak, söylemek e.-ur • [2b],
3/9; [19b], 59/3; [20a] 60/2
e-urge • [20a] 60/2
eyvân: Fars. 1. Köşk, kasır. 2. Divanhane,
salon e.+im • [3b], 6/8; [24b], 79/3
eyyâm: Ar. günler e.+i • [10a], 27/9; [11b],
32/6; [11b], 33/1; [13b], 39/2
e.+ida • [10a], 27/9; [11b], 33/1; [13b],
39/2
ezel: • [7b], 21/3; [17a], 50/2; [20a] 61/8

F

fâhir: Ar. iftihar eden f.+dur • [9b], 27/6
fâl: Ar. Çeşitli şeylere bakarak gelecekte
olacaklar hakkında anlamlar
çıkarma, gâipten haber verme
f.+imdur • [7b], 20/3
fâni: Ar. Ölümlü • [16b] 49/4; [23a] 73/5
fâriğ: Ar. 1. Vazgeçmiş, terketmiş; [2. rahat
• [32b], 104/6
fâsiq: Ar. Fısk u fucur sâhibi, şerîat
hükümlerine uymayan günahkâr
kimse • [25a], 80/6
fâş: Fars. Meydana çıkmış, açığa
vurulmuş, duyulmuş • [8b], 23/1;
[8b], 24/7; [13a], 37/3; [16a] 46/6;
[16a] 48/1; [29b], 94/2
fehm: Ar. Anlama, idrak • [13a], 37/6;
[14b], 42/2

f.-i • [14b], 42/2
feķet: Ar. Fakat, ama • [22b] 71/2
feķr: Ar. Fakirlik, yoksulluk • [15a], 44/4;
[15a], 44/5; [16b] 48/2; [18a], 53/4;
[18a], 54/4; [19b], 58/4; [19b],
59/3; [24b], 78/5; [25a], 80/3;
[30b], 98/3; [31a], 98/7
f.+ide • [15a], 44/5
felâtûn: Platon • [18a], 54/5
felek: Ar. 1. Gökyüzü, sema; [2. Devran •
[2b], 4/4; [16a] 47/4; [17b] 52/4;
[19b], 58/5; [24a] 76/1; [24a] 76/1;
[24a] 76/2; [24a] 76/2; [24a] 76/3;
[24a] 77/2; [26a], 83/7; [30b], 98/5
f.+de • [2b], 4/4
f.+din • [16a] 47/4; [24a] 76/2
f.+ke • [24a] 76/2; [30b], 98/5
f.+ning • [24a] 77/2
fenâ: Ar. kötü, bet • [2a], 3/6; [11a], 31/4;
[13b], 39/5; [14b], 41/8; [14b],
42/2; [15a], 44/4; [16b] 49/2; [17a],
50/3; [18a], 53/4; [25a], 80/1
f.-y1 • [23b], 75/1
f.+ğa • [16b] 49/2
f.+liķdin • [18a], 53/4
fer-ruķ: Fars. Uğurlu, mübarek • [10a],
28/1
ferd: Ar. Birey f.+liķ • [27a], 87/4
ferhâd: Fars. Azimli, güçlü • [3a], 5/9;
[10a], 28/5; [27b] 89/4
f.-veş • [10a], 28/5
f.+dek • [27b] 89/4

ferṭ: Birey/ i. (Ar. farṭ) Haddinden fazla olma, aşırılık, ifrat [Dâima isim tamlamalarının birinci ögesi olarak kullanılır]. f.+idin • [17a], 50/7	f.-i • [10b], 30/1
feryād: Fars. Haykırış, figan • [2a], 2/4; [2a], 3/8; [3b], 6/9; [5b], 13/3; [10a], 28/3; [17a], 50/8; [20a] 61/3; [26a], 84/1; [26b], 85/3; [27a], 86/3; [31a], 99/5	f.+iler • [19a] 57/3
f.+i • [2a], 2/4	fi'l: Ar. kasıtlı kasıtsız her türlü iş, eylem, amel. f.-meşel • [27b] 89/1
ferz: 1. İslâm dîninde Allah'ın emri olduğu kesin bir delille sâbit olan, yapılması sevâbı, özürsüz olarak terki büyük günâhı; [2. Şart ve gerekli olan şey f.+dur • [25b], 82/2	f.-veset • [22b] 71/3
ferzend: Fars. Oğul, erkek çocuk -i • [15a], 43/6	fidâ: Ar. Fedâ kelimesinin eski ve asıl söylenişi • [3b], 6/8; [4a], 8/7; [11a], 31/2; [11b], 32/2; [12a], 34/5; [15a], 43/4; [21a] 65/1; [24b], 79/1; [32b], 105/2
feth: Ar. Açma, açılma • [1b], 1/4	f.+si • [24b], 79/1
fettân: Ar. 1. Fitne ve fesâda teşvik eden, karıştırıcı, çok bilmiş (kimse); [2. Gönlü kendine çeken, kendine hayran eden, cilveli (kimse), câzibeli • [6b], 17/3; [10b], 30/2	figân: Fars. İztrapla bağırma, haykırma, feryat f.+kim • [20a] 61/5
feyyâz: Ar. Çok verimli, bereketli, çok feyizli	f.+lar • [30b], 98/5
f.-i • [19a] 57/4	fıkr: Ar. Düşünce, kanaat • [12b], 35/5; [27b] 88/3
feyz: Ar. Verimlilik, bereket.; [2. Bağış, ihsan • [10b], 30/1; [19a] 57/1; [19a] 57/1; [19a] 57/2; [19a] 57/3; [19a] 57/3; [19a] 57/4; [19a] 57/5; [19a] 57/6; [19a] 57/7	fırâk: Ar. Ayrılık, ayrılma; [2. Hüzn, teessür, mahzunluk • [28a] 90/6
	f. • [1b], 2/2; [9b], 27/6; [12b], 36/1; [15b], 45/2; [17a], 50/2; [21a] 64/1; [21a] 64/2; [21a] 64/3; [21a] 64/4; [21b] 68/1; [21b] 68/1; [21b] 68/2; [21b] 68/3; [23b], 74/4; [28a] 90/2; [29b], 94/4; [32b], 104/3
	f.+i • [9b], 27/6; [12b], 36/1; [15b], 45/2; [17a], 50/2; [28a] 90/2; [29b], 94/4; [32b], 104/3
	f.+ida • [12b], 36/1; [15b], 45/2
	f.+ide • [28a] 90/2
	f.+ing • [31b] 100/5
	f.+ing • [9b], 27/6; [17a], 50/2; [29b], 94/4
	f.+ingdin • [17a], 50/2

f.+ingni • [29b], 94/4

firdevs: Ar. Cennet • [8a], 22/7; [14a], 41/1; [14b], 42/4; [26b], 85/7

f.+dur • [26b], 85/7

fırket: Ar. Ayrılık, ayrılış, firak, hicran • [19b], 59/2

fisk: i. (Ar. fisk) Hak yoldan çıkıp her türlü günâhı işlemeyi huy hâline getirme, sefâhata dalma, fenâlık, ahlâksızlık • [19b], 58/7; [22a] 70/1

fitne: i. (Ar. fitne “deneme, imtihan”)

1. Karışıklık, fesat, kargaşalık • [6b], 17/3; [6b], 17/3; [25a], 81/3

f.-cû • [25a], 81/3

f.+din • [6b], 17/3

fitrāk: . (Fars. fitrāk) At eyerinin arka kısmındaki eşyâ bağlamaya yarayan kayış, terki bağı • [17b] 51/9

fitre: i. Ar. sadaka-i fitr. • [29a] 93/6

furket: i. (Ar. furkat) Ayrılık, ayrılış, firak, hicran. • [2b], 4/6; [5b], 13/6; [8a], 22/6; [10a], 28/1; [25a], 81/1; [31b] 101/2

f.+ide • [31b] 101/2

f.+idindur • [5b], 13/6

f.+iğe • [13b], 39/1

f.+ingdin • [2b], 4/6; [25a], 81/1

f.+ingdindur • [2b], 4/6

fussāk: Ar. Günah işleyen kişi. • [26a], 83/4

füsün: (Fars. efsün > fusün)

1. Büyü, sihir, tılsım, afsun, arpag, rukye • [5a] 11/5; [23b], 74/7

f.+u • [5a] 11/5

fütûh: i. (Ar. feth’in çoğul şekli futûh)

1. Fetihler, zaferler, fütûhat: • [19a] 57/6

Ğ – G

ğāfil: i. (Ar. ġaflet “ihmal etmek”ten ġāfil)

1. Çevresinden ve gerçeklerden habersiz olan, gaflet içinde bulunan, dalgın, dikkatsiz ve düşüncesiz (kimse), basîretsiz, aymaz: • [26a], 83/6

gah: i. (Fars. gāh > geh)

1. Zaman, vakit: Görmek ister dil-i firkat-zede her gāh seni (Nahîfi).

2. zf. Bâzan, bâzı zaman, kâh [• [29b], 94/3

gāh • [2a], 2/4; [14a], 40/2; [30b], 98/1; [30b], 98/2; [31a], 100/1

ğamze: i. Ar.

1. Göz kırpma, gözle işâret etme: • [23b], 74/6

ğark: i. Ar.

1. (Suya) batma, (suya) batırma, (suda) boğulma:/ mec. Bir şeyle aşırı derecede dolmuş olma, bir şeye batmış, boğulmuş halde bulunma, müstağrak: •

ğâyib: i. (Ar. ġayb)

1. Göz önünde olmayan, gözle görülemeyen, gizli olan şey, hal ve keyfiyet. • [9b], 27/1; [31b] 100/2
 ğebġeb: i. (Ar. ġabġab) Çenenin alt kısmı, çene altındaki ikinci gerdan +ing • [17b] 52/5
 geda: i. Fars. Dilenci, yoksul, fakir • [7a], 19/3
 g. • [1b], 1/7; [6a], 14/3; [11a], 31/1; [12b], 36/3; [12b], 36/3; [12b], 36/5; [16b] 48/2; [16b] 48/2; [18a], 54/1; [19b], 58/5; [24b], 78/5
 g.+din • [18a], 54/1
 g.+ġa • [16b] 48/2
 g.+larni • [12b], 36/3
 g.+lık • [12b], 36/3; [16b] 48/2
 g.+ning • [1b], 1/7
 g.+yi • [12b], 36/5; [24b], 78/5
 ġeddār: i. (Ar. ġadr “hâinlik etmek”ten ġaddār) Gadreden, karşısındakine aşırı derecede haksız davranan, kıyıcı, zâlim, merhametsiz, insafsız (kimse), vahşî, hunhar: • [6b], 16/7
 ġeflet: i. (Ar. ġaflet)
 1. Çevresinde olanları farkedememe, açık gerçeġi görememe, dalgınlık, dikkatsizlik, basîretsizlik, aymazlık, ġâfillik: • [5b], 13/3; [16b] 49/1; [22a] 70/1; [22b] 72/4; [28b], 91/4
 ġ.+de • [5b], 13/3; [16b] 49/1
 ġ.+ni • [28b], 91/4

geh: (Fars. ġāh > geh)

1. Zaman, vakit:
 2. zf. Bâzan, bâzı zaman, kâh [Tekrar edilerek kullanılır]: • [15a], 43/3; [15b], 45/6; [17a], 50/8; [23b], 75/3; [29b], 94/3; [29b], 94/6
 g.+i • [15a], 43/3; [29b], 94/3; [29b], 94/6
 g.+î • [15b], 45/6
 ġelet: i. Ar.
 1. Yanlış, hatâ, sehiv: 2. sıf. Hatâlı, kusurlu, yanlış • [22b] 71/5
 ġ. • [25a], 81/3
 ġem: i. (Ar. ġamm) Kaygı, tasa, keder, iç darlığı: • [1b], 1/8; [2a], 3/8; [2b], 4/5; [2b], 4/8; [2b], 4/9; [3a], 5/4; [3b], 6/5; [3b], 6/7; [4a], 7/7; [6b], 16/1; [6b], 16/6; [7a], 18/6; [7a], 19/1; [7b], 20/3; [7b], 21/2; [8b], 24/1; [8b], 24/3; [9b], 27/4; [10a], 28/5; [12a], 34/7; [12b], 35/1; [12b], 35/4; [13b], 38/3; [15a], 43/3; [16a] 46/4; [16a] 46/7; [17a], 50/1; [17a], 50/3; [17a], 50/4; [17b] 52/3; [17b] 52/4; [17b] 52/5; [18b], 55/5; [19a] 56/4; [19a] 57/2; [19b], 58/3; [19b], 59/3; [20a] 61/8; [22a] 69/1; [24a] 77/3; [25a], 80/4; [25a], 81/1; [25a], 81/2; [25a], 81/3; [26a], 83/1; [27a], 86/7; [27b] 89/4; [28a] 90/1; [28b], 92/3; [28b], 92/6; [30b], 97/4; [30b], 97/7; [31a],

99/2; [31b] 100/4; [31b] 100/5;
 [32b], 103/4; [33a], 105/9
 ğ.+ • [16a] 46/4; [24a] 77/3; [25a], 81/1;
 [26a], 83/1; [32b], 103/4
 ğ.+gīn • [16a] 46/4
 ğ.+ḥvārdin • [32b], 103/4
 ğ.+nāk • [25a], 81/1
 ğ.+de • [19a] 57/2
 ğ.+din • [28a] 90/1
 ğ.+ge • [28b], 92/3
 ğ.+gusārim • [20a] 61/8
 ğ.+ḥār • [13b], 38/3
 ğ.+ḥār • [28b], 92/6
 ğ.+i • [6b], 16/6; [7a], 19/1; [12a], 34/7;
 [17a], 50/1; [18b], 55/5; [19b],
 58/3; [33a], 105/9
 ğ.+ide • [7a], 19/1
 ğ.+im • [18b], 55/5
 ğ.+in • [17a], 50/1; [33a], 105/9
 ğ.+ing • [17a], 50/1
 ğ.+kīn • [7b], 21/2
 ğ.+leridin • [7a], 18/6
 ğ.+ning • [25a], 81/2; [27a], 86/7
 ğemze: i. (Ar. ğamze)
 1. Göz kırpma, gözle işâret etme:/2. Göz
 süzerek göz ucu ile bakma, göz
 kuyruğunda görülen gönül çekici
 hareket: • [1b], 1/8; [4a], 7/7;
 [25a], 81/3; [30b], 97/4; [31a], 99/2
 ğ.+ler • [4a], 7/7
 ğ.+ng • [25a], 81/3; [30b], 97/4
 ğ.+ngni • [25a], 81/3

ğ.+si • [1b], 1/8
 gencîne: i. (Fars. genc “hazîne”den
 gencine) Hazîne: • [2a], 3/3
 g.ṅġe • [2a], 3/5
 ğenimet: i. (Ar. ğanimet)
 1. Savaşta düşmandan alınan savaş esirleri,
 sivil esirler, menkul ve
 gayrimenkul mallar ğ.+dur • [19b],
 58/4; [19b], 59/5
 ğ.+durur • [19b], 58/4
 ger: Eger edatının nazımda kullanılan şekli
 • [19b] 58/4;
 gerçe: 1. Aslına bakılırsa, aslında, filvâki •
 [7b], 20/2; [14b], 42/6; [18a], 54/3;
 [19a] 57/3; [23a] 73/3; [28a] 90/8;
 [33a], 105/5
 gerden: i. (Fars. gerden) Gerdan
 kelimesinin eski metinlerde
 kullanılan asıl şekli g.+ide • [9a],
 25/3; [24b], 78/4
 gerd: i. (Fars. gerd) Toz, toprak g.+ide •
 [24b], 78/1; [27a], 86/3
 gerdün: sıf. (Fars. gerdān “dönen”den
 gerdün) _
 1. Dönen, devreden: 2. Dünya, semâ, felek
 g+da • [25a], 79/6
 ğerez: i. (Ar. ğarāz)
 1. Gâye, maksat, istek, arzu: 2. Birine karşı
 beslenen kötü niyet, gizli
 düşmanlık • [13b], 38/6; [30a],
 96/6
 ğ.+dindur • [24a] 77/5

ğerib: Ar. gurbette olan kimse • [32a] 101/7

ğevgā: i. (Fars. gāvḡā) Kavga kelimesinin eskiden kullanılan asıl şekli • [1b], 1/1; [9b], 26/4; [28b], 91/2

ğ.+si • [9b], 26/4; [28b], 91/2

ğ.+sidin • [28b], 91/2

gevherī: i. (Fars. gevher – guher)

1. Cevher, mücevher, elmas, inci • [2b], 4/1

ğevvāš: i. (Ar. gāvš “suya dalmak”tan gāvḡāš) Dalgıç • [31a], 99/7

geyb: Dedikodu. ğ.+ini • [32b], 104/3

geyr: i. (Ar. ğayr)

1. Başka bir kimse, başkası • [21a] 65/2; [26b], 85/6

gezelhāne: Ar. Gazel okuyan kimse •

ğilāf: i. (Ar. ğilāf) Kılıf, kın, zarf • [22a] 69/1

giriftār: sıf. (Fars. giriften “tutmak, tutulmak”tan giriftār) Tutulmuş, yakalanmış, tutkun, müptelâ: • [7b], 20/1

giriḡ-giriḡ: i. (Fars. giriḡ) Düğüm • [28a] 90/1

giysū: i. (Fars. gisū) Omuza dökülen uzun saç • [3a], 5/3

gölge: Saye • [13a], 37/5

ğubār: i. (Ar. ğubār) Toz, ince toprak • [4a], 8/1

gufti-gū: Fars.

Dedikodu: • [31b] 101/3

ğul: i. (Ar. ğul) Hayâlet, hortlak, kötü cin, şeytan • [14a], 40/5; [26a], 84/4

ğunçe: i. (Fars.

Henüz açılmamış çiçe • [10b], 30/2; [16a] 47/2; [20a] 61/2; [23a] 73/1; [26a], 84/2; [27b] 88/3; [27b] 89/3; [28a] 90/2; [28a] 90/4; [31a], 99/1

ğ.+dek • [20a] 61/2

ğ.+ler • [28a] 90/4

ğ.+dek • [5a] 11/3

ğurbet: i. (Ar.

1. Yabancı memleket, yad elin • [32a] 102/5

guvāḡ: i. (Fars. guvāḡ) Şâhit, delil, tanık

g.+im • [31a], 98/6

gūy: • [3a], 5/3; [3b], 7/2; [5b], 13/5; [5b], 13/6; [8b], 24/3; [10b], 30/1; [12a], 34/3; [15b], 44/7; [16b] 49/5; [17a], 50/8; [30b], 97/5

gūyā: Fars. gūyā) Sözde, sanki • [3a], 5/3; [3b], 7/2; [5b], 13/5; [5b], 13/6; [10b], 30/1; [12a], 34/3

gūyiyā: Fars. gūyā’dan gūyiyā) Güya, sanki • [5b], 13/6; [16b] 49/5; [17a], 50/8; [30b], 97/5

güher: i. (Fars. gevher – guher)

1. Cevher, mücevher, elmas, inci: • [9a], 25/1

gül: i. (Fars. gul)

Gül ağacının güzel kokulu, pek çok çeşidi bulunan çok makbul çiçeği • [2a], 3/6; [2b], 4/3; [3a], 5/1; [3a], 5/11;

[3b], 6/2; [3b], 6/2; [3b], 6/9; [3b], 7/1; [4a], 8/2; [4a], 8/4; [4b], 11/2; [5b], 13/5; [6a], 15/1; [6b], 16/1; [6b], 16/3; [6b], 16/3; [6b], 17/1; [6b], 17/4; [7a], 18/1; [7a], 18/2; [7a], 18/5; [7a], 18/6; [9a], 24/9; [9a], 25/2; [9b], 26/4; [9b], 26/4; [10a], 28/5; [10a], 29/1; [10b], 29/3; [10b], 29/4; [10b], 29/6; [10b], 30/2; [10b], 30/2; [10b], 30/3; [11b], 33/1; [11b], 33/2; [11b], 33/2; [11b], 33/5; [12a], 34/3; [13a], 37/2; [13b], 39/2; [13b], 39/7; [14a], 41/4; [14b], 41/6; [14b], 42/3; [14b], 42/4; [14b], 42/4; [15a], 44/2; [15a], 44/2; [15b], 45/3; [15b], 45/3; [15b], 46/2; [16a] 47/5; [17a], 50/1; [17a], 50/2; [19a] 56/4; [19a] 57/5; [19b], 59/4; [20a] 60/1; [20a] 60/1; [20a] 61/1; [20a] 61/3; [20a] 61/8; [20b] 63/1; [21a] 65/3; [22a] 70/4; [23b], 75/1; [24a] 77/6; [24b], 78/1; [24b], 79/2; [25b], 82/4; [26a], 83/1; [26a], 84/1; [26a], 84/2; [26b], 85/1; [26b], 85/6; [26b], 86/1; [27a], 86/3; [27a], 86/5; [27a], 86/5; [27a], 87/2; [27b] 88/1; [27b] 88/5; [28a] 90/1; [28a] 90/6; [28a] 91/1; [28b], 92/5; [28b], 92/5; [28b], 92/6; [29a] 92/8; [29a] 93/2; [29a] 93/2; [29b], 95/1; [29b], 95/3;

[30a], 96/5; [30a], 96/7; [31a], 99/1; [31a], 99/5; [31b] 101/5; [32a] 101/7; [32a] 102/4; [32b], 104/1; [32b], 104/1; [32b], 104/5; [32b], 104/7; [33a], 106/6

g.çihredin • [27b] 88/5

g.gül • [26b], 85/1

g.i • [13a], 37/2; [26a], 84/2

g.renggi • [24b], 78/1

g.ruḥ • [19a] 57/5; [20a] 60/1; [27a], 86/3; [29b], 95/1; [29b], 95/3; [32b], 104/7

g.ruḥining • [27a], 86/3

g.ruḥsār • [19a] 57/5

g.ruḥum • [29b], 95/3

g.ruḥuṅ • [32b], 104/7

g.+din • [3b], 6/2; [26b], 85/6

g.+durmuyā • [27b] 88/1

g.+fām • [28a] 91/1

g.+ge • [5b], 13/5; [27a], 87/2

g.+gūn • [15b], 45/3; [15b], 45/3; [17a], 50/1

g.+i • [3a], 5/11; [10a], 29/1; [10b], 29/3; [10b], 29/4; [10b], 30/2; [11b], 33/5; [14b], 42/3; [14b], 42/4

g.+ige • [3a], 5/11

g.+ini • [11b], 33/5

gülistān: i. (Fars. Gül bahçesi g.+ni • [10b], 30/2

g.+kim •

g.+ler • [6b], 17/1; [10a], 28/5; [10b], 30/3; [11b], 33/2; [13b], 39/2; [31b] 101/5

g.+leri • [11b], 33/2

g.+lerni • [10b], 30/3

g.+liridin • [4b], 11/2

gülnār: i. (Fars. Nar çiçeği. g.+i • [9a], 25/2; [29a] 93/2

g.+idin • [29a] 93/2

g.+ni • [3b], 6/9; [7a], 18/5; [21a] 65/3; [30a], 96/7; [32b], 104/5

g.-reng • [15b], 46/2

g.+ruḥ • [20a] 61/3; [20a] 61/8; [32b], 104/1

g.+ruḥsāridin • [32b], 104/1

g.+ruḥum • [20a] 61/3

g.+sitān • [20a] 60/1; [33a], 106/6

g.+sitānimdin • [33a], 106/6

gülşen: i. (Fars. Gül bahçesi • [2b], 4/3; [3a], 5/1; [3b], 7/1; [4b], 11/2; [9b], 26/4; [11b], 33/5; [13b], 39/7; [15a], 44/2; [15a], 44/2; [20b] 63/1; [26a], 84/2; [31a], 99/5; [32a] 102/4

g.+i • [13b], 39/7

g.+de • [11b], 33/5; [26a], 84/2

g.+ge • [31a], 99/5; [32a] 102/4

g.+i • [2b], 4/3; [3a], 5/1; [3b], 7/1; [4b], 11/2; [9b], 26/4

g.+ide • [3a], 5/1; [3b], 7/1

g.+ining • [2b], 4/3

g.+siz • [15a], 44/2

g.+ü • [2a], 3/6; [11b], 33/1

g.+ümni • [2a], 3/6

gülnār: i. (Fars. Gül bahçesi • [11b], 33/1; [24a] 77/6; [29a] 92/8; [32b], 104/1

g.+din • [32b], 104/1

g.+im • [24a] 77/6

g.+siz • [11b], 33/1

gül'uzār: sıf. (Fars. Gül yanaklı • [29a] 93/2

g. • [20a] 61/1; [28b], 92/5

g.+im • [20a] 61/1

günāh: i. (Fars. Allah'ın emirlerine aykırı olan davranış, • [16b] 49/8

g.+larni • [21a] 65/5

gürūh: i. (Fars. gurūh) Topluluk, cemâat • [5a] 11/6

güvāh: i. (Fars. guvāh) Şâhit, delil • [23a] 74/2

H - Ĥ - Ħ

haber: i. (Ar. Haber .+in • [29b], 94/3

hācet: i. (Ar. ihtiyaç • [18b], 55/5; [21a] 65/4; [26a], 84/5; [29b], 94/6

h.+im • [21a] 65/4

hād: i. (Ar. ḥadd) Yanak: • [9b], 27/6; [10a], 27/7

hādd: sıf. (Ar. Keskin • [2a], 3/1

hādim: i. (Ar Hizmet eden kimse • [9b], 27/6

hādiş: sıf. ve i. (Ar. Meydana çıkan • [11a], 31/6

hāfiẓe: i. (Ar. • [7b], 21/3

hāḥ • [21a] 64/3

hāk: i. (Fars. hāk)

1. Toprak: • [2a], 3/4; [6a], 15/3; [26b], 85/7; [31b] 100/3

h.-i • [6a], 15/3; [26b], 85/7; [31b] 100/3

hāl: i. (Ar. – Fars. hāl) Vücuttaki küçük esmer benek, ben • [5a] 11/8; [21b] 68/3

hāl • [2b], 3/9; [9b], 26/8; [11b], 33/3; [13b], 39/6; [14a], 40/5; [18b], 55/1; [18b], 55/7; [19b], 59/2; [19b], 59/5; [20a] 61/8; [21a] 64/1; [26a], 83/2; [27b] 88/7; [27b] 89/1; [30b], 97/3; [31a], 98/6; [31a], 98/7

hāl • [1b], 1/2; [6a], 14/2; [9b], 26/4; [16a] 46/3; [16a] 46/5; [22b] 71/1; [22b] 71/4; [24b], 79/1; [24b], 79/4; [27a], 86/7; [27b] 88/4; [27b] 89/5; [31b] 101/5; [32a] 103/1

h.-i • [22b] 71/1; [24b], 79/1

halāyık: i. (Ar. halā'ik “yaratıklar, insanlar • [7b], 21/3

hāle: i. (Ar. hāle)

1. Ayın, bâzan da güneşin etrâfında görülen parlak halka şeklindeki ışıklar • [14a], 40/2

hālet: i. (Ar. hālet) Hal, nitelik, keyfiyet h.+idin • [14b], 41/9

h+ge • [11b], 33/3

h.+ige • [13b], 39/6

h.+ingni • [14a], 40/5

h.+ini • [26a], 83/2

h.+ni • [21a] 64/1

hāl: i. (Ar. Hal, durum. ge • [19b], 59/5

h.+i • [1b], 1/2; [6a], 14/2; [9b], 26/4; [16a] 46/3; [16a] 46/5; [22b] 71/4; [27a], 86/7; [31b] 101/5; [32a] 103/1

h+im • [18b], 55/1; [20a] 61/8; [30b], 97/3

hāl+imğa • [5a] 11/8

h+imge • [30b], 97/3

h+imni • [18b], 55/1

h+ing • [31a], 98/7

h.+ingdin • [22b] 71/4

h+ini • [2b], 3/9; [18b], 55/7

hāl+ini • [16a] 46/3; [27a], 86/7

h.+ining • [27a], 86/7

hām: sıf. (Fars. hām)

1. (Meyve için) Yenecek kadar olgunlaşmamış: • [18a], 54/2; [24a] 76/5; [29b], 95/4

h.+durur • [18a], 54/2

hāmil: sıf. (Ar. Götüren, taşıyan • [26a], 83/7; [27a], 87/7

hāmuş: sıf. (Fars. Susmuş, sessiz. h.+luḡni • [24a] 76/5

hānçer: i. (Ar. Kamadan küçük, ucu eğri ve sivri, iki yanı keskin bıçak. mu • [4a], 7/6

hānķā: i. (Ar. hānķāh < Fars. hāngāh) Bir tarikatın, diğer tekkelerinin kendisine bağlı bulunduğu merkez durumundaki tekkesi, hangāh: • [30b], 98/1

h.+largā • [14b], 41/7

hānumān: i. (Fars. hān u mān) Ev bark,
yuva, âile: din • [32b], 105/3

hār: i. (Fars. hār) Diken • [3a], 5/4; [3a],
5/7; [4a], 8/2; [4a], 8/7; [6b], 16/3;
[6b], 16/3; [9b], 26/8; [11b], 33/5;
[22b] 71/3; [23b], 75/1; [27a], 86/5;
[28b], 92/5

h.-ārā • [22b] 71/3

h.+iğe • [23b], 75/1

h.+süz • [11b], 33/5

h.+i • [13b], 39/7

hārā: sıf. (Fars. hārā)

1. (Taş için) Çok sert: • [3a], 5/4; [3a], 5/7

h.+si • [9b], 26/8

hāsıl: sıf. (Ar. 1. Husûle gelen, olan,
meydana çıkan • [27a], 87/1

hāşāk: i. (Fars. hāşāk) Çöp, süprüntü: •
[17b] 51/6; [25a], 81/1

h. • [14a], 41/4

hātem: i. (Ar. Çok cömert kimse • [15a],
43/4

hātem: i. (Ar. 1. Mühür • [2b], 4/8

hātīr: i. (Ar. 1. Düşünme, akılda tutma
yeteneği, zihin, hâfıza: • [10a],
27/9; [25a], 81/1; [26b], 85/6

h.+dur • [10a], 27/9

h.+imni • [25a], 81/1

h.+im • [19a] 57/2

hātī: i. (Ar.

1. Çizgi.

2. Yazı: • [5b], 13/4; [24b], 79/4

hātī-i • [5b], 13/4

hāyāt: i. Ar. Hayat • [16a] 47/4

hayr: i. (Ar. hayr)

1. Her durumda ve şartta herkesin katında
iyi ve makbul olan hal ve iş: u'l •
[2a], 3/3

hāzir: Hazır h.+dur • [9b], 27/1

heber: i. (Ar.

1. Olmuş veya olmakta bulunan bir şeye
dâir orada olmayanlara erişen bilgi,
ondan ona nakledilen söz • [8b],
23/3; [15b], 45/6; [19a] 57/1; [22a]
70/4; [30a], 96/1; [30a], 96/1;
[33a], 106/3; [33a], 106/5

h.+dār • [30a], 96/1; [30a], 96/1

hebib: i. (Ar. 1. Sevilen kimse, sevgili, dost
• [12b], 35/5

h.+ing • [6a], 14/3; [6a], 14/5

h.+ingni • [25b], 81/5

h.+ingning • [6a], 14/3

hebs: i. (Ar. 1. Dışarı çıkmasına izin
vermemek üzere bir yere kapatma.
_ • [17a], 50/7

hecr: i. (Ar. hecr)

1. Ayrılık • [3b], 6/4; [4a], 7/8; [4a], 8/4;
[5a] 11/3; [5a] 11/8; [5b], 13/8;
[6a], 15/2; [6b], 16/3; [8a], 22/3;
[8a], 22/6; [8b], 24/6; [9a], 25/2;
[9a], 25/7; [9b], 27/4; [10a], 27/9;
[11a], 30/8; [11a], 30/9; [12a],
34/5; [14a], 40/1; [14b], 41/6;
[15a], 43/1; [15a], 43/5; [15b],
45/2; [17a], 50/5; [17b] 51/5; [17b]

52/2; [18a], 53/5; [18a], 54/2; [18b], 55/1; [18b], 55/4; [19a] 57/5; [20a] 61/1; [20a] 61/2; [21a] 64/3; [21b] 68/1; [21b] 68/2; [24a] 77/1; [24a] 77/2; [24a] 77/6; [24b], 78/6; [24b], 78/6; [25a], 81/1; [25b], 81/4; [26a], 83/1; [26a], 83/4; [26b], 86/2; [29b], 94/3; [31b] 101/1; [31b] 101/2; [31b] 101/6; [32a] 103/3; [32b], 103/5; [32b], 104/2	63/2; [22b] 72/3; [25b], 82/6; [26a], 84/4; [30a], 95/7; [30b], 97/6
h+ārā • [9b], 27/4; [11a], 30/8; [18a], 53/5; [18a], 54/2; [18b], 55/1; [20a] 61/2	h.+kim • [25b], 82/6; [30b], 97/6
h+i • [21b] 68/1	h.+kimge • [30b], 97/6
h+nābimdin • [24a] 77/2	ḥedd: i. (Ar. ḥadd)
h+ide • [4a], 7/8; [4a], 8/4; [5a] 11/3; [5a] 11/8; [9a], 25/7; [14a], 40/1; [15a], 43/1; [15b], 45/2; [18b], 55/4; [20a] 61/1; [24a] 77/1; [24a] 77/6; [26a], 83/4; [31b] 101/1; [31b] 101/2	1. Sınır • [6b], 17/4; [16b] 49/7; [17b] 51/6; [20b] 63/4
h.+de • [7b], 20/6	ḥ.+i • [6b], 17/4
h+iden • [14a], 40/1	ḥ.+ini • [6b], 17/4
h+idin • [5b], 13/8; [10a], 27/9	hedef: i. Ar. hedef • [21b] 67/5
h+imdin • [11a], 30/9	ḥediş: i. (Ar. ḥadis “yeni; haber”den)
h+ing • [3b], 6/4; [17a], 50/5; [25a], 81/1	1. Hz. Muhammed’in sözleri, davranışları ve başkalarının yaptığı kendisi tarafından tasvip edilen hareketleri • [7a], 19/2; [7a], 19/3; [7a], 19/4; [7a], 19/5; [7b], 21/1; [7b], 21/1; [7b], 21/2; [7b], 21/3; [7b], 21/4; [7b], 21/5; [8a], 21/6; [8a], 21/7
h+ingde • [17a], 50/5	ḥ. • [7a], 19/1
h+ingdin • [29b], 94/3	ḥ.+idin • [6a], 14/3
h+ining • [8a], 22/3; [9a], 25/2; [24b], 78/6	ḥefkân: i. (Ar. ḥafekân) Yürek oynaması, çarpıntı, yürek sıkıntısı • [15b], 45/2
h+ning • [32a] 103/3	ḥekîket: i. (Ar. Asıl olan durum ve şekil • [8b], 23/3
heç: zf. (Fars. kat’iyen, asla • [6b], 16/7	ḥelâl: i. (Ar. ḥalâl)
h. • [4b], 9/7; [5a] 11/8; [5b], 13/1; [8b], 23/4; [16b] 49/7; [17b] 52/4; [20b]	1. Dînin yasaklamadığı (şey, hareket ve davranış) • [8b], 24/8
	ḥelâş: i. (Ar. ḥalâş) Kurtulma, kurtuluş: • [17b] 52/1; [17b] 52/1; [17b] 52/2; [17b] 52/3; [17b] 52/4; [17b] 52/5; [18a], 53/1; [18a], 53/1; [18a],

53/3; [18a], 53/4; [18a], 53/5;
[18a], 53/6; [18a], 53/7; [18a],
54/1; [18a], 54/1; [18a], 54/2;
[18a], 54/3; [18a], 54/4; [18a],
54/5; [18a], 54/6; [18b], 54/7; [32a]
103/2

h  lk: i. (Ar. h  lk)

1. Bir milleti meydana getiren insan
topluluğu • [4a], 8/3; [14b], 42/1;
[15a], 43/4

h  lk • [6b], 16/2; [7b], 20/6; [8b], 24/7;
[18a], 54/1; [20a] 60/3; [25b], 81/6;
[25b], 81/7; [26b], 86/1; [27b] 88/6;
[29b], 95/6; [33a], 105/8

h  -ara • [14b], 42/1

h  -ara • [25b], 81/7; [29b], 95/6

h  -i • [27b] 88/6; [33a], 105/8

h  .+din • [26b], 86/1

h  .-'i • [4a], 8/3

h  .+i • [24a] 77/3

h  .+i • [8b], 24/7; [25b], 81/6

h  .+iğe • [8b], 24/7

hem: zf. (Fars. hem)

1. Kullanıldığı c  mleye ‘  stelik, bir de, şu
da var ki, z  ten’ m  n  ları katarak
anlamı kuvvetlendirir: • [1b], 1/5;
[1b], 1/8; [1b], 1/9; [1b], 2/1; [2b],
3/9; [2b], 4/8; [2b], 4/9; [3a], 5/6;
[3b], 7/4; [3b], 7/4; [4a], 8/3; [4b],
8/9; [4b], 9/1; [4b], 9/6; [5b], 14/1;
[6a], 14/6; [7a], 18/2; [7b], 20/6;
[8a], 22/6; [8b], 23/1; [8b], 23/4;

[8b], 24/5; [8b], 24/6; [9a], 25/4;
[9b], 26/8; [9b], 27/3; [9b], 27/4;
[9b], 27/6; [10b], 29/3; [10b], 29/4;
[10b], 29/5; [10b], 29/8; [10b],
30/1; [11a], 31/2; [11a], 31/3;
[11a], 31/5; [12a], 33/6; [12b],
35/6; [12b], 36/2; [12b], 36/5;
[13a], 37/3; [14a], 41/3; [15a],
43/5; [15b], 45/6; [17b] 51/8; [18a],
53/1; [20a] 60/2; [20a] 61/5; [20b]
62/3; [21a] 65/1; [21b] 68/1; [22b]
72/1; [23a] 73/6; [26a], 83/3; [26b],
86/1; [28a] 90/3; [28a] 90/4; [29b],
94/2; [29b], 94/5; [29b], 94/5;
[29b], 95/6; [30a], 95/7; [30a],
96/7; [30b], 97/2; [30b], 97/4;
[30b], 98/1; [31b] 101/1; [31b]
101/3; [31b] 101/6; [32a] 103/2

h  .-derd • [9a], 25/4

hem  n: zf. (Fars. hem  n) Hemen
kelimesinin eski metinlerde ge  en
asıl şekli:

1. Derhal,   abucak, hi   vakit ge  irmeden:
• [7a], 18/2; [8b], 23/4; [11a], 31/2;
[11a], 31/5

h  md:i. (Ar. h  amd) Kulun Allah'ın
y  celiğini, sonsuz lutuf ve ihs  nı
karşısında yaratanına minnet ve
ş  kran duygularını bildirmesi •
[17a], 51/1; [18a], 53/2; [25b],
81/7; [30a], 95/8

h  .+ilill  h • [25b], 81/7

h.+ulillāh • [17a], 51/1; [18a], 53/2

heme: sıf. (Fars. heme) Bütün, hep, cümle
 • [2b], 3/9; [3a], 5/6; [3b], 7/4;
 [4b], 9/1; [5b], 14/1; [9b], 27/6;
 [10b], 30/1; [12b], 35/6; [20a] 60/2;
 [20b] 62/3; [22b] 72/1; [26a], 83/3;
 [30a], 95/7

h.+si • [30a], 95/7

h.+est • [4b], 9/1

hemid: sıf. (Ar. 1. Övülmeye lâyık,
 methedilecek sıfatlara sâhip olan.
 ingğa • [2a], 3/1

hemir: i. (Ar. Hamur imğa • [1b], 2/2

hemişe: zf. (Fars. hemişe) Dâima, her
 zaman • [2b], 4/9; [9b], 27/3; [17b]
 51/8; [28a] 90/3

h. • [12b], 36/2; [14a], 41/3

h. • [1b], 1/8

hemme: Her şey h.+ge • [29b], 94/2

h.+ini • [29b], 95/6

hemrâh: i. Ve sıfat Fars. Yol arkadaşı •
 [10b], 29/3; [12b], 36/5

h.+musiz •

h.+dur • [1b], 1/8

hemüş: sıf. (Fars. hāmūş – hāmuş – hamūş)
 Susmuş, sessiz:luḡni • [29b], 94/7

hemze: Arapça hemze harfi h.+sini • [1b],
 1/5

hençer: i. Ar. Hançer • [8a], 22/9

hendân: sıf. (Fars. Gülen, şen, neşeli •
 [18b], 55/6; [18b], 55/7; [20a] 61/2;
 [22b] 72/4

h.+imge • [18b], 55/6; [18b], 55/7

hende: i. (Fars. Gülüş • [12a], 33/8

her: sıf. (Fars. Her • [1b], 1/1; [1b], 1/9;
 [2a], 3/2; [2a], 3/7; [2b], 3/9; [2b],
 4/1; [2b], 4/1; [3a], 5/2; [4a], 7/5;
 [4a], 7/7; [5a] 11/3; [5a] 11/4; [5a]
 11/6; [5a] 11/9; [5b], 13/1; [5b],
 13/1; [5b], 13/2; [5b], 13/8; [6a],
 14/3; [6a], 15/4; [6a], 15/7; [6b],
 16/2; [6b], 16/4; [6b], 16/6; [6b],
 16/6; [8a], 21/7; [8a], 21/7; [8a],
 22/7; [8a], 22/8; [8a], 22/9; [8b],
 23/1; [9a], 25/1; [9a], 25/2; [9a],
 26/2; [9b], 26/4; [9b], 26/5; [9b],
 27/2; [9b], 27/5; [10a], 28/6; [10a],
 28/7; [10a], 28/7; [10b], 29/7;
 [10b], 29/9; [10b], 30/3; [11a],
 30/7; [11a], 31/6; [11a], 31/7;
 [11b], 32/4; [11b], 33/2; [12a],
 34/9; [12b], 35/2; [12b], 35/4;
 [13b], 38/7; [15a], 43/2; [15a],
 44/1; [15a], 44/5; [16a] 46/6; [16a]
 48/1; [17a], 50/7; [18a], 53/6;
 [18a], 54/4; [18b], 55/2; [18b],
 55/4; [18b], 55/6; [19a] 56/6; [19a]
 57/3; [19a] 57/7; [19b], 58/1; [19b],
 58/4; [19b], 59/5; [20a] 61/9; [20a]
 61/9; [21a] 64/4; [21a] 65/5; [22a]
 70/5; [22b] 71/7; [23a] 72/6; [23a]
 73/2; [23a] 73/7; [24a] 76/2; [24a]
 77/5; [24a] 77/5; [24b], 79/5; [25a],
 79/7; [25b], 81/4; [25b], 81/9;

[25b], 81/9; [26b], 85/3; [27a], 87/2; [27b] 89/5; [27b] 89/5; [28a] 90/9; [28b], 92/2; [29a] 92/7; [29a] 93/2; [29a] 93/7; [29b], 95/3; [30a], 95/8; [30a], 96/8; [30b], 98/2; [30b], 98/4; [30b], 98/5; [31a], 98/6; [31a], 99/4; [31a], 99/7; [31b] 100/7; [31b] 101/1; [31b] 101/3; [32a] 102/3; [32a] 102/3

h.-dem • [1b], 1/9; [6a], 14/3; [8a], 22/8; [8a], 22/9; [9a], 25/2; [10b], 29/7; [11a], 30/7; [11b], 32/4; [19a] 57/3; [19a] 57/7; [19b], 58/1; [21a] 65/5; [25b], 81/4; [25b], 81/9; [29a] 93/2

h.-demde • [8a], 22/8

h.-yan • [11b], 33/2

h.-yān • [12b], 35/2

herābāt: i. (Ar. Meyhane • [7a], 18/3

herāret: i. (Ar. harāret)

1. Sıcaklık: din • [11b], 32/4

herc: i. (Ar. harc)

1. Bir iş için harcanan para, masraf: • [16b] 49/6

hergiz: zf. (Fars. hergiz) Asla, kat'iyen, hiçbir vakit, hiçbir şekilde • [6a], 15/4; [18a], 54/4; [20a] 61/9; [31b] 101/1

h. • [15a], 43/2; [23a] 72/6

heridār: i. (Fars. haridār) Alıcı, müşteri • [14b], 42/2

h. • [24b], 78/5; [30a], 96/3

h.+i • [9a], 25/5

h.+in • [24b], 78/5

hes: i. (Fars. has) Dal veya ot kırıntısı, yonga, çöp • [10a], 28/4; [10a], 28/4; [11b], 33/1; [16b] 49/8; [19a] 56/7; [21b] 68/3; [25a], 81/3; [27a], 87/5; [28b], 92/6; [30a], 96/4; [31a], 98/7; [33a], 106/1

hesret: i. (Ar. hasret)

1. Ayrı kalınan veya elden kaçırılan bir şeye karşı duyulan istek, tekrar görme ve kavuşma arzusu, özleyiş, özlem • [13b], 39/2; [14a], 41/2; [16a] 47/3; [21b] 66/1; [26a], 83/5; [27b] 88/3; [29a] 92/8; [29a] 93/5; [29b], 95/3; [32a] 102/3

h.+ā • [21b] 66/1

h.+ide • [14a], 41/2

h.+idin • [16a] 47/3; [27b] 88/3; [29a] 92/8; [29a] 93/5; [29b], 95/3; [32a] 102/3

h.+ige • [13b], 39/2

heste: Fars. Hasta kelimesinin eski metinlerde rastlanan asıl şekli: • [10a], 28/4; [10a], 28/4; [11b], 33/1; [19a] 56/7; [21b] 68/3; [25a], 81/3; [27a], 87/5; [28b], 92/6; [30a], 96/4; [31a], 98/7; [33a], 106/1

h.+ge • [10a], 28/4; [19a] 56/7

h.+ni • [1b], 1/3

het: i. (Ar. hatt)

1. Çizgi.

2. Yazı: • [2b], 4/8; [5b], 13/6; [5b], 13/7;
[9b], 26/7; [22b] 71/1; [22b] 71/1;
[22b] 71/4; [22b] 71/4; [24b], 79/3;
[27b] 88/4; [27b] 89/5; [29a] 93/3

heṭt • [9b], 26/7

h.-i • [24b], 78/1

h.+ingdin • [24b], 79/3

heṭt-i • [22b] 71/4; [27b] 89/5

heṭt-i • [22b] 72/2

heva: i. (Ar. hevā)

1. İstek, arzu, heves, meyil: • [2a], 3/5;
[18a], 53/6

h. • [2b], 3/9; [18a], 53/6; [18b], 54/7;
[22a] 70/2

h.+din • [18b], 54/7

heves: i. (Ar. heves)

1. İstek, arzu, meyil • [7a], 18/2; [7a],
18/4; [20b] 62/7; [21b] 68/2

h.+nāk • [7a], 18/2

heyā: i. (Ar.

1. Utanma, sıkılma, utançdin • [18a], 54/1

heyāl: i. (Ar.

1. Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey,
düş • [27b] 88/3; [27b] 89/1; [31b]
101/4

h.+i • [31b] 101/4

heyāt: i. (Ar. Hayat • [5b], 13/4; [23a]
74/1; [27a], 87/1

h.-i • [23a] 74/1

h.+im • [27a], 87/1

heyf: ünl. (Ar. ḥayf)

1. Eyvah, yazık, heyhat • [21b] 66/1; [21b]
66/2; [22a] 70/1; [22a] 70/1; [22a]
70/2; [22a] 70/3; [22a] 70/4; [22a]
70/4; [22a] 70/5; [22a] 70/5

h.+dur • [22a] 70/4

heyl: i. (Ar. ḥayl)

1. At, at sürüsü, ylık. _

2. Atlı asker, süvâri • [16a] 48/1

h. • [6a], 15/7; [8a], 21/6; [8b], 23/3; [11a],
30/7; [32a] 102/2

h.+i • [6a], 15/7; [8b], 23/3; [32a] 102/2

h.+idin • [32a] 102/2

h.+īge • [11a], 30/7

heyṛān: i. (Ar. 1. Bir kimse veya bir şey
karşısında hayranlık duyan: 2. eski.
Şaşkın, şaşırıp kalmış kimse •
[10b], 29/2; [22a] 70/4; [32b],
104/6; [33a], 106/2

h.+ini • [32b], 104/6

h.+lıkda • [22a] 70/4

heyret: i. (Ar. 1. İyilikler, hayırlı işler •
[10a], 28/1; [22b] 72/4; [26a], 83/6

h.+de • [26a], 83/6

h.+ke • [10a], 28/1

heyvān: i. (Ar. 1. Hareket edip yer
değiştirebilme ve hissetme yeteneği
olan canlı yaratık . din • [9a], 25/5;
[11b], 33/3

h.+im • [24b], 79/3

hezān: i. (Fars. ḥazān) Güz, sonbahar •
[13b], 39/2; [24a] 77/3

h. • [8b], 24/6; [11b], 33/1; [12b], 35/3;
[19a] 57/5; [20a] 61/2; [23a] 73/1;
[31b] 101/6

h. • [12b], 35/3; [20a] 61/2

h. • [8b], 24/6; [19a] 57/5

hezyān: i. (Ar.
1. Sayıklama • [2b], 3/9

hiclet: i. (Ar. Utanma, mahçup olma,
hacâlet, hâcel. idin • [16a] 47/4

h.+in • [32a] 102/4

hicrân: i. (Ar. hicrân)
1. Ayrılık, ayrılık acısı • [1b], 1/6; [6a],
15/1; [7b], 20/7; [8a], 22/4; [8b],
24/1; [8b], 24/2; [11b], 32/5; [11b],
33/5; [12a], 34/7; [15b], 45/7; [17b]
52/1; [17b] 52/2; [25b], 82/1; [32a]
102/2; [32a] 102/5

h.-ara • [7b], 20/7; [8b], 24/1; [15b], 45/7

h.+din • [17b] 52/1; [17b] 52/2

h.+ida • [8a], 22/4

h.+ingda • [1b], 1/6

hicr: i. (Ar. hecr)
1. Ayrılık. h.+ide • [13a], 37/1

h.+idedur • [13a], 37/1

h.+ing • [33a], 105/4

h.+ining • [2a], 3/7

hiç: zf. (Fars. Hiç • [26a], 83/2

h. • [23a] 72/6; [24a] 77/1; [24a] 77/2

h.-kim • [23a] 72/6

hilâf: sıf. ve zf. (Ar. hilâf)
1. Ters, aykırı • [22a] 69/6

hilâl: i. (Ar. Hilal • [9b], 27/5; [27b] 88/1;
[27b] 89/2; [29a] 93/6; [32a] 102/1

h. • [24b], 79/5

h.+i • [9b], 27/5; [29a] 93/6; [32a] 102/1

h.+imni • [9b], 27/5

h.+ing • [29a] 93/6

hîlvet: i. Ar. Sufiler için ruhu arındırma,
nefsi terbiye etme sürecidir. •
[15b], 45/6; [29b], 94/6

h.-gehide • [29b], 94/6

hil'et: i. Ar. Bir makam, görev veya onur
ifadesi olarak giydirilen gösterişli
kaftan veya elbise. +in • [15b],
45/3; [15b], 46/2

h.+ini • [15b], 46/2

hînâ: i. (Ar. hînnâ') Kına • [21b] 67/1

hindî: Hintli • [3a], 5/3

hînnâ: Kına • [15b], 46/2

hîrāmân: sıf. (Fars. Salına salına, naz ile,
edâ ile yürüyen. imge • [18b], 55/1

hîred: i. (Fars. hîred) Akıl • [10b], 29/2

hîrket: i. Ar. Derviş eski ve yırtık hırkası.
in • [32a] 102/6

hîrmân: i. (Ar. hîrmân) Nasipsizlik,
mahrûmiyet. lîkda • [21b] 66/1

h.+i • [25a], 80/3

hîrs: i. (Ar. Hîrs • [16b] 49/6; [22a] 70/2

hiyâl: i. Ar. 1. Aslı olmadığı halde zihinde
kurulan şey, düş • [1b], 2/3; [2b],
4/11; [6b], 17/4; [9a], 24/9; [16a]
46/3; [17a], 51/1; [21a] 64/2

h.+i • [14a], 41/1; [14a], 41/4

h.+i • [1b], 2/3; [2b], 4/11; [16a] 46/3; [17a], 51/1	h.+tur • [20b] 62/7; [30b], 98/4; [33a], 106/3
h.+im • [14a], 41/4	h.+tur • [27a], 87/3
h.+im • [17a], 51/1	hoten: Özel isin Hıtan vilayeti • [3b], 7/4
h.+ini • [16a] 46/3	hubb: i. (Ar. hubb) Sevgi, tutku:-ul • [7b], 20/3
h.+ning • [6b], 17/4	hubb’ul-veṭen • [17a], 50/4
hizmet: i. (Ar. 1. Bir kimsenin yapmakla sorumlu tutulduğu iş, kendisine verilen görev: • [20b] 62/3	hubbu’l-veṭendin • [32a] 102/5
hiżr: özel i. (Ar. Hiżir – Hiżr) Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdâdına yettiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre velî olan zat • [24b], 79/3	hūd: i. (Fars. Kendi, bizzat, -de, dahi • [4a], 7/5; [31b] 101/5
hiżri • [15a], 43/7	h.-nemâlikdin • [18a], 53/1
hoş/hōş: sıf. (Fars. hōş)	hudā: i. (Fars. Hudā) Allah, Tanrı, Cenâbıhak • [20b] 62/5
1. Duyguları okşayan, zevk veren, beğenilen, güzel, iyi, latif • [2b], 4/3; [7b], 21/4; [20b] 62/4; [20b] 62/7; [21a] 64/4; [22b] 72/2; [23a] 73/5; [23b], 75/2; [30b], 98/4; [31a], 99/3; [31a], 99/7; [33a], 106/3	hudbîn: sıf. ve i. (Fars. hōd “kendi” ve bin “gören” ile hōd-bin)
h. • [12a], 33/8; [27a], 87/3	1. Sâdece kendini gören (kimse), mağrur, kibirl • [8a], 21/6
hoş-gū • [31a], 99/7	humār: i. (Ar. humār) İçkiden sonra gelen baş ağrısı ve sersemlik • [11b], 33/4; [12b], 35/4; [18a], 53/1; [18a], 53/5; [32a] 103/2; [32a] 103/2
hoş-hū • [31a], 99/3	h.+i • [13b], 39/4
h.+dur • [26a], 83/6	h.+i • [12b], 35/4; [18a], 53/5; [32a] 103/2
h.+hāni • [2b], 4/3	h.+idin • [32a] 103/2
h.+i • [22b] 72/2	humā: i. (Fars. efsânevî kuş h.+sin • [33a], 105/7
	h.+dek • [25a], 80/3
	hūn: i. Fars. Kan • [21b] 67/5
	h.-i • [15b], 45/3

hūr: i. (Ar. hūr) Cennet kızı, çok güzel kız
veya kadın, hūri • [15a], 43/6;
[15b], 45/5

hurrem: sıf. (Fars. hurrem) Sevinçli, şen,
gönül açıcı • [15a], 43/1

hurşid: i. (Fars. hūrşid – hurşid) Güneş •
[27b] 88/1; [28a] 89/6

h.+i • [28a] 89/6

hurşid+ige • [9b], 27/2

husn: i. (Ar. husn)

1. Güzellik • [3a], 5/5; [3a], 5/11; [24b],
79/4; [26b], 84/6

h.+ • [26b], 84/6

h.+ige • [28a] 89/6

h.+uṅg • [3a], 5/5

h.+uṅg • [3a], 5/11

husrev: i. (Fars. husrev) Hükümdar, şah,
pâdişah: ge • [3a], 5/9

hūş: i. (Fars. hūş – huş) Akıl, şuur • [12a],
34/4; [17a], 51/1; [26a], 83/5;
[26a], 83/6; [28b], 91/7; [32a]
103/2

h.-yârdur • [12a], 34/4

h.+um • [17a], 51/1; [32a] 103/2

h.+uṅg • [26a], 83/5

h.+yâr • [5b], 13/3; [14b], 41/8

h.+yârlardin • [14b], 41/8

huy: i. (Fars. hūy)

1. Doğuştan olan tabiat, yaratılış, mizaç •
[19a] 56/3

h.+uṅgni • [20a] 60/2

hümâyün: sıf. (Fars. humâyün)

1. Kutlu, mübârek, saâdetli: • [26b], 84/7

hürmet: i. (Ar. Saygı. idin • [6a], 14/5

hüsn: i. (Ar. husn)

1. Güzellik • [3b], 7/2; [5b], 13/5; [10a],
29/1; [10b], 29/4; [12a], 34/6;
[12b], 35/6; [14a], 40/2; [15a], 43/3

h.-i • [22b] 71/4

h.-i • [15a], 43/3

h.+ige • [4b], 11/2

h.+ini • [5b], 13/5

h.+uṅg • [3b], 7/2

hüveydâ: sıf. (Fars. huveydâ) Belli, apaçık,
âşikâr, zâhir • [10b], 30/1

hâr: sıf. (Fars. hâr) Değersiz, îtibarsız,
hakir . im • [24a] 77/3; [26a], 83/1

İ

ibre: i. (Ar. ibre)

1. Ölçü âletlerinde rakam veya işâretleri
gösteren hareketli iğne • [8a], 21/7

ibtidâ: i. (Ar. 1. Başlama: • [21a] 64/2

ibtilâ: i. (Ar. Bir şeye karşı gösterilen aşırı
düşkünlük, kendini alamayacak
kadar tutkun olma, tutku . i.+si •
[21b] 68/1; [26a], 83/1

iç: Bir sınırın arasında kalan kısım. • [1b],
1/5; [1b], 1/7; [1b], 1/8; [2a], 2/5;
[2a], 3/6; [2a], 3/8; [2b], 3/9; [2b],
4/1; [2b], 4/11; [3a], 5/7; [3b], 6/5;
[3b], 6/6; [4b], 9/4; [5a] 12/1; [6a],
15/3; [6a], 15/6; [6b], 16/2; [6b],
16/5; [6b], 17/1; [7a], 19/1; [7b],

20/4; [7b], 20/4; [7b], 20/6; [8a], 22/7; [8b], 23/2; [8b], 23/2; [8b], 24/2; [9a], 25/5; [9a], 26/3; [9b], 26/4; [10a], 28/1; [10a], 28/2; [10a], 28/3; [10b], 29/3; [10b], 29/4; [11a], 30/7; [11a], 31/4; [11b], 33/1; [11b], 33/2; [13b], 38/6; [13b], 39/2; [13b], 39/4; [14b], 41/8; [15a], 43/4; [15b], 46/1; [16a] 46/6; [16a] 46/7; [16a] 47/1; [16a] 47/4; [17a], 50/2; [17a], 50/3; [17a], 50/5; [17a], 51/2; [17b] 51/6; [17b] 51/7; [19b], 58/3; [19b], 58/7; [19b], 59/2; [20a] 60/2; [20a] 60/3; [20a] 61/3; [20a] 61/4; [20b] 62/2; [20b] 62/5; [20b] 63/1; [20b] 63/5; [21b] 67/1; [22b] 71/7; [23a] 73/4; [24a] 77/3; [24a] 77/3; [25a], 80/1; [25a], 80/2; [25b], 82/2; [25b], 82/3; [26a], 83/2; [26a], 84/5; [26b], 85/2; [26b], 85/2; [26b], 85/3; [27a], 87/1; [27b] 88/5; [27b] 88/5; [28a] 90/5; [28b], 92/4; [29a] 92/9; [29a] 93/3; [29a] 93/6; [30b], 97/7; [30b], 98/3; [30b], 98/5; [32a] 102/6; [33a], 105/5; [33a], 106/2	i.-: İçmek i.-ip • [13b], 39/4; [19b], 58/3; [25b], 82/3; [27b] 88/5 i.-keç • [11a], 31/4; [17a], 50/2 i.-ki • [8b], 24/2 i.-megil • [8b], 23/2 i.-mek • [17b] 51/7; [23a] 73/4; [25b], 82/2; [27b] 88/5 i.-mekim • [17b] 51/7 i.-mey • [26b], 85/2 i.+re • [1b], 1/5; [1b], 1/7; [1b], 1/8; [2a], 2/5; [2a], 3/6; [2a], 3/8; [2b], 4/1; [2b], 4/11; [3a], 5/7; [6a], 15/3; [6a], 15/6; [6b], 16/2; [6b], 16/5; [6b], 17/1; [7b], 20/6; [9b], 26/4; [10a], 28/1; [10a], 28/2; [10a], 28/3; [10b], 29/3; [10b], 29/4; [11a], 30/7; [11b], 33/1; [11b], 33/2; [13b], 39/2; [14b], 41/8; [15a], 43/4; [16a] 46/6; [16a] 46/7; [16a] 47/4; [17a], 51/2; [17b] 51/6; [19b], 58/7; [19b], 59/2; [20a] 60/2; [20b] 62/2; [20b] 62/5; [20b] 63/1; [20b] 63/5; [21b] 67/1; [22b] 71/7; [24a] 77/3; [25a], 80/1; [25a], 80/2; [25b], 82/2; [26b], 85/3; [29a] 93/6; [30b], 98/3; [33a], 105/5; [33a], 106/2 i.-se • [8b], 23/2; [27a], 87/1; [30b], 97/7 i.-seng • [27a], 87/1 i.-ürge • [7b], 20/4; [7b], 20/4; [26a], 84/5 i.-ürse • [9a], 25/5
i.-peyvest • [4b], 9/4 i.+ide • [8a], 22/7; [15a], 43/4; [20a] 60/3; [28b], 92/4 i.+idin • [24a] 77/3 i.+imge • [29a] 93/3; [32a] 102/6	

i-: Cevher fiili İ-mek. i.-di • [2a], 3/3; [5a] 11/5; [28a] 90/1; [30a], 96/1; [30a], 96/3;

i-dim • [8a], 21/6; [8b], 24/6; [28a] 90/3;

idrāk: i. (Ar. Akıl erdirmeye • [7a], 18/3; [17a], 51/2; [25b], 81/8

iftihār: i. (Ar. 1. Bir şeyden dolayı haklı olarak övünme, övünç • [4a], 8/7

ige: Sahip. ig+idek • [22a] 69/7

iḥfā: i. (Ar. Gizleme, saklama: • [9b], 26/7; [11a], 30/7

i.+si • [9b], 26/7

iḥlās: i. (Ar. Riyâsız ve yapmacıksız inanış, çok samîmî bağlılık, katışıksız tam doğruluk. i.+lık • [26b], 84/6

iḥşā: i. (Ar. Sayma • [2a], 3/1

iḥtilāt: i. (Ar. 1. Karşılaşıp görüşme, görüşüp temas etme • [19b], 58/4; [19b], 59/1

i.+i • Bulunamadı

iḥtiyār: 1. Seçme, intihap etme, tercih etme • [24a] 76/6

iḥtiyāt: i. (Ar. 1. Olabilecek şeyleri hesâba katarak tedbirli ve ölçülü davranma, sakınma • [19b], 58/1

iḫāmet: i. (Ar. Bir yerde yerleşip durma • [6b], 17/1; [6b], 17/5

i-ken • [1b], 1/6; [3a], 5/5; [4a], 8/3; [14b], 42/5; [27a], 86/5; [28b], 92/5; [30b], 98/2; [31b] 100/3; [31b] 101/1; [31b] 101/1; [31b] 101/2; [31b] 101/3; [31b] 101/4; [31b]

101/5; [31b] 101/6; [32a] 101/7; [32a] 101/8

ikevge • [6a], 15/1

ikevlan: İkizler, eşler • [18a], 53/6

İki: İki • [1b], 1/2; [2b], 4/5; [2b], 4/6; [3b], 7/1; [3b], 7/1; [3b], 7/2; [3b], 7/2; [3b], 7/3; [3b], 7/3; [3b], 7/4; [4a], 7/5; [4a], 7/5; [4a], 7/6; [4a], 7/7; [4a], 7/8; [4a], 7/9; [4a], 8/2; [6a], 15/5; [9a], 25/1; [9a], 25/1; [12b], 36/4; [13b], 38/4; [15b], 45/7; [16a] 47/1; [18a], 53/4; [26b], 85/1; [26b], 85/5; [27b] 88/2; [27b] 89/5; [28b], 92/5; [31b] 100/2; [32a] 101/8

ikini • [2b], 4/6; [4a], 7/5; [4a], 7/6; [4a], 7/7; [4a], 7/8; [4a], 7/9

ikki: İki • [4a], 7/5; [4a], 8/6; [8b], 24/3; [9a], 25/2; [9a], 26/1; [9a], 26/2; [9a], 26/3; [12b], 36/2; [13a], 37/2; [13a], 37/4; [13b], 39/5; [16a] 47/1; [22a] 69/2; [22a] 69/2; [23a] 74/3; [23b], 74/8; [25a], 79/7; [25a], 81/3; [28a] 90/7; [29a] 94/1; [31a], 98/6; [31a], 99/2; [31b] 100/5; [31b] 100/6; [31b] 101/6; [33a], 105/9

iklim: Bir yerin uzun dönem hava durumu. i.+de • [26b], 84/6

iktihāl: i. (Ar. Sürme çekme • [27b] 88/7

ilāh: i. (Ar. Allah, Tanrı. i.+ā • [10a], 27/8

i.+i • [2a], 2/7; [20a] 60/4; [31a], 98/7

i.+ī • [5b], 14/1; [21a] 65/7; [24a] 77/4; [24b], 78/3; [26b], 85/6; [27a], 87/7	[31b] 100/6; [32b], 103/4; [32b], 104/4
i.+im • [31a], 98/7	ilgeri: İleri • [25a], 80/5
ilan: İlan • [9a], 26/3; [16a] 47/1	il-: ilişmek, takılmak. i.-inmay • [27b] 88/4
il: Ülke, yurt i.+din • [10a], 27/7; [10b], 30/1; [10b], 30/1; [10b], 30/2; [10b], 30/3; [10b], 30/4; [11a], 30/5; [11a], 30/6; [11a], 30/7; [11a], 30/8; [11a], 30/9; [17b] 51/4; [23a] 73/6	ilk: İlk. i.+ide • [33a], 105/4
ile: İle bağlacı. • [1b], 1/1; [2a], 3/5; [3a], 5/3; [3a], 5/5; [3a], 5/9; [3b], 6/4; [4b], 9/3; [4b], 9/7; [5a] 12/4; [8a], 22/9; [9a], 25/3; [10b], 30/2; [11a], 31/4; [11a], 31/7; [11b], 32/2; [11b], 32/3; [16a] 47/2; [16a] 47/2; [16a] 47/5; [16b] 49/9; [17a], 50/5; [17b] 51/7; [18a], 53/4; [18a], 54/2; [18b], 56/1; [19a] 56/3; [19a] 57/1; [19a] 57/3; [19b], 58/2; [20b] 62/6; [20b] 62/6; [21a] 65/2; [22a] 69/1; [22a] 70/2; [23a] 73/4; [23a] 73/5; [23b], 74/9; [23b], 75/3; [23b], 75/6; [24a] 76/3; [24a] 76/4; [24a] 76/4; [24a] 77/2; [24a] 77/5; [24b], 78/4; [24b], 79/4; [25a], 80/2; [25a], 80/3; [26a], 83/5; [27a], 86/5; [27a], 86/6; [27b] 88/5; [28a] 91/1; [29a] 92/8; [29a] 93/2; [29b], 94/7; [29b], 95/1; [29b], 95/4; [30a], 96/3; [30b], 97/4; [30b], 97/5; [31a], 98/6; [31b] 100/4;	i.+idin • [9b], 26/5 i.+imge • [20a] 61/7 i.+inge • [27a], 86/4 i.+ini • [15b], 46/2 il-: Asmak i.-madi: • [16b] 49/1; [16b] 49/4; [28a] 90/1; [28a] 90/1; [28a] 90/2; [28a] 90/4; [28a] 90/5; [28a] 90/6; [28a] 90/7; [28a] 90/8; [28a] 90/9; [30a], 95/9 ilm: İlim. ilm+ide • [1b], 1/4 ilticā: i. (Ar. Sığınma, himâyesi altına girmeyi isteme • [15b], 45/4; [21a] 65/3 iltimas: i. (Ar. tercih edilmesini isteme, arka çıkma, kayırma • [18b], 54/7 iltimās • [2b], 4/11; [13a], 37/7; [28b], 91/7; [30a], 96/8 imām: İmam • [23b], 75/6; [24a] 76/4 imān: i (Ar. emn “emin olmak, güvenmek”ten imān) 1. Allah’a inanma, dînî inanç i.+imni • [18b], 55/2 İ.+in • [3a], 6/1 i-mdi • [11a], 30/9; [18b], 56/1; [24a] 77/2; [25a], 79/6; [25a], 79/7;

[28b], 91/6; [29a] 92/9; [29a] 93/3; [30a], 96/1; [33a], 106/1; [33a], 106/1; [33a], 106/2; [33a], 106/3; [33a], 106/4; [33a], 106/5; [33a], 106/6	irtibāt: i. (Ar. Bağlı oluş, bağlanma • [19b], 58/6
i-miş • [17a], 51/1; [17a], 51/1; [17a], 51/2; [17a], 51/3; [17b] 51/4; [17b] 51/5; [17b] 51/6; [17b] 51/7; [17b] 51/8; [17b] 51/9	i-: İmek cevheri fiil. i.-se • [18a], 54/3; [23b], 75/1
imkān: Ar. İmkan, olanak • [13b], 38/5; [20b] 63/5	i-rürsen • [1b], 2/2
i.+dur • [20b] 63/5	i-seng • [18a], 54/3
inan-: İnanmak i.-ma • [14a], 40/7	İshāk: Özel isim • [29b], 95/3
i.- masāngiz • [23b], 74/4	is: İs. i.+idin • [13a], 37/1
inbisāt: i. (Ar. Yayılma, genişleme, açılma • [19b], 58/3	isiğ: Sıcak • [10a], 28/3; [25a], 80/4
inkār: i. (Ar. Kabul ve tasdik etmeme, tanımama • [19a] 57/4	ism: i. (Ar. İsim, ad. i.+ing • [2b], 4/7
ins: i. (Ar. İnsan • [5b], 13/4; [15b], 45/6	iste-: İstemek. i.-ban • [16b] 49/2; [28a] 90/8
insān: İnsan i.+din • [15b], 45/6	i.-gil • [14b], 42/3; [19b], 58/6
inşāf: i. (Ar. merhametli davranma • [20a] 61/4	i.-megil • [12b], 36/2
intihā: i. (Ar. Son bulma, sona erme • [13a], 37/1; [21a] 64/2	i.-mek • [18b], 56/1
i.+siz • [21a] 64/2	i.-p • [10b], 29/7; [10b], 29/8; [11b], 32/2; [11b], 33/4; [12a], 34/5; [12b], 35/6; [14b], 42/6; [15a], 43/2; [21a] 64/2; [23a] 74/2; [24b], 78/5; [28a] 90/4
intizār: i. (Ar. Bekleme • [4a], 8/1; [24a] 77/1	i.-pki • [10b], 29/7; [11b], 33/4
inzivā: i. (Ar. Köşeye çekilme, çekilip bir şeye karışmama, insanlardan uzaklaşma • [2a], 3/4	i.-r • [9a], 25/4; [12b], 35/4; [13a], 38/1; [22b] 72/5; [23a] 73/4; [23b], 75/1; [25b], 81/6
iptilā: i. Ar. Bir şeye karşı gösterilen aşırı düşkünlük i.+sida • [19a] 57/4	i.-rmen • [23a] 73/4
	i.-se • [6a], 15/4; [6b], 16/3; [6b], 17/5; [11b], 32/7; [12a], 34/8; [19a] 57/6; [23a] 73/7; [23b], 74/6; [31a], 99/7
	i.-sem • [6b], 16/3; [12a], 34/8; [31a], 99/7
	i.-seng • [6b], 17/5; [19a] 57/6; [23a] 73/7; [23b], 74/6
	i.-sengiz • [23b], 74/6

i.-yin • [10b], 29/8

istiğnā: i. (Ar. Elde olana kanâat edip başka bir şeye ihtiyaç duymama, tok gözlülük, gönül tokluğu • [9a], 26/1; [11b], 32/2; [13a], 37/4; [14a], 40/2

i.+si • [9a], 26/1

istikâmet: i. (Ar. 1. Yön, cihet: • [6b], 17/5

istişnâ: i. (Ar. Ayı tutma, ayrı tutulma, benzerlerinden ayırma • [2a], 2/7

iş: Bir maksatla yapılan faâliyet, çalışma, amel • [2a], 2/7;

i.+de • [19a] 56/6; [30b], 97/5

i.+din • [21a] 64/3; [25b], 82/3; [30a], 95/9

i.+i • [1b], 1/1; [3a], 5/7; [13b], 38/7; [16b] 49/4; [18a], 53/4; [18a], 54/2; [19a] 56/6; [19b], 58/5; [19b], 58/6; [20a] 61/6; [20b] 63/5; [21a] 65/7; [25b], 82/3; [26a], 83/3; [26a], 84/4; [28b], 91/4; [29b], 95/4; [29b], 95/5; [30a], 95/7; [30b], 97/4; [32b], 105/3

i.+ida • [28b], 91/4

i.+idin • [16b] 49/4

i.+idur • [30a], 95/7

i.+im • [20a] 61/1; [29b], 95/4; [29b], 95/5

i.+ke • [3a], 5/5

i.+ki • [7b], 20/5; [8b], 24/2; [9a], 25/2; [32b], 104/7

i.+laring • [25a], 80/1

i.+ler • [20b] 62/4; [23a] 74/3; [31a], 99/1

i.+leridin • [23a] 74/3

i.+ni • [7b], 21/1; [23b], 75/5

işâret: i. (Ar. Gösterme • [24b], 79/5

işık: Kapı . i.+inde • [15b], 45/7

i.+ingge • [2b], 4/5

işit-: İşitmek • [19b], 58/6

‘işk: i. (Ar. ‘işk) Aşk kelimesinin eski metinlerde rastlanan asıl şekliing • [2a], 3/4; [3b], 7/3; [10a], 28/7; [17a], 50/5; [21a] 65/1; [27a], 87/5

‘işk-ara • [2b], 3/9; [12b], 35/7

‘işk-i • [14a], 41/3; [22b] 71/7; [30a], 96/2

‘i.+dur • [25b], 82/1

‘işk+ga • [26a], 83/7

‘i.+i • [2a], 2/4; [2a], 3/4; [2a], 3/6; [3b], 6/6; [3b], 7/3; [5a] 12/1; [7a], 19/3; [10a], 28/7; [17a], 50/5; [17b] 51/5; [21a] 65/1; [22a] 69/4; [26b], 85/5; [27a], 86/4; [30a], 96/4; [32b], 104/6

‘i.+ida • [32b], 104/7

‘i.+ida • [5a] 12/1; [17b] 51/5; [26b], 85/5; [27a], 86/4; [32b], 104/6

‘i.+idin • [22a] 69/7

‘i.+idin • [7a], 19/3

‘i.+ing • [2a], 3/4; [3b], 7/3; [10a], 28/7; [17a], 50/5; [21a] 65/1

‘i.+ingda • [21a] 65/1

‘i.+ingdin • [2a], 3/4

‘i.+ining • [2a], 2/4; [2a], 3/6; [22a] 69/4

‘işkoti • [12b], 35/2

‘i.+sizlar • [27a], 87/4

‘i.+sizlarning • [30a], 95/7

iştîyāk: i. (Ar. Büyük arzu duyma, özleme,
 özleyiş. i.+i • [29a] 92/8
 'işve: i. (Ar. 'işve) Güzelin gönül çekici ve
 şuh hâli, cilvesi, naz ve edâsı. 'i.+si
 • [17a], 50/9; [24b], 78/3
 it: Köpek • [12b], 36/3; [16b] 49/2;
 i.+dek • [31a], 99/5
 i.+lar • [8b], 24/8
 i.+leringdin • [2b], 4/11
 i.+ek • [22b] 71/7
 i.+eytlaring • [30b], 98/2
 ittiḥād: i. (Ar. 1. Bir olma, birleşme. i •
 [24b], 78/2
 ittişāl: i. (Ar. 1. Bitişme, ulaşma.
 2. Aralık kalmayacak şekilde birbirine
 dokunma, temas etme.
 3. Yakınlık: i • [32a] 101/8
 izhār: i. (Ar. Açığa vurma, meydana
 çıkarma • [6b], 16/1; [19a] 57/2
 izin: i. Ar. Ruhsat, müsâade. i • [27b] 88/7
 i'lām: i. (Ar. 1. Bildirme, anlatma • [12a],
 33/8
 i'tibār: i. (Ar. 1. Saygı görme, saygı
 gösterme, değer verme, kendine
 değer verilme • [30a], 96/4
 i'tidālî: i. Ar. 1. Aşırı olmama, ne çok fazla
 ne çok az, tam gerektiği kadar
 olma, orta halde bulunma,
 ölçülülük • [31b] 101/6

K - K

kāb: i. Ar.

1. Uzaklık, mesâfe.
 2. okçuluk. Kabzanın ortasında boynuz
 uçlarının arasındaki ok konan yer.
 • [24b], 78/2;
 kābil: sıf. Ar. Kabul eden • [25a], 80/5;
 [25a], 80/5; [32a] 101/8
 kabûl: i. Ar. Rız olma • [18a], 54/6
 kaçan: Ne vakit, ne zaman ki • [17b] 52/5;
 [18a], 54/6; [22a] 69/3; [30a], 96/3;
 [30a], 96/7
 kaç-: Kaçmak k.-miş • [16a] 47/5
 k.-sa • [11a], 31/6
 k.-se • [25b], 81/6
 k.-ti • [18a], 53/2
 kaç-ti • [4b], 11/2
 kada-: Yerleştirmek, iğne veya çivi ile
 iliştmek. k.+lsa • [11a], 31/3
 kādir: sıf. (Ar. Kuvet sahibi -endāz • [20b]
 63/3
 k.+ī • [22a] 69/2
 kāf: Ar. kaf harfî • [16b] 49/8; [22a] 69/4
 kāfir: i. ve sıf. (Ar. inkar eden kimse • [2a],
 2/4; [14a], 40/3; [24b], 78/4
 k.+im • [14a], 40/3
 kāhîr: sıf. (Ar. Kahreden, mahveden, yok
 eden . +dur • [9b], 27/4
 kaç-: Vura vura bir yere sokmak, çakmak,
 saplamak. k.-ip • [22b] 72/5
 k.-ur • [3a], 5/8
 kākul: i. Fars. Alna düşen kısa saç demeti,
 perçem: • [26b], 85/5

kal-: Kalmak. k.+di • [1b], 2/3; [8a], 22/9; [11b], 33/1; [18a], 53/5; [21b] 66/1; [32b], 104/1; [33a], 106/2 k.-dim • [1b], 2/3; [11b], 33/1; [18a], 53/5; [21b] 66/1; [32b], 104/1; [33a], 106/2 k.-ğani • [22a], 70/2 k.-ğuçe • [33a], 105/7 k.-ğusi • [19b], 59/5 kali • [1b], 1/6; [7b], 20/2; [11a], 31/2; [20b] 62/2; [23a] 73/1; [24a] 77/1; [24b], 78/2; [31b] 101/3 k.-ip • [24a] 77/1 k.-ipdur • [1b], 1/6 k.-madi • [7a], 19/1 k.-mağay • [1b], 1/9; [6a], 15/6; [7b], 21/3; [32b], 104/4 k.-sa • [17b] 52/5 kālīp: i. Ar. Kalıp • [5b], 13/3 kalқан: Siper. k.+im • [3b], 6/5 kām: i. (Fars. kām) Arzu, meram, maksat • [2a], 3/7; [10a], 28/7; [10b], 29/6; [12a], 34/1; [19b], 58/6; [23a] 73/6; [23b], 75/5; [26a], 83/7; [26a], 84/3; [28a] 91/1; [29a] 93/7; [30a], 95/9 kāmet: i. (Ar. namaza durmak; i. (Ar. kāmet) Boy, endam • [6b], 17/1; [6b], 17/1; [6b], 17/2; [6b], 17/3; [6b], 17/4; [6b], 17/5; [6b], 17/5; [22b] 71/3; [24b], 79/4; [32a] 102/3	k.+in • [6b], 17/5; [22b] 71/3; [32a] 102/3 k.+ing • [22b] 71/3 k.+ini • [6b], 17/5 kāmida • [12a], 34/1 kāmil: sıf. (Ar. İlim, fazilet sahibi kimse • [10a], 28/7; [10b], 29/6; [19b], 58/6; [23a] 73/6; [26a], 83/7; [26a], 84/3 k.+din • [23a] 73/6 k.+siz • [26a], 83/7 kāmīrān: sıf. (Fars. Arzusuna, murādına ermiş, bahtiyar • [29a] 93/7 қанат: • [5b], 13/7 қан: Kan • [3b], 6/5; [5b], 13/7; [8a], 22/4; [8b], 23/2; [8b], 24/2; [8b], 24/3; [8b], 24/6; [9a], 25/2; [9a], 26/3; [14a], 40/7; [14a], 40/7; [15a], 43/1; [15b], 45/2; [15b], 45/2; [15b], 46/2; [16a] 47/2; [21b] 67/3; [24a] 77/1; [24b], 79/2; [25a], 79/6; [25a], 79/7; [27b] 88/3; [28a] 90/2; [29a] 92/8; [29a] 92/8; [29a] 92/9; [29a] 93/2; [29a] 93/3; [31b] 101/2 k.+din • [9a], 25/2 kān+i • [26b], 84/6 k.+idin • Bulunamadı k.+im • [3b], 6/5; [15b], 45/2; [15b], 46/2; [25a], 79/7; [29a] 92/9 kān+im • [3b], 6/2 k.+imğa • [15b], 46/2 k.+imni • [29a] 92/9 Қ.+imturur • [14a], 40/1
--	--

ķ.+ingġa • [14a], 40/7

ķānūn: i. Ar. Kanun • [31b] 100/7

ķara: Siyah renk • [1b], 2/3; [2b], 4/6; [2b], 4/6; [3a], 6/1; [5b], 13/6; [5b], 13/7; [6b], 16/1; [9b], 26/7; [12a], 34/6; [12b], 36/2; [13b], 38/5; [18a], 54/3; [18a], 54/4; [21a] 65/4; [21a] 65/5; [21b] 68/1; [23a] 74/1; [25b], 82/1; [28b], 92/3; [29b], 94/3; [29b], 94/5; [29b], 94/7; [31a], 99/4; [31a], 99/6

ķ.+din • [18a], 54/4

ķ.+ġe • [23a] 74/1

ķ.+lardin • [31a], 99/6

ķ.+liķ • [29b], 94/3; [31a], 99/4

ķ.+sin • [28b], 92/3

ķaraŋġu: Karanlık • [9b], 26/7; [13b], 38/5

ķāri: i. Ar. Okuyucu • [19a] 56/5; [24b], 78/7; [28b], 91/5

ķ.+ban • [20b] 62/5

ķ.+ġe •

ķārūn: Özel İsim • [13b], 39/3

ķāse: i. (Fars. Çini, toprak veya camdan yapılmış çukur çanak • [10a], 27/9; [17b] 51/7; [19a] 56/5; [25b], 82/2; [29b], 95/4; [30a], 95/8

ķāse-'i • [30a], 95/8

ķ.+ni • [19a] 56/5; [25b], 82/2

ķāse'-i • [10a], 27/9

ķaş: Kaş • [3b], 6/5; [5a] 12/3; [8a], 22/9; [9a], 24/9; [9a], 26/1; [11a], 31/2;

[16a] 47/1; [20a] 61/1; [20b] 63/3; [23b], 74/5; [24b], 79/5; [25b], 82/4; [26b], 85/5; [27b] 88/1; [27b] 88/2; [31a], 99/4; [32a] 102/1

ķ.+i • [3b], 6/5; [5a] 12/3; [9a], 24/9; [9a], 26/1; [11a], 31/2; [16a] 47/1; [20a] 61/1; [20b] 63/3; [23b], 74/5; [24b], 79/5; [25b], 82/4; [26b], 85/5; [27b] 88/1; [27b] 88/2; [31a], 99/4; [32a] 102/1

ķ.+ida • [9a], 26/1; [16a] 47/1

ķ.+idin • [24b], 79/5; [25b], 82/4

ķāş+idin • [4b], 9/4

ķ.+imda • [20a] 61/1

ķ.+imdur • [9a], 24/9

ķ.+imġe • [27b] 88/2; [31a], 99/4

ķ.+ing • [3b], 6/5; [5a] 12/3; [20b] 63/3; [27b] 88/1; [32a] 102/1

ķ.+ingdek • [20b] 63/3

ķ.+ingdin • [5a] 12/3

ķāşif: i. (Ar. Bilinmeyen bir şeyi, bir yeri, bir ülkeyi bulan, keşfeden kimse. i • [18b], 55/5

ķaşki: Keşke • [2b], 4/11; [5b], 13/8; [28b], 91/6; [32a] 103/3

ķāşki: ünl. (Fars. keşke • [28b], 92/2

ķātil: i. Ar. Öldüren kimse • [7a], 18/1; [7a], 18/2; [15b], 45/3; [27a], 87/1

ķ.-veş • [15b], 45/3

ķatil-: Katılmak . madi • [28a] 90/7; [30a], 95/9

kat-: Eklemek, ilave etmek. k.-kan • [8b],
 24/3
 k.-ar • [11a], 31/3
 k.-kay • [2b], 4/11
 katla-: Katlamak • [21a] 64/1
 katur-: 1. Katmak, 2. Sertleştirmek. k.-ipsiz
 • [11b], 32/2
 kâvil: i. (Ar. kavil)
 1. Söz, kelâm • [6b], 16/6
 kâvur: Gavur, kafir. k.+ge • [12b], 36/4
 kay • [2a], 3/1; [2b], 4/11; [11b], 33/5;
 [15a], 44/1; [26a], 83/3; [29b],
 95/1; [30a], 96/4; [32a] 101/8
 kayda: Nerede • [30a], 96/4
 kaysi: Hangisi • [11b], 33/5
 kâ'inât: i. (Ar. alem, evren. • [5b], 13/2
 kebâb: i. (Ar. Kebap • [32a] 102/6
 kebi: Gibi • [3a], 5/2; [3a], 5/6; [3b], 6/9;
 [3b], 6/9; [5a] 11/3; [6a], 15/4; [6b],
 16/5; [7a], 19/3; [10a], 28/2; [10a],
 28/6; [10b], 29/9; [13b], 39/3;
 [15a], 43/4; [16b] 49/5; [16b] 49/5;
 [17a], 50/7; [17a], 51/3; [20a] 61/1;
 [20a] 61/9; [23a] 72/6; [26a], 84/1;
 [26a], 84/2; [26a], 84/2; [26a],
 84/3; [26a], 84/3; [26b], 84/6;
 [26b], 86/2; [27a], 86/3; [31a],
 99/7; [32b], 104/5
 kabul: i. Ar. Razi olma • [5a] 12/5
 k.+imni • [15b], 45/4

keçe: Gece • [24a] 77/5; [24a] 77/5; [30b],
 98/2; [30b], 98/5; [31a], 98/6;
 [31a], 99/4; [31a], 99/5
 Keçe: Gece • [6b], 16/2; [6b], 16/4; [9b],
 26/7; [18b], 55/4; [21a] 65/2; [22b]
 72/3; [28b], 91/2; [29a] 93/7; [29b],
 95/3; [31b] 101/4
 k.+de • [29b], 95/3
 k.+ler • [31a], 99/5
 k.+ler • [28b], 91/2
 k.+si • [9b], 26/7
 kêç-: geçmek k.-ip • [32b], 105/3
 k.-key • [19b], 59/2
 k.-meyin • [22a] 69/7
 k.-se • [4a], 8/7; [17b] 51/9
 k.-ti • [22a] 70/1
 ked: i. Ar. Boy • [2a], 2/6; [3b], 7/1; [3b],
 7/1; [4b], 11/1; [8a], 22/7; [8a],
 22/7; [11a], 30/8; [14a], 41/2; [16a]
 47/3; [16b] 49/5; [20b] 62/4; [20b]
 63/1; [21a] 64/2; [24b], 78/6; [24b],
 79/1; [25a], 80/5; [26a], 84/3; [27b]
 88/2; [31a], 99/1; [32a] 102/3;
 [32b], 103/5; [32b], 104/7
 ked-i • [8a], 22/7
 keddi-i • [8a], 22/7
 k.+i • [2a], 2/6; [3b], 7/1; [3b], 7/1; [16b]
 49/5; [20b] 63/1; [24b], 79/1; [26a],
 84/3; [27b] 88/2; [31a], 99/1; [32a]
 102/3
 k.+im • [16b] 49/5; [27b] 88/2

ķ.+ing • [2a], 2/6; [3b], 7/1; [3b], 7/1; [20b] 63/1; [24b], 79/1; [26a], 84/3; [32a] 102/3	k.-gen • [28a] 90/3; [29b], 94/5
ķ.+ingdek • [20b] 63/1	k.-gende • [29b], 94/5
ķ.+ingdin • [32a] 102/3	k.-gil • [23a] 73/7; [25a], 80/2
ķedehpeymālik • [20b] 62/4	k.-ip • [2b], 4/1; [2b], 4/8
ķedem: i. (Ar. Ayak, 2. Adım • [14a], 41/2; [21a] 64/2; [25a], 80/5; [32b], 104/7	ķel-ip • [4b], 9/6
ķ.+ige • [14a], 41/2	k.-ipsen • [2b], 4/1
ķ.+ing • [25a], 80/5	k.-medi • [27b] 88/2; [32b], 104/1
ķedr: i. Ar. Değer, kıymet. ķ.+in • [11a], 30/8; [24b], 78/6; [32b], 103/5	k.-meding • [27b] 88/2
ķef: Ar. kef harfī • [6a], 15/6	k.-mekke • [7b], 20/3
ķefes: i. (Fars. Kafes • [10a], 28/3	k.-memiş • [16b] 49/7
ķej: i. Fars. Eğri • [32b], 104/3	k.-mes • [1b], 2/2; [28b], 91/2; [31a], 99/4
ķelāb: i. Ar. kelāb) Kuduz hastalığı. • [30a], 96/3	k.-se • [7b], 20/3; [15a], 44/4; [17a], 50/4; [18b], 55/6; [20b] 62/2; [25a], 80/1
ķelām: i. Ar. Söyleyiş, ifade ķ.+ini • [3a], 5/9	k.-tür • [5b], 13/3; [11a], 30/5; [16a] 46/4; [23b], 74/5; [27b] 88/7
ķelem: i. Ar. Kalem • [5b], 13/6; [29a] 94/1; [29a] 94/1; [29b], 94/2; [29b], 94/3; [29b], 94/4; [29b], 94/5; [29b], 94/6; [29b], 94/7	kelt-üre • [23b], 74/5
ķelender: i. ve sıf. (Fars. Alçak gönüllü • [15a], 44/3	k.-türgeç • [11a], 30/5
ķel-: Gelmek ķ.-di • [2b], 4/7; [4b], 9/4; [8b], 24/8; [17a], 50/3; [19a] 56/5; [26b], 84/7; [31a], 100/1; [33a], 105/9	k.-türme • [27b] 88/7
k.-diyu • [4b], 9/4	k.-türüp • [5b], 13/3
k.-geç • [2a], 3/6; [19a] 57/2; [25a], 80/5	k.-ur • [15b], 45/6
	kem: sıf. (Fars. kötü • [5a] 12/3; [7b], 21/3; [10a], 27/7; [13b], 38/5; [15a], 43/2; [20a] 61/9; [27b] 88/1; [30b], 97/1; [30b], 98/3
	kemāl: i. Ar. 1. En olgun, en yetişkin döneminde olma, olgunluk • [7b], 21/3; [27b] 88/1
	kemān: i. (Fars. 1. Yay 2. Kavis. • [5a] 12/3
	ķemer: i. (Ar. Ay, mah ķemer+ni • [14a], 40/2
	kemin: sıf. Fars. _

1. Çok az • [10a], 27/7; [13b], 38/5
ken‘ân: Özel isim • [4b], 8/8
ken‘ân • [30a], 96/3
kenā‘et: i. Ar.
1. Elindekinden hoşnut olup fazlasını istememe, kısmetine, kendisine verilene râzı olma: • [25a], 80/3; [25a], 80/3
kenzen: i. Ar. Hazîne, defîne • [11a], 30/7
kerâr: Karar k+im • [20a] 61/4; [29a] 93/6
kerek: sıf. ve i.
1. Herhangi bir şeyin yapılabilmesi veya olabilmesi için şart olan (şey), lâzım • [21a] 65/6; [23a] 73/1; [23a] 73/1; [23a] 73/2; [23a] 73/3; [23a] 73/4; [23a] 73/5; [23a] 73/6; [23a] 73/7; [23b], 75/1; [23b], 75/1; [23b], 75/2; [23b], 75/3; [23b], 75/4; [23b], 75/5; [23b], 75/6; [24a] 76/1; [24a] 76/1; [24a] 76/2; [24a] 76/4; [24a] 76/5; [24a] 76/6
kèrek: Gerek • [11a], 31/1; [22a] 69/5; [24a] 76/3; [29b], 95/6
k.-mes • [21a] 65/6
k.-mes • [29b], 95/6
kerem: i. (Ar. kerem)
1. Ruh asâletinin gereği olan cömertlik, âlicenaplık • [2a], 3/2; [15a], 43/3
k.+din • [15a], 43/3
kerim: sıf. ve i. (Ar. kerem “cömert olmak, şerefli olmak”tan kerim)

1. Kerem sâhibi (kimse), cömert, âlicenap,
2. Ulu, büyük, şerefli, aziz • [16b] 49/8
kèsek: Parça k.+dur • [9a], 25/5
kesret: i. Ar.
1. Çokluk, bolluk, fazlalık, ziyâdelik k.-i • [8a], 22/3
kès-: Kesk k.-ilmekdin • [13b], 38/6
k.-se • [13b], 38/6; [27b] 89/4
k.-seng • [27b] 89/4
kèt-: Gitmek ip • [13a], 36/7; [24a] 77/1; [27a], 87/4
k.-ipdu • [13a], 36/7
k.-kenini • [28a] 90/3
k.-key • [14a], 41/2
k.-se • [18b], 55/2; [22a] 70/4; [24a] 77/3; [24a] 77/6
k.-ti • [10a], 28/4; [18b], 55/3; [32b], 105/1
k.-ting • [32b], 105/1
k.-ur • [33a], 106/3
k.-miş • [24a] 76/6
ketl: i. Ar. Öldürme, öldürölme. k.+inge • [8a], 22/9
k.+ : i. Ar. Damla • [1b], 2/1; [2b], 4/2; [2b], 4/2; [9a], 25/1; [11b], 33/3; [32b], 104/2
k.+‘i • [11b], 33/3
k.+ler • [2b], 4/2
k.+’ • [9a], 25/1; [32b], 104/2
k.+‘i • [9a], 25/1
kètür-: Getirmek k.-gil • [26b], 85/1

k.-siz • [11b], 32/6

keṭ': sıf. Ar.

1. Kateden, kesen, kesici.

2. Durduran, kesen, son veren • [9b], 26/8

kevneyn: i. (Ar. tesniye eki -eyn ile) İki
âlem (dünya ve âhiret, maddî ve
mânevî âlemler, ruh ve madde) •
[1b], 1/1

kevs-i: i. Ar.

1. Yay, yay biçiminde olan şey • [11a],
31/2

kevseyn: i. Ar.

1. İki kavis.

2. İki kaş • [24b], 78/2

keyfi: i. (Ar. keyf "durum, ruh hâli") _

1. Sağlık, sıhhat, âfiyet • [18a], 53/1;
[26a], 84/5; [28a] 90/3; [28a] 91/1;
[28b], 91/7

k.+ide • [28a] 90/3

k.+idin • [28a] 91/1

k.+idin: i. (Ar. keyfe "nasıl, nice"den
yapma mastar eki -iyyet ile
keyfiyyet)

1. Bir şeyin taşıdığı şu veya bu hal, nasıl ve
ne türlü olduğu, varlıklar arasındaki
farkları meydana getiren durum,
vasıf, nitelik • [26a], 84/5; [28b],
91/7

kèy-: Giymek k.-ip • [15b], 45/3

keykāvus: Özel isim. Şehnâme'de
(Firdevsî'nin eseri) önemli bir
karakterdir. • [14a], 41/2

keyvân: i.(Fars. keyvân) Zuhâl gezegeni,
Satürn • [31a], 98/6

kez-: Gezmek. k.-dim • [17b] 51/5; [21a]
65/3

k.-ip • [31a], 99/4

k.-ip • [26b], 86/2

kibi: Gibi • [2b], 4/8; [29b], 95/3

kıl: Kılmak • [2a], 2/7; [2a], 3/6; [2b], 4/6;
[3a], 5/5; [3a], 5/11; [3b], 6/5; [3b],
7/4; [4a], 8/5; [4a], 8/7; [4b], 9/5;
[5b], 13/7; [6a], 14/4; [6a], 15/4;
[6b], 16/1; [6b], 16/3; [6b], 16/6;
[7a], 18/1; [7a], 18/4; [7a], 18/6;
[7a], 19/1; [7a], 19/4; [7a], 19/4;
[7b], 20/6; [7b], 21/2; [8a], 22/9;
[8b], 24/1; [8b], 24/5; [9a], 26/1;
[10a], 28/3; [10b], 30/1; [10b],
30/1; [10b], 30/2; [10b], 30/3;
[10b], 30/4; [11a], 30/5; [11a],
30/6; [11a], 30/7; [11a], 30/8;
[11a], 30/9; [11b], 32/1; [11b],
32/2; [11b], 32/5; [11b], 32/7;
[12a], 34/9; [12b], 35/1; [12b],
35/5; [13a], 36/6; [13a], 37/4;
[13b], 38/3; [13b], 39/4; [13b],
39/6; [14a], 41/1; [14b], 41/6;
[14b], 41/9; [14b], 42/7; [15a],
43/6; [15a], 44/2; [15a], 44/5;
[15b], 45/1; [15b], 45/1; [15b],
45/2; [15b], 45/3; [15b], 45/4;
[15b], 45/4; [15b], 45/5; [15b],
45/6; [15b], 45/7; [15b], 46/1; [16a]

47/1; [16a] 48/1; [16a] 48/1; [16b]	ķ.-a • [25a], 80/3
48/3; [16b] 49/1; [16b] 49/4; [17a],	ķ.-di • [6a], 14/4; [6b], 16/1; [7a], 18/4;
50/5; [17b] 51/5; [17b] 51/7; [18a],	[10b], 30/1; [10b], 30/1; [10b],
53/1; [18a], 53/5; [18a], 53/7;	30/2; [10b], 30/3; [10b], 30/4;
[18a], 54/5; [18b], 55/1; [18b],	[11a], 30/5; [11a], 30/6; [11a],
55/3; [18b], 55/5; [18b], 55/7;	30/7; [11a], 30/8; [11a], 30/9;
[18b], 56/2; [19a] 56/4; [19a] 57/4;	[12b], 35/1; [16a] 48/1; [16a] 48/1;
[19b], 58/1; [19b], 58/3; [19b],	[18a], 53/1; [21a] 64/1; [21a] 64/2;
58/3; [19b], 58/4; [19b], 59/1;	[21a] 64/3; [21a] 64/4; [21b] 68/1;
[19b], 59/4; [19b], 59/5; [20a] 60/1;	[21b] 68/1; [21b] 68/2; [21b] 68/3;
[20a] 60/4; [20a] 61/8; [20b] 62/4;	[26a], 83/1; [29b], 94/2; [29b],
[21a] 64/1; [21a] 64/2; [21a] 64/3;	94/5; [29b], 94/5; [32a] 102/3;
[21a] 64/4; [21a] 65/1; [21a] 65/1;	[32a] 102/5; [32a] 102/6; [32b],
[21a] 65/2; [21a] 65/3; [21a] 65/4;	105/2
[21a] 65/5; [21a] 65/6; [21a] 65/7;	ķ.-dim • [6a], 14/4; [32b], 105/2
[21b] 67/2; [21b] 67/2; [21b] 68/1;	ķil-ding • [17b] 51/4
[21b] 68/1; [21b] 68/2; [21b] 68/2;	ķ.-dingiz • [10b], 30/1; [10b], 30/1; [10b],
[21b] 68/3; [22b] 71/5; [22b] 72/4;	30/2; [10b], 30/3; [10b], 30/4;
[23a] 73/7; [24a] 76/6; [24a] 77/2;	[11a], 30/5; [11a], 30/6; [11a],
[24b], 79/5; [25a], 79/6; [25a],	30/7; [11a], 30/8; [11a], 30/9
80/3; [25b], 82/2; [26a], 83/1;	ķ.-ğaç • [7a], 18/1; [19b], 59/1; [32a]
[26a], 83/3; [26a], 83/5; [26b],	101/8
85/6; [27b] 88/2; [27b] 88/7; [28a]	ķ.-ğan • [8b], 24/1; [8b], 24/5; [17b] 51/5;
90/1; [28a] 90/4; [28a] 90/7; [28b],	[21b] 67/2; [24a] 77/2; [24b], 79/5
92/3; [29a] 92/9; [29a] 94/1; [29b],	ķ.-ğasen • [18a], 53/5; [18b], 55/3
94/2; [29b], 94/5; [29b], 94/5;	ķ.-ğil • [2a], 3/6; [18b], 55/7; [32a] 103/2
[30b], 97/6; [31a], 98/6; [31b]	ķ.-ğusi • [18a], 53/7; [19a] 57/4
100/3; [31b] 100/4; [31b] 100/7;	kil-ip • [3a], 5/3
[31b] 101/4; [32a] 101/8; [32a]	ķ.-ip • [14b], 41/9; [17a], 50/5; [18b],
102/3; [32a] 102/5; [32a] 102/6;	56/2; [21b] 67/2; [25a], 79/6; [26b],
[32a] 103/2; [32b], 105/2; [33a],	85/6; [28a] 90/7; [28b], 92/3; [29a]
105/6; [33a], 106/4; [33a], 106/6	

94/1; [30b], 97/6; [31b] 100/4; [31b] 101/4; [33a], 106/4	45/6; [15b], 45/7; [18b], 55/5; [19b], 59/4
ķ.-ipdur • [18b], 56/2; [30b], 97/6; [31b] 100/4; [33a], 106/4	ķ.-masaṅ • [18b], 55/5
ķ.-ipdurmen • [18b], 56/2	ķ.-may • [11b], 32/5
ķ.-ipdurmubir • [30b], 97/6	ķ.-miš • [2b], 4/6; [4b], 9/5; [13a], 37/4; [15b], 45/5
ķilķuli • [23a] 73/7	ķ.-sa • [4a], 8/5; [4a], 8/7; [5b], 13/7; [9a], 26/1; [10a], 28/3; [11b], 32/2; [13b], 39/4; [14a], 41/1; [14b], 41/6; [14b], 42/7; [15a], 44/2; [15a], 44/5; [15b], 45/4; [17b] 51/7; [18a], 54/5; [18b], 55/5; [19b], 58/3; [20b] 62/4; [21b] 68/2; [22b] 71/5; [25b], 82/2; [27b] 88/2; [33a], 106/6
ķ.-ma • [6b], 16/3; [11b], 32/5; [12b], 35/5; [13a], 36/6; [13b], 38/3; [13b], 39/6; [15b], 45/1; [15b], 45/1; [15b], 45/2; [15b], 45/3; [15b], 45/4; [15b], 45/5; [15b], 45/6; [15b], 45/7; [16b] 49/1; [16b] 49/4; [18b], 55/5; [19b], 58/3; [19b], 59/4; [21a] 65/1; [21a] 65/1; [21a] 65/2; [21a] 65/3; [21a] 65/4; [21a] 65/5; [21a] 65/6; [21a] 65/7; [28a] 90/1; [28a] 90/4; [31a], 98/6; [31b] 100/3	ķ.-sam • [5b], 13/7; [9a], 26/1; [11b], 32/2; [15a], 44/2; [15b], 45/4; [21b] 68/2; [27b] 88/2; [33a], 106/6
ķ.-madi • [16b] 49/1; [16b] 49/4; [28a] 90/1; [28a] 90/4	ķ.-saṅ • [13b], 39/4; [17b] 51/7; [18b], 55/5; [25b], 82/2
ķ.-madim • [16b] 49/1; [16b] 49/4	ķ.-seager • [31b] 100/7
ķ.-mak • [21a] 65/1	ķ.-ur • [3a], 5/5; [3a], 5/11; [3b], 7/4; [8a], 22/9; [11b], 32/1; [11b], 32/7; [15a], 43/6; [15b], 45/3; [15b], 45/4; [15b], 45/6; [15b], 45/7; [20a] 60/1
ķ.-maķ • [6b], 16/3; [12b], 35/5; [21a] 65/1; [21a] 65/2; [21a] 65/3; [21a] 65/4; [21a] 65/5; [21a] 65/6; [21a] 65/7; [31a], 98/6; [31b] 100/3	ķ.-urmu • [20a] 60/1
ķ.-maķğa • [6b], 16/3	ķ.-ursiz • [11b], 32/1; [11b], 32/7
ķ.-mas • [13b], 38/3; [15b], 45/1; [15b], 45/1; [15b], 45/2; [15b], 45/3; [15b], 45/4; [15b], 45/5; [15b],	ķiliç: Kılıç • [3b], 6/5; [7a], 19/1; [15b], 46/1; [16a] 47/1; [29a] 92/9
	ķiliç+in • [15b], 46/1; [29a] 92/9
	ķiliç+iṅ • [29a] 92/9

kılıç+lar • [3b], 6/5

kim: Hangi Kimse • [1b], 1/1; [1b], 1/6;

[1b], 1/7; [2a], 3/7; [2b], 4/10; [4a],
8/1; [4a], 8/2; [4a], 8/7; [4b], 9/2;
[5a] 11/4; [5a] 11/5; [5a] 12/6; [5b],
13/6; [5b], 13/9; [6a], 14/6; [6a],
15/2; [6b], 16/4; [6b], 16/6; [6b],
16/7; [6b], 17/1; [7a], 18/6; [7b],
20/3; [7b], 20/4; [7b], 20/7; [7b],
21/5; [8a], 22/2; [8a], 22/4; [8b],
23/1; [8b], 24/1; [8b], 24/2; [8b],
24/6; [8b], 24/8; [9a], 25/2; [9a],
25/5; [9a], 25/7; [9b], 26/8; [9b],
27/5; [9b], 27/6; [10a], 27/8; [10b],
30/1; [11a], 31/4; [11b], 33/1;
[11b], 33/4; [11b], 33/4; [11b],
33/5; [11b], 33/5; [12a], 33/6;
[12a], 33/7; [12a], 34/2; [12b],
36/1; [12b], 36/4; [13a], 37/1;
[13a], 37/5; [13a], 37/6; [13a],
38/1; [13b], 39/1; [13b], 39/1;
[13b], 39/2; [13b], 39/5; [13b],
39/6; [14a], 40/4; [14a], 40/5;
[14a], 40/6; [14a], 41/4; [14b],
42/1; [14b], 42/1; [14b], 42/7;
[15a], 43/6; [15a], 43/6; [15b],
44/6; [15b], 45/2; [15b], 46/1; [16a]
46/4; [16a] 48/1; [16b] 49/4; [17b]
51/4; [17b] 51/6; [17b] 51/7; [17b]
51/8; [17b] 51/9; [18a], 53/3; [18a],
53/4; [18a], 54/2; [19a] 57/4; [19b],
58/3; [19b], 59/2; [19b], 59/4; [20a]

60/4; [20a] 61/2; [20a] 61/4; [20a]
61/5; [20a] 61/6; [20a] 61/7; [20b]
62/3; [20b] 62/5; [21a] 64/2; [21a]
64/4; [21a] 65/7; [22a] 69/3; [22a]
69/6; [22a] 70/4; [23a] 72/6; [23a]
73/7; [23b], 74/5; [23b], 75/1; [24a]
76/4; [24b], 78/5; [25b], 82/3;
[25b], 82/3; [25b], 82/6; [26a],
83/2; [26a], 83/3; [26b], 85/4;
[27a], 87/4; [27a], 87/7; [27b] 88/1;
[27b] 88/2; [27b] 88/4; [27b] 89/1;
[28a] 91/1; [28b], 91/4; [28b], 91/5;
[28b], 91/6; [28b], 92/2; [28b],
92/3; [30a], 96/2; [30b], 97/6;
[30b], 98/2; [30b], 98/4; [31a],
99/4; [31a], 99/6; [31b] 100/2;
[31b] 100/4; [31b] 101/2; [32a]
101/7; [32a] 101/8; [32b], 104/4;
[33a], 105/6

k.+ge • [6b], 16/6; [6b], 16/7; [20a] 61/7;
[30a], 96/2; [30b], 97/6

kimmet: Ar. Kıymet • [30a], 96/3

kin: i.

1. Çakı, bıçak, kılıç vb. kesici âletlerin
kılıfı • [2a], 2/4; [2a], 3/4; [2a], 3/6;
[3b], 7/3; [4a], 7/5; [4b], 8/9; [9b],
27/6; [10a], 28/7; [10b], 29/6;
[11a], 31/3; [13a], 36/6; [15b],
46/1; [16b] 48/3; [17a], 50/2; [17a],
50/5; [21a] 65/1; [22a] 69/4; [23a]
74/1; [23a] 74/1; [23a] 74/2; [23a]
74/3; [23b], 74/4; [23b], 74/5;

[23b], 74/6; [23b], 74/7; [23b], 74/8; [23b], 74/9; [25a], 80/5; [25b], 81/6; [27a], 87/5; [28b], 92/3; [29b], 94/4; [31a], 99/2	k.-ipdur • [14a], 40/2
kir • [1b], 1/2; [3b], 6/8; [4a], 8/2; [4a], 8/6; [4b], 9/7; [4b], 11/1; [4b], 11/2; [7a], 19/5; [8a], 22/9; [10a], 28/6; [11a], 31/3; [12a], 33/7; [13b], 38/5; [13b], 39/5; [14a], 40/2; [14a], 41/3; [14b], 41/7; [16b] 49/2; [16b] 49/5; [16b] 49/6; [18b], 54/7; [19a] 56/3; [20a] 61/7; [20b] 63/5; [22a] 69/5; [23a] 73/4; [23b], 75/5; [24b], 78/5; [25a], 80/2; [26a], 83/5; [26b], 85/5; [28b], 92/5; [30b], 97/6; [33a], 106/4	k.-iş • [16b] 49/5; [16b] 49/6
kirdār: i. (Fars. kirdār > girdār)	k.-me • [4b], 9/7; [13b], 38/5; [14b], 41/7; [16b] 49/2; [20b] 63/5; [23a] 73/4; [33a], 106/4
1. İş, amel, fiil.	k.-medim • [16b] 49/2
2. Davranış, gidiş, tarz, üslûp. ingge • [19a] 56/3	k.-megil • [4b], 9/7
kirfik: Kirpik • [4a], 8/2; [8a], 22/9; [11a], 31/3; [26b], 85/5; [28b], 92/5	k.-mek • [13b], 38/5; [20b] 63/5; [23a] 73/4
k.-ara • [8a], 22/9	k.-meklikke • [13b], 38/5
k.+i • [4a], 8/2; [26b], 85/5	k.-mes • [33a], 106/4
k.+im • [4a], 8/2	k.-se • [3b], 6/8; [4a], 8/6; [4b], 11/2;
k.+lerim • [28b], 92/5	k.-sem • [4b], 11/2; [20a] 61/7
k.-gen • [10a], 28/6	k.-ur • [22a] 69/5; [24b], 78/5
kir-: Girmek. k.-di • [4b], 11/1; [7a], 19/5	k.-ür • [12a], 33/7
k.-ey • [30b], 97/6	ķırķ: Kırk • [1b], 1/4
k.-iban • [25a], 80/2	ķismet: i. (Ar. ķismet)
k.-ip • [1b], 1/2; [14a], 40/2; [14a], 41/3; [18b], 54/7; [26a], 83/5	1. Takdir edilmiş olan şey, nasip: im • [17a], 50/2
	ķismet: Kismet • [17a], 50/2; [31b] 100/4
	ķiş: Kış • [16b] 49/1; [21b] 67/1; [30b], 97/4; [30b], 97/5
	ķiş-dek • [30b], 97/5
	ķişi: İnsan, şahıs • [1b], 1/1; [3a], 5/7; [13b], 38/7; [15a], 44/5; [18a], 53/4; [18a], 54/2; [19a] 56/6; [20a] 61/6; [20b] 63/5; [21a] 65/7; [25a], 80/6; [25b], 82/3; [26a], 83/3; [32b], 105/3
	k.+ni • [25a], 80/6
	ķişver: i. (Fars. ķişver) Memleket, ülke-i • [11a], 30/7

k.+in • [19a] 56/3

kiyāmet: i. (Ar. kiyāmet)

1. Semâvî dinlerdeki ortak inanışa göre takdir edilen zamânı gelince bu âlemin ve bu âlemdeki canlı cansız her şeyin bir anda mahvolup yok olması, ölümlerin dirilmesi, âhîret hayatının başlaması olayı ve bu olayın meydana geldiği zaman • [6b], 17/1; [7a], 18/7; [29b], 95/1

k.+dur • [7a], 18/7

k.+ke • [29b], 95/1

kiyl: i. (Ar. kıl) Söz, kelâm: • [31b] 101/3

kiy-se • [1b], 1/7

kiziğ • [25a], 80/4

kızıl: i. Kırmızı • [15b], 46/2

kolda-: Kollamak gaysen • [28b], 92/4

kol: Kol. k.+ida • [23b], 74/5

k.+idin • [25a], 80/6; [30b], 97/7

k.+ung • [25a], 80/5

kork-: Korkmak k.-up • [11a], 30/9

koy: fikir • [2a], 3/6; [6a], 14/3; [9b], 27/2; [9b], 27/5; [14b], 42/6; [16b] 48/2; [30b], 98/1; [33a], 105/8

k.+ida • [9b], 27/2; [16b] 48/2

k.+ingda • [6a], 14/3; [9b], 27/5

koy-: Koymak • [1b], 1/3; [2a], 3/4; [3b], 7/3; [7b], 20/7; [8b], 24/4; [9b], 27/2; [10a], 28/1; [10b], 29/9; [11a], 31/4; [14a], 41/2; [14b], 41/7; [15b], 45/4; [19b], 59/3; [21a] 64/1; [21a] 64/2; [22a] 70/5; [23b],

75/5; [24a] 76/4; [25a], 80/5; [26a], 83/6; [30a], 96/8

k.-di • [10a], 28/1; [21a] 64/1

koy-din • [33a], 105/8

k.-dum • [22a] 70/5

koy+ğa • [3b], 7/3; [25a], 80/5

k.-ğan • [3b], 7/3

k.-mağ • [7b], 20/7; [21a] 64/2

k.-mağğa • [7b], 20/7

k.-masliğ • [8b], 24/4

k.-sam • [9b], 27/2

koy+ungda • [14b], 42/6; [30b], 98/1

k.-up • [1b], 1/3; [2a], 3/4; [10b], 29/9; [11a], 31/4; [14a], 41/2; [14b], 41/7; [15b], 45/4; [24a] 76/4; [26a], 83/6; [30a], 96/8

k.-upsiz • [10b], 29/9

közğa-: Tetiklemek k.-ğandek • [7b], 21/5

kök: Kök • [9a], 26/1; [10b], 29/2; [14b], 42/6; [17b] 51/8; [21b] 67/5; [22a] 69/1; [23b], 74/6; [24b], 79/2; [24b], 79/5; [25a], 79/6; [25a], 81/2; [25b], 82/4; [28b], 92/1; [29b], 94/4

k.-de • [23b], 74/6; [24b], 79/5

k.-degi • [23b], 74/6

k.-ide • [10b], 29/2

k.-te • [25a], 79/6

kökre-: Yeşil renge bürünmek

k. • [17b] 51/8

köks: Göğüs, bağır. k.+ini • [29b], 94/4

k.-üm • [9a], 26/1; [21b] 67/5; [22a] 69/1; [24b], 79/2; [25a], 81/2; [28b], 92/1	[28b], 91/3; [28b], 92/4; [29a] 92/7; [29a] 93/2; [29b], 94/2; [29b], 95/2; [31a], 100/1; [32a] 103/1; [33a], 105/5; [33a], 106/5
k.-üm-şikâf • [22a] 69/1	
k.-ümde • [24b], 79/2	
k.-ümni • [28b], 92/1	k.-üm-ara • [4a], 7/6; [28b], 91/3
köksüngni • [25b], 82/4	k.-ümde • [5b], 13/6; [8a], 22/1; [9b], 27/1; [29b], 94/2
köngil: Gönül • [24a] 76/5	
k.-i • [18a], 54/6; [20b] 62/2;	k.-ümdür • [17a], 50/7
k.-idin • [8a], 22/5	k.-üme • [17a], 50/4; [17a], 51/3; [27b] 88/3
k.-idur • [20a] 60/4	k.-ümge • [4b], 11/1; [10a], 28/6; [15b], 45/6; [27a], 87/2; [28a] 90/2; [29b], 95/2
k.-ige • [2a], 2/7	
k.-in • [13b], 38/3;	k.-ümni • [6a], 14/2; [10a], 28/4; [12b], 35/1; [16a] 46/4; [17a], 50/1; [17a], 50/6; [17a], 51/2; [19a] 57/1; [19b], 59/1; [22a] 70/5; [24b], 78/3; [27a], 87/6; [29a] 92/7; [32a] 103/1
k.-ini • [23b], 74/9; [29b], 94/5	k.-ümning • [17a], 51/2; [19a] 57/1; [19b], 59/1
k.-üm • [2b], 4/10; [3a], 5/1; [3a], 5/3; [4a], 7/6; [4b], 11/1; [5a] 11/4; [5b], 13/6; [6a], 14/2; [7b], 20/5; [8a], 22/1; [9b], 27/1; [10a], 28/4; [10a], 28/6; [12a], 34/4; [12b], 35/1; [14b], 42/5; [15a], 44/2; [15b], 45/6; [16a] 46/4; [16a] 46/6; [17a], 50/1; [17a], 50/4; [17a], 50/6; [17a], 50/7; [17a], 50/8; [17a], 51/1; [17a], 51/2; [17a], 51/3; [17b] 51/6; [17b] 52/1; [19a] 56/3; [19a] 56/3; [19a] 57/1; [19b], 59/1; [21b] 68/3; [22a] 70/5; [23a] 73/2; [24a] 77/5; [24b], 78/3; [27a], 87/2; [27a], 87/6; [27b] 88/3; [28a] 90/1; [28a] 90/1; [28a] 90/2; [28a] 90/2; [28a] 90/3; [28a] 90/4; [28a] 90/4; [28a] 90/5; [28a] 90/6; [28a] 90/7; [28a] 90/8; [28a] 90/9; [28a] 91/1;	k.-ümg • [14b], 42/2
	k.-üng • [3b], 7/3; [14b], 42/4
	köngül: Gönül • [4a], 8/4; [5b], 13/5; [6a], 15/1; [6b], 16/1; [6b], 17/1; [6b], 17/4; [7a], 18/1; [7a], 18/2; [7a], 18/5; [7a], 18/6; [9a], 24/9; [10a], 28/5; [12a], 34/3; [14a], 41/4; [14b], 41/6; [17a], 50/2; [19a] 56/4; [19b], 59/4; [21a] 65/3; [22a] 70/4; [24b], 79/2; [25b], 82/4; [26a], 83/1; [26b], 85/6; [26b], 86/1; [27a], 87/2; [28b], 92/6; [30a],

96/7; [31a], 99/1; [31b] 101/5;
 [32a] 101/7; [32b], 104/5
 k.-de • [9a], 24/9; [14b], 41/6; [17a], 50/2
 k.-din • [26b], 85/6
 k.-ge • [5b], 13/5; [27a], 87/2
 k.-ler • [6b], 17/1; [10a], 28/5; [31b] 101/5
 k.-large • [10a], 28/5
 k.-ni • [7a], 18/5; [21a] 65/3; [30a], 96/7;
 [32b], 104/5
 k.-ning • [21a] 65/3
 köp: Çok • [4a], 8/1; [4b], 9/4; [6b], 16/5;
 [8b], 24/8; [13b], 39/6; [16b] 49/1;
 [17b] 51/4; [18a], 53/2; [18a], 54/3;
 [19b], 58/1; [19b], 58/5; [19b],
 59/5; [23a] 73/3; [25b], 82/6; [32a]
 102/6
 k.+dur • [16b] 49/1
 k.+rek • [32a] 102/6
 köp-: Artmak k.-üp • [8b], 24/8
 kör-: Görmek • [2a], 3/8; [2b], 3/9; [2b],
 4/7; [3a], 5/7; [3a], 5/7; [3a], 5/11;
 [3b], 6/7; [3b], 6/9; [4a], 8/3; [4b],
 9/3; [6b], 17/4; [7a], 18/2; [8b],
 24/3; [9a], 24/9; [9a], 24/9; [9b],
 26/6; [10a], 28/7; [10b], 29/2;
 [10b], 29/3; [10b], 30/2; [11a],
 30/6; [11a], 30/6; [11b], 32/6;
 [11b], 32/6; [11b], 33/5; [12a],
 34/2; [12a], 34/6; [12b], 36/4;
 [13a], 37/4; [13a], 38/2; [14a],
 40/6; [14b], 42/4; [14b], 42/6;
 [14b], 42/7; [15b], 45/5; [16a] 46/7;

[16a] 47/2; [17a], 50/6; [17a], 50/8;
 [18a], 53/2; [18b], 56/2; [19a] 56/4;
 [20a] 61/4; [20a] 61/8; [20b] 63/5;
 [21a] 65/2; [22a] 69/4; [22a] 69/5;
 [23a] 73/7; [24a] 76/3; [24b], 78/1;
 [24b], 78/1; [24b], 78/2; [24b],
 78/3; [24b], 78/4; [24b], 78/5;
 [24b], 78/6; [24b], 78/7; [24b],
 78/7; [24b], 79/5; [25a], 80/3;
 [25b], 81/9; [25b], 82/1; [27b] 88/2;
 [28b], 91/3; [28b], 92/6; [29a] 93/6;
 [29a] 93/6; [29a] 93/7; [30a], 96/6;
 [30b], 97/2; [30b], 97/2; [31a],
 98/7; [31b] 100/2; [33a], 106/1;
 [33a], 106/2
 k.-di • [7a], 18/2
 k.-düm • [17a], 50/6
 k.-düng • [23a] 73/7
 k.-ey • [27b] 88/2; [29a] 93/7
 k.-geç • [10a], 28/7; [15b], 45/5; [16a]
 46/7; [17a], 50/8; [18a], 53/2;
 [28b], 92/6
 k.-geli • [14b], 42/6
 k.-gemen • [18b], 56/2; [19a] 56/4
 k.-gen • [3a], 5/7; [14b], 42/7
 k.-genmu • [3a], 5/7
 k.-gezip • [11a], 30/6
 k.-gil • [9a], 24/9
 k.-me • [12b], 36/4;
 k.-medim • [10b], 29/3; [20a] 61/4
 k.-megenni • [3b], 6/7
 k.-megim • [33a], 106/1

k.-mek • [4b], 9/3; [9b], 26/6
k.-memiş • [3b], 6/9; [22a] 69/5; [30b], 97/2
k.-memişmen • [3b], 6/9
k.-mesem • [11b], 32/6
k.-mesün • [11a], 30/6
k.-mey • [10b], 29/2; [29a] 93/6; [33a], 106/2
k.-meyin • [10b], 29/2
k.-mişem • [9a], 24/9
k.-se • [3a], 5/11; [3b], 6/7; [8b], 24/3; [11b], 32/6; [13a], 38/2; [20b] 63/5; [24a] 76/3; [24b], 78/7; [25b], 81/9; [28b], 91/3; [30a], 96/6
k.-seng • [8b], 24/3; [24b], 78/7
k.-sengki • [8b], 24/3
k.-üng • [4a], 8/3; [24b], 78/1; [24b], 78/1; [24b], 78/2; [24b], 78/3; [24b], 78/4; [24b], 78/5; [24b], 78/6; [24b], 78/7
k.-üp • [2a], 3/8; [3a], 5/7; [11b], 33/5; [12a], 34/2; [16a] 47/2; [20a] 61/8; [21a] 65/2; [29a] 93/6; [30b], 97/2; [31a], 98/7; [31b] 100/2
k.-üpdur • [11b], 33/5
k.-üpmen • [3a], 5/7; [29a] 93/6
k.-ürge • [6b], 17/4; [13a], 37/4
k.-ürsen • [14a], 40/6; [14b], 42/4
körgüz-: Göstermek k.-geç • [10b], 30/2
k.-üp • [2b], 4/7
körset-: Gösterip k.-ip • [3b], 6/7; [11b], 32/6; [28b], 91/3

k.-megey • [30a], 96/6
k.-meyin • [25b], 81/9
k.-miş • [24a] 76/3
k.-urge • [20b] 63/5
körün-: Görünmek k.-gen • [24b], 79/5
köy-: Yanmak k.-di • [9b], 27/6
k.-düm • [15b], 44/6
k.-ük • [25a], 80/3
k.-üp • [12a], 34/6
k.-geli • [30a], 96/2
k.-sem • [2a], 3/6; [29a] 93/4
köydür-: Yakmak k.-di • [24a] 77/4; [26b], 85/5
k.-se • [12b], 35/2
k.-üp • [12a], 34/6; [21b] 68/1
köz: Göz • [3b], 6/2; [4a], 7/6; [4a], 7/7; [4a], 8/1; [4a], 8/2; [4a], 8/6; [4b], 8/8; [4b], 11/2; [5a] 11/3; [5a] 11/4; [5a] 11/6; [5a] 11/8; [5a] 12/6; [5b], 13/2; [5b], 13/7; [6a], 15/3; [6a], 15/3; [6b], 17/3; [6b], 17/4; [7a], 19/1; [7b], 20/1; [8a], 22/2; [8a], 22/5; [8b], 24/7; [9a], 24/9; [9a], 26/1; [9b], 27/1; [9b], 27/3; [10b], 29/2; [10b], 29/4; [10b], 29/7; [11b], 32/1; [12a], 34/6; [12b], 35/3; [12b], 36/2; [14b], 42/3; [14b], 42/5; [15a], 43/2; [15b], 45/1; [16a] 47/2; [17a], 50/9; [18a], 54/3; [18a], 54/3; [18b], 56/1; [20b] 63/2; [21b] 67/3; [22a] 69/2; [22a] 69/2; [22a] 69/3; [22a] 70/5; [22b]

71/4; [22b] 71/4; [22b] 71/6; [23a] 74/1; [23a] 74/2; [23a] 74/3; [23a] 74/3; [23b], 74/7; [23b], 75/4; [23b], 75/4; [24b], 78/2; [24b], 78/3; [24b], 78/4; [25a], 81/2; [25a], 81/3; [25b], 81/9; [25b], 82/4; [25b], 82/5; [26a], 83/1; [26a], 84/5; [26b], 85/7; [27a], 87/6; [27b] 88/2; [27b] 88/6; [27b] 88/7; [27b] 89/5; [28a] 90/3; [28a] 90/5; [28a] 90/5; [28b], 91/7; [28b], 92/3; [28b], 92/5; [29a] 92/7; [29a] 92/9; [31a], 99/1; [31a], 99/6; [31a], 99/6; [31a], 100/1; [31b] 100/2; [31b] 100/5; [31b] 100/6; [31b] 100/6; [31b] 100/7; [32a] 103/3; [32a] 103/3; [32b], 105/2; [33a], 105/5	k.+ining • [6a], 15/3; [17a], 50/9; [24b], 78/3
k.+de • [5a] 11/4; [8b], 24/7; [10b], 29/7	köz-leri • [4b], 8/8; [5a] 11/6; [8a], 22/2; [10b], 29/4; [16a] 47/2; [23a] 74/1; [28a] 90/3; [28b], 91/7; [29a] 92/7
k.+din • [5a] 11/3; [9b], 27/1; [11b], 32/1; [23b], 75/4	k.+lerimni • [4b], 8/8; [29a] 92/7
k.+dür • [12b], 36/2	k.+lerin • [8a], 22/2; [28b], 91/7
k.+ge • [5b], 13/2; [15a], 43/2; [26b], 85/7; [28a] 90/5	k.+lering • [28b], 91/7
k.+gezip • [15a], 43/2	k.+lesem • [12b], 35/3
k.+i • [4b], 11/2; [6a], 15/3; [6b], 17/3; [7a], 19/1; [7b], 20/1; [9a], 24/9; [17a], 50/9; [23b], 74/7; [23b], 75/4; [24b], 78/3; [24b], 78/4; [31a], 99/1; [31a], 99/6; [31a], 100/1; [31b] 100/7	k.+lüküng • [18a], 54/3
k.+idin • [23b], 75/4	k.+ni • [5b], 13/7; [12a], 34/6; [22b] 71/4; [23a] 74/3
	k.+üm • [4a], 8/1; [4a], 8/6; [5a] 11/8; [10b], 29/2; [15b], 45/1; [21b] 67/3; [22a] 70/5; [22b] 71/4; [25b], 81/9; [28a] 90/5; [31b] 100/2; [31b] 100/5; [31b] 100/6; [31b] 100/6; [32a] 103/3; [32a] 103/3; [32b], 105/2; [33a], 105/5
	k.+ümde • [28a] 90/5; [31b] 100/6
	k.+ümdin • [3b], 6/2; [5a] 11/8; [31b] 100/2; [31b] 100/5; [31b] 100/6; [33a], 105/5
	k.+ümni • [21b] 67/3; [22a] 70/5; [22b] 71/4; [25b], 81/9
	k.+ümning • [21b] 67/3; [22b] 71/4
	k.+üng • [4a], 7/7; [5a] 12/6; [20b] 63/2; [22a] 69/2; [25a], 81/3; [25b], 82/5; [26a], 84/5; [27b] 88/6; [27b] 88/7
	k.+üngdek • [20b] 63/2
	k.+ünge • [27b] 88/7
	k.+üngni • [25a], 81/3; [27b] 88/6

k.+üñgning • [27b] 88/6
közgü: Ayna • [8a], 22/5; [14b], 42/5;
[25b], 82/4; [26a], 83/1; [27a], 87/6
k.+sige • [8a], 22/5; [25b], 82/4
k.+sining • [26a], 83/1
kū-be-kū: Fars. Sokaktan sokağa • [15b],
44/7
kuçkaç: Kuş • [9a], 26/3
kudsī: sıf. (Ar. kuds ve nispet eki -i ile
kudsi)
1. Mukaddes, kutsal • [3a], 5/9
kuduk: Kuyu • [4b], 8/8; [4b], 8/8
k.+ğa • [4b], 8/8
kulak: Kulak k.+ığa • [3a], 5/10
k.+ığe • [7b], 21/1; [12a], 34/9
k.+ingda • [4a], 7/5
k.+lar • [7b], 21/1
kul: Kul, köle +ung • [2a], 3/2
kulzum: i. (Ar. kulzum) Deniz • [2b], 4/2
kunc: i. (Fars. Kunc) Köşe, bucak k.+ide •
[25a], 80/3
kunt: sıf. (Fars. Kund) Sağlam, dayanıklı,
kavi • [11a], 30/7
kurb: i. (Ar. kurb)
1. Yakınlık • [4b], 8/9; [19b], 59/4; [29a]
93/5
kurbān: i. (Ar. kurbān “yakın olmak”tan)
1. Allah yolunda kesilen koyun, dana, deve
vb. hayvan • [4b], 8/9; [29a] 93/5
kuruk: Kuru • [21b] 66/1; [25a], 81/1
k.+ni • [21b] 66/1
kurul-: Kurmak k.+gaç • [11a], 31/2

kūs: i. (Fars. Kūs) Kös, büyük davul •
[14a], 41/3
kuşād: i. (Fars. Guşāden “açmak”tan
guşād)
1. Açılış, açma.
2. Bir tavla oyunu. • [10b], 30/2
kuş: Kuş k.+i • [2a], 3/8; [3a], 5/8; [5a]
12/4; [9a], 26/3; [10a], 28/3; [12b],
35/6; [16a] 46/3; [17a], 50/8; [24a]
77/5; [24b], 78/3; [27a], 86/7; [27b]
88/4; [32a] 102/5; [32b], 104/2
k.+ığa • [16a] 46/3
k.+ığe • [27a], 86/7; [27b] 88/4
k.+in • [9a], 26/3; [24b], 78/3
k.+ini • [24b], 78/3
k.+lar • [9b], 26/4; [28b], 92/4
k.+lari • [28b], 92/4
kūşış: i. (Fars. Çalışma, uğraşma,
çabalama.
k. +ge • [24a] 76/4
kūt: i. Uğur, baht, tâlih • [30b], 97/3
kutul-: Kurtulmak.
k.-mas • [9b], 26/5
kuyaş: Güneş • [1b], ½; [2b], 4/10; [8b],
24/1; [8b], 24/8; [9a], 25/7; [9b],
27/3; [23b], 74/5
kuyaş • [2b], 4/5
k.+ığe • [23b], 74/5
k.+im • [8b], 24/1; [8b], 24/8; [9a], 25/7;
[9b], 27/3
k.+imdur • [8b], 24/1; [8b], 24/8
k.+ing • [1b], ½

kuy: i. (Fars.

1. • Köy, mahalle, semt.

k. +ida • [15a], 43/2; [31b] 101/4

ķ.+larim • [6b], 16/6

ķ.+un • [7b], 21/5

k.+uṅda • [26b], 84/6

ķuzeḥ: i. (Ar.

1. Bir şeytan veya melek adı olup daha çok

Kavs-i kuzah söyleyişinde geçer. 2.

Renk renk ve yol yol ışık, gök
kuşağı ışığı.

k.+din • [11a], 31/2

kübrā: sıf. (Ar. Kebir > ekber'in müennesi
kubrā) _

1. Daha (çok, en, pek) büyük, ulu • [10b],
29/2

üffar: i. (Ar. Kāfir'in çoğul şekli kuffār)
Kâfirler • [8a], 21/6

küfr: i. (Ar. Küfr "örtmek; inkâr etmek,
inanmamak")

1. Sövme, küfretme.

2. Sövme sözü, söverken kullanılan çirkin
söz 3. Allah'ın varlığını, birliğini
kabul etmeme, dînin esaslarına
inanmama • [7b], 21/4; [7b], 21/4;
[8a], 21/6

k.+din • [7b], 21/4; [8a], 21/6

kūhl: i. (Ar. Kuhl)

1. Sürme, 2. Göz ilâcı • [6a], 15/3

kül-: Gülmek •

k.-se • [6b], 16/5

kül: Kül. K.+üm • [12b], 35/2; [25b], 81/5

künbet: i. (Fars. Kubbe. K.+i • [10a], 29/1

kün: Gün • [2b], 4/3; [4b], 9/2; [5a] 11/6;

[5a] 11/8; [6b], 16/2; [8a], 22/6;

[8b], 23/2; [10a], 29/1; [12a], 34/6;

[12a], 34/9; [13b], 39/4; [14a],

41/1; [14b], 41/7; [18a], 54/3;

[19b], 58/1; [19b], 58/4; [21a] 64/4;

[21a] 65/2; [21b] 67/1; [21b] 67/4;

[28b], 91/6; [29a] 93/6; [30b], 98/1;

[31b] 101/1; [31b] 101/4

k.+de • [5a] 11/6; [21a] 64/4

k.+düz • [21a] 65/2; [31b] 101/4

k.+i • [4b], 9/2; [8a], 22/6; [8b], 23/2;
[21b] 67/1; [28b], 91/6

k.+leri • [6b], 16/2

k.+lerni • [12a], 34/6

küt-: Beklemek. k.-se • [16b] 48/3

L

lā: edat. (Ar.

1. Dilimizde "-siz, yok, değil" anlamına
gelen olumsuzluk edatı.

2. ünl. Hayır • [2a], 3/1;

lā-cerem • [24a] 76/3

lā-mekān • [5a] 12/4

lā-teḵnatū-min • [16b] 49/9

lā-ye'kel • [25b], 82/3

lā-ye'kil • [26a], 83/5

laçinni: i. Beyaz renkli, ayakları kırmızı bir
çeşit şâhin. • [25a], 80/7

laf: i. (Fars. Söz, Lakırdı • [4a], 7/9; [4a],
7/9; [11a], 31/7; [17a], 51/2

lāf • [22a] 69/1; [22a] 69/6; [22a] 69/7

laf+i • [17a], 51/2

lāl: sıf. ve i. (Fars. lāl)

1. Dilsiz, 2. Parlak kırmızı renkli kıymetli

taş • [2a], 2/5; [8a], 22/1; [8b], 24/8; [9b], 27/5; [10b], 29/3; [13a], 37/2; [13b], 38/4; [14a], 40/5; [16a] 47/1; [16a] 47/2; [18a], 53/1; [19a] 57/6; [20a] 61/3; [24b], 79/5; [25b], 82/2; [27a], 87/6; [27b] 88/1; [27b] 89/2; [29a] 93/6; [31b] 100/5; [32a] 102/1; [32a] 102/4

lāle: i. (Fars. Lale • [2a], 2/5; [8a], 22/1; [10b], 29/3; [13a], 37/2; [14a], 40/5; [16a] 47/1; [16a] 47/2; [20a] 61/3; [27a], 87/6; [31b] 100/5; [32a] 102/4

l.-reng • [13a], 37/2

l.+gün • [8a], 22/1

lale+ler • [14a], 40/1

l.+si • [16a] 47/2

l.+zār • [27a], 87/6; [31b] 100/5

l.+zāringē • [27a], 87/6

lāle'i • [10b], 29/3

lām: Ar. Lam harfī • [1b], 1/2; [2b], 4/3; [3a], 5/9; [12a], 33/8; [14a], 41/5

lātefet:i. (Ar. leṭāfet)

1. Hoşluk, güzellik, incelik • [19b], 58/7

lāyık: sıf. (Ar. liyākat'tan lā'ik > lāyık)

1. Uygun, yaraşır, münâsip • [2a], 3/1; [7b], 21/3; [20a] 61/6

layığ+e • [19a] 56/4

lāzim: sıf. ve i. (Ar. luzūm'dan lāzim)

1. Gerekli, lüzumlu • [21a] 65/2; [21b] 67/5

la'l: i. (Ar. la'l < Fars. lāl)

1. Parlak kırmızı renkli kıymetli taş • [2a], 2/6; [3b], 7/2; [3b], 7/3; [5a] 11/6; [6a], 15/2; [7b], 21/1; [8a], 22/2; [8a], 22/8; [10a], 28/3; [10a], 28/4; [12a], 34/1; [12b], 35/6; [14a], 40/4; [15a], 43/7; [16a] 47/4; [18b], 55/7; [18b], 56/1; [19a] 57/7; [20b] 63/2; [22b] 72/2; [23a] 74/1; [24b], 78/1; [24b], 78/1; [24b], 78/3; [24b], 79/3; [26b], 86/2; [29a] 92/8; [29a] 93/1; [29a] 93/4; [29a] 93/5; [29b], 95/3; [32b], 104/2

l.+i • [8a], 22/2; [8a], 22/8; [10a], 28/4; [16a] 47/4; [22b] 72/2; [23a] 74/1

l.-i • [27b] 89/1

l.+i • [3b], 7/2; [3b], 7/3; [5a] 11/6; [6a], 15/2; [7b], 21/1; [10a], 28/3; [12a], 34/1; [12b], 35/6; [14a], 40/4; [15a], 43/7; [18b], 55/7; [18b], 56/1; [19a] 57/7; [20b] 63/2; [24b], 78/1; [24b], 78/1; [24b], 78/3; [24b], 79/3; [26b], 86/2; [29a] 93/1; [29a] 93/4; [29a] 93/5; [29b], 95/3; [32b], 104/2

l.++i-gün • [24b], 78/1

l.++i-veşning • [26b], 86/2

l.++idek • [12a], 34/1; [12b], 35/6

l.++idin • [7b], 21/1; [10a], 28/3

l.++iġe • [6a], 15/2; [14a], 40/4
 l.++ing • [3b], 7/2; [3b], 7/3; [29a] 93/1;
 [29a] 93/4; [29a] 93/5
 l.++ingġe • [29a] 93/4; [29a] 93/5
 l.++ingning • [3b], 7/3
 le • [3b], 7/3;
 le'l+in • [14a], 40/4
 leb: i. (Fars. leb)
 1. Dudak • [2a], 2/6; [3a], 5/9; [7b], 20/1;
 [10b], 29/5; [14a], 40/4; [14a],
 40/6; [16a] 47/4; [20b] 63/2; [22b]
 72/1; [23b], 74/7; [23b], 74/8;
 [26a], 84/3; [26b], 85/3; [27b] 89/2;
 [28a] 90/2; [29a] 92/8; [29a] 93/7;
 [29b], 95/3; [30a], 96/7; [31a],
 100/1; [31b] 100/5; [33a], 106/1
 l.-i • [14a], 40/4
 l.+i • [2a], 2/6; [3a], 5/9; [14a], 40/6; [16a]
 47/4; [20b] 63/2; [22b] 72/1; [23b],
 74/7; [23b], 74/8; [26a], 84/3; [27b]
 89/2; [28a] 90/2; [29a] 92/8; [29a]
 93/7; [29b], 95/3; [31a], 100/1;
 [31b] 100/5; [33a], 106/1
 l.+idin • [22b] 72/1
 l.+ing • [2a], 2/6; [20b] 63/2; [26a], 84/3;
 [29a] 93/7; [33a], 106/1
 l.+ingdek • [20b] 63/2
 l.+ingdin • [29a] 93/7; [33a], 106/1
 l.+ining • [31b] 100/5
 l.+leri • [7b], 20/1
 ledunnī: sıf. (Ar. ledun > ledunn ve nispet
 eki -i ile ledünni)

1. Ledünle ilgili, ilâhî sırlara, Tanrı ilmine
 âit • [1b], 1/4
 lehze: i. Ar. zamânın göz açıp kapayıncaya
 kadar geçen en kısa parçası, an. l.-'i
 • [20a] 61/4
 lehze'i • [7b], 21/2
 lëkin: Ar. Ama, ancak, fakat • [5b], 13/3;
 [16b] 49/1; [27a], 87/3; [28a] 90/2
 lem: i. Ar. Parlama, parıldama, lemean •
 [2b], 4/4;
 leşker: i. Fars. Asker • [5a] 11/6; [17a],
 50/4
 l.+i • [17a], 50/4
 leṭāfet: i. (Ar.
 1. Hoşluk, güzellik, incelik • [10b], 29/3;
 [26a], 84/1
 l.-i • [10b], 29/3
 l.+din • [3b], 6/8
 leyl: i. Ar. Gece: • [3a], 5/2; [3a], 5/6; [9b],
 27/2; [10b], 30/4; [13a], 37/3;
 [13a], 37/7; [20a] 61/1; [22b] 71/2;
 [32b], 104/5
 l.+im • [9b], 27/2
 leylâ: i. Ar.
 1. Tatlı sarhoş: “Ona aldırma, baksana
 leylâ olmuş.”
 2. Çok âşık kimse. • [10b], 30/4; [13a],
 37/3
 leylī: sıf. Ar. Geceye âit, geceyle ilgili •
 [3a], 5/6; [32b], 104/5
 lezzet: i. (Ar. lezzet)

1. Ağızla duyulan tat, çeşni • [5b], 13/9;
[12b], 35/7; [22a] 70/4; [24b], 78/6
l+i • [5b], 13/9; [12b], 35/7; [22a] 70/4
l.+idin • [22a] 70/4
libās: i. (Ar. libās) Elbise, giyecek şey
l.+ini • [18a], 54/4
lillāh: Ar. harf-i cer li- ve Allāh isminin
birleşmiş şekli li'llāhi) Allah için •
[15a], 43/3; [17a], 51/1; [18a],
53/2; [25b], 81/7
loḡmān:i. (Luḡmān adından) Büyük bir
hekim, kıymetli sözleri ve
hikâyeleriyle ün salmış bir hakîm
olan efsânevî şahsın ismi olup
dilimizde “hâzık tabip” ve
“feylesof” anlamında kullanılır •
[2a], 3/7
lutf: i. (Ar. lutf)
1. İyi muâmele, iyilik, yumuşaklık, hoşluk,
2. Bağış, bağışlama, ihsan, kerem,
cömertlik • [27b] 88/5
1. • [29b], 95/1

M

- mā-sivā: i. (Ar. mā “şey” ve sivā “başka”
ile mā-sivā)
1. Bir şeyin dışında kalan ve ondan başka
olan her şey. m.+din • [6a], 14/2
mā-siva'l-lāh: i. Ar. Allah'ın zâtı dışındaki
bütün varlıklar • [32a] 101/7; [32a]
101/8
m+da. • [32a] 101/8

- m.+din • [17a], 51/1
m.+ining • [19b], 58/6
māh: i. Fars.
1. Gökteki ay, kamer • [4b], 9/1; [10a],
27/7; [10a], 29/1; [24b], 79/5;
[30b], 98/5; [31b] 101/1
m.-i • [24b], 79/5
m.+i • [4b], 9/1; [10a], 27/7
māhir: sıf. ve i. Ar. Usta, becerikli, eli işe
yatkın, mahâretli, mârifetli (kimse).
m.+dur • [10a], 27/7
mahşer: i. Ar.
1. din. Âhiret hayâtında bütün insanların,
dünyâda yaptıklarının hesâbını
Allah huzûrunda vermek üzere
tekrar dirilip toplanacakları yer •
[28b], 91/6
māhẓûn: sıf. (Ar. ḡuzn “gamlı olmak”tan
maḡẓûn) Üzüntülü, gamlı, kederli,
hüzünlü • [1b], 1/6; [2a], 3/2; [2a],
3/5
mākām: i. Ar.
1. Durulacak yer, durak, mekân, mahal •
[3a], 5/3
maṅga: Bana • [2a], 3/1; [3b], 6/3; [4a],
7/7; [4b], 9/1; [6a], 14/5; [11a],
31/6; [11b], 33/2; [12a], 34/5;
[12b], 36/1; [14a], 41/1; [19a] 56/6;
[19a] 57/3; [19a] 57/3; [19a] 57/4;
[20a] 60/4; [20a] 61/6; [20a] 61/7;
[21a] 64/1; [21a] 65/1; [21a] 65/2;
[21a] 65/5; [22b] 71/6; [22b] 72/3;

[25b], 82/6; [27a], 87/3; [29b], 94/5; [29b], 95/1; [29b], 95/6; [30a], 96/6; [30b], 97/1; [30b], 97/3; [30b], 97/5; [30b], 98/4; [31a], 98/6; [31b] 100/3; [31b] 100/4; [32b], 104/3; [32b], 105/1

māt: i. Ar. Mağlubiyet • [9a], 25/6;

mātem: i. Ar.

1. Sevilen bir kimsenin ölümünden duyulan büyük acı ve bu acı sebebiyle ağlayıp inleme, zevk ve eğlenceden uzaklaşma, yas • [21b] 68/3; [30b], 97/5

m. • [2b], 4/6

m.-serā • [21b] 68/3

māyil: sıf. (Ar. meyl “eğilmek, meyletmek”ten mā’il)

1. Bir yana, bir tarafa doğru eğilmiş, meyletmiş • [19a] 56/6; [26a], 83/1; [27a], 87/3

ma’āş: i. Ar.

1. Bir kimseye aydan aya ödenen para, ücret, aylık, 2. Yaşamak ve geçinmek için gerekli olan şey, rızık • [16a] 48/1

mā’sūk: i. ve sıf. (Ar. ‘ışk “âşık olmak”tan ma’sūk) Aşkla sevilen, âşık olunan kimse • [8a], 22/4

mecāl: i. Ar.

1. Güç, kuvvet, derman, tâkat • [27b] 88/2; [27b] 89/4

meclis: i. Ar.

1. Bir konuyu konuşmak, görüşmek için yapılan toplantı, içtimâ • [3b], 6/2; [23a] 73/4; [25b], 81/8; [26b], 85/1

m.-efrūzi • [23a] 73/4

mecmer: i. (Ar. İçinde tütsü yakılan kap, tütsü kabı, buhurdan • [3b], 7/3

mecmu’-i: sıf. Ar.

1. Bir araya getirilmiş, toplanmış, cemedilmiş.

2. Bütün, hep, cümle • [26b], 85/6

mecnūn: sıf. ve i. (Ar. cenn – cinnet “aklı zâil olmak”tan mecnūn)

1. Çıldırılmış, deli, dîvâne • [3a], 5/6; [7b], 20/2; [9b], 27/2; [10b], 29/5; [10b], 30/4; [12b], 35/7; [13a], 37/3; [13a], 37/6; [17a], 50/9; [17a], 51/2; [20a] 61/1; [26b], 86/2; [32b], 104/5

m.+dek • [20a] 61/1

medārā: i. Ar.

1. Dönme, dönüş • [3a], 5/3

medhūş: sıf. Ar. Ürkmüş, şaşkınlık ve korku içinde kalmış, dehşete düşmüş: • [25b], 82/3

medrese: i. (Ar. ders “okumak”tan medrese)

1. Ders okutulan, İslâm dîninini koyduğu esaslara uygun olarak eğitim öğretim yapılan yer, mektep • [25a], 80/1

meğbün: sıf. (Ar. ġabn “alış verişte aldatmak”tan mağbün)

1. Alış verişte aldatılmış, maddî zarara uğramış, kandırılmış • [31a], 100/1
meğer: bağl. Fars.

1. “Oysa ki, halbuki” anlamıyla önceden farkına varılmayıp sonradan anlaşılan bir durumu bildirir, meğerse • [12a], 34/7; [29a] 93/2; [30a], 96/7; [32a] 102/2

m. • [14a], 40/5; [23a] 73/3

m.+çe • [23a] 73/3

meğrib: i. (Ar. ġurūb “güneş batmak”tan mağrib)

1. Güneşin battığı yer veya güneşin battığı yön, taraf, batı, garp • [1b], 1/6

meğrūr: sıf. Ar. “Aldanmış” Kendini beğenen, böbürlen, kibirli, gururlu, mutaazzım • [6b], 17/2; [13a], 38/2

meḥāl: i. Ar.

1. Yer, mekân, mevki, cay. 2. sıf. Yerinde, uygun, lâyıq, münâsip, mehel • [27b] 88/5

m. • [19b], 59/2

meḥbūb: i. Ar. Sevilen kimse, sevgili.
m.+ning • [25b], 82/4

meḥfī: sıf. (Ar. ḥafy “gizlemek”ten maḥfī)
Gizlenmiş, saklanmış, saklı, gizli • [21a] 65/6

m.+ni • [2a], 3/4

meḥkem: Sıkıca • [30b], 98/3

mehlikā: sıf. ve i. (Fars. māh > meh “ay” ve Ar. liḳā “yüz, çehre” ile mehlikā) Yüzü ay gibi olan, ay yüzlü güzel kadın • [12b], 36/3; [23b], 74/7

mehlikā+ge • [23b], 74/7

mehr: i. (Ar. mehr) din. Dînî nikâh esnâsında belirlenen ve erkek tarafından kadına verilmesi gereken mal yâhut para, nikâh bedeli. / • [2a], 3/3; [15a], 43/1; [31a], 99/5

mehrem: sıf. • [15a], 43/1

meḥrum: sıf. ve i. (Ar. ḥirmān “bir şeyden menetmek”ten maḥrūm) İyi ve güzel bir şeyden hissesi, payı olmayan, yoksun olan, istediğini elde edemeyen (kimse), nasipsiz • [24a] 76/6

meḥşer: i. (Ar.

1. din. Âhîret hayâtında bütün insanların, dünyâda yaptıklarının hesâbını Allah huzûrunda vermek üzere tekrar dirilip toplanacakları yer • [5a] 12/6

meḥşer • [8a], 22/6

mehveş: i. (Fars. māh > meh “ay”dan -veş ekiyle meh-veş) Yüzü aya benzeyen, ay gibi güzel kadın.

m. +im • [17b] 51/5

meḥż-i: sıf. (Ar. maḥż)

1. Saf, sırf, hâlis • [24b], 79/2

meḥzen: i. (Ar. ḥazn “malı kasa, dolap vb. yerde saklamak”tan maḥzen).

1. Yer altı deposu, depo, ambar • [28a] 90/8

meḥzūn: sıf. (Ar. ḥuzn “gamlı olmak”tan maḥzūn) Üzüntülü, gamlı, kederli, hüznü • [7b], 20/3; [17a], 50/6; [19a] 57/2; [26b], 85/4; [28b], 92/6
m.+ni • [26b], 85/4

meḳālu: i. (Ar. ḳavl “söylemek”ten meḳāl) Söz, lakırdı, lâf: • [7a], 19/3

meḳām: i. (Ar. ḳiyām “ayakta durmak”tan maḳām)

1. Durulacak yer, durak, mekân, mahal • [23b], 75/1

mekân: i. (Ar. kevn “olmak, var olmak”tan mekân)

1. Yer, mahal • [5a] 12/4; [6a], 14/2

meḳşed: i. (Ar. ḳaşd “niyet etmek, yönelmek”ten maḳşad) İstenilen, kastedilen şey, niyet, amaç, gāy • [21a] 65/1; [21b] 67/1; [33a], 106/5

m.++im • [33a], 106/5

m.+ing • [28a] 89/6

meḳşūd: sıf. (Ar. ḳaşd “yönelmek, niyet etmek”ten maḳşūd)

1. Söylenilmek, belirtilmek istenilen, kastedilen • [19a] 57/3

m.+iğ • [27b] 88/4

m.+iğ • [24a] 76/1

m.+uṅ • [25b], 82/5

mekteb-i: i. (Ar. Okul • [24a] 76/5

melāhet: i. (Ar. melāḥat) Güzellik, şirinlik • [26b], 84/6

melāmet: i. (Ar. levm “kötülemek, ayıplamak”tan melāmet)

1. Azarlama, kınama, yerme, ayıplama, serzeniş.

m.+idin • [14a], 41/5

melek: i. (Ar. melek < İbrânîce. melāk “elçi, haberci”)

1. Gözle görülüp elle tutulmayan, yiyip içmeyen, cinsiyet farkı bulunmayan, sâdece Allah’a itâat etmek ve dâima hayra vâsıta olmak üzere yaratılmış olan sayısız nûrânî varlıklardan her biri • [3a], 5/8; [5a] 11/5; [13a], 37/6; [15a], 43/6

melek-i • [3a], 5/8

mel’ün: sıf. Ar. lanetlenmiş, lanete uğramış • [7b], 20/7

memnūn: sıf. ve i. (Ar. menn “iyilik yapmak”tan memnūn “iyilik görmüş”)

1. Sevinen, sevinç duyan (kimse) • [17a], 50/3

men: Ben • [2a], 3/2; [3b], 6/7; [4a], 8/2; [4a], 8/6; [4b], 9/1; [7a], 19/3; [7b], 21/4; [8a], 21/6; [8a], 21/7; [10a], 28/4; [10b], 29/9; [11b], 32/6; [11b], 33/1; [12a], 34/8; [12b], 35/3; [12b], 35/4; [12b], 36/5; [13a], 37/5; [13b], 38/7; [14a], 40/3; [14a], 40/5; [14b], 42/5;

[14b], 42/6; [15a], 43/4; [15a], 43/4; [15a], 44/1; [15a], 44/1; [15a], 44/5; [15b], 44/6; [15b], 44/6; [16a] 46/7; [16a] 47/5; [16b] 49/7; [17a], 50/5; [17a], 50/5; [17a], 50/9; [17a], 51/3; [17b] 51/4; [17b] 51/5; [18a], 53/1; [18a], 53/2; [18a], 54/1; [18b], 56/2; [18b], 56/2; [19a] 56/3; [19a] 56/4; [19b], 58/6; [20a] 60/3; [20a] 61/2; [20a] 61/3; [20a] 61/5; [20a] 61/8; [20a] 61/9; [21a] 64/3; [21a] 65/2; [21b] 67/3; [21b] 68/1; [22a] 70/3; [22b] 71/6; [23a] 72/6; [23a] 73/1; [23a] 73/4; [23a] 73/7; [23b], 74/9; [23b], 75/4; [24a] 76/2; [24a] 77/1; [24a] 77/6; [25a], 79/7; [25a], 80/3; [25b], 82/1; [25b], 82/6; [26a], 83/3; [26a], 83/4; [29a] 92/7; [29a] 93/5; [29a] 93/7; [30a], 96/2; [30a], 96/3; [30a], 96/4; [30a], 96/5; [30a], 96/7; [30a], 96/8;	m.+din • [4a], 8/6; [4b], 11/2; [6a], 15/6; [9b], 27/1; [13b], 38/7; [16a] 47/5; [18a], 53/2; [19b], 58/6; [21b] 67/3; [22b] 71/6
m.+de • [2a], 3/1; [4a], 8/2; [12b], 35/4; [13a], 37/5; [14b], 42/6; [16b] 49/7; [17a], 50/9; [23a] 73/1; [23a] 73/7; [26a], 84/4; [26b], 84/6; [30a], 96/2	m.+i • [3a], 5/2; [6b], 16/3; [6b], 16/6; [6b], 16/7; [7a], 18/4; [8b], 24/1; [8b], 24/8; [17a], 50/5; [18a], 53/1; [18a], 54/1; [20a] 61/8; [20a] 61/9; [21b] 68/1; [22a] 70/3; [23a] 72/6; [23b], 75/4; [25a], 80/3; [26b], 85/4; [26b], 85/4; [26b], 85/5; [29a] 93/7; [30a], 96/8; [31a], 100/1; [33a], 105/6
m.+dek • [13a], 37/5; [14b], 42/6; [16b] 49/7; [17a], 50/9; [23a] 73/1; [23a] 73/7; [26a], 84/4; [26b], 84/6	mèn+i • [4b], 9/1; [4b], 9/2; [4b], 9/2; [4b], 9/3; [4b], 9/3; [4b], 9/5; [5a] 11/4; [5a] 11/8; [5a] 12/1; [5a] 12/6; [6a], 14/3; [7b], 20/1; [7b], 20/3; [7b], 20/7; [8b], 24/8; [9b], 27/5; [10a], 28/1; [11a], 30/8; [13a], 36/6; [13a], 37/6; [13b], 39/6; [15a], 43/1; [15b], 45/1; [15b], 45/5; [15b], 46/2; [16a] 46/6; [17b] 52/2; [18b], 55/4; [20a] 60/1; [20a] 60/2; [20a] 60/3; [20a] 61/1; [20a] 61/3; [20b] 63/3; [21a] 64/3; [21b] 68/3; [22a] 69/4; [23a] 73/2; [23a] 73/3; [24a] 77/1; [24a] 77/1; [24a] 77/2; [24a] 77/3; [24a] 77/4; [24a] 77/5; [24a] 77/6; [24b], 79/1; [24b], 79/1; [24b], 79/2; [24b], 79/3; [24b], 79/4; [24b], 79/5; [25a], 79/6; [25a], 79/7; [26a], 83/1; [27a],
m.+dek • [31b] 101/3	
m.+dekni • [17a], 50/9	

87/4; [29b], 95/2; [29b], 95/4; [32b], 104/4	men': i. (Ar. men') Yasaklama, engelleme, önleme • [8b], 24/8; [14a], 40/5; [33a], 105/8
m.+ing • [26b], 85/4; [30a], 96/8	
m.+ing • [5a] 11/8; [7b], 20/1; [7b], 20/3; [8b], 24/8; [9b], 27/5; [15b], 45/1; [15b], 46/2; [16a] 46/6; [18b], 55/4; [20a] 60/1; [20a] 60/2; [20a] 60/3; [20a] 61/1; [20a] 61/3; [20b] 63/3; [21b] 68/3; [22a] 69/4; [23a] 73/2; [23a] 73/3; [24a] 77/1; [24a] 77/1; [24a] 77/2; [24a] 77/3; [24a] 77/4; [24a] 77/5; [24a] 77/6; [24b], 79/1; [24b], 79/1; [24b], 79/2; [24b], 79/3; [24b], 79/4; [24b], 79/5; [25a], 79/6; [25a], 79/7; [27a], 87/4; [32b], 104/4	merd-i: sıf. ve i. (Fars. merd) 1. Yiğit, cesur (kimse), bahadır, kahraman, şecî • [13a], 38/2 merdum+i: i. (Fars. merdum) 1. Adam, insan • [21b] 67/3; [22b] 71/4 m.+ining • [21b] 67/3 merhem: i. (Ar. merhem) 1. İçinde gerekli etkili maddeler bulunan, yumuşak ve koyu kıvamda, yağlı veya yağsız, deri üzerine sürülerek kullanılan ilâçların ortak adı, halk ağzı. melhem, 2. Mânevî bir acının, bir üzüntünün şiddetini azaltacak, ümit ve tesellî kaynağı olacak şey, çâre • [11a], 31/3; [12a], 33/6; [15a], 43/5; [30b], 97/4 merhem+i • [12a], 33/6 merhûm: sıf. (Ar. 1. Ölmüş bir müslüman erkekten bahsedilirken ismin başına veya sonuna getirilerek "Allah'ın rahmetine kavuşmuş, rahmetli" anlamında kullanılır • [17a], 50/5 meriz:: sıf. (Ar. maraz "hastalık"tan mariz) 1. Hasta, hastalıklı, marazlı; 2. Kusurlu, illetli. • [18a], 54/5 merrâti's-şifât: i. (Ar. merre'nin çoğul eki - ât almış şekli merrât) Defalar, kereler, mirar • [5b], 13/5
m.+ingdek • [20a] 60/2; [20b] 63/3	
m.+ingyâne •	
menkel: i. Mangal kelimesinin eski metinlerde geçen asıl şekli • [25b], 82/1	
m.+siz • [12a], 34/8; [15a], 44/1; [15a], 44/1; [15b], 44/6	
menşür:sıf. (Ar. nuşret "yardım etmek"ten manşür) 1. Allah'ın yardımıyla gâlip gelen, zafere ulaşan • [2a], 2/4; [9b], 27/6; [10a], 27/7	
menzeri: i. (Ar. nazar "bakmak"tan manzar) 1. Görünen yer. 2. Görünüş: • [6a], 15/3	

meryem: • [15a], 43/7

meşâf: i. (Ar. meşaff “saf olunacak yer”in çoğul şekli meşâff)

1. Sıra sıra olunacak, saf bağlanılacak yerler.
2. Askerlerin düzenli saflar hâlinde yaptıkları savaş, harp • [22a] 69/2

mescid: i. (Ar. sucūd “secde etmek”ten mescid) • [10b], 29/7; [18a], 53/3; [25a], 80/1

mesîh: i. (Ar. mesih “sıvazlanmış, yağla ovulmuş” < İbr. māšiah) Hz. İsâ’nın lakabı • [2b], 4/4

mesken: i. (Ar. seken “ikâmet etmek, oturmak”tan mesken) Oturulan, ikâmet edilen yer, ev, konut, ikâmetgâh • [2b], 4/4; [15a], 44/1; [17b] 51/9; [22b] 71/3; [31b] 100/6

m.+i • [17b] 51/9

m.+sizim • [15a], 44/1

mesmû’: ıf. (Ar. sem’ “işitmek, dinlemek”ten mesmû’)

1. Duyulmuş, işitilmiş, haber alınmış • [11a], 30/9

mesned: i. (Ar. sunūd “dayanmak, yaslanmak”tan mesned)

1. Dayanılan, güç ve destek alınan şey, dayanak: 2. Büyük mevki, makam, rütbe, pâyeye, mansıp • [24b], 79/4

mest: sıf. ve i. (Fars. mest)

1. İçki vb. sarhoşluk veren bir şeyin etkisiyle şuûru zayıflamış,

kendinden geçmiş (kimse), sarhoş

• [4b], 9/1; [4b], 9/2; [4b], 9/3; [4b], 9/7; [4b], 11/2; [5a] 12/6; [6a], 15/4; [6a], 15/5; [7b], 20/1; [7b], 20/2; [16a] 47/5; [16b] 48/3; [17a], 50/9; [18a], 53/2; [19b], 58/3; [20a] 61/8; [20b] 62/4; [25b], 82/6; [26a], 83/5; [26a], 84/5; [26a], 84/5; [26b], 85/1; [27a], 86/4; [27b] 88/5; [27b] 88/6; [28a] 90/3; [28b], 91/7; [29b], 95/1; [30a], 95/9; [31b] 100/6; [31b] 101/5; [32a] 103/2; [32b], 104/4; [33a], 106/3

m.-i • [20a] 61/8; [26a], 83/5; [29b], 95/1

m.+dur • [26a], 84/5; [27b] 88/6; [30a], 95/9

m.+lerdek • [19b], 58/3

m.+lik • [28b], 91/7

m.+likidin • [6a], 15/5; [26b], 85/1

mestâne: sıf. ve zf. (Fars. mest “sarhoş” ve -âne ekiyle mestâne) Sarhoş olan bir kimseye yakışır tarzda, mest olup kendinden geçmişçesine, sarhoşçasına • [16b] 48/3; [27a], 86/4

m.+liğini • [16b] 48/3

meşâm: i. (Ar. şemm “koklamak”tan meşâmm) Koku alma organı, burun. m.+imge: • [33a], 106/6

m.+midin • [4a], 8/5

meşriğ: i. (Ar. şark “güneş doğmak”tan meşriğ) Güneşin doğduğu yer veya

yön, gün doğusu, doğu, şark. m.
+idin • [9b], 27/3

meṭlub: i. (Ar. ṭaleb “istemek”ten maṭlab)

1. İstenilen, talep edilen şey, istek, meram,
matlûp • [4a], 7/8

m.+iğē • [19a] 56/6

mevc: i. (Ar. mevc) Dalga • [2b], 4/2; [5b],
13/2

m.+idin • [2b], 4/2

meviz meğiz: Öz, esas, çekirdek • [12b],
35/6

mevlānā: i. (Ar. mevlā “efendi, sâhip” ve -
nā “bizim” zamiriyle mevlānā)

1. “Efendimiz, sâhibimiz” anlamındaki bu
söz, bâzı büyük şeyhlerin ve
âlimlerin isimleri başında saygı
ifâdesi olarak kullanılırdı • [2a],
2/5

mevlid-: i. (Ar. vilâdet “doğmak”tan
mevlid) [Kelimenin 4. ve 5.
anlamları Türkçe’de ortaya
çıkıştır]

1. Doğma, doğuş • [26b], 84/7

mevzûn: ıf. (Ar. vezn “tartmak,
ölçmek”ten mevzûn)

1. Ağırlığı ölçülmüş, tartılmış.

2. edeb. Vezinle yazılmış, vezinli, ölçülü •
[7b], 20/4

mey: i. (Fars. mey)

1. Şarap, bâde • [1b], 1/4; [1b], 2/1; [4b],
9/4; [4b], 9/5; [6a], 15/5; [6a], 15/6;
[7b], 20/1; [7b], 20/4; [7b], 21/2;

[8a], 22/1; [8b], 23/2; [8b], 23/3;
[8b], 23/3; [8b], 23/4; [10b], 29/2;
[10b], 29/7; [11b], 33/3; [11b],
33/4; [12a], 34/1; [12a], 34/6;
[13a], 38/1; [16a] 47/5; [16b] 48/2;
[18a], 53/1; [18a], 53/3; [20a] 61/7;
[21b] 67/1; [22a] 69/7; [22a] 70/3;
[22a] 70/4; [22b] 71/1; [23a] 73/4;
[24a] 76/2; [24b], 78/1; [24b], 78/5;
[25a], 80/4; [25b], 81/9; [26b],
85/2; [27a], 86/4; [27b] 88/5; [27b]
88/6; [27b] 88/7; [27b] 89/1; [27b]
89/2; [27b] 89/2; [28a] 90/1; [28b],
91/6; [29a] 93/2; [29a] 93/6; [30a],
95/8; [30b], 98/1; [31b] 100/7;
[32a] 102/4; [32a] 103/1; [33a],
106/2; [33a], 106/3

m.-gün • [7b], 20/1; [27b] 88/6; [31b]
100/7; [32a] 102/4

m.-i • [32a] 103/1

m.-perest • [6a], 15/5

m.+din • [1b], 2/1; [27b] 89/2

m.+ge • [8b], 23/2

m.+i • [7b], 20/4; [10b], 29/2; [11b], 33/4;
[16a] 47/5; [22a] 69/7; [22a] 70/3;
[25b], 81/9; [28b], 91/6

m.+idin • [16a] 47/5

m.+ini • [28b], 91/6

meyân: i. (Fars. miyân)

1. Ara, mâbeyn. 2. Bir şeyin ortası. 3.
Kemer bağlanacak yer, bel.

m. +dur • [27b] 89/2

meydān: i. (Ar. meydān)

1. Üzerinde binâ vb. şeyler bulunmayan
düz, açık ve geniş yer, açıklık, alan,
sâha.

• [21b] 67/1

meyhâne: i. (Fars. mey “şarap” ve hâne “ev,
yer” ile mey-hâne) İçinde şarap vb.
içkiler içilen ve satılan ye • [4b],
9/5; [8b], 23/3; [10b], 29/7; [12a],
34/1; [18a], 53/3; [20a] 61/7; [24b],
78/5; [27a], 86/4; [27b] 88/7; [30b],
98/1

m.+de • [16b] 48/2

m.+de • [10b], 29/7

m.+ge • [20a] 61/7; [27b] 88/7

m.+ğe • [24b], 78/5

m.+lerde • [27a], 86/4

m.+miz • [12a], 34/1

meyl: Eğilim, yönelim • [8b], 23/3; [28a]
90/1

m.+leridin • [8b], 23/3

m.+ni • [8b], 23/4; [25a], 80/4

m.+siz • [27b] 89/1

mezâhir: i. (Ar. mazhar “zuhur yeri”nin
çoğul şekli mezâhir)

1. Ortaya çıkma, görünme, tecellî etme
yerleri.

m. +dur • [9b], 27/2

mezâk: i. (Ar. zevk “tatmak”tan mezâk)

1. Tat alma, lezzet duyma, tat, lezzet.

m. +iğe • [5b], 13/9

mezher: i. (Ar. zühür “zâhir olmak”tan
mazhar)

1. Bir şeyin görünür duruma geldiği,
göründüğü, açığa çıktığı, zâhir
olduğu yer veya kimse, tecellî yeri;
[2. sıf. Ulaşan, erişen, nâil olan: •
[20a] 61/9

m. • [5b], 13/1; [5b], 13/1; [6a], 15/7; [6b],
16/6; [8a], 22/8; [11a], 31/7; [18a],
53/6; [25a], 79/7; [27a], 87/2;
[31a], 99/7; [31b] 100/7

m. • [5b], 13/2; [8a], 21/7; [10a], 28/7;
[10a], 28/7; [25b], 81/9; [28a] 90/9;
[28b], 92/2; [30a], 95/8

m.+i • [5b], 13/1; [5b], 13/1; [6a], 15/7;
[6b], 16/6; [11a], 31/7; [18a], 53/6;
[25a], 79/7; [27a], 87/2

m.+i • [10a], 28/7; [30a], 95/8

m.+idin • [5b], 13/1

m.+iğe • [30a], 95/8

m.+imdin • [25a], 79/7

Mezhuruddin: Özel ad • [16a] 46/7

mezki: Ar. Aşkın saf halinden uzaklaşmış,
sulandırılmış bir hâli • [2a], 3/7

me'vâ: i. Ar. sığınılacak yer, barınak,
barınılacak yurt.

m. +si • [9b], 26/6

me'yūs: sıf. Ar. Umudunu yitirmiş,
ümitsiz, kederli, umutsuz. • [14a],
41/5

me'cūn: i. Ar. Yoğrulmuş şey • [31b]
100/4

me'lūm: ıf. ve i. (Ar. 'ilm "bilmek"ten
ma'lūm)

1. Herkes tarafından bilinen, öğrenilmiş
olan (şey) • [25a], 80/6

me'sūk: i. ve sıf. (Ar. 'ışk "âşık olmak"tan
ma'sūk) Aşkla sevilen, âşık olunan
kimse • [10b], 29/6; [11a], 30/5;
[13a], 37/3; [29b], 94/6

m.+ini • [10b], 29/6

mihmān: i. (Fars. mihmān) Misâfir, konuk
• [19b], 58/1; [19b], 58/1

mihmān+ni • [19b], 58/1

miḥnet: i. (Ar. miḥnet)

1. Sıkıntı, zorluk, eziyet, zahmet, meşakkat
• [12a], 34/1; [21b] 67/5

m. • [2a], 3/4; [13b], 39/1; [17a], 50/6;
[25b], 81/5; [27a], 86/7; [27b] 89/4;
[30b], 97/2; [31b] 100/4

m.-ārā • [27b] 89/4

m.-i • [31b] 100/4

m.+iḡe • [13b], 39/7

m.+iḡe • [13b], 39/1

m.+ni • [17a], 50/6; [30b], 97/2

mihr: i. (Fars. mihr)

1. Güneş • [6b], 16/7; [9a], 24/9; [10b],
29/2; [17b] 51/8; [18b], 56/1; [19b],
59/1; [25a], 81/2; [32a] 102/1;
[33a], 106/2; [33a], 106/4

m.-i • [10b], 29/2; [18b], 56/1; [32a] 102/1

mihrāb: i. Ar. Secgilinin kaşları ve kaşları
arasında kalan kısım.

m.-ara

• [9a], 24/9

m.+i • [27b] 88/1

mihrībān: sıf. ve i. (Fars. mihr "sevgi,
merhamet" ve bān "gözetin,
koruyan" ile mihr-bān) Şefkatli,
muhabbetli, güler yüzlü (kimse),
dost. m.+imdin • [33a], 106/2

mihr: i. Ar. Güneş

m.+i • [17b] 51/8; [19b], 59/1; [25a], 81/2;
[33a], 106/2; [33a], 106/4

m.+iḡe • [6b], 16/7

m.+iḡe • [19b], 59/1

m.+im • [17b] 51/8

m.+ini • [25a], 81/2

mijēng • [4a], 7/6

mijgān • [8a], 22/4; [22a] 69/1

m.+i • [8a], 22/4

millet: i. (Ar. • [27a], 86/6

mīm: i. (Ar. mim) • [2b], 4/7

mīnā: i. (Fars. minā)

1. Şişe, cam, sırça ve özellikle şarap şişesi
• [10a], 29/1; [32a] 103/3

m.+da • [10a], 29/1

mīng: Bin • [1b], 1/2; [2b], 4/7; [3b], 6/8;
[7b], 20/6; [8b], 24/2; [9a], 25/7;
[12b], 36/1; [13a], 36/6; [14b],
41/7; [17a], 50/1; [18a], 54/5; [19a]
56/4; [19b], 58/4; [20a] 61/5; [21a]
65/5; [25a], 80/5; [28a] 90/9; [30b],
97/1; [30b], 97/2; [30b], 98/5

m.+de • [18a], 54/5

m.+ida • [30b], 97/2

minķār: i. (Ar. naķr “delmek, gaga ile delik açmak”tan minķār)	1. Aşırı derecede tembel, uyuşuk, mıymıntı (kimse) sıf. (Fars. -in ekiyle)
1. Gaga, kuş gagası, 2. Parça koparmak ve yontmak sûretiyle taş üzerine oyma yapmaya yarayan çelik kalem, taşçı kalemi • [29b], 94/7	1. İçinde misk bulunan, misk kokan.
min-: Binmek	2. Misk renginde olan siyah, kara. • [22b] 71/1; [31b] 101/5
m.-megünçe • [9b], 26/8	m.+īn • [8b], 24/8
minnet: i. (Ar. minnet)	m.+ining • [22b] 71/1
1. Yapılan bir iyiliğin yükü, ağırlığı altında ezilme, iyilik yapana karşı kendini dâima borçlu hissetme • [1b], 1/5	mişli: i. (Ar. misl)
mīr: i. (Fars. mir) Baş, başkan, reis, âmir, emīr, bey • [5a] 11/9; [8b], 24/7; [10a], 27/8; [13b], 39/7; [18a], 53/7	1. Eş, benzer, mânend: • [27b] 89/2
m.-i • [10a], 27/8	mişrī: sıf. (Mısır yer adından nispet eki -i ile Mışri)
mirās: i. (Ar. irs – verāset “vāris olmak”tan mirās)	1. Mısır ülkesine âit, Mısır’la ilgili.
1. Ölen bir kimseden yakınlarına kalan mal, mülk, para vb.	2. sıf. ve i. Mısır ülkesinin yerli halkından veya bu halkın soyundan gelen (kimse), Mısırlı. • [17a], 50/7
m.+ idin • [24a] 76/6	mīve: i. (Fars. mive) Meyve kelimesinin eski metinlerde rastlanan asıl şekli • [13b], 38/4; [13b], 38/4
m.+idin • [2a], 3/3	m.+dir • [13b], 38/4
mīrzā: i. (Fars. mir “bey” ve zāde “doğmuş, oğul” ile mir-zāde > mir-zā) “Beyzāde, bey oğlu” demek olan ve İranlılar ile Türk boyları içinde daha çok Timur sülâlesi tarafından kullanılan asâlet unvânı • [5a] 11/9; [12b], 35/7; [31b] 100/7	mi’rāc: i. (Ar. ‘urūc “yukarı çıkmak, yükselmek”ten mi’rāc “merdiven”)
miskin: sıf. ve i. (Ar. sukūn – sukūnet “hareketsiz durmak; çok fakir, düşkün olmak”tan miskin)	1. din. İslâm inancına göre Hz. Muhammed’in, Cenâbıhakk’ın dâveti üzerine yedi kat semâyı aşp Allah’ın huzûruna yükselerek O’nunla görüşmesi mucizesi
	m.+i
	m.+ige • [2b], 4/4; [22b] 71/2; [24a] 76/3
	mī’ād: i. (Ar. va’d “söz vermek”ten mi’ād)
	1. Bir şeyin yapılması için belirlenen, tâyin edilen zaman, tanınan süre • [11b], 32/5

mi'mār: i. (Ar. i'mār "mâmur kılmak"tan mi'mār) Binâların projesini hazırlayan, planını çizen ve plana göre güzel bir biçimde yapılması için gerekli her türlü işi yapan kimse • [2a], 3/5

mubāhāt: i. (Ar. behā' "güzel ve hoş olmak"tan mubāhāt) Övünme • [25a], 80/2

mubtelā: sıf. ve i. (Ar. ibtilā' "denemek, bilgi almak"tan mubtelā)

1. Bir şeye kendini kaptırmış olan, tutulmuş, düşkün • [18a], 53/1; [21a] 65/1; [21b] 68/2

m.+liḳdin • [18a], 53/1

mudām: i. (Ar. mudām) Şarap, mey/ sıf. (Ar. idāme "dâimî kılmak, devam ettirmek"ten mudām)

1. Devamlı, sürekli • [23b], 75/3; [24b], 78/5; [29b], 95/1; [29b], 95/2

muddet: i. (Ar. muddet)

1. Bir şeyin, bir olayın başı ile sonu arasında geçen zaman bölümü, süre.

m. +dur • [28b], 91/5

muğ-beçe: i. (Fars. muğ ve beçe "çocuk" ile muğ-beçe)

1. Mecûsî tapınaklarında görevli olan çocuk / 2. Şarap dağıtan kimse, meyhâneci çırağı • [14a], 41/3; [24b], 78/4; [25a], 80/2; [29b], 95/4

m. -'i • [29b], 95/4

m.+larning • [24b], 78/4; [27a], 86/4

muğān: Parıltı, gözdeki ışık • [4b], 9/7; [14a], 41/4; [25a], 80/2; [25b], 82/3; [26a], 83/5; [30b], 97/6; [30b], 98/1

m.+da • [25b], 82/3; [26a], 83/5

m.+ge • [30b], 97/6

m.+im • [14a], 41/4

m.+nī • [25b], 81/8

muğennī: Ar. şarkı söyleyen • [26b], 85/3

m.+din • [31a], 99/7

muḥābbeti. (Ar. ḥubb "sevmek"ten maḥabbet)

1. Sevgi

m. +din: • [2b], 4/7

muḥāl: sıf. (Ar. ihāle "gerçekleşmesi imkânsız söz söylemek"ten muḥāl) Olması, gerçekleşmesi, yapılması mümkün olmayan, imkânsız • [27b] 89/1

mūḥāl: sıf. (Ar. ihāle "gerçekleşmesi imkânsız söz söylemek"ten muḥāl) Olması, gerçekleşmesi, yapılması mümkün olmayan, imkânsız • [9b], 26/8

muḥebbet: i. (Ar. ḥubb "sevmek"ten maḥabbet)

1. Sevgi: • [4a], 7/9; [9a], 25/3; [10b], 30/4; [16a] 47/5; [26a], 83/7; [28b], 92/4; [30a], 96/2

m.+din • [4a], 7/9; [26a], 83/7

muhlis: ıf. ve i. (Ar. ihlās “saf ve hâlis kılmak; samîmî olmak”tan muhlis) İnanç, düşünce ve davranışlarında gösteriş ve iki yüzlülük bulunmayan, dostluğu içten ve samîmî olan (kimse): • [26b], 84/7

muhtâc: sıf. (Ar. ihtiyâc “yoksul olmak”tan muhtâc)

1. Bir şeye veya kimseye ihtiyâcı olan, ihtiyaç duyan.

m. +dur • [7a], 19/2

muhtar: ıf. (Ar. ihtiyâr “seçmek, tercih etmek”ten muhtar)

1. Beğenilmiş, seçilmiş, seçkin, mümtaz.

m. +siz • [11b], 33/3

mujde: i. (Fars. mujde)

1. Sevinmeye yol açan, sevindirici haber,

m. +din • [19a], 57/2

muḳām+i • [3a], 5/10; [4a], 7/8

muḳām+ida • [4a], 7/8

muḳātir: Ar. Mücadele eden, savaşan • [2b], 4/2; [5b], 13/2

mükerrer: sıf. Ar. Tekrar edilmiş • [14a], 40/4

mul • [26a], 84/5; [26b], 84/7; [26b], 85/1; [26b], 85/7

mumkin: sıf. (Ar. imkān’dan mumkin) Mümkün kelimesinin eski metinlerde geçen asıl şekli • [5b], 13/3; [27a], 86/5; [28b], 92/5

mumkināt: i. (Ar. mumkin ve çoğul eki -āt ile mumkināt) Mümkün olan,

olabilir veya kabul edilebilir şeyler • [5b], 13/3

munçe: böylesine, bu kadar • [3b], 6/3; [10b], 29/5; [11a], 30/6; [21b] 67/6; [32b], 105/3

m.+lerni • [11a], 30/6

m.+mu • [21b] 67/6

mund • [10b], 29/7; [11b], 32/1; [11b], 32/7; [12b], 35/2; [23a] 73/5; [25a], 80/2; [30a], 96/1

munda • [11b], 32/7; [12b], 35/2; [25a], 80/2; [30a], 96/1

mundağ: böyle • [12b], 35/2

mundağ: Böyle • [11b], 32/7

mundin: Bundan • [23a] 73/5

munevver: sıf. (Ar. tenvir “ışıklandırmak, nurlandırmak”tan munevver)

1. Aydınlatılmış, aydınlık, ışıklı, nurlu.

m. +dur • [22b] 71/4

mungra-: homurdanmak, mırıldanmak.

m. -tsam • [27b] 89/2

mūnis: sıf. (Ar. uns “alışmak, cana yakın olmak” > inās’tan mūnis)

1. Kolayca dostluk kurabilen, sokulgan, sıcakkanlı, cana yakın • [9b], 27/4; [12b], 36/1; [12b], 36/1; [12b], 36/2; [12b], 36/3; [12b], 36/4; [12b], 36/5; [13a], 36/6; [13a], 36/7

muntāzir: sıf. Ar. muntazir

Bekleyen, gözleyen • [4a], 8/2

murād+in • [26b], 85/4

murğ: Fars. Kuş • [29b], 95/3

mustegil • [1b], 1/9

mustehik: sıf. (Ar. istiḥkāk “hak etmek, hak kazanmak”tan mustehik > mustehak)

1. Hak etmiş, hak kazanmış, lâıyk • [15a], 43/3; [16b] 49/7; [26a], 84/4

musulmān: i. ve sıf. (Ar. muslim > Fars. muslimān’dan)

1. İslām dîninden olan kimse.

m. +likidin: • [20b] 62/5

muşkīn: sıf. (Fars. muşk’ten -in ekiyle muşkin)

1. Misk kokulu • [27b] 88/4

m.+ing: i. (Fars. muşk < Sans. muska “husye, testis, er bezi”) Misk • [24b], 79/1

muṭlek: sıf. (Ar. iṭlāk “salıvermek”ten muṭlak)

1. Herhangi bir şart ve kayıtla sınırlı olmayan, kayıtsız şartsız • [27a], 87/2

muṭrib: i. (Ar. iṭrāb “şevke getirmek, coşturmak”tan muṭrib)

1. Bir mûsikî âleti çalan kimse, sâzende • [7b], 20/5; [23a] 73/4; [26b], 85/4

m.+ni • [7b], 20/5

m. • [4b], 9/5

m. • [7b], 21/2

m. • [6a], 15/2

muyesser: sıf. (Ar. teysir “kolaylaştırmak”tan muyesser)

1. Kolaylıkla olan, kolaylıkla yapılan, kolaylaştırılmış.

2. Nasip olan • [30b], 97/7

mu‘āf: sıf. ve i. (Ar. 1. Bağışlanmış, affedilmiş (kimse) • [22a] 69/5

müddet:i. (Ar. muddet)

1. Bir şeyin, bir olayın başı ile sonu arasında geçen zaman bölümü, süre • [9b], 27/1; [14a], 41/5

m.+i • [14a], 41/5

müflis: sıf. ve i. (Ar. iflās “malı tükenmek”ten muflis)

1. İflās eden, malını mülkünü batıran (kimse). m.+ini • [26a], 84/4

müfti: i. (Ar. 1. İl ve ilçelerdeki imam, hatip, vâiz, müezzin gibi din görevlilerinin âmiri durumunda olan ve dînî hususlarda fetvâ verme yetkisine sâhip bulunan memur • [14a], 40/5

müjde: i. (Fars. mujde)

1. Sevinmeye yol açan, sevindirici haber, muştı: • [6a], 15/5; [14a], 41/3; [19a] 57/2; [20a] 61/6; [32a] 102/3; [32b], 104/1

m.-’i • [6a], 15/5

m.’ • [19a] 57/2; [32a] 102/3; [32b], 104/1

m.’i • [19a] 57/2; [32a] 102/3

mülki: i. (Ar. mulk)

1. Dükkân, ev, arsa vb. taşınmaz mal • [7a], 18/1

mümeyyiz: sıf. (Ar. temyiz “ayırarak,
üstün tutmak”tan mumeyyiz)

1. İyiyi kötüden, doğruyu yanlıştan ayıran,
ayırt eden, temyiz yeteneğine sâhip
olan.

2. Bir şeyi veya kimseyi başkalarından
ayıran, farklı, seçkin duruma
getiren • [22b] 71/1

mümkin: sıf. (Ar. imkân > mumkin’den ses
uyumu ile)

1. Olması, gerçekleşmesi imkân dâhilinde
olan, olabilir, kâbil, muhtemel •
[27b] 88/5

münādî: i. (Ar. nidâ’ “çağırarak”tan
munādî)

1. Bir haberi yüksek sesle duyuran, îlân
eden kimse, tellâl • [15a], 44/5

münevver: sıf. (Ar. tenvir “ışıklandırmak,
nurlandırmak”tan munevver)

1. Aydınlatılmış, aydınlık, ışıklı, nurlu •
[9b], 27/5

müntehâ:i. (Ar. intihâ “sona ermek”ten
muntehâ) Bir şeyin varabileceği
son nokta, son, nihâyet • [11a],
30/7

müşk: i. (Fars. müşk < Sans. muska “husye,
testis, er bezi”) Misk • [3b], 7/4;
[9a], 25/3; [12b], 35/2; [16a] 46/4;
[17b] 52/3; [21a] 65/4; [25b], 82/1;
[25b], 82/6

m.+i • [3b], 7/4; [9a], 25/3; [16a] 46/4;
[17b] 52/3; [21a] 65/4; [25b], 82/1;
[25b], 82/6

müşkil: sıf. (Ar. işkâl “güç olmak”
müşkil’den ses uyumu ile)

1. Zor, güç, çetin • [17b] 52/3; [21a] 65/4;
[25b], 82/1; [25b], 82/6

m.+durur • [21a] 65/4

m.+dur: sıf. (Fars. müşk’ten -in ekiyle
müşkin)

1. Misk kokulu • [9a], 25/3

m.+ni • [16a] 46/4

müyesser: sıf. (Ar. teysir
“kolaylaştırmak”tan muyesser)

1. Kolaylıkla olan, kolaylıkla yapılan,
kolaylaştırılmış.

2. Nasip olan • [21a] 65/6

mü’min • [7b], 21/4; [16a] 46/5

N

nâ-būd: sıf. (Fars. olumsuzluk bildiren nâ-
ve būd “varlık” ile nâ-būd > nebūd)

1. Bulunmayan, mevcut olmayan, yok
olan, yok • [22a] 69/6; [32a] 102/2

nâ-dân: sıf. ve i. (Fars. olumsuzluk bildiren
nâ- ve dâ’n “bilen” ile nâ-dân)

1. Câhil, bilmez, bilgisiz (kimse)

n.+liğda • [22a] 70/1

nâ-gehân: zf. (Fars. nâ-geh’ten nâ-gehân)
Birdenbire, ansızın • [17a], 50/8

nâ-kâbil: sıf. (Fars. olumsuzluk bildiren nâ-
ve Ar. kâbil ile nâ-kâbil)

1. Kâbil olmayan, mümkün olmayan,
imkânsız • [25a], 80/5

nā-kām • [30a], 95/9

nā-kāyil • [19a] 57/4

nā-muselman • [21b] 67/4; [22a] 70/1

n+liḳda • [22a] 70/1

n.+imḡe • [18b], 55/2

nā-pervā: i. (Fars. pervā) Çekinme,
sakınma, korku

n.+liḳ • [20b] 62/3

nā-peydā:

1. Görünmeyen, belli ve âşikâr olmayan,
gizli • [5a] 11/4; [10b], 29/7

nā-ta'yīn: i. (Fars. pervā) Çekinme,
sakınma, korku • [13a], 37/3

nā-tevān: sıf. Fars. Yapılamaz, olmaz, gücü
yetmez. • [20b] 63/3; [33a], 106/4

n.+imdin • [33a], 106/4

nā-te'yīn: i. (Ar. 'ayn “göz, pınar; açık,
vâzih”tan ta'yin)

1. Belli etme, ayırarak belirleme, belirli
duruma getirme

n.+ni • [11a], 30/5

nāb: sıf. (Fars. nāb) Hâlis, katıksız, sâfi •
[24a] 77/2; [26a], 84/4

nāçiz: sıf. (Fars. olumsuzluk bildiren nā- ve
çiz “şey” ile nā-çiz) Adı anılmaya
değmeyecek kadar ehemmiyetsiz,
hiç hükmünde, değersiz, önemsiz •
[32a] 102/1

nādānn: sıf. ve i. (Fars. olumsuzluk bildiren
nā- ve dān “bilen” ile nā-dān)

1. Câhil, bilmez, bilgisiz (kimse)
n.+din • [7a], 19/4

nādir: sıf. (Ar. nedret “az bulunur
olmak”tan nādir) Az bulunur, az
görülür, seyrek, ender

n.+dur • [10a], 27/8

nāḳāra: i. Ar. çalgı aleti • [3a], 5/8

nāle: i. (Fars. nāle) İnleme, inilti • [3b],
6/9; [6b], 16/4; [20a] 60/1; [21a]
65/3; [29a] 93/3

n+ler. • [29a] 93/3

n.+mdin • [6b], 16/4

n.+si • [21a] 65/3

nām: i. (Fars.

1. İsim, ad • [10a], 29/1; [12a], 34/8; [15b],
45/3; [18a], 54/2; [20a] 60/3; [22b]
71/6; [25a], 80/6; [29a] 94/1; [29b],
95/6; [29b], 95/6; [32b], 104/4

nāme-i: i. (Fars. nāme)

1. Mektup, 2. Sevgiliye yazılan mektup,
aşk mektubu • [25a], 80/6

nāme-'i • [29a] 94/1

nāmūs: i. Ar.

1. İnsanın ahlâk kurallarına uymasını
sağlayan, onu şerefli kılan mânevî
duygu; güzel haslet • [14b], 41/8

nāmūs • [29b], 95/6

nāmūs • [32b], 104/4

nān: i. (Fars. nān) Ekmek n.+din • [7a],
19/3; [7a], 19/5

n.+ḡe • [25a], 80/3

nār: i. (Ar. nār)

1. Ateş, od. 2. Cehennem. 3. Ateş gibi yakan duygu • [7a], 18/5; [9a], 25/2; [9a], 25/3; [9a], 25/7; [12a], 33/7; [12b], 35/6; [24b], 78/4; [29a] 93/2; [30a], 96/6; [31a], 99/2; [32b], 104/6	29/4; [13a], 37/4; [13a], 37/4; [14a], 40/3; [14b], 42/1; [23b], 74/9
n.-i • [12b], 35/6	n.+lar • [5b], 13/8
n.+i • [9a], 25/2; [9a], 25/7; [24b], 78/4; [29a] 93/2	n.-kereşmesin • [4a], 8/3
nâşib: i. Ar.	nâzenin: sıf. Fars. Ciilveli . n.+im: • [13a], 37/4; [14b], 42/1
1. Bir kimsenin payına düşen şey, hisse • [10a], 27/9	nâzmengni • [8a], 21/7
nâsiha: sıf. ve i. (Ar. nesh “değiştirmek, iptal etmek; kopya etmek”ten nâsih)	nâzuk: sıf. (Fars. nâzuk’ten) Hareketleri karşısındakinde hoşnutluk uyandıracak şekilde ince, zarif, ölçülü, yumuşak ve terbiyeli olan (kimse) ve bu tarzda yapılan (hareket) • [3a], 5/7
1. Hükmünü ortadan kaldıran, iptal eden. 2. Kopya eden, bir yazının aynını başka bir yere çıkaran, istinsah eden (kimse • [17b] 51/4	ne: Ne • [3a], 5/9; [4a], 8/7; [6b], 17/4; [7b], 20/5; [9b], 27/2; [11a], 31/6; [15a], 43/6; [16a] 46/6; [1; [20b] 63/4; [20b] 63/5; [22a] 69/7; [22b] 72/5; [23b], 74/9; [24a] 76/6; [25b], 82/5; [26a], 83/4; [27b] 89/2; [30a], 95/7; [33a], 106/6; [33a], 106/6
nasihat: i. (Ar. naşihat) Bir kimseye doğru yolu göstermek, yapması ve yapmaması gereken şeyler üzerine dikkatini çekmek için söylenen söz, öğüt, pend • [17b] 51/4	nè: 1. Hangi şey • [2a], 2/6; [2b], 4/6; [3b], 6/7; [5a] 11/3; [5a] 11/9; [5a] 12/4; [6a], 15/3; [6b], 16/1; [6b], 16/2; [7a], 18/2; [7b], 20/6; [8a], 21/7; [8b], 23/1; [9b], 26/6; [9b], 26/8; [9b], 26/9; [9b], 27/1; [9b], 27/1; [9b], 27/2; [9b], 27/3; [9b], 27/5; [10a], 28/3; [10a], 28/6; [10a], 28/7; [10b], 29/5; [10b], 30/1; [11a], 30/6; [11a], 30/8; [11a], 30/9; [11b], 32/1; [11b], 32/4; [11b], 32/6; [11b], 32/7; [11b],
nâvek: i. (Fars. nâvek) Ok, tir • [25b], 81/4; [26b], 85/5	
n.+ing: • [25b], 81/4	
nâz: i. (Fars. nâz)	
1. Kendini beğendirmek amacıyla takınılan edâlî tavır, cilve • [3a], 5/7; [4a], 8/3; [5b], 13/8; [8b], 24/4; [10b],	

33/4; [12a], 34/6; [12a], 34/7; [13a], 36/6; [13a], 37/5; [13b], 39/4; [13b], 39/6; [14b], 41/6; [14b], 41/8; [14b], 42/7; [15a], 43/1; [15a], 43/3; [15b], 44/6; [15b], 45/2; [15b], 45/5; [15b], 45/6; [15b], 45/7; [16a] 46/6; [16a] 48/1; [17a], 50/4; [17b] 51/9; [17b] 52/4; [18b], 55/4; [18b], 55/6; [19a] 57/4; [19a] 57/5; [20a] 61/4; [20b] 62/4; [21b] 67/5; [21b] 67/6; [22a] 69/3; [22a] 69/4; [22a] 69/6; [22a] 70/4; [22b] 72/4; [24a] 77/6; [24b], 79/2; [25a], 80/5; [25b], 81/9; [26b], 85/4; [27b] 89/2; [27b] 89/3; [30a], 96/1; [31a], 99/5; [32b], 103/4; [32b], 104/5; [32b], 104/6; [32b], 105/1; [33a], 105/6; [33a], 106/2; [33a], 106/4	necât: i. (Ar. necât) Kurtulma, kurtuluş, halâs • [5b], 13/8
n.+din • [9b], 26/9; [10a], 28/7; [11a], 30/8; [11a], 30/9; [11b], 32/1; [11b], 32/7; [13a], 36/6; [14b], 41/8; [22a] 69/3; [32b], 105/1; [33a], 106/4	neççe: Ne kadar, kaç • [28b], 91/5
n.+dur • [26b], 85/2; [32b], 104/2	nèçe • [5a] 11/3; [6a], 15/3; [8a], 21/7; [9b], 27/1; [11b], 32/4; [13a], 37/5; [13b], 39/4; [13b], 39/6; [14b], 41/4; [14b], 42/7; [15a], 43/3; [15b], 44/6; [15b], 45/2; [15b], 45/7; [18b], 55/6; [19a] 57/4; [21b] 67/6; [25a], 80/5; [33a], 105/6
n.+dür • [10b], 29/5; [11a], 30/6; [12a], 34/7	nèçük: Nasıl • [10a], 28/6; [20b] 62/4; [22a] 69/4; [27b] 89/3;
nebât: i. (Ar. nebât) Bitki • [5b], 13/9	n.+dur • [22a] 69/4
nebi:i. (Ar. neb' "haber vermek"ten nebi)	nefar: i. (Ar. nefer)
1. Tanrı buyruğunu kullara bildiren kimse, peygamber • [10a], 27/7	1. Rütbesi olmayan asker, er
	n.+im • [23a] 72/6
	nefs: sıf. (Ar. nefâset "çok değerli olmak"tan nefis) Herkes tarafından beğenilen, çok hoş giden, çok güzel • [16b] 49/3; [16b] 49/3; [18a], 53/6; [18b], 54/7; [21b] 66/1; [22a] 70/2; [22a] 70/3
	n.-i • [16b] 49/3; [16b] 49/3; [18a], 53/6
	n.+ime • [22a] 70/3
	n.+imni • [21b] 66/1
	nège: Nereye • [5a] 11/9; [8b], 23/1; [9b], 26/6; [9b], 27/3; [11b], 32/6; [25b], 81/9; [31a], 99/5
	neğme:i. (Ar. nağme)
	1. Kulağa hoş gelen âhenkli ses, ezgi • [26b], 85/3
	nehâr: i. (Ar. nehâr) Gündüz, gün

n.+a • [3a], 5/2

nehl: i. (Ar. nahl)

1. Hurma ağacı

n.+iki • [13b], 38/4

nekd:i. (Ar. nakd)

1. Elde bulunan geçerli para, akçe • [8b],
23/4; [16b] 49/6; [19b], 59/3

n.+ini • [16b] 49/6; [19b], 59/3

nekhet i. (Ar. nekhet – nukhet) Güzel koku

n.+iğē: • [13b], 39/4

nekl: i. ve sıf. (Ar. nakl “götürmek,
taşımak”tan nākīl)

1. Bir yerden bir yere götüren, taşıyan,
nakleden kimse veya şey • [3b],
6/2; [3b], 6/2

n.-i • [3b], 6/2

nekşibend: sıf. Fars. Nakış yapan, desen
işleyen, iz bırakan kimse. • [3a],
6/1

nekş: i. Ar. Nakış

n.+ini • [28b], 91/3

nem-nāk: sıf. (Fars. nem ve -nāk ekiyle
nem-nāk) Nemli, rutûbetli, ıslak •
[25b], 81/9

nemudār: Fars. Gösteren • [19a] 56/4;
[24b], 78/2; [28b], 92/1

nemūdār • [8a], 22/7

n.+in • [19a] 56/4; [24b], 78/2

n.+ing • [18b], 56/2

neng: i. (Fars. neng)

1. Ün, şan, şöhret • [14b], 41/8; [18a],
54/1; [18a], 54/2; [20a] 61/7; [29b],
95/6; [32b], 104/4

n.-i • [20a] 61/7

nergis: i. (Fars. nergis)

1. Bir çenekliler sınıfının nergisgiller
familyasından, lâle gibi soğanla
üretilen, beyaz veya sarı çiçekli,
soğanı zehirli süs bitkisi • [10b],
29/4; [16a] 47/3; [16a] 47/3

n.+ining • [16a] 47/3

neseb: i. (Ar. neseb) Soy, soy sop, atalar,
dedeler silsilesi • [26b], 84/7

nesīb: sıf. ve i. (Ar. neseb’den nesib) Soyu
temiz, baba tarafından asil olan
(kimse) • [17a], 50/2

n. • [3b], 6/3

n. • [33a], 105/6

neşihat: i. (Ar. naşihat) Bir kimseye doğru
yolu göstermek, yapması ve
yapmaması gereken şeyler üzerine
dikkatini çekmek için söylenen söz,
öğüt, pend • [19a] 57/7

nesim: i. (Ar. nesim) Hafif hafif esen, hoş
ve latif rüzgâr • [12b], 35/3

n.-i • [2a], 3/6; [12b], 35/2; [32a] 102/2

nesīmi: sıf. (nispet eki -i ile) Rüzgârla ilgili
• [10b], 30/3

n. • [33a], 106/6

neşip • [1b], 2/1

nesirîn: i. (Fars. nesrin) Yaban gülü,
ağustos gülü, Mısır gülü, Van gülü

gibi isimler alan bir cins gül • [32a]
102/4

neşât: i. (Ar. neşât) Sevinç, neşe, sürur •
[19b], 58/2; [19b], 58/7; [20b] 62/1

n.+im • [17a], 50/3

neşest: i. Fars. toplantı, oturma • [6a], 15/3

neşter: i. (Fars. nişter > nişter'den)
Cerrahların kesmek ve yarmak için
kullandıkları keskin ve sivri uçlu
ufak bıçak, bisturi • [4a], 7/7; [8a],
22/4

n.+mu • [4a], 7/7

nêtey: Nasıl, ne yapayım • [26b], 85/4

nêtkey: Ne etmekte • [18b], 55/4

net+küsi • [3b], 6/4

nev: sıf. (Fars. nev)

1. Yeni • [9b], 27/5; [11b], 33/1; [13a],
36/7; [13a], 36/7; [13a], 37/7;
[13b], 39/2; [13b], 39/7; [14a],
41/3; [14a], 41/4; [16b] 49/9; [18a],
53/7; [18a], 53/7; [18b], 54/7;
[18b], 55/6; [20a] 61/2; [20b] 62/5;
[21a] 65/6; [21b] 66/2; [22a] 70/4;
[22b] 71/4; [23a] 73/1; [25a], 80/7;
[26b], 85/3; [28a] 90/8; [30b], 97/5;
[32b], 103/5; [32b], 104/3; [32b],
105/1; [33a], 106/6

n.-bahār • [11b], 33/1

n.-behārim • [20a] 61/2

n.-rūzi • [23a] 73/1

nevā: i. (Fars. nevāy > nevā)

1. Nağme, âhenk, ses • [13a], 36/7; [13a],
36/7; [13a], 37/7; [13b], 39/7;
[18a], 53/7; [18a], 53/7; [18b],
54/7; [21a] 65/6; [21b] 66/2; [25a],
80/7; [26b], 85/3; [28a] 90/8; [33a],
106/6

nevāi: Özel ismin mahlası • [18a], 53/7;
[18b], 54/7; [21b] 66/2

n. • [13b], 39/7; [25a], 80/7; [28a] 90/8

n.+din • [18b], 54/7; [21b] 66/2

n.+din • [13b], 39/7

n.+ni • [25a], 80/7

n.+din • [13a], 37/7

nevbet: i. (Ar. – Fars. nevbet) [Farsça'da
daha çok 2. anlamda kullanılır]

1. Nöbet

n.+ige • [14a], 41/3; [14a], 41/4

nevciv-cevān: i. ve sıf. (Fars. nev “yeni” ve
civān “genç” ile nev-civān)

1. Delikanlı, genç • [32b], 105/1

nevmīd: sıf. (Fars. olumsuzluk bildiren nā-
ve umid ile nā-umid > nevmid)
Ümitsiz, meys • [16b] 49/9;
[32b], 103/5

n.+liḡ: • [16b] 49/9

nevrūz: i. (Fars. Nevruz bayramı • [30b],
97/5

nev': i. (Ar. nev')

1. Cins, tür • [18b], 55/6; [20b] 62/5; [22a]
70/4

neyle:-Ne yapmak

n.-yin • [15a], 43/2

nezer: i. (Ar. nazār)

1. Bakış, bakma, göz atma • [15a], 43/5;
[31a], 99/1

nezer • [15b], 45/1; [25a], 79/7

n.+de • [31a], 99/1

n.+men • [15b], 44/6

nezm: i. Ar.

1. Vezinli, kâfiyeli söz dizisi • [11a], 31/7;
[16a] 46/7

n.+de • [25a], 80/7

n.+engni • [16a] 46/7

n.+idin • [28a] 90/8

n.+im • [16a] 46/7

n.+ingni • [28a] 90/9

ni: ne •

niçe: nice • [2b], 3/9; [20a] 61/4

niçün: niçin • [17a], 50/3; [30b], 98/5

nidā: i. (Ar. nidā')

1. Seslenme, çağırma, bağırma • [8b],
24/8; [15a], 44/5

nigār: i. (Fars. nigār) Resim gibi güzel
sevgili

n.+imge • [24a] 76/1

nigün-sār: birl. sıf. (Fars. sār “baş” ile) Baş
aşağı • [28b], 92/3; [29b], 94/5

nigün: sıf. (Fars. nigün)

1. Baş aşağı olmuş, tersine dönmüş

n.+lük • [13a], 38/1

nihāl: i. (Fars. nihāl)

1. Fidan

n.+ing • [22b] 71/5

n.+imdur • [4b], 11/1

nihān: sıf. (Fars. nihān)

1. Gizli, saklı, gizlenmiş, saklanmış • [1b],
2/2; [8b], 24/7; [11a], 30/5; [14b],
41/6; [14b], 42/2; [16a] 47/4; [18b],
55/6; [29b], 94/2; [33a], 105/5

n.+i • [8b], 24/7

nihāyet: i. (Ar. nihāyet)

1. Son

n.+siz • [30b], 97/3

niḳāb: i. (Ar. niḳāb)

1. Yüz örtüsü, peçe

n.+in • [5a] 11/3

nīm-bismil: kısmen perişan, tam teslim
olmayan ama acı çeken kişi • [6b],
16/5

nime: ne • [19b], 58/4; [19b], 59/5; [21b]
67/4

nisār: i. (Ar. nisār)

1. Saçma, saçılma, serpmeye, serpilme • [5a]
12/5

n. • [6b], 17/2; [20a] 61/6; [24b], 79/1;
[31a], 99/3

n. • [4a], 8/6

n. • [5b], 13/8; [7a], 18/2

n.+i • [20a] 61/6; [24b], 79/1

n.+idin • [7a], 18/2

n.+im • [20a] 61/6

nisbet: i. (Ar. nisbet)

1. İki şeyin veya parça ile bütünü nitelik
veya nicelik bakımından birbirine
göre olan durumu, ora • [22b] 71/5

nişān: i. (Fars. nişān)

1. İ̇şâret, belirti, iz, alâmet • [2b], 4/7; [2b], 4/7; [5a] 12/3; [5a] 12/6; [6a], 14/3; [6a], 15/6; [9a], 26/1; [11a], 31/2; [11a], 31/2; [20b] 62/1; [23a] 74/2; [28a] 90/4

n.+e • [5a] 12/3; [9a], 26/1; [23a] 74/2

n.+i • [2b], 4/7; [28a] 90/4

n.+ini • [28a] 90/4

niş: i. (Fars. niş)

1. İğne, diken, biz, hançer gibi şeylerin sivri olan uç kısımları. 2. Zehir, ağı. n.+din • [21a] 64/3; [25b], 82/3

n.+siz • [12a], 33/6

niyâz: i. (Fars. niyâz)

1. Bir dileğin yerine getirilmesi için yalvarma, yakarma, ricâ • [8b], 24/4; [11b], 32/3; [13a], 37/4

ni'âl: i. (Ar. na'l'in çoğul şekli ni'âl)

1. Nallar.

2. Ayakkabılar • [27b] 88/3

nuh: özel i. Kur'an'da adı geçen peygamberlerden

n.+siz • [17b] 52/3

nuket: i. (Ar. nukta'nın çoğul şekli niķât) Noktalar • [22b] 71/1

nukte: i. (Ar. nukta Nokta • [24b], 78/7; [32b], 104/7

nukte-'i • [24b], 79/1

nukte+sining • [24b], 78/7

nukte'i • [32a] 102/5

nukti • [8a], 22/2

nūr: i. (Ar. nūr)

1. Gözle görülen aydınlık, maddî şeyleri görmeye yarayan ışık, ziyâ • [1b], 1/4; [10b], 29/2; [21b] 67/3; [23a] 74/3; [32b], 105/2

nūr- • [10b], 29/2; [23a] 74/3

nūr-i • [23a] 74/3

nur+dur • [9a], 25/7

nūri • [21b] 67/3; [32b], 105/2

nūr+ini • [21b] 67/3

nuşret: i. (Ar. nuşret) Yardım, (özellikle) Allah'ın yardımı: • [2a], 2/4

nūş: i. (Fars. nūşiden "içmek"ten nūş)

1. İçme, içiş. 2. Tatlı şey

n+idin • [27a], 87/1

n.+īdin • [21a] 64/3

nūktedān: sıf. ve i. (Ar. nukte ve Fars. dān "bilen" ile nukte-dān) Nükteli söz söyleyen, nukte yapmakta mâhir olan (kimse). [5b] 13/1; [20b], 62/4 • [5b], 14/1; [20b] 63/4

O – Ö

oḡşat-: Benzetmek oḡşat+ķan • [8b], 23/2

ok: ok • [1b], 1/9; [2a], 3/1; [2a], 3/1; [2a], 3/7; [2b], 4/1; [2b], 4/2; [2b], 4/7; [3b], 6/6; [5a] 12/2; [5a] 12/3; [5b], 13/1; [5b], 13/1; [5b], 13/6; [6a], 15/5; [6b], 16/4; [6b], 16/6; [6b], 17/4; [7b], 20/3; [7b], 20/4; [8a], 22/3; [8b], 24/8; [9a], 26/2; [9a], 26/2; [10b], 29/8; [11a], 31/3;

[11b], 32/6; [12a], 33/6; [12a], 34/2; [12a], 34/8; [12b], 35/5; [13b], 38/4; [14b], 42/3; [15a], 44/3; [16a] 46/7; [16b] 49/5; [17a], 50/9; [17a], 51/1; [17a], 51/3; [17b] 51/6; [17b] 51/6; [18b], 55/2; [18b], 55/5; [19a] 56/5; [19a] 56/6; [19b], 58/6; [19b], 59/1; [20a] 60/1; [20a] 60/2; [20a] 60/3; [20a] 60/4; [20a] 61/1; [20a] 61/1; [20a] 61/2; [20a] 61/3; [20a] 61/4; [20a] 61/5; [20a] 61/6; [20a] 61/7; [20a] 61/8; [20a] 61/9; [20b] 63/1; [20b] 63/1; [20b] 63/2; [20b] 63/2; [20b] 63/3; [20b] 63/3; [20b] 63/4; [20b] 63/4; [20b] 63/5; [21b] 67/5; [22a] 69/1; [22a] 69/4; [22a] 69/6; [22b] 71/6; [22b] 72/1; [23a] 73/3; [23a] 73/5; [23b], 74/5; [23b], 74/6; [23b], 75/5; [24a] 77/3; [24a] 77/4; [24b], 78/2; [25b], 82/4; [26a], 84/1; [26a], 84/1; [26a], 84/2; [26a], 84/2; [26a], 84/4; [26b], 84/6; [26b], 84/6; [27b] 88/2; [27b] 89/4; [29b], 94/6; [29b], 95/1; [30b], 97/4; [30b], 98/4; [30b], 98/5; [31a], 99/2; [31a], 99/7; [31b] 100/2; [31b] 101/3; [31b] 101/5; [33a], 106/4	o.+in • [11a], 31/3; [31a], 99/2 o.+lari • [5b], 13/6; [23b], 74/6; [33a], 106/4 o.+laring • [33a], 106/4 o.+ning • [8a], 22/3 o.+ung • [5a] 12/2; [5a] 12/3; [22a] 69/1 o.+ungga • [5a] 12/3 o.+ungge: • [22a] 69/1 ol: Olmak • o.-ay • [6a], 15/6; [6a], 15/6 o.-di • [1b], 1/2; [1b], 2/3; [2a], 2/5; [2a], 3/6; [2b], 4/4; [2b], 4/9; [3a], 5/1; [3b], 6/4; [3b], 6/5; [4a], 8/2; [5b], 13/2; [6a], 15/1; [7a], 19/5; [9b], 27/4; [10b], 29/2; [11b], 33/2; [12a], 34/1; [12a], 34/3; [16b] 49/6; [17b] 51/4; [17b] 52/2; [19a] 57/1; [19b], 58/5; [19b], 59/1; [21a] 65/5; [21b] 67/5; [22a] 70/2; [23a] 73/2; [24a] 76/1; [27b] 88/2; [27b] 88/3; [28a] 90/1; [28a] 90/9; [28b], 91/4; [28b], 91/6; [29a] 93/5; [29a] 93/5; [29b], 95/5; [30b], 97/3; [30b], 97/5; [30b], 98/1; [30b], 98/2; [31b] 100/2; [31b] 100/5; [32a] 103/3; [32b], 105/1 o.-dum • [6a], 15/2; [6a], 15/5; [6b], 16/4; [22a] 69/5; [29b], 95/6; [30a], 96/6; [31b] 100/2 o.-dur • [27a], 87/4 o.-gaç • [11a], 30/9; [12a], 34/1; [27b] 89/2; [31b] 100/2
o.+ga • [15a], 44/3 o.+i • [11a], 31/3; [12a], 34/2; [21b] 67/5; [30b], 97/4; [31a], 99/2 o.+ige • [21b] 67/5	

o.-ğali • [3a], 5/4; [3a], 5/6; [12a], 34/4; [26a], 84/5	[30a], 96/2; [30a], 96/3; [30a], 96/4; [30a], 96/5; [30a], 96/6; [30a], 96/7; [30a], 96/8; [33a], 105/6
o.-ğan • [3b], 6/7; [5b], 13/1; [9a], 25/2; [12a], 34/7; [13b], 39/4; [17a], 50/7; [25b], 81/4; [29b], 95/5	o.-masa • [2a], 3/7; [3a], 5/5; [8b], 23/4; [18a], 54/6; [20a] 61/5; [27b] 88/5; [30a], 96/1; [30a], 96/1; [30a], 96/2; [30a], 96/3; [30a], 96/4; [30a], 96/5; [30a], 96/6; [30a], 96/7; [30a], 96/8; [33a], 105/6
o.-ğandek • [12a], 34/7	o.-masam • [30a], 96/1; [30a], 96/1; [30a], 96/2; [30a], 96/3; [30a], 96/4; [30a], 96/5; [30a], 96/6; [30a], 96/7; [30a], 96/8
o.-ğanim • [3b], 6/7	o.-masun • [4a], 8/1; [9b], 26/6; [14b], 42/2
o.-ğay • [1b], 1/5; [1b], 1/9; [2a], 2/7; [3b], 6/3; [5b], 13/7; [6b], 17/3; [7a], 18/3; [7b], 21/3; [18a], 54/6; [26b], 85/4; [30a], 96/3; [30a], 96/4; [32a] 103/3	o.-may • [11b], 33/4; [20b] 62/5
o.-ğil • [6b], 16/1; [25a], 80/4; [28a] 89/6; [31a], 98/7	o.-miş • [2b], 4/2; [2b], 4/6; [3b], 6/3; [4b], 9/2; [6b], 17/2; [16b] 49/5; [17a], 50/2; [17b] 52/5
o.-ğusidur • [4a], 7/8	o.-sa • [2a], 3/7; [3b], 6/8; [4a], 8/6; [5a] 11/3; [5a] 11/8; [6a], 14/6; [6b], 16/2; [6b], 16/5; [6b], 16/6; [7a], 19/2; [8b], 23/1; [10b], 29/6; [11a], 31/1; [13b], 38/7; [13b], 38/7; [13b], 39/6; [14b], 41/6; [15a], 43/7; [15b], 44/6; [16a] 46/6; [16b] 49/8; [18a], 54/3; [19b], 59/3; [19b], 59/4; [21a] 65/4; [21a] 65/6; [21b] 67/1; [21b] 67/3; [21b] 67/5; [22a] 69/3; [22a] 69/6; [22b] 71/4; [22b] 71/6; [24a] 77/6; [26a], 83/3;
o.+ki • [13a], 38/1	
o.-mağay • [5b], 13/1; [7b], 21/2; [12b], 35/2; [18a], 53/4; [18a], 54/5; [20b] 62/1; [29b], 94/6; [32b], 105/3	
o.-mağil • [6b], 16/7; [18a], 54/4; [26a], 83/6	
o.-mağim • [7b], 20/1; [7b], 20/1; [30b], 98/3; [33a], 106/3	
o.-mağimdur • [30b], 98/3	
o.-mağimge • [7b], 20/1; [7b], 20/1	
o.-mas • [1b], 1/4; [2a], 3/7; [3a], 5/5; [4a], 8/1; [5b], 12/7; [7a], 19/2; [8b], 23/4; [9b], 26/6; [12b], 35/5; [14b], 42/2; [18a], 53/2; [18a], 54/6; [20a] 61/5; [21a] 65/7; [22a] 69/3; [25a], 80/6; [27b] 88/5; [28a] 89/6; [29b], 95/4; [30a], 96/1; [30a], 96/1;	

[27a], 86/5; [27a], 86/7; [27b] 89/2; [29a] 92/9; [30a], 95/8; [30b], 97/1; [30b], 97/7; [31b] 100/3; [31b] 101/1; [31b] 101/2; [32a] 102/6; [32b], 103/4; [32b], 104/5; [32b], 104/7; [33a], 105/8	o.-uç • [28b], 91/2
o.-sā • [32a] 101/8	ong: Sağ • [14a], 41/1; [25a], 80/1; [25a], 80/1; [25a], 80/3; [25a], 80/4; [25a], 80/6; [25a], 80/7
o.-sam • [5a] 11/3; [5a] 11/8; [6b], 16/2; [6b], 16/5; [24a] 77/6; [32b], 104/5	o.+çe • [14a], 41/1
o.-sang • [13b], 39/6; [14b], 41/6; [15b], 44/6; [19b], 59/3; [27a], 86/5; [27a], 86/7; [30b], 97/1; [31b] 101/2; [32b], 104/7	orun: Makam, mevki • [33a], 105/5
o.-up • [1b], 1/2; [4a], 8/2; [4b], 8/8; [4b], 8/9; [5a] 11/7; [5a] 11/9; [8b], 24/2; [9b], 27/6; [10b], 29/2; [12a], 34/4; [13a], 37/6; [13b], 39/3; [15a], 43/2; [16b] 49/2; [18b], 55/4; [21b] 67/4; [22b] 71/3; [24b], 79/3; [28b], 91/2; [29b], 95/1; [30a], 96/8; [31b] 100/4; [31b] 100/7	ot: Ateş • [2a], 3/4; [2a], 3/5; [2a], 3/6; [3b], 6/4; [3b], 7/3; [3b], 7/4; [4b], 11/1; [8a], 22/1; [8b], 24/7; [9b], 27/6; [11b], 33/2; [12a], 34/1; [12a], 34/3; [12a], 34/3; [12a], 34/5; [12b], 35/1; [12b], 35/1; [12b], 35/2; [17b] 51/6; [19a] 57/1; [22a] 69/5; [22a] 69/5; [22a] 69/6; [22a] 69/6; [23a] 73/3; [24a] 77/4; [24b], 78/6; [25a], 79/6; [25a], 81/1; [25b], 81/6; [25b], 81/6; [27a], 87/5; [30a], 96/2; [31a], 99/2; [31b] 101/6; [32a] 102/6; [32b], 103/5; [32b], 104/3
o.-ur • [3b], 6/2; [3b], 6/3; [9a], 25/1; [9a], 25/1; [9a], 25/2; [9a], 25/3; [9a], 25/4; [9a], 25/5; [9a], 25/6; [9a], 25/7; [10a], 28/7; [11a], 31/5; [11a], 31/6; [13a], 37/6; [13b], 38/4; [14b], 41/7; [15a], 44/3; [16a] 47/2; [17b] 52/4; [19a] 56/6; [19b], 59/4; [20a] 61/2; [21b] 67/6; [25a], 80/6; [25a], 80/7; [26a], 83/2; [26a], 83/5; [30a], 96/7; [30b], 98/4; [33a], 105/4	o.+ğa • [12a], 34/3
	o.+ge • [22a] 69/5
	o.+i • [2a], 3/6; [3b], 7/3; [8a], 22/1; [9b], 27/6; [12a], 34/1; [12a], 34/3; [12a], 34/5; [12b], 35/1; [12b], 35/2; [17b] 51/6; [19a] 57/1; [22a] 69/5; [22a] 69/6; [22a] 69/6; [24a] 77/4; [24b], 78/6; [25a], 81/1; [25b], 81/6; [27a], 87/5; [30a], 96/2; [31a], 99/2; [31b] 101/6; [32a] 102/6; [32b], 103/5; [32b], 104/3

o.+ida • [9b], 27/6
o.+idin • [3b], 7/3; [12a], 34/3; [22a] 69/6;
[25b], 81/6
o.+ığa • [27a], 87/5
o.+ığe • [25a], 81/1
o.+ini • [22a] 69/5; [24b], 78/6; [30a],
96/2; [32b], 104/3
o.+ining • [24b], 78/6
o.+lar • [25a], 79/6
o.+luk • [8b], 24/7
o.+ni • [2a], 3/4; [12b], 35/1
o.+u • [2a], 3/5
oyna-: Oynamak o.-gil • [21b] 67/3
o.-mak • [21b] 67/1; [21b] 67/1; [21b]
67/2; [21b] 67/3; [21b] 67/4; [21b]
67/5; [21b] 67/6
o.-p • [21b] 67/6
o.-r • [17b] 51/9
o.-y • [12a], 34/3; [21b] 67/4; [22b] 71/7
öksük: Eksik • [12a], 34/7
öl-: Ölmek ö.-mekdur • [21a] 64/4
ö.-mekni • [21a] 65/2
ölü: Ölü ö.+k • [15a], 43/7; [30b], 97/1;
[30b], 97/1
ö.+kdin • [30b], 97/1
ö.+kke • [30b], 97/1
ö.+m • [21a] 64/4
örget-: Öğretmek örget-miş • [24a] 76/5
ö.-ürge • [23a] 73/6
ör-: Örmek ör-gil • [9a], 24/9; [12a], 33/6
ört-: Örtmek
ö.-emes • [31b] 101/6

ös-: Uzakmak
ö.-kil • [13b], 38/6
ösrük: Sönük, solgun • [5a] 12/6
öt-: Geçmek
ö.-er • [5a] 11/6; [16b] 49/5
ö.-keç • [32b], 103/4
ötker-: Geçirmek ö.-kerip • [19b], 59/5;
[21b] 66/2; [22a] 70/3
ö.-keripmen • [22a] 70/3
ö.-keripse • [21b] 66/2
ö.-keriş • [16b] 49/8
ö.-kerür • [19b], 58/1
ö.-keymu • [5a] 11/7
ö.-künçe • [19b], 58/1
ö.-küzüpdur • [19b], 58/5
ö.-mek • [11a], 31/5
ö.-miş • [24a] 76/2
ö.-se • [20b] 62/6; [31a], 99/5; [31b] 101/2
ö.-ti • [16b] 49/1; [20b] 62/6; [22a] 70/1
ö.-updur • [22a] 70/5
ö.-üp • [22a] 70/2
öy: ev öy+ide • [25b], 81/5
ö.+üm • [18b], 56/2
öz: kendi • [2b], 4/11; [13b], 39/5; [19a]
56/6; [30b], 98/4; [30b], 98/4;
ö.-ara • [12a], 34/8
ö.+de • [5a] 11/4; [8b], 24/7; [10b], 29/7;
[12a], 34/8
ö.+e • [3b], 7/1; [16a] 47/1; [22b] 71/1;
[22b] 72/2; [23b], 74/9
ö.+ge • [2b], 4/8; [5b], 13/2; [6a], 15/1;
[6a], 15/5; [11a], 30/6; [11a], 31/1;

[14b], 42/5; [15a], 43/2; [15a], 44/1; [15b], 44/6; [20a] 61/8; [21a] 64/3; [25a], 79/7; [25b], 82/5; [26b], 85/7; [26b], 86/1; [26b], 86/1; [28a] 90/5; [30b], 98/4

ö.+geçila • [11a], 31/1

ö.+gedin • [11a], 31/1

ö.+gege • [15b], 44/6; [25a], 79/7

ö.+geler • [2b], 4/8; [6a], 15/1; [11a], 30/6; [21a] 64/3

ö.+gelerni • [11a], 30/6; [21a] 64/3

ö.+geli • [15a], 44/1

ö.+geni • [26b], 86/1

ö.+i • [1b], 1/7; [4a], 8/4; [4b], 11/2; [6a], 15/3; [6b], 17/3; [6b], 17/3; [7a], 18/4; [7a], 18/5; [7a], 19/1; [7b], 20/1; [9a], 24/9; [10a], 28/1; [10a], 28/2; [13a], 37/3; [14b], 41/9; [17a], 50/9; [19a] 57/6; [23a] 73/7; [23b], 74/7; [23b], 75/4; [24b], 78/3; [24b], 78/4; [30b], 98/4; [31a], 99/1; [31a], 99/6; [31a], 100/1; [31b] 100/7

ö.+idin • [19a] 57/6; [23b], 75/4; [30b], 98/4

ö.+in • [1b], 1/7; [4a], 8/4; [6a], 15/3; [7a], 18/4; [14b], 41/9; [17a], 50/9; [24b], 78/3

ö.+lük • [1b], 1/9; [2a], 2/7; [18a], 53/4; [18a], 54/3; [24a] 76/3; [27b] 88/5; [32a] 103/2

ö.+l+ükdin • [32a] 103/2

ö.+lükidin • [1b], 1/9; [2a], 2/7

ö.+ni • [5b], 13/7; [11a], 30/6; [11a], 31/1; [11a], 31/5; [12a], 34/6; [14a], 41/5; [15b], 45/3; [22b] 71/4; [23a] 74/3; [26b], 86/1

ö.+re • [13a], 37/2

ö.+üm • [3b], 6/2; [4a], 8/1; [4a], 8/6; [5a] 11/7; [5a] 11/8; [10b], 29/2; [15b], 45/1; [21b] 67/3; [22a] 70/5; [22b] 71/4; [25b], 81/9; [27b] 88/6; [28a] 90/5; [29a] 93/1; [29a] 93/2; [31b] 100/2; [31b] 100/5; [31b] 100/6; [31b] 100/6; [32a] 103/3; [32a] 103/3; [32b], 105/2; [33a], 105/5; [33a], 106/3

ö.+ümdin • [3b], 6/2; [5a] 11/8; [31b] 100/2; [31b] 100/5; [31b] 100/6; [33a], 105/5; [33a], 106/3

ö.+ümni • [21b] 67/3; [22a] 70/5; [22b] 71/4; [25b], 81/9; [27b] 88/6

ö.+üng • [2a], 2/6; [4a], 7/7; [5a] 12/1; [5a] 12/6; [20b] 63/2; [22a] 69/2; [25a], 81/3; [25b], 82/5; [26a], 84/5; [27b] 88/6; [27b] 88/7; [33a], 105/6

P

pā-best: Fars. Ayağı bağlı • [4b], 10/5

pādaş: Fars. yoldaş, arkadaş • [32b], 103/5

pāk: Fars. temiz • [7a], 18/4; [7a], 18/4; [17a], 51/1; [25b], 81/7

pakla-: Temizlemek p.-r • [7a], 18/4

pāre: Fars. parça • [6a], 14/4; [23a] 73/2;
[23a] 73/2
p.+ni • [23a] 73/2
pārsā: Fars. takva, zahit kimse p.+likdin •
[18a], 53/3
pat-: Sıgmak p.-mayin • [29a] 93/3
p.-saṅg • [19a] 56/4
pāy: Fars. ayak • [4b], 9/1; [6a], 15/1; [6a],
15/3; [6b], 16/5; [26b], 85/7; [27b]
88/6; [27b] 89/3; [31b] 100/3
p.best: Ayağı bağlı • [6a], 15/1
p.-i • [4b], 9/1
p.-māl • [27b] 88/6
p.+i • [6b], 16/5; [26b], 85/7; [27b] 89/3;
[31b] 100/3
p.+imāl: Fars. ayaklar altına alınmış •
[27b] 89/3
p.+in • [26b], 85/7; [31b] 100/3
p.+ini • [26b], 85/7
pejmürde: Fars. yıpranmış, solmuş • [25a],
81/3
penāh: Fars. Sığınacak yer, melce p.+im •
[30b], 98/4
perde: Fars. Eskiden büyük bir kimsenin
kapısında bekleyen ve içeri
gireceklere kapı perdesini açan
kimse, kapıcı, perdecî. p.-dār •
[24a] 76/1
p.-'i • [28b], 91/4; [32a] 103/2
pergāle: Fars. Parça p.+ler • [14a], 40/7
peri: Fars. Peri • [4b], 9/6; [5a] 11/4; [7b],
20/6; [10a], 28/5; [10b], 29/8;

[10b], 29/9; [14b], 42/1; [15a],
43/6; [16a] 46/6; [17b] 51/4; [17b]
52/1; [20a] 60/4; [22a] 70/5; [25b],
82/5; [26b], 85/5; [26b], 85/6
peri-peyker: Fars. güzel yüzlü • [26b],
85/5
p.-veş: Fars. Peri gibi güzel • [5a] 11/4;
[14b], 42/1
p.-zādim • [15b], 45/5; [16a] 46/6; [17b]
51/4
p.+ni • [7b], 20/6; [25b], 82/5
p.+ning • [7b], 20/6
perişān: Fars. Dağınık, acınacak durumda
• [10b], 29/9; [17b] 52/1; [20a]
60/4; [22a] 70/5; [26b], 85/6
p.+din • [17b] 52/1
perişān+dur • [33a], 106/5
p.+ge • [26b], 85/6
p.+iğe • [10b], 29/9
p.+likda • [22a] 70/5
perkār: Fars. Pergel p.+in • [24b], 78/7
perrān: Fars. uçan • [16b] 49/5
pertevi: Parlak • [8a], 22/5
p. • [28b], 92/2; [29b], 95/2; [32a] 102/4
p. • [3a], 6/1
pertevsi: Fars. Işık • [3b], 7/3; [5a] 12/6;
[13a], 37/5; [16a] 46/5
p.+din • [5a] 12/6; [13a], 37/5
p.+mu • [3b], 7/3
pervāne: Fars. Geceleri ışık etrafında
uçuşan minik kelekler • [12a],
34/6; [27a], 86/3; [29a] 93/1

p.-vār • [29a] 93/1
p.+miz • [12a], 34/6
pervā:Fars. çekinme, sakınma p.+si • [18b], 55/2
pervāz: Fars. uçuş • [3a], 5/8; [5a] 12/4; [5a] 12/4; [22b] 71/7; [24a] 77/5; [28b], 92/4
p.+dek •
p.+ini • [5a] 12/4
p.+lar • [3a], 5/8
perveriş: Fars.Besleme • [8b], 24/5; [16b] 49/2
pes: Fars. yeter • [7a], 18/4
pey-ā-pey: Fars. Birbiri ardınca • [26b], 85/1
pey-rīv: Fars. İzinden giden • [24a] 76/3
peydā: Fars. Meydanda olan • [1b], 1/2; [1b], 1/8; [5a] 11/4; [10b], 29/7; [10b], 30/3; [13a], 37/1; [14b], 42/1
peygām-nāme: Fars. haber mektubu • [22b] 71/6
peygamber: Peygamber p.+ge • [2b], 4/8
peykān: Fars. Okun ucundaki sivri demir • [21b] 67/5
peyker: Fars. Yüz • [10a], 28/5; [13a], 37/6; [26b], 85/5
peymā: Fars. Ölçen • [5a] 11/7; [10a], 29/1; [10b], 29/8; [12a], 34/1; [14b], 42/6; [20b] 62/4
p.+musiz • [10b], 29/8
peymāne: Fars. İçki kadehi p.+miz • [12a], 34/1

peymārmusiz • [10a], 29/1
peyrev: Fars. tabi olan kimse • [2b], 4/4; [24a] 76/3; [25a], 80/7
p.+liğidin • [2b], 4/4
p.+ilik • [25a], 80/7
peyveste: Fars. Ulaşmış, erişmiş • [4b], 9/4; [5a] 12/3; [24b], 78/2; [31a], 99/2
piçān: sıkıntı p.+im • [3b], 6/6
pindār: Fars. 1. Sanma, sanış, 2. Böbürlenme p.+din • [32a] 103/2; [32b], 104/4
pinhān: Fars. Gizli • [1b], 1/7; [1b], 1/8; [5b], 13/2; [9b], 26/6; [18b], 55/5; [21b] 67/2; [21b] 67/3; [23b], 75/4; [27a], 86/5
p.+e • [27a], 86/5
p.+imge • [18b], 55/5
pīr: Fars. ihtiyar kimse p.+i • [4b], 9/7; [19b], 58/6; [23a] 73/6; [26a], 83/5; [26a], 83/7; [30b], 98/1
pīrī: Fars. ihtiyarlık • [17b] 52/3; [18a], 53/4
p.+din • [19a] 57/7
p.+ga • [7a], 18/3
p.+ning • [24a] 76/5
p.+udur • [14a], 40/6
puhte: Fars. olgun, pişmiş • [29b], 95/4
pur: Fars. Dolu • [14b], 42/7; [17a], 50/1; [27b] 89/2
p.-hūn: kan dolu • [17a], 50/1
puşeyman: pişman p.+lıkda • [22a] 70/2

pür: • [10b], 29/9

püt-: Bitmek p.-ken • [26a], 84/3

R

rāġbet: Ar. istek, arzu r.+im • [7b], 20/4

rāh-nemā: Fars. yol gösteren • [11a], 31/4

rāh-zen: Fars. yol kesen, haydut • [13b],
38/5

rāhber: Fars. yol gösteren • [27b] 88/7

rak: yüceltmek • [25b], 81/8

rām: Fars. İtaat eden • [10b], 29/2; [18b],
55/1; [23b], 74/6; [23b], 75/1;
[28b], 91/2; [31a], 99/6

rāmī: atıcı • [23b], 74/6

ranā: Fars. güzel, hoş • [2a], 2/6

rast: Fars. Doğru • [12b], 35/7; [14b], 42/5

r.+dur • [22b] 71/5

rastehīz • [12b], 35/7

rātip: sıf. Ar. yaş, ıslak • [22a], 69/3

reb: Rab • [1b], 2/3; [9b], 27/5; [10a],
28/1; [12b], 36/1; [13b], 39/4;
[13b], 39/6; [19b], 58/1; [19b],
59/4; [19b], 59/5; [20a] 61/9; [23a]
72/6; [25b], 81/5; [26b], 85/4

rebāt: Ar. 1.bağ, 2. konak • [19b], 58/1;
[19b], 59/5

rebbi • [1b], 2/3

reftār: Fars. yürüyüş r.+din • [32b], 104/3

reh-peymā • [5a] 11/7

rehīm: i. Ar. merhamet acıma • [16b] 49/7

r. • [8b], 23/4

r. • [5a] 11/9

r. • [6a], 14/5; [6a], 14/6; [16b] 49/7; [16b]
49/9; [18b], 55/7; [19a] 57/4; [19b],
58/7; [20a] 60/4; [22a] 69/1; [31a],
98/7

rehmet+ullā: Ar. Allahın merhameti •
[16b] 49/9

r.+ing • [16b] 49/7

r.+ke • [6a], 14/6

r.+ullāhdin • [19b], 58/7

rehnemālik • [8a], 22/5

reht: Fars. at takımı r.+i • [19b], 59/3

reķib:Fars. Rakip r.+ing • [7b], 20/7
r.+leringni • [25b], 81/5

reķķāş: Ar. Köçek • [3a], 5/10

rem: Fars. ürkme • [2a], 3/2; [2b], 4/11;
[6a], 14/4; [6b], 16/7; [14a], 40/7;
[14a], 41/5; [14a], 41/5; [15a],
43/1; [15a], 43/1; [15a], 43/3; [20b]
63/4; [22b] 71/3; [22b] 72/2; [24a]
76/3; [25b], 82/6; [26a], 83/3;
[28b], 91/2; [32a] 102/1

remz: Ar. sembol r.+esidin • [14a], 41/5

r.+idin • [6a], 14/4

r.+idur • [14a], 40/7

r.+in • [20b] 63/4; [22b] 71/3; [25b], 82/6;
[26a], 83/3

r.+ini • [22b] 71/3; [26a], 83/3

renc: Fars. ağrı, sızı • [18a], 54/2

reng: Fars. renk • [10b], 30/3

reng-pezīr: renkli olan • [18a], 54/4

r.+gim • [8b], 24/7; [17a], 50/1

r.+gimi • [17a], 50/1

r.+gīn: Fars. renkli • [7b], 21/5; [15b], 46/2; [21b] 67/1; [22b] 72/2	r.+si • [12a], 33/6; [19b], 59/4; [28a] 90/5
r.+lik • [13a], 37/2	r.+sidin • [12a], 33/6; [19b], 59/4
resm • [21b] 67/2	rīṣ: Ar. kuş tüyü, yara
resvā: Fars. rezil kimse • [5a] 12/1; [11a], 30/8; [20b] 62/2	r.+dur • [15a], 43/5
r.-yi • [5a] 12/1	r+ime • [11a], 31/3
r.+liḳ • [20b] 62/2	riṣte: Fars. ip r.+si • [9a], 25/3; [14a], 40/3; [28b], 92/4
reṣhe: Ar. damla • [14a], 40/4	r.+sidur • [14a], 40/3
reṣk: Fars. kıskanma r.+idin • [15b], 44/6	r.+sin • [28b], 92/4
revā: Fars. layık • [2a], 3/5; [5a] 12/2; [7b], 21/4; [20b] 63/1; [21a] 64/1; [21a] 65/4; [22b] 71/6; [31b] 100/6	riyā: Ar. gösteriş için ibadet kılma • [4b], 9/7; [13a], 36/6; [18a], 53/3; [18a], 53/6; [18a], 54/6; [21a] 65/7; [22a] 69/5; [22a] 69/7; [22a] 70/3
revāc: Ar. itibar • [2a], 3/5	r.-i • [22a] 69/7
r. • [7b], 21/4	r...+din • [18a], 54/6
revān: Fars. yürüyen • [5a] 12/2; [20b] 63/1; [22b] 71/6; [31b] 100/6	r.+ī • [4b], 9/7
r.+dur • [31b] 100/6	r.+liḳdin • [18a], 53/6
revzen: Fars. pencere • [18b], 56/2; [28b], 92/1; [33a], 106/4	r.+yi • [18a], 53/3
r.+dek • [33a], 106/4	riyāzet: Ar. nefsi terbiye etme • [22a] 70/3
r.+din • [28b], 92/1	rūd: Fars. ırmak • [22a] 69/3; [31b] 100/6
rezm: Fars. kavga, savaş r.-i • [3a], 5/5	ruḥ: Ar. ruh • [3a], 5/2; [3b], 7/1; [4b], 8/9; [8a], 22/1; [9a], 25/2; [9a], 25/6; [9a], 25/6; [10a], 28/1; [17a], 51/3; [18b], 56/1; [19a] 57/5; [20a] 60/1; [20a] 61/3; [20a] 61/8; [20b] 63/1; [21b] 67/2; [23a] 74/2; [24b], 78/1; [24b], 79/4; [27a], 86/3; [29b], 95/1; [29b], 95/3; [32a] 102/1; [32b], 104/1; [32b], 104/7
rezzāḳ: Ar. Rızkī bolca ihsan eden • [1b], 2/1	r.+perver • [8a], 22/2
re‘d: i. Ar. gök gürlemesi • [25a], 79/6	r.+de • [9a], 25/2
re‘iyyet: devlet tarafından korunan halk • [7a], 19/2	r.+ī • [23a] 74/2
re‘nā: Fars. güzel, hoş • [10a], 29/1; [12a], 33/6; [13a], 37/2; [19b], 59/4; [28a] 90/5	
r.+musiz • [10a], 29/1	

r.+iğā • [4a], 8/3
r.+uṅdek • [20b] 63/1
ruḥsār: Fars. yüz, çehre r.+i • [3a], 5/2;
[3b], 7/1; [4b], 8/9; [9a], 25/6; [9a],
25/6; [17a], 51/3; [18b], 56/1; [21b]
67/2; [24b], 78/1; [32a] 102/1;
[32b], 104/1
r.+ī-āver • [8a], 22/1
r.+idur • [9a], 25/6
r.+in • [3a], 5/2; [3b], 7/1; [4b], 8/9; [18b],
56/1; [21b] 67/2; [24b], 78/1; [32a]
102/1
r.+iṅ • [3a], 5/2; [3b], 7/1; [4b], 8/9;
[18b], 56/1; [21b] 67/2; [32a] 102/1
r.+iṅge • [18b], 56/1
r.+iṅni • [21b] 67/2
r.+siz • [11b], 33/2
rūmī: Özel ad • [3a], 5/3
r.+ğa • [2a], 2/5
rūy: Fars. yüz • [18a], 53/6; [23a] 73/1
r.+etin • [32a] 102/1
r.+i • [23a] 73/1
ruz-dār • [29a] 93/1
rūzgār: Fars. Rüzgar r.+imni • [21b] 68/1

S - Ş

saat: Ar. saat • [28b], 91/6
şabā: Ar. sabah yeli • [9b], 27/5; [27b]
89/5
sabr: sābir+dur • [9b], 27/3
sābit: sabit, durağan • [32b], 104/7

saç-:Saçmak Dağıtmak • [13b], 39/2;
[14a], 40/1; [15b], 45/2; [20a] 61/6;
[20b] 62/2; [23a] 73/1; [23b], 75/4;
[26a], 84/2
s.-arğa • [20a] 61/6
s.-ilğan • [14a], 40/1
s.-iṅ • [26a], 84/2
s.-ip • [23b], 75/4
s.-kālī • [23a] 73/1
s.-ur • [13b], 39/2; [15b], 45/2
s.-urniṅ • [13b], 39/2
sādağ: Ok kılıfı • [7a], 19/1
şadağ: Ar. sadakat • Bulunamadı
sāde: Sade • [27a], 86/5
şādiğ: Ar. sadakatli • [10a], 28/7
şāf: Ar. saf duru • ; [2b], 4/10; [14b], 42/4;
[14b], 42/5; [22a] 69/2; [32a] 103/1
sāğār • [4b], 9/5
sāger • [11b], 33/4
sağerin • [12b], 35/4
sağınma • [12b], 36/1
şāhib-i: Ar. malik olan • [7a], 18/3
ş.-i • [29b], 94/2
ş.-kīrān: Ar. Uğurlu olarak bilinen Zühre
(Venüs) ve Müşteri (Jüpiter)
yıldızlarının aynı burç ve aynı
derecede oldukları kutlu zamanda
doğan kimse, böyle bir zamanda
tahta çıkan çok başarılı hükümdar •
[33a], 105/9
ş.kīrān • [26b], 85/7
sāhil: i. Ar. sahil • [26a], 83/2

saķ: iyi • [13a], 37/6; [13b], 39/6; [16b] 48/3; [18a], 53/6; [20b] 62/2; [20b] 62/2; [29b], 94/2; [29b], 95/1	s.-iban • [22b] 72/4
saķal: sakal • [20b] 62/2; [20b] 62/2	s.-ip • [1b], 1/1; [4a], 8/3; [4b], 11/1; [23b], 75/5
s.+iġe • [20b] 62/2	s.-ipsen • [1b], 1/1
saķay-: İyileşmek s.-ġum • [29b], 95/1	s.-sam • [25a], 79/7
sāķi: Ar. içki meclisinde içki koyan kimse • [4b], 9/1; [11b], 33/3; [26b], 85/1; [32a] 103/1; [32b], 104/4	s.-ur • [6b], 17/1; [11b], 32/1; [30a], 96/2
s. • [4b], 9/5; [6a], 15/5; [7b], 20/4; [7b], 21/2; [10b], 30/4; [16a] 46/4; [17b] 51/7; [18a], 53/5; [20a] 61/8; [27b] 88/5; [29b], 95/1; [33a], 106/3	s.-ursiz • [11b], 32/1
s.-i • [29b], 95/1	sālūs: Far. iki yüzölü • [14b], 41/9
s.-'i • [27b] 88/5	sānġār: • [4a], 7/6
sāķin: Ar. sessiz, duraġan • [22b] 71/3; [26a], 83/2; [27a], 86/6; [30a], 96/6	saņġ-: Sancımak s.-urġa • [4a], 7/7
s.-i • [26a], 83/2; [30a], 96/6	sāġa: sana • [1b], 1/5; [2a], 3/1; [3a], 5/9; [4a], 7/9; [4b], 8/9; [5a] 11/9; [5a] 12/5; [6a], 15/7; [7a], 18/6; [8b], 23/1; [10a], 28/7; [13a], 36/7; [13b], 38/3; [19a] 57/3; [19a] 57/7; [21a] 65/1; [21a] 65/4; [21b] 67/1; [21b] 67/4; [22b] 72/5; [23b], 75/2; [24a] 77/5; [25a], 80/2; [25b], 82/4; [26b], 85/7; [27a], 87/3; [30a], 96/5; [33a], 105/9
sāķiyā: ey saki, iç koyan • [4b], 9/1; [11b], 33/3; [32a] 103/1; [32b], 104/4	sani: Sayı • [17b] 51/6
s. • [6a], 15/5; [7b], 21/2; [16a] 46/4; [17b] 51/7; [18a], 53/5	sārā: Fars. halis • [3a], 5/1
saķla-: saklamak s.-ġan • [29b], 94/2	sarġar-: Sararmak s.-ip • [20b] 62/7; [32b], 103/4
sal-: Koymak. s.-di • [5b], 13/5; [6b], 17/3; [12a], 34/5; [15b], 44/6	s.-mişem • [20a] 61/2
s.-ding • [15b], 44/6	s.-sa • [12b], 35/5; [32b], 103/4
s.-ġaç • [10a], 28/1	s.-tġan • [8b], 24/6
s.-ġali • [10b], 30/4	sārī: Ar. sirayet eden • [8a], 22/1; [11b], 32/5; [16b] 48/3
s.-ġaysenmu • [2b], 4/10; [14b], 42/5	sāriġ: Topluluk • [4b], 10/2
s.-ġil • [2a], 2/7	sāriġe • [5b], 13/7
sāli • [3b], 6/4; [18a], 53/3; [20b] 62/5; [31b] 101/1	sarim • [12b], 35/2

savuk: Soğuk • [30b], 97/5
 savur-: Savurmak s.-up • [2a], 3/6
 sāye: Fars. Gölge s.-veş • [28a] 89/6
 sāye: Ar. gölge s.+bin • [4a], 8/5
 sāyıl: Ar. dilenen kadın, soru san kimse
 s.+ni • [15a], 43/3
 sayra-: Ötmek s.-mağim • [20a] 60/1
 s.-p • [10a], 28/2
 sâz: Fars. çalgı • [7b], 21/2; [16b] 49/3;
 [25b], 81/8
 s.+ing • [25b], 81/8
 şebā: Ar. sabah yeli • [5b], 13/7; [18b],
 55/1; [18b], 55/3; [18b], 55/5;
 [18b], 55/7; [21a] 65/2; [23b], 74/4
 ş.'i • [18b], 55/1
 ş.+ge • [23b], 74/4
 şebāti • [19b], 58/2
 sebeb: Ar. sebep s.+din • [5b], 13/2
 sebi: gibi • [16b] 48/3; [17b] 51/4
 şebr: Ar. sabr • [19b], 59/2; [20a] 61/4
 ş.+siz • [19b], 59/2
 sebz-püş: Fars. Yeşil • [10b], 30/1
 sebze: Fars. sebze • [24b], 79/3
 s.-reng: Fars. yeşil renkli • [22b] 72/2
 şeb': Ar. yedi • [21a] 64/1
 şedā: Ses • [25a], 79/6
 şedef: Ar. Sedef • [2b], 4/1
 şefā: Ar. Huzur • [2b], 4/9; [12b], 36/5
 sefāl: Fars. Çanak, çömlek • [20a] 61/7;
 [27a], 86/4
 şefhe: Ar. sayfa • [29a] 93/3
 ş.+side • [29b], 94/4

ş.'i • [28b], 92/3
 şehā: Ar. cömertlik • [26a], 84/4
 şehbā: Ar. şarap • [3a], 5/7
 seher: sabah vakti • [32a] 102/3
 s.: • [3a], 5/2; [11a], 31/7
 şehrā: Ar. çöl, ova • [28b], 92/4
 ś.+sida • [17a], 50/9
 ş.+sida • [17a], 51/1
 ś.+sin • [17b] 51/5
 sekf: Ar. dam s.+in • [24a] 76/1
 sekret-: Zıplatmak s.-ip • [5a] 11/7
 selām: Ar. • [6b], 17/3; [30a], 95/8
 selāmet: Ar. Ruh ve beden yönünden
 sağlıklı olma • [6b], 17/3
 semā: Ar. gökyüzü s.+din • [5b], 13/4
 semek: Ar. balık s.+ke • [5b], 13/4
 semen-ber: Fars. Yasemin gibi beyaz
 göğüslü • [10a], 28/2
 semend: Far. kula at, çevik at • [14a], 40/3;
 [23b], 74/9
 semenderek: Ateşte yanmadığına inanılan
 ve ağzından alevler saçan, büyük
 bir kertenkele şeklinde tasavvur
 edilen masal hayvanı: • [30a], 96/2
 s.+ini • [4a], 8/6
 semerkendī: Samerkantli • [3a], 5/4
 sēmiz: Besili • [13a], 38/2
 sen: Sen • [1b], 1/1; [1b], 1/3; [1b], 2/2;
 [2a], 3/2; [2b], 4/1; [2b], 4/1; [2b],
 4/2; [2b], 4/3; [2b], 4/8; [2b], 4/8;
 [2b], 4/10; [3b], 6/7; [3b], 6/9; [4a],
 7/7; [4b], 8/8; [5a] 11/9; [6a], 14/6;

[6a], 15/7; [6b], 16/6; [6b], 17/2; [6b], 17/5; [7b], 21/5; [8b], 23/1; [8b], 23/4; [8b], 24/3; [10b], 29/5; [12a], 33/7; [13b], 38/7; [13b], 39/3; [14a], 40/6; [14b], 42/4; [14b], 42/5; [15a], 44/1; [15a], 44/5; [15b], 44/6; [15b], 44/7; [17b] 52/4; [18a], 53/5; [18a], 54/3; [18b], 55/3; [18b], 55/4; [19a] 56/5; [19a] 57/3; [19a] 57/6; [19b], 58/5; [19b], 58/6; [19b], 59/5; [20a] 61/8; [20a] 61/8; [20a] 61/9; [20b] 62/7; [22a] 69/1; [22a] 69/3; [22b] 71/6; [23a] 72/6; [23a] 73/2; [23a] 73/5; [23a] 73/7; [23b], 74/6; [24a] 76/6; [24a] 77/4; [24b], 78/6; [24b], 78/7; [25a], 80/1; [25a], 80/5; [25b], 82/2; [25b], 82/5; [26b], 84/6; [26b], 85/4; [26b], 85/4; [26b], 85/7; [26b], 86/1; [26b], 86/1; [26b], 86/2; [27a], 86/6; [27a], 87/1; [27b] 89/3; [27b] 89/4; [27b] 89/4; [28a] 89/6; [28b], 92/4; [29a] 93/7; [29b], 94/7; [30a], 96/7; [31a], 98/6; [31b] 100/7; [32b], 105/2; [33a], 105/5; [33a], 105/5	s.+din • [3b], 6/7; [13b], 38/7; [20a] 61/8; [22b] 71/6; [26b], 85/4 şenā: Ar. övme, övüş • [2a], 3/1; [30b], 97/3 şenem: Ar. put gibi güzel • [30a], 96/6 seng: taş • [17b] 52/4 sengg-i dil: Fars. taş kalpli kimse • [10b], 29/5 şen: Sen. s. +i • [2a], 2/6; [4b], 9/7; [8b], 24/5; [21a] 65/6; [22b] 72/5; [25a], 80/1; [26b], 84/6; [27a], 87/3; [28b], 92/6; [28b], 92/6; [30b], 97/2; [32b], 105/1; [32b], 105/3; [33a], 106/1 s.+ing • [2a], 2/6; [21a] 65/6; [25a], 80/1; [26b], 84/6; [27a], 87/3; [28b], 92/6; [30b], 97/2; [32b], 105/1 s.+ingdek • [2b], 4/1; [2b], 4/2 s.+ingsiz • [30b], 97/2; [32b], 105/1 s.+siz • [15a], 44/1; [15a], 44/5; [15b], 44/6; [15b], 44/7; [19a] 57/3; [23a] 73/2; [31a], 98/6 s.+sizim • [15a], 44/1 s.+sizin • [23a] 73/2 şen'et: Ar. sanat • [6a], 15/7; [8a], 22/8; [13a], 36/7; [16a] 46/7 ş.+i • [6a], 15/7; [8a], 22/8; [16a] 46/7 ş.+im • [16a] 46/7 ş.+ing • [6a], 15/7 ser: Fars. Baş • [2a], 2/4; [4b], 11/1; [5a] 11/7; [5a] 12/2; [5b], 13/5; [6b], 17/1; [8a], 22/7; [8b], 24/1; [8b],
s.+çe • [19b], 58/5; [19b], 59/5 s.+çelarni • [19b], 59/5 s.+de • [6b], 16/6; [8b], 23/4; [12a], 33/7; [27b] 89/4; [31b] 100/7 s.+dek • [6b], 16/6; [12a], 33/7	

24/3; [10a], 28/2; [10b], 29/3; [10b], 29/4; [10b], 29/4; [11b], 33/2; [13b], 38/4; [14b], 42/6; [15a], 43/2; [15a], 44/4; [15b], 45/1; [15b], 45/7; [16a] 47/1; [16a] 47/3; [17a], 50/4; [17a], 50/5; [17b] 51/5; [18b], 55/1; [19b], 58/1; [20b] 63/1; [21a] 65/6; [21b] 68/3; [22b] 71/5; [24b], 79/1; [29a] 93/3; [30a], 95/7; [30b], 97/7; [31b] 101/4; [32a] 102/3; [32b], 104/1; [32b], 104/3; [32b], 104/5; [33a], 106/2	s.-i • [5a] 12/2; [10a], 28/2; [10b], 29/4; [11b], 33/2; [18b], 55/1; [20b] 63/1; [32a] 102/3; [32b], 104/1
s.-gerdān: Fars. perişan kimse • [31b] 101/4	s.+dek • [6b], 17/1
sergeşte: Fars. şaşkın kimse • [32b], 104/5	s.+din • [8a], 22/7
ser-nevişt: Fars. alın yazısı s.+im • [32b], 104/3	serverdān • [5b], 13/5; [14b], 42/6; [15a], 43/2
serā • [19b], 58/1; [21b] 68/3	serv+i • [4b], 11/1; [13b], 38/4; [16a] 47/3; [22b] 71/5; [24b], 79/1
serdār: Fars. Başkumandan • [15a], 44/4; [17a], 50/4	serv+idek • [13b], 38/4; [24b], 79/1
s.+iğe • [17a], 50/4	serv+iğe • [22b] 71/5
sergerdān • [15b], 45/7; [17a], 50/5; [33a], 106/2	sevād: i. Ar.
sergeşte: sıf. ve i. (Fars. Başı dönmüş, kafası karışmış (kimse), şaşkın • [8b], 24/1; [8b], 24/3; [17b] 51/5	1. Siyahlık, karalık. sevād+idin • [22b] 71/2
seriğ: Sarı • [29a] 93/3	sevādu'l-vech: Yüz karartıcı durum • [6a], 14/4
serkeş. Fars. isyankar, itaatsiz kimse • [5a] 11/7	sevār • [4a], 8/4; [27b] 89/3
şerşeri: Fars. başıboş • [12b], 35/2	sevdā: Ar. aşk • [1b], 1/1; [1b], 1/1; [3b], 7/4; [9b], 26/9; [10b], 29/9; [13a], 37/5; [14b], 42/7
serv: Selvi ağacı • [10b], 29/3; [10b], 29/4; [16a] 47/1;	s.+lar • [1b], 1/1
	s.+si • [9b], 26/9
	s.+yi • [3b], 7/4
	şeykel: i. (Fars.
	1. Cilâ: 2. Cilâ yapan kimse, cilâcı. • [25b], 82/4
	seyr: Ar. gezinme, yürüyüş • [5b], 13/7; [15a], 44/1; [15a], 44/2; [21b] 66/1; [25a], 80/7; [25b], 82/2; [27b] 89/3; [29b], 94/4; [31a], 99/5; [32a] 101/8
	seyri • [27b] 89/3

şeyyād: Ar. avcı • [9b], 26/4
 ş.+lar • [23b], 75/4
 sezā: Fars. yaraşır • [6a], 14/6; [21b] 68/1
 s.-vār: Fars. layık olan • [30a], 96/2
 s.vār • [6a], 14/6
 sêz-: Hissetmek s.-ip • [33a], 105/7
 şe‘bini • [26a], 83/2
 se‘y: Ar. çabalama, Hacda Safâ ile Merve
 arasında süratle gidip gelme. •
 [23b], 75/6; [24a] 76/4
 şidk: Ar. doğruluk • [2b], 4/9
 şifât: Ar. niteleyen hal ve sıfat • [5b], 13/1;
 [5b], 13/1; [5b], 13/5; [6a], 14/5
 ş.+i • [5b], 13/1; [6a], 14/5
 ş.+ingdin • [6a], 14/5
 şifet: Ar. niteleyen hal ve sıfat • [3a], 5/6;
 [9b], 27/2; [33a], 106/6
 ş.+im • [3a], 5/6
 sigurmu • [27a], 87/2
 sihr: Ar. Büyü • [23b], 74/7
 sikender: Büyük İskender Paşa • [1b], 1/6;
 [3a], 5/5; [14b], 42/5; [31b] 100/3
 s.-sā • [14b], 42/5
 s.+sā • [1b], 1/6
 siliğda: Okşamak s.-di • [28a] 90/9
 siliğ: Pürüzsüz s.+u • [28a] 90/9
 sinān: Ar. ok temreni • [23b], 74/5; [31a],
 99/2
 sināne • [23b], 74/5
 sin-: Kırmak s.-durup • [4a], 8/4
 s.-ğan • [4a], 8/4; [20a] 61/7
 s.-ganidin • [4a], 8/4

sipāh: Fars. asker s.+idin • [3b], 6/5
 sipās: Fars. hamd ve sena • [30b], 97/3
 şirāt: Ar. yol • [19b], 59/2
 sir: Sır s.+dur • [1b], 1/1
 s.+larni • [11a], 30/5
 s.+ri • [2a], 3/4; [3a], 5/9; [8b], 23/1; [11a],
 30/7; [15a], 43/1; [16a] 46/6; [22b]
 72/3; [29a] 93/3; [29b], 94/2
 s.+ride • [3a], 5/9
 s.+iğe • [15a], 43/1
 s.+im • [16a] 46/6; [29b], 94/2
 s.+imni • [29b], 94/2
 s.+ing • [8b], 23/1; [29a] 93/3
 s.+ingni • [8b], 23/1
 s.+ini • [11a], 30/7
 sirişk: Fars. gözyaşı s.+im • [8b], 24/2;
 [9a], 25/2
 sitemkār: Fars. • [9b], 26/5
 siyeh: Fars. Kara renk • [23a] 73/1
 siymā: Ar. yüz • [5a] 11/5; [13a], 37/6
 siyne: Fars. göğüs, bağır s.+m • [5a] 12/3;
 [11b], 32/4; [16a] 46/6; [17a], 50/4;
 [23b], 74/4
 s.+mni • [11b], 32/4; [16a] 46/6; [17a],
 50/4; [23b], 74/4
 siyr: Fars doymuş, tok • [13b], 38/7; [20b]
 63/2; [21b] 66/1; [24b], 79/3
 s.-ābing: Suya doymuş • [24b], 79/3
 siyrap • [20b] 63/2
 siyreti • [13b], 38/7
 siz: Siz s.+dek • [10b], 29/3; [10b], 29/4
 soğuk: Soğuk s.+din • [25a], 80/4

şoĥbet: Ar. muhabbet s.+idin • [27a], 87/4
sol: Sol • [25a], 80/6
sor-: Sormak • [7a], 19/4; [32b], 104/3;
[33a], 105/7
s.-ap • [32b], 104/3; [33a], 105/7
s.-ma • [7a], 19/4
s.-ulsa • [9b], 27/6
sömür-: Sömmürmek s.-se • [30b], 97/7
sör-: Süründürmek s.-ey • [2b], 4/5
söy-: Sevmek s.-gen • [8b], 24/6; [32b],
103/5
s.-mekidin • [14a], 40/4
söz: Söz • [2a], 2/6; [2b], 3/9; [3a], 5/9;
[7a], 19/3; [8a], 21/6; [11b], 32/2;
[19a] 57/6; [26a], 83/3; [28b], 91/3;
[29a] 93/1; [31a], 99/7
s.+idin • [19a] 57/6
s.+ler • [11b], 32/2
sözle-: Konuşmak s.-dim • [8a], 21/6
s.-p • [29a] 93/1
s.-tip • [28b], 91/3
s.-yin • [7a], 19/3
su: su • [1b], 1/7; [2a], 3/4; [2a], 3/5; [3b],
6/4; [3b], 6/8; [4a], 8/1; [6a], 15/2;
[7a], 19/2; [7b], 21/1; [8a], 22/9;
[8b], 24/6; [9a], 25/1; [9b], 26/6;
[10a], 27/8; [12a], 34/2; [12a],
34/2; [13a], 38/2; [14b], 41/7;
[14b], 42/2; [18b], 55/2; [18b],
55/6; [19b], 58/3; [20b] 62/5; [22a]
69/3; [22b] 71/7; [24b], 78/7; [24b],

79/4; [25b], 81/6; [26a], 84/2;
[27a], 86/4; [29a] 92/9
şubĥ: i. Ar. sabah vakti • [31b] 101/3
ş. • [3a], 5/4; [9b]; [29a] 92/7;
ş.-dem • [23b], 74/4
ş.-dem • [2a], 3/6
ş.-gāhim • [30b], 98/1
ş.-i • [5a] 11/9; [5a] 12/6
ş.-i • [9b], 27/3; [10b], 30/3; [28b], 92/1;
[32a] 102/2
ş.-idem • [10b], 30/3
ş.+dek • [25a], 81/2
ş.+i • [17a], 51/3; [17b] 51/8; [18b], 56/1;
[19a] 57/2; [19b], 59/1; [30a], 96/8
ş.+ide • [17a], 51/3; [30a], 96/8
ş.+idem • [17a], 51/3
ş.+idin • [19a] 57/2
ş.+iler • [18b], 56/1
ş.+im • [19b], 59/1
su: Su. s.+da • [24b], 78/7
s.+din • [9a], 25/1; [25b], 81/6
s.+ğa • [12a], 34/2
s.+ge • [22a] 69/3
suĥendān: Fars. söz söylemeyi bilen
s.+imge • [18b], 55/6
sultān: Ar. Hükümdar • [1b], 1/7; [24b],
79/4
s.+im • [24b], 79/4
s.+din • [7a], 19/2
sunbul: Fars. sümbül • [26a], 84/2
sun-: Kırılmak s.-ğan • [27a], 86/4

şun': Ar. yapma, meydana getirme
ş.+ungdin • [2a], 3/5
şurāhi: Ar. sürahi. ş.+din • [26b], 85/2
şüret: Ar. resim, görünüm ş.+i • [13b],
38/7
ş.+ke • [11a], 30/5
şureyyā: i. Ar. Ülker, Pervin adlı yıldız
takımı • [31a], 98/6
surūd: Fars. nağme s.+in • [6a], 15/2
surūr: Ar. sevinç • [19b], 58/3
s.+yidin • [2a], 3/4
süz: Fars. yanma, yanık, ızdırap s.-i • [25a],
79/6
s.+i • [23a] 73/3; [23a] 73/5
sühā: i. Ar. Büyükyıldız kümesindeki
en küçük yıldız s.+ge • [23b], 74/6
sümürger • [25a], 80/4
sünbül: Sümbül • [4a], 8/5; [13a], 37/7;
[26b], 85/5
s.+dur • [4a], 8/5
s.+in • [13a], 37/7
sür-: Sürmek s.-seng • [26b], 85/7

Ş

şād: Fars. sevinç ş.+lık • [3b], 6/7
ş.+mān: Sevinçli • [28b], 92/6
şāh: Fars. Padişah • [1b], 1/7; [9a], 25/6;
[10a], 27/8; [15a], 43/3; [16b] 48/2;
[19b], 58/5; [22b] 72/5; [26b], 84/6;
[30b], 98/3; [30b], 98/3
ş.+i • [10a], 27/8; [15a], 43/3; [30b], 98/3
ş.+i • [13b], 38/4

şāh: Fars. dal, budak ş.+ida • [20a] 61/3
ş.+ige • [12b], 35/3
ş.+im • [30b], 98/3
şāhin: i. Fars. avcı kuş. • [22b] 72/5
ş.+likidin • [16b] 48/2; [30b], 98/3
ş.+ni • [1b], 1/7
şāk: sıf. (Ar.) Sıkıntı ve zahmet veren,
zahmetli, eziyetli • [4a], 7/8;
şām: 1.Özel isim, 2. akşam • [1b], 1/6;
[2b], 4/5; [3a], 5/2; [3a], 5/4; [3a],
5/4; [4a], 8/5; [8a], 22/6; [8b], 24/1;
[9b], 27/4; [9b], 27/5; [11a], 31/7;
[12b], 35/1; [13a], 37/1; [19a] 57/2;
[19b], 59/1; [21a] 65/2; [25a], 81/2;
[26a], 83/4; [26b], 85/2; [27a],
87/4; [28b], 91/4; [28b], 92/1; [29a]
92/7; [31b] 101/3; [33a], 106/6
ş.-i • [9b], 27/4
ş.+i • [1b], 1/6; [2b], 4/5; [3a], 5/4; [8b],
24/1; [12b], 35/1; [19a] 57/2; [25a],
81/2; [26a], 83/4; [26b], 85/2;
[27a], 87/4; [28b], 91/4; [28b],
92/1; [33a], 106/6
şāmī: Şamlı • [8a], 22/6
ş.+ida • [12b], 35/1; [25a], 81/2; [26b],
85/2
ş.+idādur • [3a], 5/4
ş.+iğā • [2b], 4/5
şāmil: Ar. içine alan • [26a], 83/4; [27a],
87/4
ş.+imni • [28b], 92/1
ş.+ini • [28b], 91/4

şāyet: Fars. şart bildirir, eğer • [17b] 51/8;
[31a], 98/7
şāyi': Ar. Halkın diline düşmüş • [30a],
96/7
şeb: i. Fars. gece • [31a], 99/4
şebnem: i. Fars. Çiy • [16a] 47/3
şefket: i. Ar. esirgeme duygusyla sevgi
ş.+ingdin • [2b], 4/9
şeh: i. Hükümdar • [2b], 4/8; [4b], 11/2;
[5b], 13/3; [5b], 13/9; [5b], 14/1;
[9b], 26/9; [10a], 27/8; [10b], 29/4;
[12a], 34/2; [14a], 40/3; [14a],
41/5; [22b] 71/7; [24b], 78/5; [26b],
84/7; [26b], 85/7; [27b] 89/1; [27b]
89/3; [28b], 91/2
şeh-bāz: Doğan kuşu • [9b], 26/9; [22b]
71/7
ş.+lar • [9b], 26/9
şehādet: i. Ar. tanıklık yapma, Allah
yolunda şehit olma • [5b], 13/3
ş.+dek • [28b], 91/2
ş.+im • [14a], 41/5
ş.+lar • [12a], 34/2
şehd: i. Ar. Allah yolunda savaşırken ölen
kimse • [5b], 13/9
şehenşeh: sıf. Fars. şahlar şahı ş.+ge •
[27b] 89/1
ş.+i • [10a], 27/8; [26b], 84/7
şehī • [14a], 40/3; [26b], 85/7
şehīd: i. Ar. Allah yolunda savaşırken ölen
kimse • [14a], 40/3

şehlā: sıf. Ar. hafif şaşılık • [4b], 11/2;
[10b], 29/4
ş.+musiz • [10b], 29/4
ş.+lerge • [2b], 4/8
ş.+lık • [24b], 78/5
şehir: i. Fars. Şehir ş.+ini • [5b], 14/1
şehsevār: i. Fars. Usta binici • [27b] 89/3
şeker: Fars. Şeker • [5b], 13/9; [18b], 56/1;
[24b], 78/3; [29a] 94/1
şekker: Fars. şeker • [8a], 22/8; [10a],
28/3; [10b], 29/5; [19a] 57/7; [32b],
104/2
ş.-i • [10b], 29/5
şekker-bār: Fars. Etrâfa şeker saçan ş.+din
• [32b], 104/2
şemali • [22a] 70/3
şemme': Ar. koklama, Çok az ş.+i • [8b],
23/3; [13a], 37/5; [14b], 41/9
şem': Ar. mum ş.-i • [12a], 34/6
ş.-i • [27a], 86/3
ş.+idin • [29a] 93/1
ş.+iğe • [27a], 87/5
şeng: i. Fars. Neşeli, şuh kadın • [27a],
86/4
şerāb: i. Ar. Şarap, içki • [7b], 20/4
şerbet: i. Ar. Şerbet ş.-i • [29a] 93/4
şeref: i. Ar. Onur, haysiyet • [2a], 2/5
şerh: Ar. yorumlama • [7a], 18/7; [7b],
20/7; [9b], 27/4; [28b], 92/3
ş.+ini • [7a], 18/7; [7b], 20/7; [28b], 92/3
şer': i. Ar. şeriat ş.+ide • [10a], 27/7
setrenç+ide: Satranç • [19b], 58/5

ŧetsuŧ • [13a], 38/2
 ŧevk: • [32a] 102/6
 ŧevŧ: Ar. arzu, istek • [8a], 22/1; [11b],
 33/3; [26a], 84/3; [26b], 85/3; [27b]
 88/6; [29a] 94/1
 ŧevket: Ar. Ululuk ŧ.+in • [32a] 102/1
 ŧ.+ide • [26a], 84/1
 ŧ.+ide • [26a], 84/3; [26b], 85/3
 ŧ.+idin • [11b], 33/3; [27b] 88/6
 ŧ.+imni • [29a] 94/1
 ŧey: ŧey • [1b], 1/3; [4b], 9/6; [4b], 9/7;
 [10b], 29/6; [10b], 30/2; [14a],
 40/5; [15a], 43/3; [22a] 70/2
 ŧeydā: Fars. divane • [1b], 1/3; [10b], 29/6;
 [10b], 30/2
 ŧeyh: Ar. ŧeyh ŧ.+i • [4b], 9/7
 ŧ.+ler • [4b], 9/6
 ŧeytān: i. Ar. ŧeytan ŧ.+dur • [14a], 40/5
 ŧiddet: i. Ar. kuvvet derecesi ŧ.+idin •
 [10a], 28/5; [24b], 78/6
 ŧ.+iŧe • [13b], 39/3
 ŧ.+in • [9b], 27/4
 ŧifŧārip • [25a], 80/4
 ŧikence: Fars. eziyet ŧ.+ler • [4a], 8/3
 ŧikest: Fars. kırmak • [4b], 9/6; [6a], 15/7;
 [31a], 98/7
 ŧikeste: Fars. kırılmış • [31a], 98/7
 ŧim-: Emmek.
 ŧ.-ip • [14a], 40/4
 ŧīrīn: Fars. tatlı • [3a], 5/9; [7b], 21/1;
 [22b] 72/1; [22b] 72/1; [27b] 89/4
 ŧ.+de • [27b] 89/4

ŧirket: Ar. ortaklık • [25b], 82/5
 ŧiŧe-’i • [3a], 5/7
 ŧiyve: i. Fars. ŧive • [15a], 43/6
 ŧol: ŧu, o • [14a], 41/1
 ŧöhret: Ar. ün, nam ŧ.+i • [30a], 96/5
 ŧucā’: Ar. cesur • [10a], 27/7
 ŧūh: Fars. cilveli kadın • [2a], 2/6; [27a],
 86/4 ;[4b], 9/6; [7b], 20/4; [8b],
 24/3; [9a], 24/9; [20b] 63/2
 ŧ.-i • [9b], 26/5
 ŧ.+i • [9a], 24/9; [20b] 63/2
 ŧ.+um • [8b], 24/3
 ŧukr: i. (Ar. ŧukr) Verdiŧi nîmetler için
 Allah’a karŧı duyulan minneti dile
 getirme. ŧukr+i • [28a] 90/7
 ŧukufte: sıf. (Fars. ŧukuften “çiçek
 açılmak”tan ŧukufte) Açılmış
 (çiçek) • [4a], 8/5
 ŧu’āhemze’-i •
 ŧu’le: Ar. ateŧ alevi, ışıŧ • [3b], 7/2; [12b],
 35/1; [25b], 82/1; [27a], 87/5;
 [29b], 95/2
 ŧ.-hīz: Fars. ışıŧ sačan • [12b], 35/1
 ŧ.+liŧ • [25b], 82/1
 ŧ.+sidek • [29b], 95/2
 ŧükr: Ar. ŧükür • [12a], 34/7; [12a], 34/7;
 [12a], 34/9; [18a], 53/3; [19a] 56/4;
 [19b], 59/5; [30b], 97/3
 ŧ.-i • [30b], 97/3
 ŧ.+ānemiz • [12a], 34/7
 ŧ.+i • [18a], 53/3; [19a] 56/4; [19b], 59/5
 ŧ.+ler • [7a], 18/6

T - T

tāb: Fars. 1.Güç, 2. Sıvcaklık, 3. Tazelik • [3b], 6/6; [23b], 74/5;
t.+siz • [29a] 92/9
t.+ustānida • [32b], 104/2
tabān: Fars. Parlak, ışıklı t.+im • [24b], 79/5
tābi • [8a], 22/1; [19b], 59/1; [24b], 78/1; [31b] 101/5
t.+idin • [8a], 22/1; [24b], 78/1; [31b] 101/5
tāc: i. (Fars. tēc)
1. Hükümdarlık alâmeti olarak giyilen, genellikle kıymetli taşlarla süslü baş kisvesi • [7a], 19/2; [19b], 59/3; [31b] 100/3
t.+i • [31b] 100/3
taf-: Bulmak t.-alma • [1b], 2/3
t.-ay • [2a], 2/4; [28a] 90/4
t.-ğan • [6b], 17/5; [11a], 31/5; [11b], 33/4
t.-ibdur • [11a], 31/4; [12b], 35/7
t.-ilmadi • [28a] 90/4
t.-ip • [2a], 2/5; [21a] 65/3; [25b], 82/2
t.-kaymu • [26a], 83/3
t.-kum • [16b] 49/4
t.-kusi • [11b], 33/5
t.-madi • [10b], 29/7; [10b], 29/8; [11b], 33/4; [12b], 35/6; [16b] 49/2; [16b] 49/4; [17b] 52/1; [21a] 65/3; [28a] 90/8; [29b], 95/5

t.-madim • [10b], 29/7; [10b], 29/8; [11b], 33/4; [16b] 49/2; [16b] 49/4; [17b] 52/1; [21a] 65/3; [29b], 95/5
t.-mağa • [6a], 15/4; [12b], 35/7
t.-mağay • [12b], 35/7
t.-mağ • [19a] 57/6
t.-maṅg • [19b], 59/3
t.-mas • [2a], 3/7
t.-may • [2a], 2/6; [13a], 36/7; [21b] 67/1; [27b] 88/3; [33a], 106/5
t.-muğum • [27a], 87/1
t.-sa • [20a] 61/5; [26b], 85/4
t.-saṅg • [8a], 21/7; [18b], 55/3
t.-ti • [5b], 13/4; [7b], 21/4; [18a], 53/3; [18b], 54/7; [19a] 57/1; [19a] 57/2; [32b], 104/3
t.-tim • [7b], 21/4; [18a], 53/3; [32b], 104/3
t.-ur • [24b], 79/3; [28a] 89/6
t.-ursen • [28a] 89/6
tağ: Dağ • [9b], 27/6; [10a], 28/1; [10a], 28/5; [22a] 69/4
t. • [3b], 6/3; [10a], 28/2; [16b] 49/8; [19a] 56/4; [27b] 89/4; [31b] 100/5
t.+i • [9b], 27/6; [10a], 28/1; [10a], 28/5
t.+i • [16b] 49/8; [19a] 56/4; [27b] 89/4; [31b] 100/5
t.+ida • [10a], 28/1
t.+idin • [16b] 49/8
t.+ini • [27b] 89/4
tāket: i. (Ar. tākat) Bir şeyi yapabilmek için gereken güç, kuvvet, derman.

t. +im • [31b] 100/2
 tāki • [6a], 15/6
 talaş-: Çekiştirmek t. -imdur: • [8b], 24/4
 t.-ur • [8a], 22/8; [23b], 74/8
 t̄ali': i. (Ar. t̄ulū' "doğmak"tan t̄ali')
 1. Doğan, tulū eden. 2. Baht, t̄alih • [12a], 34/2
 tama': i. (Ar. tama') Aç gözlülük, tamah • [12a], 34/5
 tamizing • [11b], 33/3
 tang: • [17a], 50/4; [24a] 77/3;
 tāng: Şaşmak • [10a], 28/3; [31b] 100/6; [32a] 102/6; [32b], 103/4; [33a], 106/6
 tāng • [6b], 16/2; [7b], 20/3; [7b], 20/6; [9b], 27/2; [16a] 46/6; [19a] 57/5; [27b] 89/2
 tāngla-: Şaşmak • [14b], 41/7
 tanuğ+luğ: şahitlik • [1b], 1/5
 tap-: Bulmak tap-sang • [8b], 23/3
 tār: sıf. (Fars. tār) Karanlık, ip, iplik • [6a], 15/6; [7b], 20/1; [8b], 23/4; [13b], 38/5; [18b], 55/2; [21b] 67/4; [23b], 75/2; [28b], 92/4; [32b], 104/3
 tārāc: i. (Fars. tārāc) Yağma, çapul • [21b] 67/4
 t.+i • [8b], 23/4; [18b], 55/2
 t.+mubar • [23b], 75/2
 tart-: Tartmak
 t.-ip • [9a], 26/2; [22a] 70/3
 t.-mas • [18a], 53/4

taş: i. Taş • [5b], 13/1; [7b], 20/2; [7b], 20/2; [8b], 24/1; [8b], 24/2; [8b], 24/2; [8b], 24/3; [8b], 24/5; [11a], 30/8; [11b], 32/6; [12b], 35/4; [13b], 38/4; [15b], 45/1; [15b], 45/7; [17b] 52/4; [24a] 77/3; [27b] 89/3; [32b], 105/1
 tāş • [3a], 5/7
 t.+i • [12b], 35/4; [17b] 52/4
 t.+idin • [13b], 38/4
 t.+idur • [8b], 24/3
 t.+imdur • [8b], 24/1
 t.+imga • [15b], 45/1
 t.+ka • [5b], 13/1; [8b], 24/2
 taşla-: Atmak
 t. -ban • [32b], 105/1
 taşla-p • [8b], 24/5; [11a], 30/8; [11b], 32/6; [24a] 77/3
 taş-lar • [8b], 24/1; [15b], 45/7
 taş-laridin • [8b], 24/1
 tat-: Çekmek
 t. -ar • [29a] 93/5
 t.-mayin • [11b], 33/5; [32b], 104/2
 t.-ur • [1b], 2/1; [10a], 28/3
 t.-urmiş • [10a], 28/3
 t̄āvūs: i. (Fars. t̄ā'ūs < Ar. t̄a'ūs < Yun.) Sülüngiller familyasından, tiz sesli, erkeğinin kuyruğu çok uzun, süslü, parlak ve güzel renkli çok büyük kuş • [14a], 41/1
 tāze: i. (Fars. tāze)

1. İlk ve yeni durumunu koruyan,
bayatlamamış, bozulmamış olan •
[33a], 106/1

tā'at: i. (Ar. tāt)at)

1. Allah'ın emirlerine uyma, emredilene
yapma.

2. İbâdet, takvâ • [20b] 62/3

t.+i • [18a], 54/6

tebessüm: i. (Ar. besm "gülümsemek"ten
tebessum) Gülümseme • [30b],
97/4

tebl: i. (Ar. tabl) Davul • [13a], 38/2; [22b]
72/5

t.+ini • [22b] 72/5

tefrika: i. (Ar. fark "ayırma"tan tefrika)

1. Sürekli anlaşmazlık, ayrılık, nifak,
ihtilâf • [3a], 6/1

tefsir: Ar. Yorumlama

t.+i • [22b] 71/1; [23a] 74/2

t.+in • [22b] 71/1

teg-:Değmek, temas etmek. •

t.-di • [12b], 35/3

t.-ken • [8a], 22/3; [23b], 74/6

t.-miş • [2b], 3/9

tehsin: i. (Ar. husn "güzel olmak"tan
tahsin)

1. Güzel bulup takdir etme, övme,
alkışlama • [8a], 21/7

tehsin • [7b], 21/1; [16a] 46/7; [22b] 72/1

teht-i: i. (Fars. taht)

1. Hükümdarların üzerine oturdukları
koltuk • [31b] 100/3

t.+ini • [10a], 27/8

tekdîr: i. (Ar. qadr "miktârını belirtmek,
yüceltmek, hükmetmek"ten taqdir)

1. Beğenme, güzel bulduğunu, beğendiğini
belirtme • [23b], 75/6

tekellum: i. (Ar. kelâm "söz"den tekellum)
Söyleme, lakırdı etme, konuşma •
[31a], 100/1

t. • [28a] 91/1; [29a] 93/4

t.+de • [29a] 93/4

tek-: Değmek

t. -kensiri • [3b], 6/7

teklif: i. (Ar. kulfet "meşakkat"ten teklif)

1. Bir hususta yapılması veya yapılmaması
düşünülen şeyler hakkında
başkalarına görüş sunma, öneride
bulunma • [4b], 9/2; [13a], 36/6

tekrâr: i. (Ar. kurûr "geri dönmek"ten
tekrâr)

1. Aynı olay, iş yâhut eylemin yeniden bir
veya daha çok defa meydana gelişi
• [29a] 94/1

tekrir: i. (Ar. kurûr "geri dönmek"ten
tekrir)

1. Bir şeyi bir daha yapma, bir daha
söyleme, tekrar etme, tekrarlama: •
[1b], 2/2

tekvâ: i. (Ar. vikâye "korumak, himâye
etmek"ten taqvvâ)

1. Allah korkusu ile Allah'ın yasakladığı
şeylerden, önce şirkten, sonra da
günah, günah ve haram olması

ihimâli bulunan şüpheli durumlardan, gereksiz şeylerden korunma, sakınma • [8b], 23/3; [12b], 36/5; [21a] 65/7

t.+din • [21a] 65/7

tekye-gâhim • [30b], 98/2

telbe: sıf. Deli • [8b], 23/2; [13b], 39/6; [15b], 44/7; [17a], 50/7; [17a], 51/2; [17b] 52/4; [18a], 54/1; [23b], 74/7; [28a] 90/6

t.++ge • [23b], 74/7

t.++lerde • [15b], 44/7

t.+r • [8b], 23/2; [13b], 39/6

telbere-bdur: Divane olmak • [13b], 39/6

telh-kām: sıf. (Fars. telh “acı” ve kām “damak” ile telh-kām) Kederli • [2a], 3/7

telmur-: Kekeleyerek, duraksayarak tedirgince konuşmak t.-se • [15b], 45/1

temām: sıf. ve i. (Ar. temām)

1. Bütünlüğünü bozacak bir eksiği olmayan (şey), bütün • [15b], 44/6; [23b], 75/2

temam-i • [20a] 61/5

temennā: i. (Ar. temenni > temennā)

1. Arzu, istek, temennî • [2b], 4/5; [4b], 8/8; [10b], 30/2; [11a], 30/9; [26b], 86/2; [27a], 86/5; [28a] 90/7; [29a] 92/7

t.+din • [2b], 4/5; [4b], 8/8

t.+si • [10b], 30/2; [27a], 86/5; [29a] 92/7

t.+sida • [27a], 86/5; [29a] 92/7

t.+si • [17a], 50/5

temeshur: i. (Ar. mashara “maskara”dan temeshur) Alaya alma, istihzâ etme • [13a], 37/6

temkîn: i. (Ar. mekân “yer”den ve mekânet “kadri yüce olmak”tan temkin)

1. İhtiyatlı ve tedbirli olma, ağırbaşlı ve düşünceli davranma, ağırbaşlılık • [24a] 76/2

ten: i. (Fars. ten)

1. İnsan vücûdunun dış yüzü, cilt • [1b], 1/3; [2a], 3/8; [2b], 4/8; [3b], 7/4; [15a], 44/4; [17b] 52/2; [20b] 62/6; [23b], 74/6; [30a], 95/8

t.+de • [2a], 3/8

t.+im • [23b], 74/6

t.+ingge • [7a], 19/5

t.+siz • [15a], 44/4

têngiz: Deniz

t. +lerde • [10a], 28/2

têngri: Allah, Tanrı • [20b] 62/6; [30a], 95/8

t.+ge • [30a], 95/8

tereb: i. (Ar. tarab) Sevinmekten gelen coşkunluk, sevinç ve şenlik • [10a], 28/1; [25b], 81/5; [26b], 85/4

tereb-nāk: sıf. (Fars. -nāk ekiyle) Sevinçli, neşeli, coşkun • [25b], 81/5; [26b], 85/4

teref: i. (Ar. taraf)

1. Ön, arka, sağ, sol, üst ve alt yanlardan her biri, cihet, yön • [9b], 26/4; [23a] 73/7	tersā: i. ve sıf. (Fars. tersā) Hristiyan • [16a] 46/5; [20b] 62/5
teref: Taraf • [7a], 18/6; [15a], 44/1; [23a] 73/2; [27b] 89/5	t.+lık • [20b] 62/5
t.+din • [27b] 89/5	teryāk: i. (Ar. Panzehir • [17b] 51/7; [25b], 81/4
t.+ke • [23a] 73/7	teş-: Deşmek
terehhūm: i. (Ar. rahmet “merhamet etmek”ten terahhūm) Acıma, merhamet etme • [10a], 28/4; [15a], 43/5; [15b], 45/1; [17b] 51/7; [20a] 61/8	t.-ip • [24a] 76/1
t.+din • [15b], 45/1	teşne: sıf. (Fars. teşne)
terīk+ingē: i. (Ar. tarīk)	1. Susamış • [14a], 40/4; [32b], 104/2
1. Yol • [13a], 36/6	t.+dur • [32b], 104/2
terk: i. (Ar. terk)	tevbe: i. (Ar. tevbe)
1. Bırakma • [7a], 19/2; [8b], 23/3; [12b], 36/5; [13b], 39/5; [14b], 42/3; [15a], 44/2; [15a], 44/3; [15b], 44/7; [16b] 48/2; [16b] 49/3; [18a], 53/3; [19b], 59/4; [20b] 62/7; [23b], 75/2; [23b], 75/6; [25a], 80/1; [26b], 85/6; [27a], 86/6; [29b], 95/6; [30b], 97/6	1. İşlediği bir hatâdan, suç veya gûnahtan pişmanlık duyup bir daha yapmamaya karar verme • [4b], 9/2
t.-i • [16b] 48/2; [20b] 62/7; [23b], 75/2; [23b], 75/6; [27a], 86/6	tevekkul: i. (Ar. işlerini Allah’a bırakma, yeis ve kederden kurtulma,
t.-in • [7a], 19/2; [14b], 42/3; [15a], 44/2; [15a], 44/3; [26b], 85/6	t.+ni • [23b], 75/6; [24a] 76/4
t.-ini • [15a], 44/3; [26b], 85/6	tevfık: i. (Ar. vefk “uygun olmak”tan tevfık)
ter: Ter	1. Uygun duruma getirme, uydurma • [30b], 98/3
t.+ni • [2b], 4/6; [25b], 82/2	tevķ: i. (Ar. tavķ)
	1. Gerdanlık. 2. Tasma, halka • [9a], 25/3
	tēz: sıf. (Fars.
	Çabuk geçen, süratli • [2a], 3/6
	te’līm: i. (Ar. ‘ilm “bilmek, anlamak, öğrenmek”ten ta’lim)
	1. Öğretme, belletme.
	2. Ders verme, okutma, öğretim, tedris • [24a] 76/5
	ţib: i. (Ar. Tabiplik ilmi • [30a], 96/4
	ţıfl+ i. (Ar. ţıfl)

1. Küçük çocuk
 t.+lar: • [7b], 20/2
 t. • [12a], 34/3; [17a], 51/2; [19b], 58/2;
 [20b] 62/2; [24a] 76/5; [24a] 76/6
 t.-sen • [24a] 76/6
 t.+i • [17a], 51/2; [20b] 62/2; [24a] 76/5
 t.+idur • [20b] 62/2
 t.+iğe • [24a] 76/5
 tīg: i. (Fars. tig) Kılıç.
 t.+din • [25b], 81/4
 t.+i • [15a], 43/5; [15b], 45/4; [25a], 81/2
 t.+ing̃ • [27a], 87/3
 t.+ing̃ • [25a], 81/2
 tiken: Diken • [27a], 86/5; [28b], 92/5;
 [30b], 98/2
 t.+siz • [27a], 86/5; [28b], 92/5
 tik-: Dikmek
 t.-ip • [4a], 8/2; [27b] 88/2; [27b] 89/5;
 [28b], 92/5
 tile-. Dilemek • [24a] 77/5
 t.-r • [5a] 12/4; [21a] 65/2; [27a], 86/6;
 [28a] 91/1
 t.-rmen • [21a] 65/2
 t.-rsen • [27a], 86/6
 t.-se • [18a], 54/2; [29b], 94/7
 t.-seng̃ • [29b], 94/7
 til: Dil • [1b], 2/2; [2a], 3/1; [2a], 3/4; [5a]
 12/4; [7a], 18/1; [7a], 18/2; [7a],
 19/4; [10a], 28/5; [15b], 45/3;
 [18a], 54/2; [18b], 55/6; [19a] 57/4;
 [19b], 58/4; [19b], 59/1; [19b],
 59/4; [21a] 65/2; [21b] 68/1; [24a]

77/5; [24b], 78/1; [26a], 83/1;
 [27a], 86/6; [27a], 87/1; [28a] 90/7;
 [28a] 91/1; [29a] 94/1; [29b], 94/3;
 [29b], 94/5; [29b], 94/7; [29b],
 94/7; [30a], 95/9
 t.+idin • [29b], 94/7
 t.+im • [1b], 2/2
 t.+ini • [29a] 94/1; [29b], 94/5
 timūr: Demir • [10a], 27/8
 tiniş: Sakin • [16b] 49/4
 tīr: i. (Fars.
 1. Ok. 2. Sevgilinin kirpiği • [7a], 19/1;
 [22a] 69/1; [23a] 73/2
 tīrgüz-: Dizmek
 t.-üt • [15a], 43/7
 tīrīk: Diri • [7a], 19/3
 t.+lik • [13b], 39/1
 tiryak: i. Ar. panzehir, antidot • [11b], 33/5
 t.+i • [2a], 3/7
 tīşe: i. (Fars. tişe)
 1. Balta, nacak, külünk
 t.+sidin • [10a], 28/5
 tiş: Diş
 t. +ing̃ • [20b] 62/7; [26a], 84/4
 t.+ing̃dek: • [26a], 84/4
 t.+leri • [31a], 99/1
 titre-: Titremek
 t. -tken • [14a], 40/3
 tīyr-i: i. (Fars. tir)
 1. Ok • [17a], 50/1
 t. • [13a], 37/1; [13a], 37/1; [19b], 59/1
 t.+lik • [13a], 37/1

tiz: sıf. (Fars. tiz) Çabuk, seri, tez • [12b], 35/1; [15b], 46/1; [24a] 77/1
tofrāg: i. Toprak
t. +ida: • [6a], 15/2
t.+idin • Bulunamadı
t.+iğa • [2a], 3/5
t.+iğe • [17a], 50/3
t.+imni • [31b] 100/4
t.+ini • [6a], 15/3
tofrāk: Toprak • [5a] 11/7; [7b], 21/5
t.+idin • [19b], 58/2
t.+ni • [7b], 21/5
tokkuz • [30b], 98/5
tokuz: i. Dokuz • [26a], 83/7
tokuz • [17b] 51/6
tola: Çok • [6a], 14/4; [6b], 17/2; [13b], 38/5; [16b] 49/6; [17b] 51/5; [17b] 52/2; [32b], 103/4
tong: Çiğ • [25a], 80/4
toy-: Doymak t.-upmen: • [33a], 106/1
tök-: Dökmek • [4a], 8/1; [5a] 11/8; [6a], 15/1; [8a], 22/4; [10a], 28/6; [14a], 40/1; [14a], 40/7; [27b] 88/3; [28a] 90/2; [29a] 93/2; [31b] 101/2
t.-er • [14a], 40/7
t.-ken • [14a], 40/1
t.-me • [31b] 101/2
t.-ülđi • [8a], 22/4; [27b] 88/3; [28a] 90/2
t.-üp • [4a], 8/1; [5a] 11/8; [29a] 93/2
t.-ürmen • [10a], 28/6
töşek: i. Yatak.
t.+im • [30b], 98/2

tuğan: i. (Ar. Nuh peygamber zamânında dünyâyı kaplayacak şekilde yağan çok şiddetli yağmur
t. +din • [17b] 52/3
tuğūliyyet: i. (Ar. tuğūliyyet) Çocukluk • [8b], 24/5
tuğm: i. (Fars. Tohum
t.+ini • [10b], 30/4
tulu': i. (Ar. tulū') (Gök cisimleri için) Doğma, doğuş • [9b], 27/3; [17b] 51/8; [10a], 28/6
turfe: sıf. (Ar. turfe)
1. Görülmemiş, nâdir • [7a], 18/6; [25b], 81/6; [27b] 89/1
t.+dur • [27b] 89/1
t.+terefnāk • [7a], 18/6
tur-: Durmak.
t. maqlig • [26b], 85/2
t.-sa • [15a], 44/3
t.-ur • [14a], 40/1; [19b], 58/1; [19b], 58/6; [31a], 99/7; [33a], 106/1
tuşa • [10a], 28/5
tut-: Tutmak • [1b], 1/6; [2a], 3/4; [3a], 5/3; [4b], 9/3; [4b], 9/3; [6a], 15/3; [6b], 16/1; [6b], 16/6; [7a], 18/4; [7b], 21/2; [9a], 26/1; [9b], 27/3; [12a], 34/5; [13a], 37/7; [13b], 39/7; [14b], 41/6; [14b], 42/2; [14b], 42/3; [14b], 42/3; [14b], 42/4; [15b], 45/6; [17b] 51/7; [18a], 53/6; [18a], 53/7; [18a], 54/3;

[18b], 56/1; [19a] 57/5; [19b], 58/6;
 [21a] 65/7; [21b] 66/2; [21b] 67/3;
 [22a] 69/5; [22b] 71/3; [23a] 74/2;
 [24b], 79/2; [25a], 80/5; [25a],
 81/2; [25b], 82/4; [29a] 93/1; [29b],
 95/1; [30a], 95/8; [31b] 100/6;
 [33a], 105/5

t.-ay: • [14b], 41/6

t.-kan • [24b], 79/2

t.-kil • [7b], 21/2

t.-kin • [25a], 80/5

t.-ma • [4b], 9/3; [6b], 16/1; [13a], 37/7;
 [14b], 42/3; [18b], 56/1; [31b]
 100/6

t.-mağil • [6b], 16/1

t.-mağimdin • [18b], 56/1

t.-masa • [13a], 37/7; [31b] 100/6

t.-masam • [13a], 37/7

t.-miş • [1b], 1/6; [22a] 69/5

t.-sa • [9a], 26/1; [12a], 34/5; [18a], 53/6;
 [19a] 57/5; [23a] 74/2; [25a], 81/2;
 [29b], 95/1

t.-sam • [12a], 34/5; [19a] 57/5; [23a]
 74/2; [25a], 81/2

t.-sām • [6a], 15/3

t.-ti • [3a], 5/3; [4b], 9/3; [7a], 18/4; [21b]
 67/3

t.-tūng • [2a], 3/4

t.-uban • [30a], 95/8

t.-up • [14b], 42/3; [15b], 45/6; [22b] 71/3;
 [29a] 93/1; [33a], 105/5

t.-upsen • [33a], 105/5

t.-urmen • [9b], 27/3

tutsak: i. Savaşta ele geçirilen düşman, esir.
 • [18a], 53/6

tūṭi: i. (Fars. tūṭi) İşittiği sesleri taklit eden,
 bâzı kelimeleri söyleyebilen
 papağan türünden bir kuş, dudu,
 dudu kuşu • [8a], 22/8; [22b] 72/2

tūṭi+siġa • [10a], 28/3

tūṭi+yā • [31b] 100/3

tuvāki: Duvak • [4a], 8/6

tüg-emes: Bitmek • [7a], 18/7

tüg-enmes • [10a], 27/7; [31b] 101/1

tüg-ep • [33a], 105/7

tüg-mege • [10b], 30/3

tüg-ünmes • [7b], 20/7

tüget-: Tüketmek

t.- tim • [16b] 49/6

tümen: i. 1. Büyük küme, yığın.
 2. asker. Tugayla kolordu arasında yer alan
 birlik. • [7b], 20/6; [24a] 76/2

tün: i. Dün • [1b], 2/3; [8a], 22/3; [8a],
 22/6; [8b], 24/2; [23b], 74/4; [25b],
 82/1

t.+i • [8a], 22/3; [8a], 22/6; [25b], 82/1

t.+ide • [8a], 22/3; [25b], 82/1

t.+ler • [1b], 2/3; [8b], 24/2; [23b], 74/4

t.+leri • [8b], 24/2; [23b], 74/4

tür: Çeşit .

t.+lük • [24a] 76/2

tüş: Düş, rüya

t.+de • [19b], 58/3

tüş-: Düşmek.

t.-er

• [27a], 87/2

t.-keç • [13a], 37/5; [16a] 46/5; [32a]
102/6

t.-keçke • [12b], 35/1

t.-keli • [32a] 102/4

t.-ken • [4a], 7/6; [17a], 51/3; [22b] 71/1

t.-keymu • [28b], 92/2

t.-meding • [4b], 8/8

t.-megeymu • [22a] 69/3

t.-miş • [16a] 47/3

t.-se • [8a], 22/5; [29b], 95/2

t.-ti • [3a], 6/1; [12a], 34/3; [17b] 51/6;
[20b] 62/7

t.-üp • [1b], 1/2; [22b] 71/2; [27a], 87/6

t.-üpdur • [22b] 71/2

teleb-kār: sıf. ve i. (Ar. taleb “istek” ve Fars.
-kār ekiyle taleb-kār)

1. İstekli, arzulu • [30a], 96/7

tırfe: sıf. (Ar. tırfe)

1. Görülmemiş, nâdir. 2. Garip, tuhaf •
[7a], 19/1

tūfī: i. (Fars. tūfī) İşittiği sesleri taklit eden,
bâzı kelimeleri söyleyebilen
papağan türünden bir kuş, dudu,
dudu kuşu • [28b], 91/3

U

uçmak+: Cennet u.+da • [3a], 5/8

u.+ğe • [19b], 59/2

uç-: Uçmak

u.-ti • [12a], 34/2

u.-up • [22b] 71/7

uḥlat-: Uyumak u.-ip • [29a] 92/7

ulağ • [4a], 8/4

ula-: Ulamak u.-p • [31a], 99/5

u.-nmaḥdur • [13b], 38/6

ular: Onlar u.+ğa • [27b] 88/6

u.+ğā • [4b], 8/9

u.+ğe • [28a] 90/7

ulaş-: Ulaşmak u.-kan • [25a], 79/6

ula-: Ulamak u.-ydu • [13b], 38/6

ulus: Millet • [20b] 62/2

umīd:Ümit • [33a], 106/2

u.-i • [29a] 93/1

u.+ide • [27a], 86/7

u.+im • [27a], 87/4

ur-: Urmak u.-ay • [2a], 2/4

u.-di • [4a], 7/9; [5b], 13/5

u.-ğali • [9b], 26/5

u.-ğum • [14a], 41/3

u.-ğusidur • [5b], 13/3

u.-ma • [7b], 21/4; [11a], 30/6; [22a] 69/7;
[26a], 83/7; [26b], 85/2; [31a], 99/5

u.-mağaymen • [31a], 99/5

u.-mağil • [7b], 21/4

u.-sa • [15a], 44/3; [17b] 52/4; [19a] 56/5;
[22a] 69/7; [25b], 82/3

u.-saṅg • [22a] 69/7

u.-up • [2a], 3/4; [2a], 3/6; [4a], 8/4; [5b],
13/2; [15a], 43/1; [17a], 50/2; [21a]
65/6; [29b], 94/3; [32a] 102/5

u.-ur • [3a], 5/10; [11a], 31/7; [13a], 37/5;
[14a], 40/1; [18a], 54/2; [18a],

54/4; [19b], 58/1; [19b], 58/4;
[19b], 58/6; [21a] 65/4; [21a] 65/4;
[27b] 89/3; [31a], 99/7; [33a],
106/1

ustihān: Beden, iskelet • [33a], 105/7

uṣat-: Parçalamak, bölmek u.-қан •

u.-ti • [32a] 102/1

uṣbu: İşte bu • [11a], 30/9; [27b] 89/1;
[30b], 97/3; [31b] 101/5

u.+lar • [11a], 30/9

uṣṣāk: Aşıklar • [9a], 25/4

utru • [15a], 44/3

uyku • [6b], 16/4

uz: Güzel • [11a], 31/2; [13b], 39/5; [17b]
51/6; [20a] 61/1; [26a], 83/4; [26a],
83/7; [26b], 85/5; [28b], 91/3;
[28b], 91/3; [29a] 93/1; [29a] 93/2;
[29b], 94/5; [30b], 98/5

uzrā • [5a] 11/3

Uzun: Uzun • [26b], 85/5; [29b], 94/5

Ü

ü: Ve • [5b], 13/4; [5b], 13/9; [7a], 18/6;
[21a] 65/7;

üç: Üç • [8b], 23/2;

üçün: İçin • [4a], 8/7; [4b], 8/9; [4b], 9/1;
[7a], 19/5; [9b], 26/4; [9b], 26/8;
[13a], 38/2; [13b], 38/3; [15a],
43/1; [20a] 60/1; [24b], 78/4; [29b],
95/5; [31b] 100/5; [32a] 101/7

ü.+dur • [20a] 60/1

ümīd: Ümit • [9b], 27/3; [11a], 31/1; [12a],
33/6; [13b], 39/5; [13b], 39/7; [17b]
51/8; [18a], 53/7; [19a] 57/5; [21b]
66/2; [23b], 75/1

ü.+i • [23b], 75/1

ün: Nam • [7b], 19/5;

ün-: Filizlenen ü.-gen • [26a], 84/2

üst: Üst ü.+ide • [24b], 78/2

ü.+inde • [31a], 99/2

ü.+üvār • [12a], 33/6

üz-: Koparmak ü.-ey • [33a], 106/2

ü.-geymiz • [32b], 104/5

ü.-mey • [22a] 70/4

üzre • [1b], 1/2; [2a], 2/4; [2a], 3/4; [2b],
4/7; [3a], 5/10; [9b], 26/8; [10b],
29/3; [10b], 29/4; [14a], 40/1;
[14a], 40/3; [16a] 47/3; [21a] 64/1;
[24b], 79/4

V

vā-bestelik: sıf. Fars. -e bağlı, ancak ...
olursa olabilir • [22b] 72/4

vākif: Ar. Bilen, haberdar kimse • [1b],
2/2; [13a], 38/1; [15b], 45/6

v.+i • [13a], 38/1

vāmīk: Vāmīk özel isim, Vamık” • [3a],
5/11; [5a] 11/3

v.+din • [3a], 5/11

vāriṣ: i. Ar. Mirasçı vāriṣni • [2a], 3/3

vāṣil: vāṣıl: (Ar.) Ulaşan • [9b], 27/3

vaṣl: Vaṣl (Ar) “kavuşma” • [2a], 3/7; [4a],
8/4; [6a], 15/2; [6b], 16/3; [11a],

30/7; [11a], 31/5; [11a], 31/5;
 [14a], 41/5; [15a], 43/1
 v.+i • [2a], 3/7; [6b], 16/3; [11a], 31/5;
 [15a], 43/1
 v.+ide • [15a], 43/1
 v.+ing • [2a], 3/7
 v.+ini • [11a], 31/5
 vāy • [28b], 91/4
 vā'izā • [4b], 10/2
 vve'l-leyl izā yeğşā: Ar. Leyl sursi 1. ayet
 (Bastırdığı zaman geceye yemin
 olsun) • [22b] 71/2
 ve'rzuḡnā: Ar. Bakara 60. Ayet (Bize rızık
 veren) • [1b], 2/1
 ve'z-ḡuḡhā: Ar. Duha suresi 1. ayet (Kuşluk
 vaktine yemin olsun) • [22b] 71/1
 v.+ḡe • [23a] 74/2
 vech: i. (Ar.)
 Yüz, çehre v.+i • [8b], 23/4
 vefā: i. (Ar.): vefā • [12b], 36/2; [13b],
 38/3; [15a], 43/2; [30b], 97/6;
 [31a], 99/6
 v.+din • [11b], 32/7; [18a], 54/3
 v.+lar • [12b], 36/2
 v.+siz • [11b], 32/1; [11b], 32/7; [15b],
 45/1; [16a] 48/1
 v.+sizlik • [11b], 32/1; [11b], 32/7; [16a]
 48/1
 veh: ünl. (Ar.) • [1b], 2/3; [3b], 6/5; [6b],
 16/2; [7a], 19/3; [7b], 20/7; [8a],
 21/6; [9a], 25/4; [11b], 33/2; [12a],
 34/2; [17a], 51/3; [17b] 52/1; [17b]

52/5; [18a], 53/5; [20a] 61/2; [21a]
 64/1; [21a] 65/3; [22a] 70/5; [27a],
 87/5; [28a] 90/2
 veḡt: Vakit • [8a], 22/5; [11a], 31/7; [20b]
 62/3; [22a] 70/1; [23a] 73/1; [29a]
 93/4
 v.-i bedri • [8a], 22/5; [23a] 73/1; [29a]
 93/4
 v.+i • [11a], 31/7; [20b] 62/3
 velēkin: Velakin • [5b], 13/3; [28a] 90/2
 velī: (Fars.) Ama, fakat, lâkin, şöyle ki velī
 • [8b], 24/6; [9b], 27/1; [12b], 35/4;
 [12b], 36/1
 velī: Fars. lakin, ancak • [15b], 45/3;
 [24b], 78/5
 ver-: Vermek • [4a], 7/9; [5b], 13/5; [8a],
 22/1; [8a], 22/2; [8b], 24/5; [9b],
 27/5; [11a], 30/7; [14b], 42/6;
 [15a], 43/2; [16b] 49/2; [19a] 56/3;
 [22a] 69/7; [22b] 71/4; [24a] 76/6;
 [32a] 102/1
 vaşf: i. (Ar. vaşf)
 1. Bir kimse veya şeyin taşıdığı hal, sıfat,
 nitelik: v.+ide • [22b] 72/2
 v.+ingni • [2a], 2/6; [2a], 3/1
 v.+ini • [10a], 27/7
 veşil: vasıl • [21a], 64/3
 v.+idin • [20a] 61/6
 v.+ingdin • [2b], 3/9; [20a] 61/6; [21a]
 64/3; [31b] 101/6

veşl: Ar. Sevdigine kavuşma • [2b], 3/9;
 [11a], 30/9; [23b], 75/6; [32b],
 104/3

v.-ara • [7a], 18/4; [9a], 25/7; [11b], 33/5;
 [12a], 33/7; [12a], 34/7; [12a],
 34/7; [12a], 34/8; [12a], 34/9;
 [12b], 35/3; [18b], 56/1; [19a] 57/2;
 [19a] 57/6; [21b] 67/6; [21b] 68/2;
 [23b], 75/3; [24a] 77/4; [24a] 77/5;
 [24b], 78/6; [24b], 78/6; [26b],
 86/2; [27b] 89/3; [28b], 92/1; [29a]
 92/7; [29b], 94/6; [32a] 102/2;
 [32b], 103/5; [33a], 105/7

v.-ārā • [12a], 33/7

v.-i • [21b] 68/2

v.-i • [23b], 75/6

v.+ide • [23b], 75/3; [29b], 94/6

v.+ige • [9a], 25/7; [12a], 34/7; [19a] 57/6

v.+iğē • [12a], 34/7; [24a] 77/4

v.+im • [12a], 34/9; [27b] 89/3

v.+im • [11a], 30/9

v.+ing • [28b], 92/1

v.+ing • [29b], 94/3

v.+ingdin • [18b], 56/1; [19a] 57/2; [24a]
 77/5; [29a] 92/7; [33a], 105/7

v.+ini • [18b], 56/1

veten: Vatan • [7a], 18/4; [12a], 34/8;
 [26b], 86/2

v. • [2a], 3/8; [17a], 50/4; [24b], 79/2;
 [32a] 102/5

veylenā: Ar. Pişmanlık, yazık hal • [7b],
 20/3

veyrān: Fars. Perişan • [21b] 66/1

v.+da • [3b], 6/3; [22b] 72/5; [24b], 79/1;
 [27a], 87/4; [33a], 106/2

v.+e • [22b] 72/5

v.+im • [27a], 87/4

ve'de: Ar. Vade v.-i veşl • [3b], 6/3; [24b],
 79/1

vişāl: Ar. Vuslat • [21b] 67/6

v.-ara • [3a], 5/4; [10a], 27/9; [11b], 32/2;
 [11b], 32/6; [11b], 33/4; [12a],
 34/5; [18b], 55/3; [19a] 57/1; [19b],
 59/2; [21a] 64/2; [23a] 74/3; [23b],
 75/1; [27a], 86/6; [31b] 101/2;
 [33a], 105/6

v.+i • [23a] 74/3

v.+idin • [3a], 5/4; [12a], 34/5; [18b], 55/3;
 [19a] 57/1; [19b], 59/2; [27a], 86/6;
 [31b] 101/2; [33a], 105/6

v.+iğē • [12a], 34/5

v.+in • [18b], 55/3

v.+ing • [3a], 5/4; [19a] 57/1; [19b], 59/2;
 [27a], 86/6; [33a], 105/6

v.+ing • [3b], 6/4

v.+ingdin • [3a], 5/4; [19a] 57/1; [19b],
 59/2; [33a], 105/6

v.+ingge • [19a] 57/1

vu: Ve • [19b], 59/2

vucūd: Ar. Beden v.+ungdin • [23b], 75/2

uslat: Ar. Sevdigine kavuşma • [28b],
 91/6;

vü: Ve • [3a], 5/2; [3b], 6/9; [6a], 15/4;
[6b], 16/2; [16b], 49/1; [22a], 70/2;
[23b], 74/5; [32a], 102/4;

Y

yād: (Fars) “hatırlama yād • [2a], 3/8;
[28b], 92/1;
y.+i • [16a] 47/2; [20b] 62/6; [26a], 83/1;
[27a], 87/1;
y.+ida • [15a], 44/2; [20b] 62/5; [27a],
86/3; [31b] 100/5; [33a], 105/6
y.+idin • [3b], 6/5
y.+in • [3b], 6/5
y.+ing • [19a] 57/1; [27a], 87/2;
y.+ingda • [5b], 12/7; [21a] 65/2; [21a]
65/6; [29a] 93/2
yağ: yaprak. y.+ar • [32b], 103/4
y.+idek • [20a] 61/2
yağ-:
Yağmak y.-di • [8b], 24/2
y.-sa • [17b] 52/4
y.-e • [23b], 74/5
y.-izip • [17a], 50/3
y.-kali • [23a] 73/3
yağşi: İyi, güzel
y.
• [19a] 56/3; [19a] 56/3
13b], 38/6
11a], 31/7; [16b] 49/1; [20a] 60/2; [20b]
62/5; [22b] 71/4; [23a] 73/7; [25a],
80/7; [25b], 81/7; [25b], 81/7;

[26a], 83/4; [30a], 96/1; [33a],
106/3

7b], 20/5

y.-yamanımdin • [33a], 106/3

y.+din • [25b], 81/7

y.+lar • [25b], 81/7

y.+lıkidin • [25b], 81/7

yākut: i. Ar. Yakut • [3b], 7/2

yalğan:yalan . • [18b], 55/3; [21b] 67/6;
[31a], 99/2

y.+imğa • [18b], 55/3

yalğuz: Yalnız y.+durmen • [26a], 83/4

yaman: Kötü, fena • [10a], 28/4; [19a]
56/3; [20a] 60/2; [23a] 73/7; [25b],
81/7; [26a], 83/4; [33a], 105/5;
[33a], 106/3; [33a], 106/4

y.+ni • [25b], 81/7

yamğur: Yağmur y. • [24b], 78/7

y.+ini • [17a], 50/3

yā: i. (Eski Türk. yā; kelime daha sonra
uzun a’nın etkisiyle yay biçimini
almıştır) y.+mu • [16a] 47/1

yan: Yan, taraf, yön yan • [10a], 28/6;
[11b], 33/2; [12b], 36/4; [16a] 47/1;
[16a] 47/1; [17a], 50/7; [19b], 58/1;
[19b], 58/7; [20a] 61/9; [20b] 62/3;
[22a] 69/3; [23b], 74/8; [27b] 88/1;
[28a] 90/8; [33a], 105/8

yan-: Yanmak y.-arım • [20a] 61/9

y.+da • [12b], 36/4; [16a] 47/1; [16a] 47/1;
[23b], 74/8

yandaş: taraftar y.+mış • [16a] 47/1

yangi: sıf. (Eski Türk.) Yeni yangi • [19b],
 58/1; [27b] 88/1; [28a] 90/8
 y.-ğil • [19b], 58/7
 yangıl-: f. (Eski Türk. yangıl-mak)
 Yanılmak y.-madi • [28a] 90/8
 yanlış: gibi y. • [22a] 69/2
 yan-:
 yanmak y.-mağum • [33a], 105/8
 y.-mak • [20b] 62/3
 yap-: Yapmak y.-kaç • [16a] 46/4
 yār: Sevgili • [1b], 1/8; [1b], 1/8; [2b], 4/9;
 [4a], 8/7; [4b], 9/4; [4b], 9/6; [5b],
 13/3; [5b], 13/9; [6a], 15/1; [6a],
 15/4; [6a], 15/7; [6b], 16/4; [6b],
 16/5; [6b], 16/6; [7b], 20/5; [7b],
 20/6; [8b], 23/1; [8b], 24/5; [9a],
 24/9; [9a], 25/6; [9a], 26/2; [11b],
 33/4; [12a], 33/7; [12a], 33/8;
 [12a], 34/1; [12a], 34/4; [13a],
 37/5; [13a], 37/6; [13b], 38/7;
 [13b], 39/1; [13b], 39/1; [13b],
 39/5; [14a], 40/2; [14a], 41/1;
 [15b], 45/6; [15b], 45/7; [16a] 46/3;
 [16a] 48/1; [17b] 51/9; [19a] 56/5;
 [20a] 61/1; [20a] 61/4; [20a] 61/5;
 [20a] 61/5; [20a] 61/6; [21a] 64/4;
 [21a] 65/3; [22b] 72/1; [23b], 75/3;
 [23b], 75/6; [24a] 76/6; [24a] 77/1;
 [26b], 86/1; [27a], 86/7; [27a],
 87/1; [27b] 89/2; [27b] 89/3; [28a]
 91/1; [28b], 91/6; [31b] 100/4;
 [31b] 100/6; [31b] 101/3; [31b]

101/5; [32a] 103/1; [32b], 103/5;
 [32b], 104/5; [33a], 106/2
 yār: Sevgili • [27a], 86/7; [27b] 89/3
 y.+din • [32b], 103/5;
 y.+dur • [12a], 34/4; [27a], 87/1
 y.+ğē • [15a], 43/4
 y.+i • [1b], 1/8; [2b], 4/9; [4a], 8/7; [4b],
 9/4; [6a], 15/4; [7b], 20/5; [9a],
 24/9; [9b], 26/9; [9b], 27/1; [10b],
 29/9; [11a], 30/9; [12a], 33/7;
 [12a], 33/8; [13a], 37/6; [13b],
 39/5; [14a], 40/2; [14a], 41/1;
 [14b], 42/3; [15a], 43/1; [15a],
 43/6; [15b], 45/4; [15b], 45/6;
 [15b], 45/7; [16a] 46/3; [19a] 56/5;
 [20a] 61/1; [20a] 61/4; [20a] 61/5;
 [20a] 61/5; [24a] 77/1; [25a], 80/5;
 [25b], 81/9; [27b] 89/2; [28a] 91/1;
 [30a], 96/1; [30a], 96/8; [30b],
 98/4; [31a], 99/3; [31b] 100/6
 y.+idek • [6a], 15/4
 y.+idin • [9b], 26/9
 y.+iğē • [25b], 81/9
 y.-ildi • [29b], 94/7
 y.+im • [4b], 9/4; [7b], 20/5; [9a], 24/9;
 [9b], 27/1; [11a], 30/9; [12a], 33/7;
 [12a], 33/8; [14a], 40/2; [14a],
 41/1; [14b], 42/3; [15a], 43/1;
 [15a], 43/6; [15b], 45/4; [15b],
 45/6; [15b], 45/7; [20a] 61/1; [20a]
 61/4; [20a] 61/5; [20a] 61/5; [24a]

77/1; [27b] 89/2; [28a] 91/1; [30a],
96/1; [31a], 99/3; [31b] 100/6

y.+imce • [20a] 61/5

y.+imde • [20a] 61/4

y.+imdin • [30a], 96/1

y.+imge • [12a], 33/7; [12a], 33/8

y.+imni • [15a], 43/6; [31a], 99/3

y.+ingdin • [13b], 39/5

y.+ingge • [30a], 96/8

y.+ini • [10b], 29/9; [16a] 46/3

y.+ining • [10b], 29/9

y.+lig • [6a], 15/7

y.+ni • [5b], 13/9; [8b], 23/1; [8b], 24/5;
[9a], 25/6; [13a], 37/5; [31b] 100/4

y.+ning • [5b], 13/9; [8b], 23/1; [9a], 25/6;
[13a], 37/5; [31b] 100/4

y.+siz • [11b], 33/1; [11b], 33/4; [13b],
39/1; [17b] 51/9; [20a] 61/5; [21a]
64/4; [23b], 75/3; [28b], 91/6;
[29b], 95/5; [30b], 97/5; [33a],
106/2

y.+sizdur • [13b], 39/1; [20a] 61/5

y.+sizdurmen • [20a] 61/5

yarug: Işık • [25b], 82/4

y. • [12a], 34/1

yarur: Yarar • [10a], 28/5

yarut-: Yaratmak y.-ti • [12a], 34/6

yastuk: Yastık • [30b], 98/2

yaş: 1. Yaş 2. Genç 3. Islak • [1b], 1/2;
[2b], 4/10; [3b], 6/2; [4a], 7/8; [5b],
13/5; [6a], 15/1; [8b], 24/1; [8b],
24/2; [8b], 24/3; [8b], 24/7; [8b],

24/8; [9a], 25/7; [9b], 27/3; [10a],
28/6; [11a], 30/6; [12b], 35/5;
[13a], 37/2; [14a], 40/1; [17a],
50/1; [19a] 56/5; [20a] 61/6; [20b]
62/1; [20b] 62/4; [21b] 67/3; [22a]
69/3; [22b] 71/6; [23b], 74/5; [29a]
92/8; [29a] 92/9; [29a] 93/2; [29a]
93/3; [31b] 101/2

y.+din • [20a] 61/6

y.+im • [8b], 24/1; [8b], 24/2; [8b], 24/3;
[8b], 24/7; [8b], 24/8; [9a], 25/7;
[9b], 27/3; [12b], 35/5; [13a], 37/2;
[14a], 40/1; [17a], 50/1; [21b] 67/3;
[22a] 69/3; [22b] 71/6; [29a] 92/9;
[29a] 93/3

y.+imdin • [29a] 92/9; [29a] 93/3

y.+imdur • [8b], 24/1; [8b], 24/2; [8b],
24/3; [8b], 24/7; [8b], 24/8; [13a],
37/2; [14a], 40/1; [22a] 69/3

y.+imni • [17a], 50/1

y.+ing • [1b], 1/2; [6a], 15/1; [31b] 101/2

y.+ingni • [31b] 101/2

y.+lar • [20b] 62/1

y.+ida • [20b] 62/4

yaşur: yaşatmak y.-di • [5b], 13/5

y.- maqliğ • [11a], 30/6

y.-sa • [19a] 56/5

yātsām • [5a] 11/7

y.-i vaşl • [4a], 8/4

y.-idin • [3b], 6/5

y.-ini • [16a] 46/3

yaz: Yaz • [16b] 49/1; yaz mevsim

yaz-: yazmak y.-ar • [29a] 93/3

y.-dı • [29b], 94/3

y.-ğali • [28b], 92/3; [29a] 94/1; [29b],
94/4

y.-madi • [28a] 90/1

y.-ip • [5b], 13/4

y.-sam • [5b], 13/7

y.+um • [16b] 49/1

y.-urğa • [5b], 13/6

y.-gil • [13b], 38/3

yeh: i. Fars. Buz • [4b], 10/3

yetkung-: erdirmek y.+durur • [27b] 89/3

yetkür-: İletmek, ulaştırmak y.-geç • [10b],
30/3

y.-gil • [6a], 15/5; [24a] 77/4

y.-se • [19a] 57/5

y.-ür • [5b], 13/7; [19a] 57/7

yetkü: yetki y.-si • [27b] 88/4

yetküz-

“ulaştırmak” y.-ür men • [6b], 16/2

yet-: Yetmek, varmak, •

y.-medi • [24a] 77/2

y.-mek • [19b], 59/2; [27b] 89/1; [27b]
89/4; [29a] 93/5

y.-mekdin • [29a] 93/5

y.-meki • [27b] 89/1

y.-mekke • [27b] 89/4

y.-mes • [18b], 55/3; [19a] 57/6; [19b],
58/6

y.-mese • [19a] 57/6; [19b], 58/6

y.-meseng • [19b], 58/6

y.-mey • [29a] 93/2

y.-miş • [24a] 76/1; [24a] 76/1

y.-se • [3a], 5/10; [7a], 18/6; [19a] 57/3;
[22b] 71/6; [24a] 76/2; [25a], 80/5;
[33a], 106/6

y.-ti • [6a], 15/2; [11b], 33/3; [30b], 98/5

y.-ür • [6b], 17/4

yif: İp • [30a], 96/3

yigit: Yiğit • [7a], 18/1; [7a], 18/1; [7a],
18/2; [7a], 18/3; [7a], 18/4; [7a],
18/5; [7a], 18/6; [7a], 18/7

y.+im • [7a], 18/7

y.+lerge • [20b] 62/1

y.+lik • [20b] 62/3

yigla-:

Ağlamak y.-ban • [12a], 33/8

y.-p • [18b], 55/7; [32a] 103/3

y.-r • [14a], 40/7

y.-sa • [13a], 36/7

y.-miş • [16a] 47/3

y.-ştur • [21b] 68/3

y.-turda • [31b] 101/4

yil: yıl • [15a], 43/3; [15a], 43/7; [19a]
56/6; [19a] 57/4; [19b], 58/7; [26a],
83/1; [26a], 83/1; [27a], 87/3;
[27a], 87/6; [28a] 90/9; [31b]
101/2; [31b] 101/2; [32b], 105/1

y.-gi • [15a], 43/7

y.-lar • [31b] 101/2

yirak: uzak yirak • [21a] 65/7

y. • [13b], 38/7; [21a] 65/7

yok • [1b], 1/9; [2a], 3/1; [2a], 3/1; [2b],
4/1; [2b], 4/2; [2b], 4/7; [3b], 6/6;

[5b], 13/1; [5b], 13/1; [6a], 15/5; [6b], 16/4; [6b], 16/6; [6b], 17/4; [7b], 20/3; [7b], 20/4; [8b], 24/8; [10b], 29/8; [11b], 32/6; [12a], 33/6; [12a], 34/2; [12a], 34/8; [12b], 35/5; [13b], 38/4; [14b], 42/3; [16a] 46/7; [17a], 50/9; [17a], 51/1; [17a], 51/3; [17b] 51/6; [18b], 55/2; [18b], 55/5; [19a] 56/5; [19a] 56/6; [19b], 58/6; [19b], 59/1; [20a] 60/1; [20a] 60/2; [20a] 60/3; [20a] 60/4; [20a] 61/1; [20a] 61/1; [20a] 61/2; [20a] 61/3; [20a] 61/4; [20a] 61/5; [20a] 61/6; [20a] 61/7; [20a] 61/8; [20a] 61/9; [20b] 63/1; [20b] 63/1; [20b] 63/2; [20b] 63/2; [20b] 63/3; [20b] 63/3; [20b] 63/4; [20b] 63/4; [20b] 63/5; [22a] 69/4; [22a] 69/6; [22b] 71/6; [22b] 72/1; [23a] 73/3; [23a] 73/5; [23b], 75/5; [24a] 77/3; [24a] 77/4; [26a], 84/1; [26a], 84/1; [26a], 84/2; [26a], 84/2; [26a], 84/4; [26b], 84/6; [26b], 84/6; [27b] 88/2; [27b] 89/4; [29b], 94/6; [29b], 95/1; [30b], 98/4; [31a], 99/7; [31b] 100/2; [31b] 101/3; [31b] 101/5	y.+tur • [2a], 3/1; [2b], 4/1; [2b], 4/2; [3b], 6/6; [5b], 13/1; [6a], 15/5; [6b], 16/6; [6b], 17/4; [11b], 32/6; [12a], 34/8; [13b], 38/4; [17a], 51/3; [19a] 56/6; [19b], 58/6; [19b], 59/1; [20b] 63/2; [22a] 69/6; [26a], 84/1; [27b] 88/2; [29b], 94/6; [30b], 98/4; [31a], 99/7; [31b] 100/2
y.+dur • [7b], 20/4; [18b], 55/5; [23a] 73/5	y.+turur • [19b], 58/6; [31a], 99/7
y.+idin • [12a], 34/2	yol: Yol • [1b], 2/3; [4a], 8/1; [4b], 9/7; [5a] 11/7; [9b], 26/7; [9b], 26/8; [9b], 26/8; [12b], 36/3; [12b], 36/4; [13b], 38/5; [13b], 38/5; [14a], 41/2; [14b], 41/7; [15b], 45/1; [18b], 54/7; [20a] 61/9; [20a] 61/9; [20b] 63/5; [23a] 72/6; [23a] 72/6; [23a] 73/7; [24a] 76/3; [24a] 76/4; [27b] 88/7; [28b], 91/5; [29b], 95/5; [29b], 95/6; [30b], 97/3; [30b], 98/5; [31a], 99/4; [33a], 106/5
y.+kim • [7b], 20/3	y.+cisiz • [13b], 38/5; [27b] 88/7
yokluk • [10b], 29/8; [14b], 42/3	y.+da • [12b], 36/3; [20a] 61/9; [20a] 61/9; [23a] 72/6; [23a] 72/6
y.+da • [23b], 75/4	y.+ğa • [13b], 38/5; [33a], 106/5
	y.+i • [4a], 8/1; [4b], 9/7; [5a] 11/7; [9b], 26/8; [14a], 41/2; [15b], 45/1; [18b], 54/7; [28b], 91/5; [29b], 95/6; [30b], 97/3
	y.+ida • [4a], 8/1; [5a] 11/7; [14a], 41/2; [15b], 45/1; [28b], 91/5; [29b], 95/6; [30b], 97/3
	y.+iğe • [4b], 9/7; [18b], 54/7

y.+larni • [24a] 76/3; [29b], 95/5; [31a], 99/4
y.+ni • [9b], 26/8; [12b], 36/4; [14b], 41/7; [24a] 76/4
y.+umni • [1b], 2/3
yosun: Şekil, tarz • [7b], 21/1
yuğur-: Yoğurmak Eski Türk. y.-up • [2a], 3/4
yuğarı: Yukarı yukğarı • [24a] 76/2
yul-: Yolmak (Eski Türk.)yul • [26b], 85/6; [27b] 89/5
y.-p: Yuvarlamak • [4a], 7/7
yum-: kapatmak y.-up • [22a], 69/2; [23a], 74/3
Yusûf: Özel Ad • [4b], 8/8; [26b], 84/7; [26b], 85/7
yūsuf • [8a], 22/9; [10a], 27/8
y.+ke • [10a], 27/8
yut-: Yutmak. y.-tum • [24a] 77/1
y.-turup • [15a], 43/1
y.-up • [15b], 45/2; [29a] 92/8
yük: Yük • [3b], 6/3; [5a] 11/5; [22a] 69/4; [25a], 80/3
y.+idin • [22a] 69/4
yükle-: Yükleme y.-p • [5a] 11/5
yürek: “yürek, kalp” • [8a], 22/3; [14a], 40/1; [15b], 45/2; [25b], 81/4; [30b], 97/4; [32a] 102/7
y.+de • [30b], 97/4
y.+im • [15b], 45/2
y.+ke • [8a], 22/3
y.+ning • [25b], 81/4

yürü-
“yürümek y.-ey • [33a], 105/7
y.-gen • [29b], 95/5
y.-üp • [21a] 65/3
y.-rmen • [20a] 61/3
yüz: i. Yüz • [1b], 1/1; [1b], 1/6; [2b], 4/5; [2b], 4/10; [3a], 5/1; [3a], 5/3; [3b], 6/6; [4a], 8/2; [4a], 8/7; [6a], 14/4; [8b], 24/2; [8b], 24/4; [8b], 24/7; [9a], 25/2; [9a], 25/7; [9a], 26/1; [9b], 26/4; [9b], 26/7; [10a], 28/6; [10b], 29/9; [11b], 32/2; [11b], 32/5; [12b], 35/5; [12b], 36/1; [13a], 36/6; [13a], 37/2; [13a], 37/4; [14b], 41/7; [14b], 42/5; [14b], 42/6; [15a], 43/7; [15a], 44/1; [15a], 44/2; [15b], 45/3; [15b], 45/4; [15b], 45/4; [17a], 50/9; [17b] 51/8; [19a] 57/5; [19b], 58/3; [19b], 58/5; [20a] 61/5; [21a] 64/1; [21a] 65/4; [21a] 65/4; [21a] 65/5; [21a] 65/5; [22a] 69/3; [22a] 70/5; [23a] 73/2; [25b], 81/9; [26a], 84/1; [27b] 88/7; [27b] 89/5; [27b] 89/5; [28b], 92/5; [29a] 93/2; [29a] 93/3; [29a] 93/7; [29b], 94/3; [30a], 96/5; [30a], 96/6; [30b], 98/4; [30b], 98/5; [30b], 98/5; [31a], 99/4; [32b], 103/4; [32b], 104/6
y.+de • [8b], 24/7
y.+din • [15b], 45/4

y.+i • [4a], 8/2; [9a], 26/1; [9b], 26/4; [9b], 26/7; [10a], 28/6; [14b], 42/5; [15a], 44/2; [25b], 81/9; [30b], 98/4; [32b], 104/6

y.+ide • [3a], 5/1; [30b], 98/4

y.+idin • [9a], 26/1

y.+in • [1b], 1/6; [9b], 26/7; [25b], 81/9; [32b], 104/6

y.+ingni • [1b], 1/6

y.+ining • [9b], 26/7; [32b], 104/6

y.+üm • [3b], 6/6; [13a], 37/2; [22a] 70/5

y.+ümni • [3b], 6/6; [22a] 70/5

y.+ümning • [3b], 6/6

y.+üng • [2b], 4/10; [3a], 5/1; [3a], 5/3; [3b], 6/6; [14b], 42/6; [26a], 84/1; [27b] 89/5; [28b], 92/5; [29a] 93/2; [29a] 93/7; [30a], 96/5

y.+üngdek • [26a], 84/1

y.+üngge • [3b], 6/6; [27b] 89/5; [28b], 92/5

y.+üngni • [14b], 42/6; [29a] 93/7; [30a], 96/5

y.+üngning • [30a], 96/5

yüz: Sayı y.+ming • [8b], 24/2

Z - Ẓ - Z̤ - Ž

zāhid: Ar. takva kimse • [4b], 9/3; [6a], 15/6; [13a], 36/6; [13b], 39/6; [14a], 40/7; [25a], 80/6; [26a], 83/4; [30a], 95/7

zāhir: Ar. aşikar ve görünen • [5b], 13/1; [11a], 30/7; [22a] 69/2; [22a] 69/3; [32a] 102/4

zālemnā • [2a], 3/2

zālim: Ar. Zulüm ve haksızlık yapan (kimse) • [7a], 18/2

zamān: Ar. zaman, vakit • [11a], 31/5; [20a] 60/3; [32b], 105/1; [33a], 106/2

z. • [5a] 11/4; [5a] 12/1; [5b], 13/8; [8a], 21/7

z.+e • [33a], 106/2

zānū: Fars. Diz z.+da • [24a] 76/5

zār: sıf. (Fars. Zayıf, dermansız, ağlayan • [28a] 90/6;

z. • [4a], 8/3; [5a] 11/3; [5a] 11/8; [6b], 16/2; [8a], 21/6; [10a], 28/2; [18b], 55/4; [19a] 56/6; [21a] 65/1; [24a] 77/6; [30a], 96/5;

z.+iğe • [6b], 16/2

z.+im • [20a] 61/3; [24a] 77/1; [24a] 77/2; [24a] 77/6

zāt: Ar. Saygıdeğer kimse • [5b], 13/1; [30a], 96/4

z.+inge • [1b], 1/9

z.'l • [30a], 96/4

zāyil: Ar. kalıcı olmayan, sona eren • [26a], 83/1; [27a], 87/6

zāyi': Ar. boşa gitmiş • [22a] 70/1

zāyi • [19b], 58/4; [28b], 91/4

zehd: i. ve sıf. Ar. Nefsini her türlü zevkten
 alıkoyup ibâdet yolunu seçme •
 [18a], 54/6
 zehm: Fars. yara • [4b], 9/4; [4b], 9/4;
 [25b], 81/4; [27a], 87/3; [33a],
 106/4
 z.-i • [27a], 87/3
 z.+i • [25b], 81/4; [33a], 106/4
 z.+iğ • [25b], 81/4
 z.+ning • [4b], 9/4
 zehr: Fars. zehir • [2a], 3/7; [11b], 33/5;
 [15b], 46/1; [17a], 50/2; [17b] 51/7;
 [17b] 51/7; [25b], 81/4
 z.-i • [11b], 33/5; [17a], 50/2
 z.+gün • [15b], 46/1
 z.+idin • [2a], 3/7
 z.+ingni • [25b], 81/4
 ze'if: Ar. zayıf • [14b], 41/6
 zemân: Vakit z.+din • [31b] 100/4
 z.+i • [28a] 90/6
 zencir: Zincir zencir+iğ • [12a], 34/4
 zenehdân: Gamze z.+ingda • [17a], 50/7
 zengâr: Jengar z.+in • [24b], 78/1
 zenggin:sıf. i. Fars. Varlıklı. z.+i • [26a],
 83/1; [27a], 87/6
 zerd: altın z.+im • [19a] 56/5
 zerer: i. Ar. ziyan. • [15b], 45/2
 zer: i. Fars. Altın. z.+ni • [19b], 59/3
 zerre: i. Ar Çok küçük parça. z.-'i •
 zevâl: i. Ar. yok olma, bozulma • [28a]
 89/6
 z.+i • [31b] 101/1

zevk: i. Ar. Hoşa giden bir şeyden duyulan
 beğenme duygusu • [19b], 58/3
 ze'ferân: i. Ar. Safran • [20b] 63/1
 zībâ: sıf. Fars. Süslü • [2a], 2/6
 zid: Karşıt z.+larni • [3b], 6/4
 zihî: Fars. Ne güzel, ne hoş • [20b] 62/2;
 [20b] 62/6; [21a] 65/5
 zikr: Anma, Allah'ın isimlerini anma.
 z.+im • [1b], 2/3
 z.+imdur • [2a], 3/1
 z.+ing • [14b], 41/7
 z.+ngni • [21a] 65/2
 z.+ini • [26b], 85/6
 zimîn: i. Fars. Yer, mahal. z.+de • [13a],
 36/6
 zimistân: i. Fars. Kış mevsimi. z.+da •
 [14a], 40/2
 zindân: i. Fars. Hüküm yemiş kimselerin
 konulduğu yer. • [2a], 3/8; [17b]
 52/5
 z.+din • [17b] 52/5
 zīnhâr: Fars. Sakın, aman, asla. • [6b], 16/1
 ziybâ: sıf. Fars. Süslü • [10b], 30/1; [22b]
 71/5; [27a], 86/6
 zuhd: Ar. takva kimse • [19a] 57/3
 z. • [18a], 53/2
 zuhrî: i. Ar. öğle vakti • [4b], 8/9
 zuhûr: Ar. Meydana çıkma, varlık
 sûretinde görünmesi • [2b], 4/11;
 [3a], 5/11; [3b], 6/9; [4a], 7/9; [4b],
 9/7; [6a], 14/6; [6a], 15/7; [6b],
 16/7; [6b], 17/5; [7a], 18/7; [7a],

19/5; [7b], 20/7; [8a], 21/7; [8a], 22/9; [8b], 23/3; [8b], 23/4; [9a], 24/9; [10a], 27/9; [10a], 28/7; [10a], 28/7; [10b], 29/9; [11a], 30/9; [11a], 31/7; [11b], 32/7; [12a], 33/8; [12a], 34/9; [12b], 35/7; [13a], 36/7; [13a], 37/7; [13b], 38/7; [14a], 40/7; [14b], 41/9; [14b], 42/7; [15a], 43/7; [15b], 44/7; [15b], 45/7; [16a] 46/7; [16a] 47/5; [16b] 49/9; [17a], 50/9; [17b] 51/9; [18a], 53/7; [18b], 54/7; [18b], 55/7; [19a] 56/7; [19a] 57/7; [19b], 58/7; [19b], 59/5; [20a] 61/9; [20b] 62/7; [21a] 64/4; [21a] 65/7; [21b] 66/2; [21b] 67/6; [22a] 69/7; [22b] 71/7; [23a] 72/6; [23a] 73/7; [23b], 74/9; [23b], 75/6; [24a] 76/6; [24a] 77/6; [24b], 78/7; [25a], 79/7; [25a], 80/7; [25b], 81/9; [25b], 82/6; [26a], 83/7; [26b], 84/7; [26b], 85/7; [27a], 86/7; [27a], 87/7; [27b] 88/7; [28a] 89/6; [28a] 90/9; [28b], 91/7; [29a] 92/9; [29a] 93/7; [30a], 96/8; [30b], 97/7; [31a], 98/7; [31a], 99/7; [31b] 100/7; [31b] 100/7; [32a] 101/8; [32a] 102/6; [32b], 103/5; [32b], 104/7; [33a], 105/9	z.+i • [10a], 28/7; [10a], 28/7; [25b], 82/6; [27a], 87/7; [28a] 89/6; [30a], 96/8; [31b] 100/7 zuhūrī: Ar. 1. Özel ad. 2. Orta oyununda taklit yapan kimse z • [2b], 4/11; [3a], 5/11; [4a], 7/9; [6a], 14/6; [6a], 15/7; [6b], 16/7; [6b], 17/5; [7a], 18/7; [7a], 19/5; [7b], 20/7; [8a], 21/7; [8a], 22/9; [8b], 23/3; [8b], 23/4; [9a], 24/9; [10a], 27/9; [10b], 29/9; [11a], 30/9; [11a], 31/7; [11b], 32/7; [12a], 33/8; [12a], 34/9; [13a], 36/7; [13a], 37/7; [13b], 38/7; [14a], 40/7; [14b], 41/9; [14b], 42/7; [15a], 43/7; [15b], 44/7; [15b], 45/7; [16a] 46/7; [16a] 47/5; [16b] 49/9; [17a], 50/9; [17b] 51/9; [18a], 53/7; [18b], 54/7; [18b], 55/7; [19a] 56/7; [19a] 57/7; [19b], 58/7; [19b], 59/5; [20a] 61/9; [20b] 62/7; [21a] 64/4; [21a] 65/7; [21b] 66/2; [21b] 67/6; [22a] 69/7; [22b] 71/7; [23a] 72/6; [23b], 74/9; [23b], 75/6; [24a] 76/6; [24a] 77/6; [24b], 78/7; [25a], 79/7; [25a], 80/7; [25b], 81/9; [26a], 83/7; [26b], 84/7; [26b], 85/7; [27a], 86/7; [27b] 88/7; [28a] 90/9; [29a] 93/7; [30b], 97/7; [31a], 98/7; [31a], 99/7; [31b] 100/7; [32a] 101/8; [32a] 102/6; [32b], 103/5; [32b], 104/7; [33a], 105/9
--	--

[5a] 11/9; [5b], 12/7
 [4a], 8/7
 [1b], 1/9; [2a], 2/7; [2b], 3/9; [9a], 25/7;
 [9b], 26/9; [16b] 48/3; [17b] 52/5;
 [30a], 95/9
 z.+dek • [13b], 38/7; [20a] 61/9; [23a]
 72/6; [24a] 77/6; [29a] 93/7
 z.+ġe • [21b] 67/6
 z.+ngni • [10a], 28/7
 z.+ngni • [2a], 2/7
 z.+ni • [4a], 7/9; [6a], 14/6; [8b], 23/4;
 [15b], 45/7; [17a], 50/9; [21a] 65/7;
 [32a] 102/6
 z.+ning • [8b], 23/4; [32a] 102/6
 z.+ning • [5b], 13/9
 zuhūridin: Özel ad. • [25b], 82/6; [28a]
 89/6; [30a], 96/8
 zuhūridin: Özel ad • [26b], 84/7
 z.+dek • [31b] 100/7
 zulf: i. Fars. Yüzün iki tarafından sarkan
 saç lülesi • [3b], 6/6; [16a] 46/3;
 [27a], 86/7; [27b] 88/4; [31a], 99/4
 z.-i • [27b] 88/4; [31a], 99/4
 z.+in • [16a] 46/3
 z.+ung • [3b], 6/6
 zulm: i. Ar. Zulüm • [6b], 17/2
 zulmet: i. Ar. karanlık z.+din • [1b], 1/4
 zulumāt: i. Ar. Karanlıklar • [16a] 47/4
 zunnār: i. (Ar. Keşişlerin bellerine
 bağladıkları kıldan uzun kuşak
 zunnār+din • [32b], 104/6
 z.+in • [24b], 78/4

zūhd: Ar. nefsinin her türlü zevkten
 alıkoyup ibâdet yolunu seçme •
 [21a] 65/7; [21a] 65/7; [22a] 69/7
 zūlf: i. (Fars.) Yüzün iki tarafından sarkan
 saç lülesi • [1b], 2/3; [3a], 5/1; [3a],
 5/2; [3a], 6/1; [3b], 7/4; [4a], 8/3;
 [7a], 18/7; [8b], 24/3; [9a], 25/3;
 [9b], 26/4; [9b], 26/7; [10b], 29/9;
 [12a], 33/7; [16a] 46/4; [16a] 46/5;
 [17a], 50/8; [17b] 52/1; [18b], 55/2;
 [19b], 59/1; [21b] 67/2; [22b] 71/2;
 [23a] 74/2; [24b], 79/4; [31b]
 101/5; [32b], 104/6
 z.+i • [9a], 25/3; [10b], 29/9
 z.+i • [4a], 8/3; [7a], 18/7; [8b], 24/3; [9b],
 26/4; [9b], 26/7; [12a], 33/7; [16a]
 46/4; [18b], 55/2; [23a] 74/2; [31b]
 101/5; [32b], 104/6
 z.+ide • [4a], 8/3
 z.+idin • [9b], 26/7; [23a] 74/2
 z.+ini • [12a], 33/7; [18b], 55/2
 z.+ining • [18b], 55/2
 z.+laring • [3a], 5/1
 z.+unüng • [1b], 2/3
 z.+üng • [3a], 5/2; [3a], 6/1; [3b], 7/4;
 [17a], 50/8; [19b], 59/1; [21b] 67/2;
 [22b] 71/2
 z.+üngdin • [3a], 6/1
 z.+üngni • [17a], 50/8; [21b] 67/2
 zümre: i. (Ar.)
 Topluluk, grup, câmia, sınıf: • [2b], 4/11

zünñār: i. Ar. Keşişlerin bellerine bağladıkları kıldan uzun kuşak • [7a], 18/5; [9a], 25/3; [12a], 33/7; [30a], 96/6 z.+siz • [12a], 33/7	zünñūn: Ar. Zanlar • [17a], 50/7 zā' f: i. (Ar.) İrāde zayıflığı, dayanamama • [6a], 15/1
--	---

KAYNAKLAR

- (Komisyon). *Uygur Tilinin İzahlik Lugiti*. Urumçi: Şıncan Helk Neşriyatı, 1999.
- Abdullah, Mömin. *Uygurca Türkçe Luğat*. 1. Baskı. Pekin: Kaşgar Neşriyatı, 1984.
- Ajimaımaıti, Rebiguli. “Gunnar Jarring Koleksiyonunda Bulunan Uygurca Hurlıka Ve Hemrah Destanı (Giriş-Metin-İnceleme-Dizin).” Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü. 2023.
- Akalın, Mehmet. *Tarihî Türk Şiveleri*. Ankara: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 1979.
- Akkaya, Ş. “Uygur Türklerini Ve Kültürlerini Tanıyalım.” *Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi* 3 (1943): 75-86.
- Akpınar, Yavuz, Ferruh Ağca ve Hülya Kasapoğlu Çengel, ed. *Çağdaş Türk Edebiyatları-II*. 1. Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2013.
- Aksan, Doğan. *Türkçenin Söz Varlığı*. Ankara: Engin Yayınevi, 1996.
- Araslı, Mehmet. “Leyli Ve Mecnun Hakkında.” *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten* 6 (1958): 17-39.
- Araslı, Mehmet. “Leyli Ve Mecnun Hakkında.” *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten* 6 (1958): 17-39.
- Arat, R. Rahmeti. *Kutadgu Bilig İu İndeks*. İstanbul: Tka Enstitüsü, 1979.
- Arat, Reşit Rahmeti. “Uygur Türkçesinin Türk Dili Tarihindeki Yeri.” *Türk Dili Araştırma Kurumu Bülteni* 12 (1935 Haziran).
- Atalay, Besim. *Divânü Lugat-İt-Türk Dizini Iv*. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1986.
- Avcı, Erkin. *Doğu Türkistan Sorunu*. Doğu Asya Ve Pasifik. İstanbul: Bilgesam, 2018.
- Banguoğlu, Tahsin. *Türkçenin Grameri*. 10. Baskı. Ankara: Tdk Yayınları, 2015.
- Barat, Kurban. “Divânı Zuhûrî ” *Bulaq Dergisi*, 11 1984:106-180.
- Buğra, Mehmet Emin. *Şarki Türkistan Tarihi*. İstanbul: Ötüken Neşriyat, 2021.
- Caferoğlu, Ahmet. *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*. 2. Baskı. Ankara: Tdk Yayınları, 2011.
- Caferoğlu, Ahmet. *Türk Dili Tarihi*. 3. Baskı. İstanbul: 1984.
- Coşkun, Veysi. “Yeni Uygur Türkçesinde Ses Uyumu ve Ses Olayları.” *Türk Dünyası Dil Ve Edebiyat Dergisi* 6 (1998): 796-807.

- Çağatay, Saadet. "Uygur Yazı Dili." *Ankara Üniversitesi Dil Ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi* 1, No. 5 (1943): 77-88.
- Çandarlıoğlu, Gültekin. *Uygur Devletleri Tarihi Ve Kültürü*. H. C. Güzel, K. Çiçek ve Ed. S. Koca, *Türkler* C. 2, S. 334-372. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002.
- Demir, Cihangir. "Yeni Uygurca Gramerleşmiş Fiillerin Türkiye Türkçesine Çevirisi Üzerine Bir İnceleme." Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2018.
- Demir, Tufan. *Türkçe Dilbilgisi*. Ankara: Kurmay Basım Yayım Dağıtım, 2004.
- Demirez Güneri, Ayşe. "Yeni Uygur Türkçesinde Tabanlaşmış Birleşik Fiiller." *Gazi Türkiyat* 13 (2013): 59-80.
- Dilçin, Cem. *Yeni Tarama Sözlüğü*. 3. Baskı. Ankara: Tdk Yayınları, 2013.
- Doğan, Levent. "Zunun Kadiri Günçem (Metin-İnceleme-Dizin)." Basılmamış Doktora Tezi, Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2000.
- Doğan, Leyla. *Uygur Türkçesi Grameri*. Çanakkale: Paradigma Akademi, 2016.
- Eckman, Janos. *Çağatayca El Kitabı*. Çev. Günay Karaağaç. İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yayınları, 1988.
- Eckmann, J. *Çağatayca El Kitabı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2013.
- Şirin User, M. *Yeni Uygur Yazı Dili: Tarihi ve Gelişimi*. İstanbul: Simurg Yayınları, 2006.
- Osman, Gayretcan. *Uygur Klassik Edebiyatı Qisqıçe Tarihi*. 2. Kısım, 1996
- Tömür, H. *Yeni Uygur Türkçesi Grameri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları, 2014.
- Öztürk, C. *Doğu Türkçesi Grameri*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, 2010.
- Yazıcı Ersoy, T. *Türk Lehçeleri Arasında Yapısal Karşılaştırmalar*. İstanbul: Kabalcı Yayınları, 2007.
- Erarslan, İsmail. *Eski Uygur Türkçesi Grameri*. Ankara: Tdk Yayınları, 2012.
- Ercilasun, A. Bican. *Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları, 2004.
- Ercilasun, Ahmet Bican (Haz.). *Karşılaştırmalı Türk Lehçeleri Sözlüğü*. Ankara:t.y.
- Ercilasun, Ahmet Bican Ve Zeynep Akkoyunlu. *Kâşgarlı Mahmud. Dîvânü Lugâtî't Türk Giriş-Metin-Çeviri-Notlar-Dizin*. 2. Baskı. Ankara: Tdk Yayınları, 2015.
- Ercilasun, Ahmet Bican. *Türk Dili Tarihi*. 12. Baskı. Ankara: Akçağ Yayınevi, 2012.

- Eren, Hakkı. *Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü*. 2. Baskı. Ankara: Bizim Büro Basım Evi, 1999.
- Gabain, A. Von. *Eski Türkçenin Grameri*. Çev. Mehmet Akalın. Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1988.
- Gömeç, Saadettin. *Uygur Türkleri Tarihi Ve Kültürü*. 2. Baskı. Ankara: Akçağ Basım Yayın, 1997.
- Gunnar, J “Uygur Türkçesinde Ses Değişimleri”. *Asya Dilbilim Çalışmaları*, 5(2), (1956): 90-101.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. *Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller*. 1. Baskı. Ankara: Tda Vakfı, 1991.
- Hacıeminoğlu, Necmettin. *Türk Dilinde Yapı Bakımından Fiiller*. İstanbul: Bilge Kültür Sanat, 2016.
- İklil Kurban, Doğu Türkistan İçin Savaş, Ankara: 1995.
- İzgi, Özkan. *Uygurların Siyasi Ve Kültürel Tarihi*. Ankara: 1987.
- Kamalov, Arslan. “Uygur İmparatorluğu.” H. C. Güzel, K. Çiçek ve S. Koca (Ed.), *Türkler C. 2*, Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002.
- Kanar, Mert. *Fuzûlî Leyla İle Mecnun Manzum Çeviri*. İstanbul: Tekin Yayınevi, 2017.
- Karakaya, İlknur. “Kaşgar’da 1923-1940 Arası Basılan Yayınların Dili: Çağatayca Ve Yeni Uygurca İle Karşılaştırma. Leyli Mecnun Metni Esasında Yeni Uygur Türkçesinde Gramer İncelemesi.” Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2020.
- Kaşgarlı, Mahmut. *Modern Uygur Türkçesi Grameri*. İstanbul, 1992.
- Kaşgarlı, Mahmut. *Uygur Türkleri Kültürü Ve Türk Dünyası*. 1. Baskı. İstanbul: Çağrı Yayınları, 2004.
- Kaşgarlı, Reşit. “Çağdaş Uygur Edebiyatı Ve Onun Geleneği.” *Uluslararası Uygur Araştırmaları Dergisi* 3 (2014): 129-145. Kaynak Eserler; 54).
- Kul, Ömer. *Hür D. Türkistan Sempozyumu*. İhh Yay., 2010.
- Kurban, İklil (Çev.). *Uygurca Türkçe Sözlük*. Haz. M. Tyulemissov, Şanghay: 2016.
- Levend, Ahmet Süheyl. “Türk Edebiyatında Leylâ Ve Mecnûn Yazan Şairler.” *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten* 5 (1957): 105-113.
- Li, M. (2015). “Çağatay Türkçesi ve Yeni Uygur Türkçesi Arasındaki Yapısal Değişimler”. *Türk Dili Araştırmaları Dergisi*, 19(3), (2015): 145-160.

- Maimaitiaili, Nuerjiamali. “Çağdaş Uyğurcanın Ağızları Ve Söz Varlığı.” Doktora Tezi. Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2019.
- Marufov, Zeynullah. *Özbek Tilinin İzahlı Lugati* 2 Cilt. Moskova: Rus Tili Neşriyatı, 1981.
- Buğra, Mehmet Emin. *Şarki Türkistan Tarihi*, Ankara: 1989.
- Necip, Enver. *Yeni Uyğur Türkçesi Sözlüğü*. 2. Baskı. (İ. Kurban, Çev.). Ankara: Tdk Yayınları, 2008.
- Osman, Gayretcan. *Uygur Klassik Edebiyatı Qisqıçe Tarihi*. 2. Kısım, 1996.
- Ömer, Şerifidin. 20. *Esirdiki Uyğur Edebiyatı Tarihi*. 1. Kısım, Şincan Üniversitesi Neşriyatı, 1998.
- Özbekçe-Türkçe Ve Türkçe-Özbekçe İzahlı Lugat*. Taşkent: Özbek-Türk Liseleri Yayınları, 1997.
- Öztürk, Rıdvan. “Özbek Türkçesi.” A. B. Ercilasun Ed., *Türk Lehçeleri Grameri* İçinde, Ankara: Akçağ Yayınevi, 2007.
- Öztürk, Rıdvan. *Uygur Ve Özbek Türkçelerinde Fiil*. Ankara: Tdk Yayınları, 1997.
- Öztürk, Rıdvan. *Yeni Uyğur Türkçesi Grameri*. 2. Baskı. Ankara: TDK Yayınları, 2010.
- Pala, İskender. “Leylâ Vü Mecnûn.” *Tdv İslâm Ansiklopedisi* C. 27, Ankara: Tdv Yayınları, 2003.
- Seper, Sabit Ve Nuraly Yolboldi. *Hazırkı Zaman Uyğur Tili (Tüzitilgen Nusxısı)*. Urumçi: Şıncañ Hêlk Neşriyatı, 2002.
- Taşagıl, Ahmet. “Uygurlar.” H. C. Güzel, K. Çiçek, S. Koca (Ed.), *Türkler* C. 2. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları, 2002.
- Tekin, Talat Ve Mehmet Ölmez. *Türk Dilleri – Giriş*. 4. Baskı. Ankara: Bilgesu Yayıncılık, 2015.
- Tezcan, Semih. “Kutadgu Bilig Dizini Üzerine.” *Türk Tarih Kurumu Belleten*. Cilt: Xlv/2, Sayı: 178 (1981): 23-79.
- Tömür, Hamit. *Modern Uyghur Grammar*. Çev. Anne Lee. İstanbul: Yıldız, 2003.
- Tömür, Hasan. *Modern Uyghur Grammar (Morphology)*. Ed. M. Ölmez, Ankara: Sanat Kitabevi, 2003.
- Uygur Hêlk Dastanliri* 3. Urumçi: Şıncañ Hêlk Neşriyatı, 1991.
- Uygur Tiliniñ İzahlıq Luğiti (A-P)*. Pekin: Milletler Neşriyatı, 1990.

Uygur Tiliniñ İzahlıķ Luğiti (D-F). Pekin: Milletler Neşriyati, 1992.

Uygur Tiliniñ İzahlıķ Luğiti (K-L). Pekin: Milletler Neşriyati, 1994.

Uygur Tiliniñ İzahlıķ Luğiti (M-Ü). Pekin: Milletler Neşriyati, 1995.

Uygur Tiliniñ İzahlıķ Luğiti (T-H). Pekin: Milletler Neşriyati, 1991.

Uygur Tiliniñ İzahlıķ Luğiti (V-Y). Pekin: Milletler Neşriyati, 1998.

Yazıcı Ersoy, Hakkı. “Yeni Uygur Türkçesi.” Ed. A. B. Ercilasun, *Türk Lehçeleri Grameri İçinde*, Ankara: Akçağ Yayınevi, 2007.

Yazım Kılavuzu (27. Baskı). Ankara: Tdk Yayınları, 2012.

Yeloğlu, Adem. “Yeni Uygurca Gramerleşmiş Fiillerin Türkiye Türkçesine Çevirisi Üzerine Bir İnceleme.” Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. 2018.

EKLER

EK-1: Orijinal Elyazması

İlk Sayfası

1b

فاکسیمیل

بیسر دور کیم مالیک بن هرکشی بایک برودا بوسولار بیکه کرنی بازاریدایوز غوغا
کیریب برعینی ایلک لایم اکرینه بولونجش توشوب خالی قویاشنیک درزه بولونجش
قویوب بر خسته نی بار امانت کا ایلک ظالما و جهولا دیب بایک بن عشق
عجب چیلک که بار و قرق ایشیک کیکیزه بارین فتح ایلامای بولماک لاتی علمید
آمانت هرزه سین بایم اچره ایدیم داغی منت سنکا بولماک مانو خلوق جمله
قالیب در شام هر افندی اچرون ایلک کوراس دیب یوز کیکنه تیریش کیکنه
اکر سلطان اوزین نیرمان ایتور کیکنه تیرزه کد انزک دلقی اچره شانی بیلک اچو کیم آیا
جهان اچره هیکنه بارجه لاکه یا هرزه دور عوام الناس آرا دل یا پنهانی غمزه
ظهوری ذاتینکا آنداغ که بولماک مستغل هر دم

یوق ایلاب اوزر کیکیدین فالماغا اوصاف هم

شعاع اقتابینکین نصیبت رزه جاننا تا نور وحدت می دین قطره یار زاق و قنا
فراق اندوه چیدین کلام تیلیتم تیر یارکا نهان درد خیمیر غم ابرو سن دلق و دانا
قرار و غموزک خیالی بر فالیدیم من قرار تو نلا تا فالماوه یولوم نی بولماک ذکریم ربی ایدینا

بس هر يك يلكيده چكيتيم جفا
 ديسام شمه آندين بولور آلمان
 عيان كوتلوم اچره توتوب سن اورون
 اگر چه كوزوم دين ايرورن نهان
 و صاينك كيم نصيب اولماسا
 اوزونك ديد اقليل مني جاودان
 يوراي اچره و صاينك باهاسي سور
 سنييب ايت تو كاتالغور اچون
 باشيم بارسه بولور دين يا نماغوم
 اگر منع ايتار بولسه خلق جهان

ظهور ريمه يكي دنيا غنين

برادر نسكا كلدي صاحپقران

سني بركور ما كيم آرتوق ترو جان جهان
 بسنيكدين تازده جان ايتا تو يوب من جاندين
 بودران اچره قالديم يارسه حيرت نهر
 بچو امد اوز كورما زما مهر ياندين
 ايا ساگتوري بروي مست اولماغوم
 اوزوم ديني بچو بولما قليغ خيسته ياندين
 قيايب دوراد قلازيك زخمى يلكا جشمه زرد
 نيدن كرماس جهانك هر جشمه تواندين
 باريت بولوخ تاغما مقصديم كوتلوم ريشان
 بولومين جمع دل آكسام خبر دل ولسا نيدن
 تنناك بلبل صوغت طرز ايدن اولم
 مشام غم نيسيتم يسه بدم كلستا نيدن

ÖZGEÇMİŞ

Adı, Soyadı	Sumeyye	DAVUTOĞLU	
Doğum Yeri ve Yılı			
Bildiği Yabancı Diller	Uygurca	İngilizce	
ve Düzeyi	B2	B2	
Eğitim Durumu	Başlama - Bitirme Yılı	Kurum Adı	
Lise	2012	2016	Zeytinburnu Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi
Lisans	2016	2021	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi
Yüksek Lisans	2021	2025	İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı
Çalıştığı Kurum/lar	Başlama - Ayrılma Yılı	Çalışılan Kurumun Adı	
Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Kuruluşlar			
Katıldığı Proje ve Toplantılar	Ukam Projesi (The Tarim Network YEP)		
Yayınlar:			
Diğer:			
İletişim (e-posta):			
Tarih:		20 / 12 / 2024	
İmza:			
Adı Soyadı:		Sumeyye DAVUTOĞLU	

